

Jaarverslag 2008

Jaarverslag 2008

Dit is de printbare versie van Jaarverslag 2008. Dit jaarverslag staat met uitzondering van de Jaarrekening ook op www.jaarverslagoxfamnovib.nl. Daar kan de lezer snel zoeken op onderwerp, land enzovoort. Ook staan daar filmpjes en veel illustraties bij de artikelen, evenals links naar verdere informatie.

De toelichting op de Jaarrekening en de Jaarrekening zelf staan in dit pdf-document.

Van enkel de Jaarrekening staat ook nog een afzonderlijk pdf-document op www.jaarverslagoxfamnovib.nl.

Colofon

Oxfam Novib
Postbus 30919
2500 GX Den Haag
The Netherlands

Telefoonnummer: +31 (0) 70 342 16 21

Telefax: +31 (0) 70 361 44 61

Email: info@oxfamnovib.nl

Website: www.oxfamnovib.nl

© Oxfam Novib, april 2009

Foto omslag voorkant: De Congolese vluchtelingen

Tumani: 'Deze naaimachine is mijn leven.' *Foto: Rankin*

Foto omslag achterkant: Sorghumoogst in Mali.

Foto: Candace Feit

Inhoudsopgave

1 Directieverslag Oxfam Novib	5	4.7 Donateurs	99
2 Resultaten per recht	9	4.8 Kenniscentra	103
2.1 Inleiding	9	5 Organisatie	105
2.2 Recht op een duurzaam bestaan	10	5.1 Organogram	105
2.2.1 Voedsel en inkomen	10	5.2 Personeel	106
2.2.1 Wat is er bereikt in 2008?	11	5.3 Maatschappelijk verantwoord ondernemen	107
2.2.2 Klimaat	13	5.4 Lerende organisatie	108
2.2.3 Eerlijke handel	14	5.5 Oxfam International	111
2.2.4 Microfinanciering	17	6 Verslag Raad van Toezicht	113
2.3 Recht op sociale basisvoorzieningen	21	7 Round Table	117
2.3.1 Onderwijs	21	8 Toelichting op de Jaarrekening 2008	119
2.3.2 Gezondheidszorg	24	8.1 Inleiding	119
2.4 Recht op leven en veiligheid	28	8.1.1 De opbrengsten	119
2.4.1 Noodhulp	29	8.1.2 De bestedingen	120
2.4.2 Conflictpreventie	32	8.1.3 Het resultaat	121
2.5 Recht op maatschappelijke en politieke participatie	34	8.1.4 Toekomstige ontwikkelingen	121
2.5.1 Actief burgerschap	35	8.2 Relevante kengetallen in duizenden euro's	123
2.6 Recht op identiteit	37	9 Jaarrekening	125
2.6.1 Vrouwen	37	9.1 Balans per 31 december	125
3 Resultaten per kernland of regionaal programma	41	9.2 Staat van baten en lasten	126
3.1 Afrika	41	9.3 Kasstroomoverzicht	129
3.2 Azië	63	9.4 Waarderingsgrondslagen	130
3.3 Latijns-Amerika	74	9.5 Resultaatbepaling	132
3.4 Midden-Oosten, Maghreb, Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie	79	9.6 Toelichting op de balans	134
3.4.1 Palestijnen in het Midden-Oosten	79	9.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	146
3.4.2 Maghreb en Midden-Oosten	80	9.8 Accountantsverklaring	154
3.4.3 Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie	82	9.9 Tariefberekening	156
3.5 Wereldwijde aanpak	84	9.10 Begroting van baten en lasten 2009	159
4. Draagvlak in Nederland en samenwerking ...	87	Bijlagen	163
4.1 Ontwikkelingssamenwerking: ieder zijn rol	87	1 Samenstelling bestuursorganen en adviescommissies	163
4.2 Partnerorganisaties	87	2 Verantwoordingsverklaring	166
4.3 Allianties en coalities	89		
4.4 Overheid en politiek	95		
4.5 Bedrijfsleven	96		
4.6 Vrijwilligers	97		

1. Directieverslag Oxfam Novib

2008: het jaar van de crises

Met gemengde gevoelens kijken we terug op 2008. Samen met duizenden individuen en organisaties streden we voor ons ideaal: een rechtvaardige wereld zonder armoede.

Onze partners inspireren en motiveren ons in de strijd tegen alle onrecht. We zijn trots op de concrete verbeteringen die ons gezamenlijk werk opleverde voor het leven van miljoenen mensen in ontwikkelingslanden. Zo konden 2,4 miljoen jongens en meisjes goed onderwijs volgen, kregen evenveel vrouwen, mannen en kinderen voorlichting over het voorkomen van aids, en ontvingen 3,9 miljoen mensen een kleine lening waardoor hun economische situatie vooruitging.

Maar we zagen ook dat het effect van dit werk werd ondermijnd door een opeenstapeling van crises: de klimaatcrisis, de voedselcrisis, de energiecrisis en de financiële crisis. De oorzaken ervan liggen vooral in de rijke landen, maar het zijn de kwetsbare mensen in ontwikkelingslanden die het hardst worden getroffen. Voor de twee miljard mensen die toch al moesten rondkomen van twee dollar per dag vormden de gestegen voedselprijzen een enorm probleem.

Deze ontwikkelingen noodzaakten ons om ons werk nog meer op voedselzekerheid voor de allerarmsten te richten. Zo steunen we bijvoorbeeld veel initiatieven van kleine boerinnen, boeren, vissers en veehouders om toegang te krijgen tot land en kleinschalige leningen. Ook stimuleren we sociale vangnetten die ervoor zorgen dat – ondanks de stijgende voedselprijzen – kinderen toch naar school kunnen, of mensen met hiv of aids toch de nodige zorg krijgen.

Jarenlang is het steunen van de landbouwsector door donoren verwaarloosd. Daarnaast hebben oneerlijke handel, klimaatverandering, en het biobrandstoffenbeleid negatieve gevolgen voor de voedselzekerheid. Om in een

wereld van zes miljard inwoners iedereen van betaalbaar voedsel te kunnen voorzien, moet het roer om. Met onze campagnes en lobby op deze onderwerpen zullen we met onze partners de (internationale) politiek aanspreken. Niet alleen de al gedane beloftes door wereldleiders moeten worden nagekomen, willen we in 2015 de extreme honger en armoede uitbannen en andere millenniumdoelen bereiken. Met de verslechterde economische situatie zijn er nog meer inspanningen nodig.

Naast economische ontwikkelingen geven ook politieke ontwikkelingen in delen van de wereld aanleiding tot zorg. In sommige landen is sprake van systematische tegenwerking en intimidatie van onze partnerorganisaties door overheden of strijdende partijen. Strikte NGO-wetgevingen beperken hun mogelijkheden tot samenwerking met organisaties in het Westen en slechte veiligheidssituaties voor onze partners baren ons grote zorgen. Ook al lukt het onze partnerorganisaties om onder de meest moeilijke omstandigheden mensen te steunen in hun strijd voor een waardig leven, ze staan steeds meer onder druk. De effectiviteit van onze steun aan de opbouw van onafhankelijke maatschappelijke organisaties wordt op de proef gesteld.

Oxfam International, samenwerken voor meer effectiviteit

Oxfam Novib is een van de dertien deelnemende organisaties aan de confederatie van Oxfam International. Ook in 2008 werd duidelijk hoe de samenwerking binnen Oxfam International de effectiviteit van ons werk bevordert. Gezamenlijke campagnes rond millenniumdoelen, voedselzekerheid en klimaatverandering bewezen de toegevoegde waarde van de krachtenbundeling.

We hebben als leden van Oxfam International twee strategische beslissingen genomen om de efficiëntie en de effectiviteit van ons gezamenlijk werk te verbeteren.

Om te beginnen begroeten we twee organisaties uit ontwikkelingslanden in ons midden: Rostros y Voces uit Mexico en Oxfam India. Oxfam Novib kan nu haar programma's in India en Mexico aan hen overdragen. Dat is een prachtig resultaat van jarenlang investeren in maatschappelijke organisaties in India en Mexico. Op termijn zullen zij ook hun eigen fondswerving realiseren. Met het toetreden van organisaties uit het Zuiden tot de confederatie is een belangrijke stap in de ontwikkeling van Oxfam International als mondiale organisatie gezet. Met de aanwezigheid van sterke organisaties uit ontwikkelingslanden groeit de legitimiteit van Oxfam International in haar campagne- en lobbywerk.

De tweede strategische beslissing binnen Oxfam International vond eind 2008 plaats. Alle Oxfam-leden hebben hun intentie uitgesproken hun programma's in verschillende landen te bundelen en gezamenlijk te managen, om de efficiency en de impact van ons werk te vergroten. Als Oxfam Novib zijn we zeer gemotiveerd dit proces tot een succes te maken.

Op het gebied van humanitaire hulpverlening werken de leden van Oxfam International al jaren zeer intensief samen, want in noodsituaties is goede afstemming cruciaal. Bij de uitvoering van ons humanitaire werk worden wij geconfronteerd met een groot aantal uitdagingen. De toegang tot conflictgebieden met vluchtelingen, ontheemden en slachtoffers van geweld en oorlogen wordt steeds moeilijker. Wij en onze partnerorganisaties ondervinden veel tegenwerking van overheden en oorlogvoerende partijen in gebieden zoals Darfur, Gaza en Zimbabwe. Ook in Somalië en Afghanistan worden wij vanwege de slechte veiligheidssituatie gehinderd in ons werk. Helaas moeten we constateren dat de internationale gemeenschap er in 2008 onvoldoende in is geslaagd de *responsibility to protect* echt betekenis te geven. Dit gebrek aan politieke wil en daadkracht bij de internationale gemeenschap plaatst ons regelmatig voor dilemma's in de hulpverlening.

Oxfam Novib in Nederland

De betrokkenheid van het Nederlandse publiek bij internationale samenwerking en bij het werk van Oxfam Novib is een belangrijke vereiste om onze missie te kunnen realiseren. Gelukkig constateren we dat het aantal donateurs stabiel blijft en het aantal doeners (vrijwilligers) die ons actief steunen in 2008 flink is gegroeid: van 90 naar 800. Daarbij gaat het vooral om jongeren, die zelf beslissen hoe, wanneer en met wie zij

voor Oxfam Novib actief zijn. Het Nederlandse publiek schonk bij elkaar 28,2 miljoen euro aan Oxfam Novib.

In Nederland namen wij in 2008 twee trends waar die we beiden toejuichen. Burgers willen niet alleen meer en directer betrokken zijn bij ontwikkelingssamenwerking, ook stellen ze kritische vragen over het effect en de duurzaamheid ervan. Wij zoeken graag het debat met het publiek en de politiek. Dat doen we door zelf debatten te organiseren en door deel te nemen aan publieke discussies op podia en in de media. Daar geven we informatie en leggen we verantwoording af over ons werk. Wij kunnen natuurlijk alleen verantwoording afleggen over het beleid en resultaten van onze eigen organisatie en niet van de sector als geheel. Maar als een van de vaandeldragers van ontwikkelingssamenwerking wordt van ons terecht leiderschap en innovatie in het debat gevraagd. Het is echter ook belangrijk er op te wijzen dat de effectiviteit van ons werk vaak belemmerd wordt door externe ontwikkelingen en andere actoren. We noemden al de gevolgen van verschillende crises voor het werk van onze organisatie. Maar ook een uitspraak van de Paus tijdens een bezoek aan Afrika tegen gebruik van condooms kan negatieve effecten hebben op het werk van onze partners op het terrein van aidspreventie.

Het aanspreken van burgers en bedrijven op hun verantwoordelijkheid als consument en producent leidde ook in 2008 tot concrete verbeteringen van de leefomstandigheden van mensen in armoede. Een mooi voorbeeld is het besluit van Koninklijke Verkade om voor al haar chocoladeproducten alleen nog maar eerlijke cacao en suiker te gebruiken. Hierdoor zijn ruim 50.000 boerengezinnen in ontwikkelingslanden verzekerd van een stabiele prijs voor hun cacao.

Uit onderzoek bleek dat voor een groot deel van het Nederlandse publiek het onduidelijk is wat nu kenmerkend is voor het werk van Oxfam Novib. Daarom zijn we in 2008 gestart met het nieuwe communicatieconcept 'ambassadeurs van het zelfdoen'. De zelfredzaamheid van mensen is het uitgangspunt van ons werk; wij willen hen in staat stellen zelf een bestaan op te bouwen. Het concept moet Oxfam Novib meer herkenbaar maken, in en buiten de media.

Grootschalige innovaties

Oxfam Novib zoekt voortdurend naar nieuwe mogelijkheden om concrete vraagstukken op te lossen. Een geslaagde vernieuwing in 2008 is het project

‘Universal Access to Female Condom’ (U AFC). Hierin werken we samen met maatschappelijke organisaties, overheden en bedrijfsleven aan één doel: een veilig en betaalbaar vrouwencondoom voor miljoenen vrouwen, in Afrika en elders. Het vrouwencondoom beschermt tegen hiv en aids en ongewenste zwangerschappen. Vrouwen beslissen zelf over het gebruik.

Het plan is dat op grote schaal in diverse landen een goedkoper vrouwencondoom op de markt wordt gebracht, en dat er meer keuze komt in producten. Dit stimuleert zowel de vraag als het aanbod. Tegelijkertijd werken we aan de acceptatie van het vrouwencondoom in verschillende samenlevingen en bij beleidsmakers. Tijdens de wereldaidsconferentie in Mexico vroegen we met Oxfam International en Nederlandse partners aandacht voor het belang van grotere beschikbaarheid van het vrouwencondoom. Verschillende donoren hebben al 11 miljoen euro voor dit programma toegezegd. Dit soort grootschalige projecten zijn een belangrijke strategie in ons toekomstige werk. Om de vernieuwende aanpak structureel in te bedden in onze organisatie hebben we het bureau ‘Special Projects’ opgericht.

Blik op 2015

Het komend jaar, 2009, is een belangrijk jaar voor Oxfam Novib. We gaan onverminderd door met het uitvoeren van ons bedrijfsplan 2007-2010. Maar gelet op de krimpende economie ligt het in de lijn der verwachting dat private investeringen dalen en de hulp aan arme landen vermindert. Wij zullen dus nog slimmer en effectiever moeten omgaan met de schaarse middelen.

In 2009 bereiden we ook het bedrijfsplan 2011-2015 voor. In 2008 organiseerde minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking een brede beleidsdialoog met ontwikkelingsorganisaties, waaronder Oxfam Novib. Deze dialoog ging onder meer over de toegevoegde waarde van maatschappelijke organisaties voor ontwikkelingssamenwerking en het belang van de context bij de hulp: werken in fragiele staten vergt een andere aanpak dan in ontwikkelingslanden met een enigszins functionerende overheid. De keuzes voor het komende bedrijfsplan baseren we op inzichten uit deze beleidsdialoog, de evaluaties en ervaringen uit ons huidige bedrijfsplan, de ontwikkelingen binnen Oxfam International en de grote vraagstukken van armoede en ongelijkheid. Dat er scherpe keuzes gemaakt moeten worden, staat buiten kijf.

Geïnspireerd door de successen van 2008 en uitgedaagd door de wereldwijde ontwikkelingen zetten wij ons werk in 2009 voort. We zullen mensen en hun organisaties blijven steunen die soms onder zeer moeilijke omstandigheden werken aan een zelfstandig bestaan. En we zullen er bij overheden en bedrijven op aandringen maatschappelijk verantwoorde keuzes te maken, zoals eerlijke handelsafspraken, een wapenhandelsverdrag dat conflicten helpt beteugelen, en een klimaatverdrag dat niet ten koste gaat van arme landen. Gezien de enorme gevolgen van de economische crisis voor arme landen en de neiging van rijke landen om hun hulpbudgetten te verlagen en eigen markten en producten te beschermen, zullen we ons nog meer moeten inspannen.

Het realiseren van onze ambitieuze agenda in deze tijd vergt een lange adem. Maar het is een opdracht die het waard is om voor te knokken. En daar hebben we ieders steun bij nodig.

Tot slot willen wij hier Jan Bouke Wijbrandi, die zeven jaar deel uitmaakte van de directie en afgelopen jaar Oxfam Novib verliet, bedanken voor zijn inzet en betrokkenheid.

Den Haag, 27 maart 2009

Farah Karimi, algemeen directeur
Theo Bouma, directeur Projecten
Adrie Papma, directeur Bedrijfsvoering
Monica Maassen, directeur Campagnes

2 Resultaten per recht

2.1 Inleiding

Wereldwijd leven twee miljard mensen in armoede. Voor hen moet het mogelijk worden een zelfstandig bestaan op te bouwen, het zélf te doen. En dat kan! De belangrijkste oorzaak van armoede is onrecht. Iedereen heeft recht op een eerlijk inkomen, voedsel, gezondheidszorg, onderwijs en een veilig leven. Ieder mens moet zijn of haar stem kunnen laten horen en heeft recht op een eigen identiteit. Oxfam Novib komt op voor die rechten, samen met anderen.

Mensen staan centraal in het denken en doen bij Oxfam Novib en Oxfam International. Keuzes worden niet gemaakt vanuit een enkel thema, maar vanuit het perspectief van de mensen om wie het gaat: vrouwen, mannen en kinderen die in armoede leven. Welke factoren beïnvloeden hun leven en de omstandigheden waarin zij leven? Wie en wat staat er in de weg voor hun recht op een duurzaam bestaan, op sociale basisvoorzieningen, een veilig leven, actieve deelname aan maatschappij en politiek en de eigen identiteit? Oxfam Novib strijdt om deze vijf basisrechten voor iedereen te garanderen. Vijf rechten die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn:

1. Recht op een duurzaam bestaan

Iedereen moet zeker kunnen zijn van voldoende voedsel en inkomen. Mensen moeten gebruik kunnen maken van onmisbare hulpbronnen als water voor landbouw. Eerlijke handelsregels kunnen zorgen voor een rechtvaardig loon en een gezond milieu.

2. Recht op sociale basisvoorzieningen

Alle mensen, ook vrouwen en meisjes, hebben recht op goed onderwijs en gezondheidszorg. De verspreiding van hiv en aids moet worden gestopt.

3. Recht op leven en veiligheid

Mensen die worden getroffen door natuurrampen, klimaatverandering of conflicten hebben recht op hulp. Zij moeten zich kunnen voorbereiden op rampen. En de wapenhandel moet aan banden worden gelegd.

4. Recht op maatschappelijke en politieke participatie

Burgers moeten weten wat hun rechten zijn en hun stem kunnen laten horen. De inbreng van ieder mens is nodig voor een rechtvaardige wereld.

5. Recht op identiteit

Vrouwen, inheemse bevolkingsgroepen, homoseksuelen, gehandicapten en anderen die vanwege hun identiteit worden achtergesteld, hebben dezelfde rechten als iedereen.

Tabel 2.1 Verdeling geld naar rechtenprogramma miljoen euro's

	Uitgaven in 2007	Uitgaven in 2008	2008 in %
Duurzaam bestaan	58,5	57,2	35%
Sociale basisvoorzieningen	26,4	26,3	16%
Leven en veiligheid	19,1	18,2	11%
Maatschappelijke en politieke participatie	31,5	34,5	21%
Identiteit	19,8	25,0	15%
totaal	155,4	161,3	100%

Deze cijfers betreffen de totale uitgaven van Oxfam Novib aan financiering van (projecten van) partnerorganisaties en beleidsbeïnvloeding en draagvlakversterking door Oxfam Novib zelf.

Helpt ontwikkelingshulp wel?

Helpt ontwikkelingshulp? Die vraag werd in 2008 steeds nadrukkelijk gesteld. In de politiek én in de media leken de critici te overheersen. Oxfam Novib verwelkomt de discussie, maar pleit voor meer nuancering.

Het debat over de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking is van groot belang. Alle denkkracht die bijdraagt aan oplossingen is welkom. We hebben te maken met complexe vraagstukken.

Oxfam Novib evalueert intensief het beleid, samen met de andere leden van Oxfam International. We meten resultaten. We passen onze werkwijze steeds aan bij de omstandigheden. Want die zijn altijd en overal weer anders.

De discussie van de laatste tijd wekt de indruk dat we er beter maar mee op kunnen houden. Of in ieder geval met veel minder toe kunnen. Daar gelooft Oxfam Novib niet in.

De kritiek op ontwikkelingssamenwerking bevat waardevolle elementen. Maar ze is soms ook erg algemeen. Zelden wordt onderscheid gemaakt tussen multilaterale hulp (via internationale organen als de Verenigde Naties of de Wereldbank), bilaterale hulp (van onze regering aan de regering van een ontwikkelingsland) en de hulp via particuliere organisaties (die vaak samenwerken met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingslanden). Dit zijn verschillende categorieën met ieder hun eigen aanpak en resultaten. Oxfam Novib hoort bij de laatste categorie.

Natuurlijk gaan er dingen fout. De dilemma's zijn vaak groot. Om armoede duurzaam terug te dringen is de inspanning van veel meer partijen nodig dan alleen die van organisaties als Oxfam Novib.

Maar wij zijn overtuigd van de vele kleine en grote stappen in de goede richting, mede door het werk van Oxfam Novib. Dit Jaarverslag laat die resultaten zien.

2.2 Recht op een duurzaam bestaan

Oxfam Novib vindt dat iedereen zeker moet kunnen zijn van voldoende voedsel en inkomen. Eerlijke handelsregels zijn nodig om ontwikkelingslanden en hun burgers meer kansen te geven om handel te gebruiken

als motor voor ontwikkeling. Door de klimaatcrisis worden mensen die toch al in de meest kwetsbare omstandigheden leven, extra bedreigd in hun bestaan. Bijvoorbeeld in hun voedselzekerheid. Oxfam Novib zet zich met haar partnerorganisaties en samenwerkingsverbanden in voor deze mensen, met als doel hun recht op een duurzaam bestaan te garanderen. Dit is een van de vijf hoofdprogramma's van Oxfam Novib waar al het werk van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties een bijdrage aan levert.

Binnen het programma 'Recht op een duurzaam bestaan' werkt Oxfam Novib op een samenhangende manier aan de thema's voedsel en inkomen, klimaatverandering, eerlijke handel en microfinanciering.

In 2008 steunde Oxfam Novib 423 partnerorganisaties die streven naar voldoende voedsel, een beter inkomen en een duurzamer bestaan voor mensen in armoede. 222 Van deze partners zijn hierin gespecialiseerd. De partners bereikten met hun werk 7,4 miljoen mensen.

Tabel 2.2 Begroting en uitgaven voor het programma 'recht op een duurzaam bestaan' miljoen euro's

uitgaven	jaarplan	uitgaven	jaarplan
2007	2008	2008	2009
58,5	63,0	57,2	62,0

2.2.1 Voedsel en inkomen

'Door de gestegen voedselprijzen kan ik mijn kinderen geen ontbijt meer voorzetten', zegt Judith Alexandre uit Haïti. In 2008 zijn minstens 300 miljoen mensen getroffen door de voedselcrisis. Deze crisis bedreigt vooral de allerarmsten, waarschuwde Oxfam Novib in 2008. In drie jaar tijd verdubbelden de prijzen van veel voedselproducten, waaronder rijst, tarwe en maïs. Later in het jaar normaliseerden de voedselprijzen weer enigszins.

Oxfam Novib heeft een lange traditie in het bevorderen van voedselzekerheid. Samen met haar partnerorganisaties werkt Oxfam Novib aan landbouwproductie en afzet en wordt de politiek onder druk gezet. Genoeg en gezond eten is een basisrecht voor iedereen. Daarom is het van belang dat arme mensen het beheer krijgen over de hulpbronnen waarvan ze afhankelijk zijn. Oxfam Novib ondersteunt kleine boeren, pastoralisten (rondtrekkende veehouders) en

visserij. En zorgt voor training en versterking van organisaties van boeren en steunt hen om hun afzetmogelijkheden te vergroten. Oxfam Novib stimuleert sociale vangnetten die voorkomen dat oorzaken van buiten tot grote rampen leiden bij kwetsbare groepen.

Het rapport *'Double Edged Prices'* dat Oxfam Novib op Wereldvoedseldag in oktober 2008 presenteerde, concludeert dat verkeerd landbouwbeleid, oneerlijke handel, verkeerd beleid voor biobrandstoffen en de verandering van het klimaat slecht uitwerken op de voedselzekerheid van mensen in ontwikkelingslanden. De samenhangende aanpak van Oxfam Novib blijkt eens te meer nodig.

.....
Doelstelling voor 2010

In 2010 is de voedsel- en inkomenszekerheid van 6,8 miljoen mensen (van wie 5 miljoen vrouwen) beter dan voorheen.
.....

2.2.1 Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ In de periode 2007-2008 heeft Oxfam Novib eraan bijgedragen dat de voedsel- en inkomenszekerheid van 5,1 miljoen mensen is verbeterd, waaronder 2,8 miljoen vrouwen. De doelstelling voor 2010 is haalbaar, al wordt het door de economische crisis een grote uitdaging.
- ☒ Om de doelstelling te bereiken werken partnerorganisaties van Oxfam Novib op verschillende manieren. Hun landbouwprojecten stelden boerengezinnen in staat zelf voldoende voedsel te produceren, waardoor bijvoorbeeld in Noord-Uganda de voedselzekerheid van 38.000 boeren is verbeterd. Door hun lobbyactiviteiten zijn regeringen van ontwikkelingslanden actiever de voedselzekerheid gaan bevorderen. Bijvoorbeeld door hier meer aandacht aan te geven in de onderhandelingen met de Europese Unie over nieuwe handelsverdragen.
- ☒ Oxfam Novib ondersteunde de activiteiten van haar partnerorganisaties door lobby en campagnes in het Noorden. Samen met de andere Oxfams en andere organisaties is een bescheiden succes geboekt met internationale lobby over biobrandstoffen. De Europese Unie bleef weliswaar bij haar voornemen om in 2020 de transportsector voor 10 procent op biobrandstof te laten rijden, maar stelde daaraan wel duurzaamheidseisen. Bijvoorbeeld dat meer biobrandstof niet de voedselvoorziening in de weg

mag zitten. Dit is goed nieuws, want het winnen van biobrandstof uit voedselgewassen drijft voedselprijzen in ontwikkelingslanden met soms wel 30 procent omhoog. Ook kan voedsel duurder worden als schaarse vruchtbare grond niet meer voor voedsel maar voor gewassen voor biobrandstof wordt gebruikt. In de campagne 'Laat boeren groeien' riep Oxfam Novib het Nederlandse publiek op zich uit te spreken tegen dit soort oorzaken van de voedselcrisis. In 2008 ondersteunden ruim 36.000 mensen deze campagne.

Hoe verder in 2009?

- Oxfam Novib gaat zich in 2009 scherper richten op het bestrijden van de voedselcrisis. Het biodiversiteitsfonds, dat Hivos en Oxfam Novib samen beheren, helpt partnerorganisaties om hun programma's voor voedselzekerheid te versterken.
- Oxfam Novib breidt de ondersteuning uit van partnerorganisaties die zich richten op vissers in Zuidoost-Azië en nomadengroepen in de Sahel en de Hoorn van Afrika. Deze groepen behoren tot de meest kwetsbare ter wereld.
- Oxfam Novib blijft in Oxfam-verband in Europa en Nederland ervoor strijden dat de vraag naar biobrandstoffen niet ten koste gaat van de beschikbaarheid van voedsel voor iedereen, en ook geen andere onduurzame situaties of schendingen van rechten veroorzaakt.
- Oxfam Novib gaat zich meer richten op bescherming van landrechten. In verband met productie van biobrandstoffen en veevoeder voor rijke landen worden steeds meer mensen van hun grond verdreven en bedreigd in hun voedselzekerheid.

Bijna 40.000 Ugandezen zorgen voor meer en beter voedsel

'Als mijn man vroeger geen eten meebracht, hadden we honger', vertelt boerin Joyce Ayikoru uit Arua, Uganda. Nu hebben we te eten en is er geld voor school.'

'Ik kreeg de kans om te leren over landbouwtechnieken. Daarna plantte ik uien, sla en bananen.' Joyce kreeg een landbouwtraining van Oxfam Novib's partnerorganisatie Ceford. Hierdoor kan zij nu meer oogsten en verkopen. Ze kan nu op eigen benen staan.

Steun van Ceford en drie andere partnerorganisaties in Noord-Uganda hebben ervoor gezorgd dat 23.000

boerinnen en 15.000 boeren zekerder zijn van hun dagelijks voedsel.

Door training kunnen boeren in ontwikkelingslanden meer produceren voor hun landgenoten. Maar er zijn ook eerlijke handelsvoorwaarden nodig, zodat zij een eerlijke prijs krijgen voor hun producten. Oxfam Novib voerde in 2008 de campagne 'Laat boeren groeien' om regeringen en internationale instellingen over te halen zulke handelsvoorwaarden in te stellen.

Chronisch voedseltekort aanzienlijk gedaald

De chronische voedseltekorten zijn nog niet verholpen, maar tegenwoordig hebben de bewoners van Tigray – bij normale regenval – voldoende voedsel voor acht maanden per jaar. Dat is vier keer meer dan in 1993.

Onvoorspelbare regenval, verarmde grond, ontbossing, een sterke bevolkingsgroei, en een constante oorlogsdreiging. Dat zijn de omstandigheden waaronder 3,4 miljoen inwoners van Tigray, Ethiopië, moeten leven. In dit gebied werkt Relief Society of Tigray (REST), een partner van Oxfam Novib.

REST is begonnen als noodhulporganisatie voor vluchtelingen en ontheemden. De organisatie richt zich inmiddels op armoedebestrijding en voedselzekerheid. Het stadium van werktuigen en zaden uitdelen aan ontheemden, is de organisatie voorbij. Sinds een jaar of vijf is REST actief met het herbebossen van platgekapte gebieden en de opslag van regenwater, het omleggen van rivieren en het bouwen van dijken en dammen. Daarnaast zijn er putten geslagen en pompen aangebracht die werken op zonne-energie. Ook zijn er alternatieve inkomstenbronnen ontwikkeld, bijvoorbeeld het houden van bijen voor de productie van honing.

Desondanks behoren de chronische voedseltekorten nog niet tot het verleden. Maar minimaal acht maanden per jaar hebben de bewoners van Tigray nu voldoende voedsel. De opbrengsten uit de landbouw zijn toegenomen. Wel aarzelen boeren om nieuwe gewassen uit te proberen zolang ze weinig zicht hebben dat er een markt voor is en de afzet is geregeld.

Toch nog eten dankzij graanbanken

Bij graanbanken kan de bevolking van Mali toch nog gierst kopen als dit gewas elders schaars en duur is. In 2008 leidde Stop Sahel 277 leden op om de graanbanken te beheren.

Bijna de helft van het aantal opgeleide leden bestaat uit vrouwen (130). Zij leren eenvoudig boekhouden en dorpsvergaderingen organiseren. Ze worden gekozen door mensen uit het eigen dorp. Met steun van Oxfam Novib heeft Stop Sahel zo ruim veertig gemeenschapsorganisaties helpen opzetten.

Een graanbank is een buffervoorraad die door een dorpscomité wordt beheerd. Het is een goed middel om speculatie met voedselgewassen tegen te gaan. Leden kunnen er tegen gereduceerde prijzen graan kopen.

In Nara, een gebied dat grenst aan Mauritanië, helpt Stop Sahel de dorpsbewoners met het opzetten en professionaliseren van graanbanken. De 200.000 inwoners zijn er volledig afhankelijk van de schaarse regenval. Hierdoor kunnen zij niet voldoende produceren om het jaar door te komen. In tijden van schaarste moeten zij voedsel inkopen.

Bij Stop Sahel ligt de uitvoering en verantwoordelijkheid voor de graanbanken bij de bevolking zelf. Onderzoek uit 2008 toont aan dat deze aanpak succesvol is. In 2009 zullen de gemeenschapsorganisaties zich verenigen in een federatie. Samen graan inkopen is immers goedkoper. Hierdoor kunnen meer mensen die anders niets te eten zouden hebben, toch over voedsel beschikken.

Geslaagde projecten voor meer voedsel en inkomen

Projecten van partnerorganisaties voor meer voedsel en hogere inkomens op het platteland zijn vaak een succes. Boeren produceren meer en zijn meer verschillende gewassen gaan verbouwen. Veel meer huishoudens hebben nu genoeg te eten.

Partnerorganisatie HK in Bangladesh lette met name op de voedingswaarde van de producten. HK verstrekke aan zo'n 10.000 mensen groentezaden en zaailingen van fruitbomen.

Partnerorganisaties zorgen voor zaden, klein vee en landbouwuitrusting. Tegelijk zorgen ze voor trainingen in teeltverbetering. De toegenomen beschikbaarheid van voedsel lijkt hieraan te danken te zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de projecten van de partners GUK in India en GKS in Bangladesh.

Uit de evaluaties van dit soort projecten blijkt dat slechts enkele partners op zoek zijn naar innovatieve benaderingen. Ook blijkt het een trend te zijn om zaden,

landbouwwerktuigen en (klein) vee uit te delen om kwetsbare groepen te beschermen. Oxfam Novib moet nog beslissen of zij dit goede ontwikkelingen vindt.

2.2.2 Klimaat

Mensen die in armoede leven zijn het meest kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatveranderingen. Oxfam Novib ondersteunt partnerorganisaties om te voorkomen dat natuurrampen zich ontwikkelen tot humanitaire rampen. Klimaatverandering maakt dit nog belangrijker, want die kan leiden tot meer orkanen, droogtes en overstromingen.

Oxfam Novib werkt aan versterking van partnerorganisaties in ontwikkelingslanden om het internationale overleg over het klimaat te beïnvloeden. In Nederland werkt Oxfam Novib samen met andere organisaties in lobby en campagnes. Oxfam Novib richt zich met name op aanpassing ('adaptatie') aan veranderingen van het klimaat in ontwikkelingslanden en regeling van de kosten daarvan.

Doelstelling voor 2010

In 2010 moet er een rechtvaardig en afdoende akkoord zijn als opvolger van het Kyoto-protocol. Dit akkoord moet voorzien in een forse beperking van de uitstoot van broeikasgassen. De industrielanden moeten hier de grootste bijdrage aan leveren en ontwikkelingslanden steunen om zich aan te passen aan de klimaatverandering die al is opgetreden.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ De oproep aan de Nederlandse overheid om een nationale Klimaatwet aan te nemen, werd gesteund door 75.000 Nederlanders. Oxfam Novib steunde partnerorganisaties die kwetsbare groepen helpen zich aan te passen aan de gevolgen van klimaatveranderingen. Hierdoor zijn bijvoorbeeld in Bangladesh 16.000 mensen beter voorbereid op overstromingen.
- ☐ Helaas leverde de VN-conferentie over het klimaat van eind 2008 in Poznan weinig vooruitgang op voor een wereldwijde aanpak. De vervuilende landen waren onvoldoende bereid om arme landen te helpen zich aan te passen aan veranderingen in het klimaat. De lobby van Oxfam Novib en Oxfam International op dit terrein heeft nog geen resultaten opgeleverd.

Hoe verder in 2009?

- Oxfam Novib gaat met de partnerorganisaties werken aan meer mogelijkheden voor de meest kwetsbare mensen om zich aan te passen aan gevolgen van de klimaatverandering. In Bangladesh zal met partners een programma gemaakt worden met aandacht voor onderzoek, lobby, mediawerk en maatregelen voor de meest kwetsbare mensen.
- In december 2009 moet in Kopenhagen een definitief klimaatakkoord tot stand komen en moet de Europese Unie een concreet bedrag kunnen toezeggen voor maatregelen in ontwikkelingslanden om zich aan klimaatverandering aan te passen. Dit worden belangrijke onderwerpen voor de lobbyactiviteiten en campagnes van Oxfam Novib.
- Oxfam Novib zal door uitvoering van haar nieuwe reisbeleid haar eigen uitstoot van broeikasgassen terugdringen door het aantal vlieguren door medewerkers te beperken.

Optimisme over Klimaatwet, teleurstelling in Poznan

De campagne voor een Klimaatwet leverde 75.000 steunbetuigingen op. Lobby van Oxfams op de VN-klimaatconferentie in Poznan had minder succes.

De publiekscampagne voor een krachtige Klimaatwet is in november 2008 afgerond. De deelnemende organisaties, waaronder Milieudefensie, Stichting Natuur en Milieu en Oxfam Novib, overhandigden 75.000 oproepen aan leden van de Tweede Kamer. Hoogtepunt van de actie was het Klimaatconcert in Utrecht.

De Klimaatwet verplicht de Nederlandse regering te zorgen voor elk jaar minstens 3 procent minder uitstoot van broeikasgassen. En om de slachtoffers van klimaatverandering in de armste landen te helpen met maatregelen hun leven aan te passen aan de nieuwe omstandigheden.

Er lijkt na de actie beweging op het politieke front. De gemeente Amsterdam steunt de Klimaatwet. En landelijk tonen de coalitiepartijen meer animo. In 2009 blijft de Klimaatcoalitie erop aandringen dat Nederland, in navolging van Groot-Brittannië, een Klimaatwet aanneemt.

De top van de Verenigde Naties in Poznan, Polen, verliep teleurstellend. Samen met de andere Oxfams en partnerorganisaties lobbyde Oxfam Novib voor financiële en technische ondersteuning van ontwikkelingslanden. Hiermee kunnen zij maatregelen nemen om de

veranderende klimatologische omstandigheden het hoofd te bieden.

Klimaatveranderingen treffen ontwikkelingslanden hard. Er komen meer en heviger overstromingen voor, droogtes duren langer, dieren en planten sterven uit, regenval is heviger of juist veel minder dan voorheen en het zeeniveau stijgt. Ziektes als malaria doen zich ineens voor in gebieden waar ze eerder niet voorkwamen of al verdwenen waren.

De Oxfams lobbyden voor financiële en technische ondersteuning voor betere en hogere dammen en wegen, tegengaan van verzilting van de landbouwgronden, herplanting van mangrovebossen aan de kust, systemen om bewoners in de kleinste gemeenschappen te waarschuwen voor een naderende overstroming.

Hiervoor is 50 miljard dollar per jaar nodig, zo rekenden de Oxfams de deelnemers aan de klimaatconferentie voor. De conferentie koos echter niet voor Oxfams innovatieve financiering, waarmee dit bedrag bijeen kan worden gebracht. Het VN-Aanpassingsfonds, waartoe is besloten, zal volgens de Oxfams niet toereikend zijn.

'Ik ben nu altijd voorbereid op rampen'

De overstromingen in Bangladesh worden frequenter en heviger. De organisatie GUK leert ruim 16.000 bewoners om te gaan met de gevolgen van de klimaatverandering.

De 28-jarige Hamida woont met haar gezin op een klein eiland in de rivier Brahmaputra. Zij verloor al zes keer haar huis, vee en land. En ze kon ternauwernood haar drie kinderen van de verdrinkingsdood redden. 'De overstromingen volgen elkaar steeds sneller op. Het loont nauwelijks om rijst te planten, omdat de oogst in de golven verdwijnt.'

Oxfam Novib's partnerorganisatie GUK biedt noodhulp en helpt bewoners zich voor te bereiden op rampen. Ze stimuleert mensen om zich te verenigen in rampencomités. Deze comités verspreiden snel het nieuws van een aankomende ramp en zetten reddingsboten in.

GUK heeft elf hogergelegen schuilplaatsen waar mensen tijdens overstromingen een veilig onderkomen hebben. GUK introduceerde ook gewassoorten die bestand zijn tegen overstromingen, zoals pompoenen, bonen en wortels.

In juni was Hamida Begum op uitnodiging van Oxfam Novib in Nederland. Ze sprak met burgers, organisaties en politici over de gevolgen van klimaatverandering in haar land. Tijdens het klimaatconcert deed ze een emotionele oproep om voor de 'Klimaatwet' te tekenen. De 50.000ste handtekening garandeerde bespreking van deze initiatiefwet in de Tweede Kamer.

2.2.3 Eerlijke handel

Veel wereldwijde handelsafspraken zijn in het voordeel van het rijke Westen. Rijke landen wordt toegestaan hun boeren te subsidiëren en hun markten af te schermen, terwijl veel arme landen juist gedwongen worden te liberaliseren. De winsten op de verkoop van consumptiegoederen zijn vaak oneerlijk verdeeld. Niet de boeren of naaisters uit ontwikkelingslanden verdienen het meest, maar de supermarkten of de (grote) kledingmerken die hun producten verwerken en verkopen. Boeren, werknemers en ondernemers in ontwikkelingslanden wordt hierdoor de kans op zelfstandigheid, ontplooiing en ontwikkeling ontnomen. Dat is onaanvaardbaar.

Oxfam Novib oefent samen met partnerorganisaties en anderen druk uit op rijke landen om meer producten uit ontwikkelingslanden toe te laten en te stoppen met marktversturende subsidies voor eigen boeren en producenten. Ontwikkelingslanden moeten meer ruimte krijgen voor eigen economisch beleid, inclusief het afschermen van de eigen markt. Met name de Economische Partnerschapsakkoorden (EPA's), de vrijhandelsverdragen tussen de Europese Unie en een groot aantal ontwikkelingslanden, krijgen kritische aandacht van Oxfam Novib. De EPA's moeten voor ontwikkelingslanden meer voordeel en minder schadelijke afspraken bevatten.

Oxfam Novib streeft voor de producten palmolie, koffie, thee, garnalen, cacao en biomassa naar afspraken met alle betrokken bedrijven – van producenten via verwerkers en tussenhandel tot en met het winkelschap – om duurzamer te gaan werken; de zogeheten verantwoordelijke ketenbenadering. Oxfam Novib overlegt hierover direct met bedrijven, maar ook in rondetafeloverleggen. De inzet van Oxfam Novib is een zichtbare verbetering voor het leven van mensen in productielanden.

Doelstellingen voor 2010

- Mede door van lobby van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties zullen er twintig voorbeelden zijn waarin regeringen en internationale instanties hun beleid hebben bijgesteld ten gunste van eerlijke handel en arbeidsrechten.
- Door lobby van Oxfam Novib zullen vijftien bedrijven zijn aangezet tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Zij nemen verantwoordelijkheid voor wat er met hun producten gebeurt in de keten van producent tot consument. In de hele keten realiseren zij betere arbeidsrechten, met name voor vrouwelijke werknemers.
- De arbeidsomstandigheden van 2,6 miljoen mensen (van wie 70 procent vrouwen) zullen zijn verbeterd.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ In de periode 2007-2008 hebben Oxfam Novib en haar partnerorganisaties door hun lobby bijgedragen aan regeringsmaatregelen voor eerlijke handel (bijvoorbeeld in Colombia, Bolivia, Brazilië en Peru) en aan wetwijzigingen over arbeidsrechten (bijvoorbeeld in Pakistan). Inmiddels zijn hiervan al vijftien voorbeelden. Ook hebben veel Afrikaanse landen zich verzet tegen de Europese voorstellen voor handelsverdragen die ontwikkelingslanden minder ruimte geven voor eigen economisch beleid, waardoor ze zich minder kunnen weren tegen de voedselcrisis en de economische crisis. Het toegenomen zelfbewustzijn van Afrikaanse landen in handelsbesprekingen met Europa is een belangrijke stap naar een meer evenwichtige relatie tussen beide continenten. Onderzoek, lobby en campagne van Oxfam Novib en partners hebben bijgedragen aan dat zelfbewustzijn.
- ☒ In de periode 2007-2008 zijn vijftien bedrijven aangezet tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Twaalf van deze bedrijven hebben inmiddels concrete stappen gezet richting maatschappelijk verantwoord ondernemen. In 2008 zijn afspraken gemaakt met Verkade, RBS, en Unilever. Verkade stapte in 2008 over op 'eerlijke' chocolade met het keurmerk van Max Havelaar voor heel haar assortiment. Hierdoor krijgen ruim 50.000 boerengezinnen in ontwikkelingslanden een stabiele prijs voor hun cacao. Oxfam Novib heeft niet alleen resultaten bereikt door direct overleg met bedrijven, maar ook in rondetafeloverleggen over verantwoordelijk ketenbeheer. De eerste palmolie met

een certificaat van duurzaamheid van de Ronde Tafel voor Duurzame Palmolie (RSPO), kwam in november aan in Rotterdam. Palmolie zit in bijna alle voedselproducten en wasmiddelen. Oxfam Novib zit namens de sociale organisaties in de RSPO. Het certificaat is een instrument om te voorkomen dat palmplantages de landrechten van boeren schenden.

- ☐ In de periode 2007-2008 zagen 581.000 mensen hun arbeidsrechten beter gerespecteerd als gevolg van het werk van partnerorganisaties van Oxfam Novib. Een flinke prestatie, maar er moet nog veel gebeuren om ervoor te zorgen dat dit aantal in 2010 tot 2,6 miljoen mensen is gegroeid.

Hoe verder in 2009?

- De onderhandelingen in de Wereldhandelsorganisatie en de onderhandelingen over EPA's met Europa houden Oxfam Novib's aandacht. Onzeker is nog of deze onderhandelingen in 2009 zullen worden afgerond.
- Goede internationale afspraken alleen zijn niet voldoende. Ook regeringen in ontwikkelingslanden moeten een goed nationaal beleid voor eerlijke handel en arbeidsrechten voeren. Daarom zal Oxfam Novib de ondersteuning van nationale lobby's en campagnes in ontwikkelingslanden in 2009 verder versterken.
- Wereldwijd groeit de vraag naar landbouwproducten, waardoor de druk op schaarse hulpbronnen zoals land en water toeneemt. Oxfam Novib zal deze strijd om de ruimte aan de orde stellen in dialoog met bedrijven, overheden en het publiek. Daarbij zal Oxfam Novib ook wijzen op de gevolgen van het consumptiegedrag in Nederland.

Chocolade van Verkade wordt fairtrade

Koninklijke Verkade verkoopt vanaf oktober 2008 alleen nog maar chocoladerepen die zijn gemaakt van fairtrade-ingrediënten met het keurmerk van Max Havelaar.

Het voedingsmiddelenconcern Verkade maakte de overstap in samenwerking met Max Havelaar en Oxfam Novib. Oxfam Novib heeft hiervoor verschillende gesprekken met de directie gevoerd en haar gesteund in de zoektocht naar de beste manier om de productie van cacao te verduurzamen. In 2007 promootte de Groene Sint van Oxfam Novib 'eerlijke chocoladeletters'. De verkoop van 80.000 letters toonde aan dat de Nederlandse consument meer eerlijke producten in de schappen wil.

Door uitsluitend duurzaam geproduceerde grondstoffen voor chocola te gebruiken, geeft Verkade een fikse *boost* aan de markt voor eerlijke handel. In een klap wordt er 1.500 ton extra aan fairtrade-cacao verkocht. Dit is ongeveer 20 procent van alle eerlijke cacao die wereldwijd wordt verkocht. Hierdoor zijn ruim 50.000 boerengezinnen in ontwikkelingslanden verzekerd van een stabiele prijs voor hun cacao. Bovendien is er door het Fair Trade model nu ook geld beschikbaar voor die sociale voorzieningen die de boeren van belang achten.

Verkade is de eerste A-merkfabrikant die op grote schaal overstapt op cacao en suiker waarvoor de boeren een eerlijke prijs krijgen. Adrie Pajma, directeur Bedrijfsvoering van Oxfam Novib, is 'ontzettend blij' met dit resultaat: 'Hierdoor kunnen Afrikaanse cacaoboeren werken aan een bestaan zonder armoede. Oxfam Novib zet zich al jaren in om grote bedrijven te overtuigen van duurzame cacao-inkoop.'

Ook de directeur van Koninklijke Verkade, Bart Merkus, is tevreden: 'Wij willen de lekkerste chocolade maken. En dan het liefst nog ingekocht onder eerlijke voorwaarden, zodat we daadwerkelijk een bijdrage kunnen leveren aan een betere wereld. Daar hebben we samen met Max Havelaar en Oxfam Novib ruim twee jaar aan gewerkt.'

Succesvol verzet tegen oneerlijke handelsakkoorden

Oxfam Novib trainde 35 volksvertegenwoordigers uit Oostelijk en Zuidelijk Afrika in onderhandelen met de Europese Unie over eerlijke handelsverdragen. Met succes.

Samen met partnerorganisatie Acord en anderen heeft Oxfam Novib een workshop opgezet voor parlementariërs in Oostelijk en Zuidelijk Afrika. Daar brachten onderhandelaars en experts de parlementariërs op de hoogte van de achtergronden van de vrijhandelsakkoorden (EPA's) zoals de Europese Unie die wilde met een aantal ontwikkelingslanden.

De EU wil de onderlinge handel met deze landen vergaand liberaliseren voor producten uit landbouw en industrie. Ook zouden de landen Europese bedrijven uit de dienstensector en Europese investeerders moeten toelaten.

Maar kleine Afrikaanse boeren kunnen in de concurrentie niet op tegen zwaar gesubsidieerde Europese boeren. Als hun regering de markt in hun land moet openstellen, verliezen ze inkomsten. Het loont dan niet meer om in de

landbouw te investeren, waardoor de landelijke voedselvoorziening in gevaar komt.

Onaanvaardbaar, vindt Oxfam Novib, zeker in het jaar van de internationale voedselcrisis. Sinds de workshop waren in de parlementen van diverse Afrikaanse landen hoorzittingen over de handelsakkoorden met Europa. Mede door de gebundelde oppositie van parlementariërs, bedrijven, vakbonden, boerenorganisaties en andere maatschappelijke organisaties konden de Afrikaanse landen eind 2007 een deadline voor ondertekening van de overeenkomsten uitstellen.

De onderhandelingen duren nog steeds voort. De problematische elementen worden nu langzaam maar zeker uit de akkoorden gehaald. Sommige landen zullen helemaal niet tekenen. Mede dankzij de workshop en de begeleidende campagne is de discussie verplaatst van achterkamertjes naar waar zij thuishoort: parlementen, de media en vele huiskamers.

In het rapport '*Partnership or Powerplay*' geeft Oxfam International aan hoe Europa in die akkoorden meer rekening kan houden met de ontwikkeling van arme landen. Het rapport kreeg veel aandacht, vooral in de Afrikaanse media.

Op uitnodiging van Oxfam International gingen begin 2009 twee parlementariërs samen met boerenvertegenwoordigers op tournee langs vijf Europese hoofdsteden en het Europees Parlement, om bij hun collega-volksvertegenwoordigers te pleiten voor ontwikkelingsvriendelijke akkoorden.

Oxfam Novib steunt de onderhandelaars, de parlementariërs en veel maatschappelijke organisaties. Maar wij roepen ook de Europese Unie op om eerlijke akkoorden te tekenen.

Vijftien bedrijven gewonnen voor verantwoord ondernemen

Mede dankzij inspanningen van Oxfam Novib zijn in de periode 2007-2008 vijftien bedrijven aangezet tot maatschappelijk verantwoord ondernemen.

In 2008 zijn afspraken gemaakt met Verkade, Royal Bank of Scotland en Unilever. Twaalf bedrijven hebben zich gebonden aan de beginselen van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en hebben op dat vlak concrete stappen gezet.

De bedrijfsvoering van een onderneming heeft gevolgen voor de omgeving: voor haar personeel, voor het milieu, voor de gemeenschap. Die gevolgen kunnen ontwikkeling in de weg staan. Maar goed ondernemerschap stimuleert volgens Oxfam Novib mensen juist om een zelfstandig bestaan op te bouwen.

Oxfam Novib promoot MVO niet alleen bij individuele bedrijven. Zij hecht eraan dat per product alle producenten en andere belanghebbenden bij de discussie betrokken zijn. Door alle belanghebbenden bij elkaar te brengen, wordt meer bereikt.

Bijvoorbeeld in de wereldwijde Ronde Tafel voor Duurzame Palmolie. Die zorgde ervoor dat in 2008 in de haven van Rotterdam de eerste lading gecertificeerde palmolie arriveerde. De ondernemingen Unilever, Albert Heijn en Etos committeerden zich aan de toekomstige aankoop van duurzame palmolie.

Ook lokale organisaties in de landen met palmplantages kunnen zeer effectief zijn in het beïnvloeden van het beleid van bedrijven. Daarom investeert Oxfam Novib in de opbouw en kennis van partnerorganisaties over beleidsbeïnvloeding bij bedrijven.

De multi-stakeholder-aanpak in de productieketen voor palmolie hanteert Oxfam Novib ook in de keten voor koffie en cacao. In 2007 organiseerde de International Cocoa Organization de eerste Ronde Tafel-bijeenkomst met belangrijke partijen in de cacaoketen: producenten, verwerkende bedrijven, overheden en consumentenorganisaties.

Oxfam Novib zorgde er samen met de Tropical Commodity Coalition (TCC) voor dat circa 25 organisaties, waaronder boerenorganisaties, vakbonden en andere maatschappelijke organisaties, bij de Ronde Tafel voor duurzaam geproduceerde cacao waren. Oxfam Novib is namens Oxfam International de vice-voorzitter van deze Ronde Tafel. De criteria die daar ontwikkeld worden, bieden kansen voor miljoenen West-Afrikaanse cacaoboeren die in armoede leven.

2.2.4 Microfinanciering

Met een klein startkapitaaltje kunnen mensen hun leven in eigen hand nemen. Maar ruim 800 miljoen mensen die in armoede leven hebben geen toegang tot leningen of andere diensten van 'gewone' banken. Microfinancieringsorganisaties leveren financiële diensten aan mensen die in armoede leven en die bij

deze 'gewone' banken niet terecht kunnen. Oxfam Novib steunt dit soort instellingen met donaties.

Oxfam Novib heeft een driestappenplan voor microfinancieringsorganisaties:

1. Een startende organisatie kan van Oxfam Novib een donatie krijgen op basis van een meerjarenplan. De organisatie kan dan aan de slag.
2. Een organisatie die haar kosten al kan dekken maar nog te klein is en te weinig ervaring heeft om commerciële fondsen te kunnen aantrekken, krijgt een lening uit het Oxfam Novib Fonds. Daarmee kan ze haar verdere opbouw financieren. De praktijk leert dat deze leningen vrijwel altijd worden terugbetaald.
3. Een organisatie die sterk genoeg is om zelf commerciële investeerders aan te trekken, komt in aanmerking voor een lening uit het ASN-Novib Fonds.

De leningen van Oxfam Novib worden beheerd door Triple Jump BV, dat is opgericht door ASN Bank, NOTS Foundation en Oxfam Novib in samenwerking met Stichting Doen.

Microfinancieringsorganisaties verstrekken, naast leningen, ook vaak microverzekeringen. In ontwikkelingslanden hebben veel mensen niet de mogelijkheid zich tegen risico's te verzekeren. Daardoor kan het gebeuren dat ze na een ongeval of ramp spaargelden moeten opnemen of bezittingen verkopen om leningen te kunnen afbetalen, en dat ze terugvallen in armoede. De premies voor microverzekeringen zijn relatief laag. In samenwerking met de verzekeringsdeskundigen van Micro Insurance Association Netherlands ondersteunt Oxfam Novib organisaties die deze verzekeringen aanbieden.

Migranten maken veel geld over naar hun land van herkomst (*remittances*). Oxfam Novib ondersteunt projecten die proberen met deze financiële transacties van migranten de lokale economie nog effectiever te ondersteunen. We werken daarbij samen met organisaties van migranten en organisaties voor microfinancieringen.

Doelstelling voor 2010

4,1 miljoen mensen ontvangen financiële diensten van partnerorganisaties die zich bezighouden met microfinanciering.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ Eind 2008 ontvingen ruim twee miljoen mensen (waarvan 79 procent vrouw) financiële diensten van microfinancieringsorganisaties uit het Oxfam Novib fonds. In totaal had Oxfam Novib 24,2 miljoen euro aan leningen en garanties uitstaan bij deze organisaties. Via de microfinancieringsorganisaties die geld lenen uit het ASN-Novib Fonds werden een additionele 1,9 miljoen mensen bereikt (waarvan 63 procent vrouw). De doelstelling voor 2010 om 4,1 miljoen mensen toegang te geven tot financiële diensten is hiermee al bijna behaald. Ook is er in 2008 geëxperimenteerd met verschillende vormen van microverzekeringen en konden 524.000 families zich verzekeren via de partnerorganisaties van Oxfam Novib.
- ☒ Om de doelstelling te halen en te consolideren is het van belang dat het aantal door Oxfam Novib gesteunde microfinancieringsorganisaties blijft groeien en dat de ondersteunde organisaties steeds volwassenere worden en gemakkelijker toegang krijgen tot kapitaal. In 2008 is het aantal door Oxfam Novib gesteunde microfinancieringsorganisaties weer toegenomen en groeiden zeven organisaties tijdens 2008 door naar een volwassen instelling voor microfinanciering die in staat is zelf investeerders aan te trekken.
- ☐ Een forse tegenslag in 2008 was de kredietcrisis. Commerciële fondsen investeerden hierdoor minder in microfinanciering. Microfinancieringsorganisaties zullen daardoor in de nabije toekomst minder geld kunnen aantrekken voor het verstrekken van leningen. Zeker de meer risicovolle leningen zullen onder grote druk komen te staan. Op dit moment onderzoekt Oxfam Novib hoe zij met partnerorganisaties en andere belanghebbenden de klap het beste kan opvangen.

Hoe verder in 2009?

- Vanwege de grote vraag naar microfinanciering is er een grote behoefte aan nieuwe microfinancieringsorganisaties in gebieden waar nog geen financiële diensten zijn. Oxfam Novib investeert in het opstarten van zulke nieuwe organisaties. Oxfam Novib gaat het meten en analyseren van de (sociale) effecten van microfinanciering overdragen aan Triple Jump. De vrijkomende tijd gebruikt Oxfam Novib om

sneller nieuwe organisaties voor microfinanciering te werven en goed op weg te helpen.

- In Burkina Faso, Senegal, Mozambique, Tadzjikistan, Libanon, Palestina, Atjeh (Indonesië), Bolivia, Peru en Brazilië worden nieuwe organisaties voor microfinanciering gezocht.

Zelfstandig dankzij kleine lening

'Samen met mijn vrouw run ik een boerderij. Sinds we krediet kregen om zaaigoed en gereedschap te kopen, is onze opbrengst een stuk hoger dan vroeger.'

Jona Osangi is boer in Biharamulu in het noordwesten van Tanzania. Op het platteland zijn bijna geen financiële instellingen voor kleine boeren. Bij gewone banken kunnen zij geen geld lenen. Wie geld nodig heeft, kan alleen terecht bij geldschietters die hoge rentes vragen.

De organisatie Facilitation for Integrated Development and Relief Services (Faiders) richt groepen op waarin kleine boeren zelf geld kunnen sparen en lenen. Ook leren de boeren bij Faiders van alles over boekhouding, bedrijfsmanagement en milieumaatregelen.

Osangi: 'Ik heb geleerd verschillende gewassen te telen en ons lapje grond te beschermen tegen dieren en erosie. Maar ook hoe we onze producten beter kunnen verkopen. Daardoor kunnen we nu het schoolgeld voor onze kinderen betalen.'

Osangi kan nu zelf bouwen aan de toekomst van zijn gezin. 'Als ik geld leen, betaal ik een stuk minder rente dan vroeger. En als het een keer slecht gaat met de oogst, dan kan ik uitstel van betaling krijgen. Dat was vroeger ondenkbaar.'

Faiders verstrekt krediet aan 5.950 mensen, van wie 2.380 vrouwen en 3.570 mannen. Doordat deze kredieten ten goede komen aan arme huishoudens, schat Faiders dat indirect bijna 30.000 mensen van deze kredieten profiteren.

Uitgaven voor microkrediet

Oxfam Novib gaf in 2008 voor 5,4 miljoen euro subsidie aan startende organisaties voor microkrediet en aan netwerken van zulke organisaties. Hiermee zijn wereldwijd 755.000 mensen bereikt.

Als een organisatie voor microkrediet net begint te draaien, is ze vaak kwetsbaar. Een lening met rente kan

een gedegen opzet in de weg staan. Daarom verstrekt Oxfam Novib in sommige gevallen subsidie aan startende kredietorganisaties.

In 2008 waren dit twintig organisaties. Zij gebruikten de subsidie onder andere om computers te kopen, een systeem voor managementinformatie op te zetten, bedrijfsplannen te maken, personeelsleden op te leiden en de interne controle te versterken.

Oxfam Novib subsidieerde ook nationale en internationale netwerken van organisaties voor microkrediet of microverzekeringen. Evenals organisaties die politieke druk uitoefenen op de overheid, bijvoorbeeld om een goede nationale wetgeving te krijgen voor microfinanciering.

Oxfam Novib Fonds en ASN-Novib Fonds

Dankzij het Oxfam Novib Fonds konden in 2008 iets meer dan twee miljoen mensen met microkrediet hun eigen bestaan opbouwen. Het ASN-Novib Fonds bereikte 1,9 miljoen mensen in 24 landen.

Via het Oxfam Novib Fonds geeft Oxfam Novib leningen aan organisaties. Via het ASN-Novib Fonds zijn dit 50 organisaties. Beide fondsen worden beheerd door de maatschappelijke organisatie Triple Jump. Oxfam Novib zit in het bestuur van Triple Jump.

De kredietorganisaties die steun krijgen van het Oxfam Novib Fonds zijn geen startende organisaties meer. Maar zij zijn nog wel risicovol voor commerciële investeerders. De enige manier om te kunnen groeien, is met behulp van donorgeld: vooral leningen die zij doorlenen aan kleine ondernemers.

In het totaal heeft het Oxfam Novib Fonds 24,2 miljoen euro uitstaan bij 71 organisaties voor microkrediet. Van hun klanten is 79 procent een vrouw.

Het Het ASN-Novib Fonds is speciaal voor grotere kredietorganisaties waarin veilig belegd kan worden. Dit fonds had eind 2008 ruim 60 miljoen euro uitstaan bij microkredietorganisaties. Het klantenbestand bestaat voor 63 procent uit vrouwen. Oxfam Novib heeft dit fonds opgezet samen met de ASN Bank. De deelneming van Oxfam Novib in het ASN-Novib Fonds bedroeg in 2008 797 duizend euro. Ook u kunt beleggen in het ASN-Novib Fonds.

Half miljoen families sluiten microverzekering af

Oxfam Novib promoot kleinschalige verzekeringen in India, Indonesië, Bangladesh, Burkina Faso, Peru, Armenië en Georgië. Eind 2008 deden 524.000 families mee.

Ontslagen, overstromingen of het overlijden van een kostwinner kunnen mensen terugwerpen in armoede. Kleinschalige verzekeringen kunnen ervoor zorgen dat zij weer sneller zelf hun bestaan kunnen opbouwen. Zij hoeven dan geen schulden aan te gaan of hun productiemiddelen te verkopen.

Microverzekeringen zijn er in verschillende vormen. Een inkomensverzekering komt vaak voor. Maar het kan ook gaan om begrafenis-, levens- of ziektekostenverzekeringen. Daarnaast werkt Oxfam Novib mee aan proefprojecten in India en Ethiopië voor regenverzekeringen, die inkomen verschaffen bij droogte tengevolge van klimaatschommelingen. In Indonesië financiert Oxfam Novib de ontwikkeling van islamitische verzekeringen.

Oxfam Novib maakt steeds meer microverzekeringen in ontwikkelingslanden mogelijk. Oxfam Novib steunt lokale organisaties om verzekeringsproducten aan te bieden. Daarnaast helpt Oxfam Novib de organisaties met het beheer van hun verzekeringenportefeuille en met duurzame bedrijfsvoering. Oxfam Novib werkt samen met verzekeringsmaatschappijen uit Nederland en uit de ontwikkelingslanden zelf. Bijvoorbeeld om de administratie van microfinancieringsinstellingen te automatiseren.

Verzekering behoorde 1700 Indiërs voor terugval in armoede

'Ik heb een koe en twee kalfjes. Als die onverwacht doodgaan, ben ik niet meer alles kwijt. Dankzij de verzekering.'

Dit zegt Abirami, lid van een zelfhulpgroep door partnerorganisatie DHAN (India). Hij woont in het dorpje Kilaiyur. Het zoute zeewater van de tsunami maakte zijn akker onbruikbaar. DHAN gaf een koe aan Abirami en aan alle andere coöperatieleden. Alle dieren zijn verzekerd.

DHAN onderhandelt met reguliere verzekeringsmaatschappijen over verzekeringen voor de leden van de SHG. Daarnaast heeft zij een eigen

onderlinge verzekeringsmaatschappij voor risico's die niet gedekt worden (bijvoorbeeld omdat mensen na 55 jaar zich niet meer kunnen verzekeren bij een reguliere maatschappij).

Bij DHAN sparen vrouwen- en mannengroepen. Door het spaargeld kunnen zij beschikken over kleinschalige kredieten. Nieuw is dat zij nu ook zelf een microverzekeringssysteem beheren, waarmee ze zelf hun toekomst zeker stellen.

In oktober 2008 hadden ruim 45.000 mensen een levensverzekering. Twee derde van hen (67 procent) is vrouw. Ruim 40.000 mensen sloten een ziektekostenverzekering af. Van hen is bijna de helft vrouw (48 procent). Het totaal is ruim 7.000 mensen meer dan wat de organisatie zich ten doen had gesteld.

Sleutel voor de sterke groei en het succes van DHAN is zonder twijfel het vertrouwen dat zij geniet onder haar leden. Een premie die de boeren vandaag betalen in ruil voor een schadeloosstelling in de toekomst, vergt vertrouwen in degene die de verzekering aanbiedt.

De leden van DHAN kunnen ook bij reguliere maatschappijen verzekeringen afsluiten. Begin 2008 hadden 425.000 mensen zo'n reguliere verzekering. DHAN is nu goed op weg om in november 2009 het doel van 600 duizend mensen te halen.

In 2008 hebben 1.695 families daadwerkelijk hun verzekering uit kunnen laten betalen. Dankzij de verzekering zijn zij niet in diepere armoede gevallen.

Kredietcrisis treft organisaties voor microkrediet

Organisaties voor microkrediet kunnen minder groeien als gevolg van de kredietcrisis. Commerciële fondsen zijn minder bereid om in microkrediet te investeren.

In Peru heeft het Oxfam Novib Fonds een lening uitstaan bij de kredietorganisatie Pro Mujer. De kredietorganisatie heeft in het afgelopen jaar bijna vijfduizend nieuwe klanten gekregen. Dat brengt het totaal op meer dan 43.000 klanten.

Pro Mujer ontwikkelt zich goed, maar de kredietcrisis staat verdere ontwikkeling in de weg. Ze heeft aan Triple Jump, de beheerder van het Oxfam Novib Fonds, gevraagd om haar lening op een later moment te mogen terugbetalen. Oxfam Novib heeft dit toegezegd. Oxfam

Novib voorziet namelijk dat er gebrek aan geld komt om uit te lenen aan microbedrijven.

Dit gebrek wordt mede veroorzaakt door de commerciële fondsen. Die zijn nu huiverig voor investeringen in microkrediet omdat zij vrezen dat de klanten door de crisis minder goed kunnen terugbetalen. Maar bovenal hebben zij zelf minder krediet beschikbaar. Doordat de beurzen in 2008 hard onderuit zijn gegaan, lijden westerse fondsen fors verlies. Hierdoor investeren zij minder in kredietorganisaties wereldwijd.

Net als Pro Mujer in Peru wordt ook een aantal andere partnerorganisaties voor microkredieten in hun groei beperkt. Hierdoor vermindert niet alleen het aantal, maar ook de kwaliteit van de leningen die zij hebben verstrekt. Oxfam Novib onderzoekt samen met hen en andere belanghebbende partijen wat de beste manier is om het probleem aan te pakken.

Toekomst van overmakingen migranten onzeker

Overmakingen van Filipijnse migranten maakten het mogelijk dat in hun vaderland tienduizend kleinschalige leningen werden verstrekt. De kredietcrisis dreigt deze geldstroom echter te verdampen.

Migranten maken veel geld over naar hun land van herkomst. Deze *remittances* betekenen voor ontwikkelingslanden een flinke stimulans voor de economie. En de ontvangers kunnen er hun kinderen van naar school sturen en gebruik maken van de gezondheidszorg.

Oxfam Novib werkt met migrantenorganisaties en microfinancieringsorganisaties. Samen willen zij ervoor zorgen dat de overmakingen van migranten structureel bijdragen aan de lokale economie.

In 2008 verkende Oxfam Novib de rol van familienetwerken en *remittances* voor de middelen van bestaan van mensen in armoede. Dit heeft geresulteerd in een aantal concrete projecten.

Om het rendement van overmakingen te vergroten, steunt Oxfam Novib onder meer projecten voor mobiel bankieren en internetbankieren. Dat maakt financiële diensten gemakkelijker toegankelijk en verlaagt de kosten van overmakingen. Daar profiteert zowel de zender als de ontvanger van.

Zo heeft in Costa Rica Oxfam Novib-partner FOLADE een project voor Nicaraguaanse migranten, die vanwege de armoede en werkloosheid in hun land hun heil zoeken in buurland Costa Rica. Daar werken zij onder vaak erbarmelijke omstandigheden. Van wat ze verdienen, sturen zij het meeste terug naar hun families in Nicaragua.

FOLADE heeft in beide landen een netwerk van organisaties voor microkrediet opgezet om deze geldstromen in goede banen te leiden. Daarnaast biedt FOLADE migranten juridische bijstand tegen de discriminatie waarmee zij vaak te maken hebben.

Ook elders koppelt Oxfam Novib migrantenorganisaties aan organisaties voor microfinanciering in het land van herkomst. Zo kunnen overmakingen worden gebruikt om banen te scheppen en de lokale economie te versterken.

Op de Filipijnen steunt Oxfam Novib het Economic Resource Centre for Overseas Filipinos (ERCOF). Deze organisatie werkt samen met een bank, waardoor families van migranten kunnen sparen met een aardig rendement. En met overmakingen van migranten konden de bank ruim tienduizend leningen verstrekken.

De toekomst van deze projecten is echter onzeker. Door de wereldwijde economische crisis is er minder werk in sectoren waarin veel migranten werken. Die verdienen daardoor minder en dat betekent ook minder inkomenszekerheid voor hun relaties in het thuisland.

2.3 Recht op sociale basisvoorzieningen

Bij bevallingen in ontwikkelingslanden overlijden jaarlijks 500.000 vrouwen. In Niger sterft een op de zeven vrouwen in het kraambed. Naar schatting zijn 33 miljoen mensen besmet met het hiv-virus en overlijden elke dag 8.500 mensen aan de gevolgen van aids. Goed onderwijs maakt jonge mensen minder kwetsbaar om besmet te raken. Ongeveer 75 miljoen kinderen, vooral meisjes, gaan echter niet naar school.

Gezondheidszorg, onderwijs, goed water of sanitaire voorzieningen: voor een derde van de wereldbevolking zijn ze onbereikbaar. Dat kan niet en dat mag niet. Oxfam Novib zet zich daarom in voor het recht op sociale basisvoorzieningen voor iedereen, waar ook ter wereld. Oxfam Novib en haar partnerorganisaties oefenen druk uit op overheden in de rijke landen en de ontwikkelingslanden om te zorgen voor goed, voldoende

en betaalbaar onderwijs en gezondheidszorg voor iedereen. Daarnaast steunt Oxfam Novib partnerorganisaties om gezondheidszorg en onderwijs aan te bieden waar overheden in gebreke blijven. Zo draagt Oxfam Novib bij aan het realiseren van de millenniumdoelen voor onderwijs en gezondheidszorg.

Om de kwaliteit van de programma's voor onderwijs en hiv-preventie te vergroten, heeft Oxfam Novib een speciaal innovatiefonds ingesteld. Daaruit steunt Oxfam Novib projecten die op een vernieuwende manier een verbinding leggen tussen onderwijs, hiv en ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Oxfam Novib wil zo met name jongeren in ontwikkelingslanden beter onderwijs en hiv-voorlichting geven, waardoor jongens en meisjes in staat zijn zich op een gezonde en positieve manier te ontwikkelen.

Terwijl Oxfam Novib en Oxfam International bij donoren aandringen op meer en betere hulp voor onderwijs en gezondheidszorg, roepen partnerorganisaties in hun land hun overheden ter verantwoording voor de uitvoering van hun beleid voor onderwijs en gezondheidszorg. Ze volgen kritisch de overheidsbudgetten en beïnvloeden die ook. De gezamenlijke Oxfams voerden in 2008 de campagne Health & Education for All in acht landen (bijvoorbeeld Bangladesh, Malawi en Nicaragua) en ook op mondiaal niveau.

Tabel 2.3 Begroting en uitgaven voor het programma 'recht op basisvoorzieningen' miljoen euro's

uitgaven 2007	jaarplan 2008	uitgaven 2008	jaarplan 2009
26,4	33,6	26,3	34,1

2.3.1 Onderwijs

'Iedereen heeft recht op onderwijs'. Dit is vastgelegd in verschillende internationale verklaringen die regeringen wereldwijd hebben ondertekend. Daarmee beloofden zij dit recht voor al hun burgers te garanderen. Onderwijs is ook een middel om economische en sociale ontwikkeling in een land te bevorderen. Elk jaar dat een kind naar school gaat stijgt zijn of haar latere inkomen met gemiddeld 10 procent.

Nog steeds gaan 75 miljoen kinderen niet naar school, al is er op dit punt de afgelopen jaren verbetering geboekt. De meeste van deze kinderen wonen in landen ten

zuiden van de Sahara en in Zuid-Azië. Met steun aan lokale ontwikkelingsprojecten, lobby en internationale campagnes wil Oxfam Novib bereiken dat meer kinderen in ontwikkelingslanden goed basisonderwijs krijgen. En dat volwassenen zich kunnen scholen om hun levensstandaard te verbeteren.

Oxfam Novib steunt partnerorganisaties die onderwijs bieden waar lokale overheden in gebreke blijven. Tegelijkertijd spreken Oxfam Novib en de partnerorganisaties deze overheden aan op hun verantwoordelijkheid voor onderwijs. Oxfam Novib richt zich steeds meer op de kwaliteit van het onderwijs. De vernieuwende onderwijsmethoden die onze partnerorganisaties ontwikkelen, dienen vaak als voorbeeld voor regeringen. In veel landen werkt de regering dan ook graag samen met de partnerorganisaties van Oxfam Novib.

Oxfam Novib doet mee aan de Global Campaign for Education (GCE) en steunt die ook met geld. De GCE is een netwerk van onderwijsorganisaties, vakbonden en organisaties voor kinderrechten uit meer dan honderd landen. Doel is regeringen aan hun afspraken te houden. Oxfam Novib ondersteunt in een groot aantal landen de nationale GCE-coalities, bijvoorbeeld in Mali, Burkina Faso en Bangladesh.

Doelstellingen voor 2010

- 2,5 miljoen jongens en meisjes ontvangen goed onderwijs.
In twintig landen zal de kwaliteit van onderwijs verbeterd zijn doordat de overheid vernieuwende en succesvolle strategieën van Oxfam Novib's partners heeft erkend en overgenomen in het onderwijsstelsel van het land.
- In tien van de landen waar Oxfam Novib werkt is mede door onze lobbyactiviteiten minimaal 20 procent van het regerings-budget gereserveerd voor onderwijs en gezondheidszorg.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☑ Belangrijkste resultaat is dat 2,4 miljoen jongens en meisjes door het werk van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties nu goed onderwijs ontvangen. Bijvoorbeeld in Nigeria. Oxfam Novib heeft zich gericht op zowel méér onderwijs als béter onderwijs. De kwaliteit van onderwijs in ontwikkelingslanden is vaak onvoldoende. Een belangrijke oorzaak is het grote tekort aan goede leerkrachten. Daarom begonnen Oxfam Novib en Education International (de

wereldwijde federatie van onderwijzersbonden) in 2008 het project 'Educators For All'. Meer leerkrachten en beter onderwijs in ontwikkelingslanden zijn het doel. In acht landen zijn hiervoor haalbaarheidsstudies uitgevoerd.

- ☐ In de periode 2007-2008 zijn nog maar in zes landen vernieuwende en succesvolle strategieën van partnerorganisaties opgenomen in het formele onderwijssysteem. Evaluaties van onderwijsprojecten lieten zien dat samenwerking tussen partnerorganisaties en de overheid verbeterd zou moeten worden, zodat succesvolle innovatieve benaderingen (waarvan in de evaluaties zeker goede voorbeelden zijn gevonden) kunnen worden overgenomen en positieve maar geïsoleerde resultaten naar een grotere schaal kunnen worden getrokken.
- ☐ Oxfam Novib had hoge verwachtingen van het Fast Track Initiative. Het idee was dat in 2010 55 ontwikkelingslanden met financiële steun van de rijke landen meer zouden kunnen investeren in de kwaliteit van hun onderwijs en zo het doel onderwijs voor iedereen zouden kunnen garanderen. Dit initiatief slaagde er helaas niet in het benodigde geld binnen te halen. De betreffende ontwikkelingslanden kunnen zo hun plannen voor beter onderwijs niet uitvoeren. Er is een tekort van 2,2 miljard dollar. Om hier iets aan te doen heeft de Global Campaign for Education, waar Oxfam Novib deel van uitmaakt, in 2008 het Global Fund for Education opgezet waaraan voor de komende drie jaar inmiddels 4,5 miljard dollar is toegezegd. Ook hebben partnerorganisaties met steun van Oxfam Novib en Oxfam International in veel landen actief campagne gevoerd om ervoor te zorgen dat nationale overheden meer investeren in nationale onderwijssystemen. In Bangladesh hebben partners als CAMPE en AOC er met succes voor gezorgd dat de verschillende lokale politieke partijen onderwijs een belangrijke plek hebben gegeven in hun verkiezingsprogramma's.

Hoe verder in 2009?

- In 2009 gaan Oxfam Novib en Education International door met het project 'Educators For All', met als doel meer leerkrachten en beter onderwijs in ontwikkelingslanden. Voor Peru, Uganda en Mali wordt in 2009 een plan van aanpak geschreven.
- Een groot gedeelte van de kinderen die niet naar school gaan, woont in landen waar conflicten of

rampen geregeld voorkomen. In 2009 zal Oxfam Novib meer doen voor deze kinderen. In 2008 is een verkennend onderzoek gehouden naar de financiering van onderwijs in fragiele staten. Tijdens het debat in de Tweede Kamer over de begroting voor ontwikkelingssamenwerking vroeg Oxfam Novib aandacht hiervoor.

De Grootste Les Ooit

Meer dan 7,5 miljoen kinderen, volwassenen en leraren wereldwijd volgden tegelijk een les. Hiermee braken zij op 23 april het wereldrecord 'De Grootste Les Ooit'.

Meer dan honderd scholen deden mee aan deze actie hielden een spreekbeurtmarathon. In Den Haag liep het storm om de petitie aan minister Koenders te tekenen. In deze petitie werd de minister opgeroepen om zijn collega-ministers van Europese landen als Frankrijk, Duitsland, Italië, Portugal en Oostenrijk aan te sporen hun financiële aandeel te leveren aan het onderwijs.

De actie is georganiseerd door de Global Campaign voor Education (GCE). Deze campagne is gestart om het millenniumdoel 'Iedereen naar school in 2015' te verwezenlijken. In 2000 spraken regeringsleiders af dat dit doel in 2015 bereikt moet zijn. Toen gingen 120 miljoen kinderen niet naar school, eind 2008 waren dat er nog 75 miljoen. Een hoopvolle vooruitgang, maar tegelijkertijd nog een lange weg te gaan.

Voor onderwijs ligt het millenniumdoel redelijk op schema. Maar voor tevredenheid is geen enkele reden, vooral omdat veel scholen geen goed onderwijs geven. 'Het is een schandaal', sprak Oxfam Novib-directeur Farah Karimi in september op de bijeenkomst van de GCE bij de VN in New York. 'Plannen van arme landen voor beter onderwijs blijven liggen omdat rijke landen het beloofde geld niet geven.' De Nederlandse overheid kwam zijn toezeggingen op het terrein van onderwijs wel na en vervult een voorbeeldfunctie.

Meer meisjes naar school in Nigeria

'We overtuigen ouders ervan dat ze hun kinderen onderwijs moeten laten volgen', zegt docent Ataluku in Nigeria. 'Maar dat moeten we dan ook kunnen bieden.'

Ataluku: 'Klassen zitten overvol, soms zitten er zestig leerlingen in een lokaaltje. Zo krijgt niet elke leerling de aandacht die hij of zij verdient. Nu er meer meisjes naar

school gaan, moeten er ook meer leerkrachten komen. Vooral vrouwen.'

Niet alleen in Nigeria, maar ook wereldwijd is een groot tekort aan onderwijspersoneel. Er moeten 15 miljoen extra leraren worden opgeleid om het millenniumdoel 'Iedereen naar school in 2015' te verwezenlijken. Van de 75 miljoen kinderen die niet naar school gaan, is twee derde meisje. In sommige landen, zoals Nigeria, houden ouders hun dochters thuis omdat zij op school niet veilig zijn.

Met steun van Oxfam Novib zorgt de organisatie Enhancing Girls' Basic Education in Northern Nigeria (Egbenn) voor meer, vooral vrouwelijke, leerkrachten meer scholen. Ook helpt ze dorpscomités oprichten en oefent ze druk uit op de overheid voor meer en beter onderwijs.

In de noordelijke deelstaten Zamfara, Sokoto en Kebbi waar Egbenn werkt, is het aantal schoolgaande meisjes sinds 2005 toegenomen van 25 procent naar 44 procent. Ook het aantal schoolgaande jongens is gestegen.

In Zamfara zijn 260 vrouwelijke leerkrachten aangetrokken. Het ministerie van Onderwijs stelt, op aandringen van Egbenn, nog eens 580 mannen en vrouwen aan. In Sokoto worden 1.000 nieuwe leerkrachten geworven.

In Sokoto zijn 3.000 klaslokalen en 500 personeelskamers gebouwd of gerenoveerd. In Kebbi zijn 37 van de 89 geplande nieuwe scholen gebouwd. De inspecteur van het ministerie van Onderwijs: 'Het project van Egbenn heeft het eigen initiatief binnen de gemeenschap versterkt. Mensen zien de noodzaak in om voor zichzelf op te komen.'

Jongeren richten leven bewust in met elektronisch leerplan

Meer dan 53.000 levensvragen van scholieren binnen ruim een jaar. Dat is de vliegende start van de Nigeriaanse voorlichtingssite 'Learning about Living'.

Op de site vinden jongeren op een speelse en persoonlijke manier informatie over onderwerpen als maatschappij, familie, vriendschap, zelfbeeld, onderhandelen, cultuur, godsdienst, media. Daartussen staan rubrieken over hiv, aids, seksueel overdraagbare aandoeningen, voorzorg en onthouding, aanranding en

misbruik. De site helpt de jongeren hun leven zelf verantwoord in te richten.

Het e-learning programma 'Learning about Living' is gebaseerd op het officiële leerplan van de Nigeriaanse overheid voor middelbare scholieren over gezin, gezondheid en hiv en aids. Dit leerplan heeft als doel taboes rond hiv en aids bij scholieren te doorbreken, maar ook bij de betrokken overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties.

Eind 2007 is het programma met ondersteuning van Butterfly Works ontwikkeld. Voor plaatsen waar geen internet is, is er een cd-rom met handleiding voor docenten. Sindsdien kunnen jongeren gratis bellen of sms'en met hun vragen, zonodig via een *hotline*. Dat is dus een overrompend succes. Het aantal vragen bedroeg ruim twee maal zo veel dan de Engelse organisatie One World UK, die het project in Nigeria ondersteunt, had verwacht.

Vanwege het succes overwegen Oxfam Novib en andere organisaties om de werkwijze met elektronische leerplannen en een sms-vragenlijn ook in andere landen toe te passen. Oxfam Novib financiert 'Learning about Living' met 590.000 euro voor twee jaar uit haar Innovatiefonds voor onderwijs waarin seksuele voorlichting, hiv-preventie en genderverhoudingen centraal staan.

'Onderwijspartners: werk samen met overheid!'

Partnerorganisaties voor onderwijs zouden meer kunnen samenwerken met lokale overheden en de regering in hun land. Dat leerden evaluaties van onderwijsprojecten in 2008.

Onderwijspartners werken vaak nog te geïsoleerd. Dat is jammer, want een aantal plaatselijke onderwijsprojecten boekt goede resultaten. Door meer samen te werken met overheden zouden organisaties deze beter kunnen overtuigen van het succes van hun innovatieve aanpak en overheden gemakkelijker kunnen bewegen deze aanpak over te nemen. Het voordeel daarvan is dat een succesvolle aanpak relatief snel en op grote schaal kan worden ingevoerd.

De evaluatie van Kwendo Khor in Pakistan bevat interessante lessen voor partners. De organisatie heeft veel gedaan voor verbetering van onderwijs aan meisjes. Kwendo Khor zette niet alleen gemeenschapsscholen op, maar werkte tegelijk samen met overheidsscholen en

trainde leraren meer oog te krijgen voor genderrechtvaardigheid.

In de evaluatie van PADETC in Laos viel het gebruik van video cartoons en edutainment in het onderwijs op. Dat maakt het leren een stuk interactiever en effectiever. Het Laotiaanse ministerie van Onderwijs verklaarde in het openbaar dat PADETC's werkwijze past in het overheidsbeleid en dat zonder de bijdrage van PADETC dit beleid niet verwezenlijkt had kunnen worden.

SAHE in Pakistan gebruikt de media en nationale campagnes om duidelijk te maken dat het onderwijs flink moet verbeteren. De evaluatoren bevelen SAHE aan zich niet alleen te richten tot politici en andere NGO's, maar ook tot het brede publiek.

Met die aanpak had Pratham in India veel succes. Deze organisatie ontwikkelde een methode om de kwaliteit van scholen te toetsen die zeer betrouwbare gegevens opleverde. Met die gegevens, en met de steun van het brede publiek, was Pratham in staat om overheden – lokaal en nationaal – te overtuigen meer energie in onderwijs te steken.

2.3.2 Gezondheidszorg

Wereldwijd sterven nog steeds veel mensen onnodig door gebrek aan goede gezondheidszorg. Bij bevallingen in ontwikkelingslanden overlijden jaarlijks een half miljoen vrouwen. In Niger sterft een op de zeven vrouwen in het kraambed. Naar schatting zijn 33 miljoen mensen besmet met hiv en elke 15 seconden overlijdt er iemand in de wereld aan de gevolgen van aids. Oxfam Novib wil samen met haar partnerorganisaties zorgen dat mensen die in armoede leven toegang hebben tot goede basisgezondheidszorg en medicijnen. Een zelfstandig bestaan opbouwen lukt immers het best als je in goede gezondheid verkeert.

Hiv en aids vormen een grote bedreiging voor de ontwikkeling in landen ten zuiden van de Sahara. Slechts 30 procent van de mensen met hiv in ontwikkelingslanden krijgt de juiste medicijnen. Oxfam Novib besteedt in haar werk veel aandacht aan het voorkomen van hiv en aids en aan de behandeling van mensen die met hiv leven. Oxfam Novib zoekt voortdurend naar nieuwe methoden waarmee mensen zich kunnen beschermen tegen hiv en andere seksueel overdraagbare ziekten. Zo promoot Oxfam Novib in samenwerking met het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken en andere organisaties het

vrouwencondoom. Dit is het enige bestaande middel om hiv te voorkomen waar vrouwen zelf controle over kunnen hebben. In Nederland en wereldwijd vraagt Oxfam Novib, vaak samen met anderen, zoals Stop AIDS Now!, politieke en publieke aandacht voor hiv.

De strijd tegen armoede is nauw verbonden met de strijd tegen hiv. Daarom steunt Oxfam Novib ook haar partners die werken in de landbouw, met microkredieten of in het onderwijs, om na te gaan in welke mate hun werk wordt beïnvloedt door hiv en de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Doelstellingen voor 2010

- 3,5 miljoen vrouwen, kinderen en mannen zullen voorlichting hebben gekregen over het voorkomen van hiv en aids.
- Alle partnerorganisaties in Afrika en minstens 30 procent van de partnerorganisaties in Azië zullen hun personeelsbeleid hebben afgestemd op hiv en aids in hun eigen organisatie. In tien van de landen waar Oxfam Novib werkt, zullen de regeringen, mede door lobby van Oxfam Novib, minimaal 20 procent van hun budget hebben gereserveerd voor onderwijs en gezondheidszorg.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ Partnerorganisaties gaven in de periode 2007-2008 aan 2,36 miljoen vrouwen, kinderen en mannen voorlichting over het voorkomen van hiv-besmetting. Bijvoorbeeld aan sexwerkers in Birma, aan moslims in Zuid-Afrika en aan scholieren in Nigeria. Oxfam Novib werkte ook aan hiv-preventie door het promoten van het vrouwencondoom.
- ☐ Eind 2008 had ongeveer 30 procent van de partnerorganisaties in Afrika en 10 procent van de partnerorganisaties in Azië een personeelsbeleid afgestemd op hiv en aids in de eigen organisatie. Wanneer in de eigen organisatie hiv, gender en machtsrelaties bespreekbaar zijn, kunnen hiv en aids ook de juiste plek krijgen in de programma's van partnerorganisaties. Oxfam Novib loopt achter op schema om de doelstelling voor 2010 te halen, maar samen met Stop AIDS Now! werkt Oxfam Novib nu aan verdere opschaling in tien landen waardoor de doelstelling voor 2010 haalbaar blijft.
- ☒ In veel landen hebben partnerorganisaties met steun van Oxfam Novib en Oxfam International campagne gevoerd voor meer investeringen van hun regeringen

in gezondheidszorg en beschikbaarheid van medicijnen. In Nederland heeft Oxfam Novib de steun van ruim 25.000 mensen gekregen in haar campagne 'Zorg voor Zorg'. In deze campagne vroeg Oxfam Novib aandacht voor het enorme tekort aan verpleegkundigen en artsen in ontwikkelingslanden. De steunbetuigingen zijn aangeboden aan minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking, die heeft beloofd het pleidooi voor meer steun voor gezondheidswerkers serieus te nemen. Ondanks het vele lobbywerk zijn er nog weinig concrete resultaten geboekt. Verhogingen van overheidsbudgetten zijn lastig te realiseren en deze processen kosten veel tijd.

Hoe verder in 2009?

- Oxfam Novib zal zich het komende jaar samen met Stop AIDS Now! richten op het verder uitbreiden van het aantal partnerorganisaties met personeelsbeleid afgestemd op hiv en aids in de eigen organisatie, met name in de Hoorn van Afrika en Zuidelijk Afrika.
- Bij onze wereldwijd werkende partnerorganisaties wordt de koppeling versterkt tussen microkredieten en microverzekeringen enerzijds en hiv anderzijds. Nog veel te vaak worden mensen met hiv uitgesloten van deze diensten. Oxfam Novib start in 2009 een proefproject hiervoor.

Zorg voor zorg

Ruim 25.000 Nederlanders steunden de campagne 'Zorg voor zorg' van Oxfam Novib. Zij vragen om de opleiding en aanstelling van vier miljoen extra dokters, verpleegkundigen en vroedvrouwen.

Wereldwijd is er een groot gebrek aan medisch personeel. Er zijn te weinig goed opgeleide mensen en de salarissen zijn slecht. Hierdoor hebben ongeveer 1,3 miljard mensen geen toegang tot basale gezondheidszorg. Talloze mensen sterven aan ziektes die te behandelen of zelfs te genezen zijn.

Succesvol waren de zeventig vrijwillige 'verplegers' die onder het motto *hug a nurse* knuffels uitdeelden en zo handtekeningen verzamelden voor een petitie voor meer geld voor gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. Zij knuffelden onder meer tijdens vijf Nederlandse festivals, de Nijmeegse Vierdaagse en concerten van Coldplay en R.E.M.

Ook minister Koenders voor Ontwikkelingssamenwerking werd geknuffeld toen hem in oktober de petitie werd aangeboden.

Koenders zegde voor 2009 ruim 12 miljoen euro meer toe voor de gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. Een mooi bedrag, maar tegelijkertijd betekent dit een daling van 9,5 procent in 2008 naar 9,2 procent van de totale Nederlandse hulp die in 2009 aan gezondheidszorg wordt besteed. Oxfam Novib dringt er bij de Nederlandse overheid op aan dat de investeringen in gezondheidszorg in ontwikkelingslanden op peil blijven.

De campagne 'Zorg voor zorg' is onderdeel van de internationale campagne 'Health and Education for All'. Helaas heeft deze campagne nog tot weinig concrete toezeggingen geleid over de Nederlandse bijdrage aan een oplossing voor de personeelscrisis in ontwikkelingslanden.

Verzekeringen stimuleren gezondheidszorg

Ziektekostenverzekeringen kunnen de toegang tot gezondheidszorg verbeteren, schreef Oxfam Novib in een notitie, die werd gepresenteerd tijdens de wereld aidsconferentie in Mexico.

De notitie werd goed ontvangen op de World Aids Conference in Mexico. Oxfam Novib steunt organisaties die dit soort microverzekeringen aanbieden. Oxfam Novib vindt echter ook dat ziektekostenverzekeringen via de private sector niets wegnemen van de verantwoordelijkheid van overheden. Zij moeten gezondheidszorg voor iedereen garanderen. Daarvoor zal Oxfam Novib blijven lobbyen, samen met anderen.

Nieuw: top 20 medicijnfabrikanten

Voor het eerst publiceert de Access to Medicine Foundation in 2008 de top 20 van farmaceutische bedrijven. Wie doet het meest voor betaalbare geneesmiddelen in arme landen?

Sommige grote fabrikanten maken goede vooruitgang, zo blijkt uit de 'Access to Medicine Index'. Bijvoorbeeld omdat zij nieuwe medicijnen ontwikkelen tegen veronachtzaamde ziektes. Of omdat zij eerlijke prijzen berekenen in arme landen.

De index meet de inspanningen van de twintig grootste farmaceutische bedrijven van de wereld op het vlak van

maatschappelijk verantwoord ondernemen. Beleggers kunnen die inspanningen laten meewegen in hun investeringsbeslissing. En overheden, onderzoekers en hulporganisaties kunnen op grond van de index beoordelen of ze al dan niet met bepaalde bedrijven willen samenwerken. Op die manier stimuleert de index farmaceutische bedrijven op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen beter te presteren.

Wereldwijd heeft een op de drie mensen geen toegang tot goede en betaalbare gezondheidszorg. De Access to Medicine Foundation, onder meer gesteund door Oxfam Novib, vindt dat farmaceutische bedrijven mede de verantwoordelijkheid hebben om die toegang te verbeteren. Geschat wordt dat een betere toegang tot goede en betaalbare gezondheidszorg per jaar 10 miljoen levens redt.

Bekijk de ranglijst op: www.atmindex.org.

Vrouwencondoom voorkomt aids en spaart levens

Op de internationale aidsconferentie in Mexico overtuigde Oxfam Novib veel partijen om mee te doen aan het project 'Universal Access to Female Condoms'.

Oxfam Novib zet zich samen met anderen in voor het wereldwijd verspreiden van vrouwencondooms. Het beschermt tegen hiv en aids en ongewenste zwangerschappen. Het spaart levens. En doordat vrouwen zelf beslissen over het gebruik, verandert het condoom ook de typische vrouwenrollen.

Uit het Oxfam International-rapport '*Failing Women, Withholding Protection*' blijkt echter dat vrouwencondooms moeilijk verkrijgbaar zijn. En te duur voor mensen in armoede: 22 keer zo duur als een mannencondoom! Om een nieuw en betaalbaar vrouwencondoom op de markt te brengen, is 20 miljoen dollar nodig.

Het project Universal Access to Female Condoms dat in 2008 is gestart, zorgt hiervoor. Voor de financiering werd, ondanks enkele tegenslagen, 11 miljoen euro verkregen van diverse donoren. Samenwerkingspartner Jippy zou zorgen voor de ontwikkeling van een goedkoop vrouwencondoom, maar kwam haar verplichtingen niet na. Oxfam Novib heeft de geïnvesteerde 600.000 euro teruggevorderd. De rechtszaak loopt.

Voor de internationale aidsconferentie in Mexico in augustus 2008 maakte Oxfam Novib een filmpje om vrouwencondooms te promoten.

Lees meer in het artikel 'Goedkoop Vrouwencondoom voor iedereen' uit SOAIDS, het tijdschrift van Soa Aids Nederland.

Nigeria krijgt meer en betaalbare vrouwencondooms

Meer, betere en goedkopere vrouwencondooms. Dat is het doel van het project Universal Access to Female Condoms. Eind 2008 gingen in Nigeria de voorbereidingen van het programma van start.

De officiële lancering van het UAFC-programma in Nigeria wordt in juni 2009 verwacht. Binnen drie jaar zullen er vijf miljoen vrouwencondooms worden verspreid tegen een gesubsidieerde prijs. Het idee is dat meer vraag, tot meer aanbod en dus tot lagere prijzen zal leiden.

Om de condooms op veel plaatsen beschikbaar te hebben, worden ze ook verkocht via kappers en schoonheidsspecialisten. Het vrouwencondoom wordt ook in Kameroen en Zuid-Afrika geïntroduceerd. In alle gevallen gaat het om een versie die is goedgekeurd door de Wereldgezondheidsorganisatie WHO.

Een onderdeel van het UAFC-programma is wereldwijd begrip kweken voor het vrouwencondoom en de scepsis wegnemen. Zo spoort Oxfam Novib haar partners, internationale organisaties en overheden aan om vrouwencondooms op te nemen in hun programma's voor gezinsplanning en hiv- en aidsbestrijding.

In het project werkt Oxfam Novib samen met het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, de World Population Foundation en I+ASolutions.

Voor de internationale aidsconferentie in Mexico maakte Oxfam Novib een filmpje om vrouwencondooms te promoten.

Lees meer in het artikel 'Goedkoop Vrouwencondoom voor iedereen' uit SOAIDS, het tijdschrift van Soa Aids Nederland.

Evaluaties positief over innovatie voor hiv-preventie

Werken aan het voorkomen van hiv kent veel uitdagingen. Het bespreekbaar maken van seksualiteit en machtsrelaties ligt zeer gevoelig.

Hiv treft de kwetsbaarste groepen in de samenleving. Vrouwen, meisjes, druggebruikers, mensen in armoede en mensen met verschillende seksuele oriëntaties. Dit vraagt organisaties die niet bang zijn op het scherp van de snede actief te zijn.

Ze boeken goede resultaten, zo blijkt uit evaluaties van hun werk. Partnerorganisatie Positive Muslims bijvoorbeeld heeft manieren gevonden om hiv bespreekbaar te maken onder moslimleiders in Zuid-Afrika. Er is wereldwijd een enorme vraag op gang gekomen naar de publicaties, handleidingen en studies die Positive Muslims heeft uitgebracht. De organisatie heeft kennis en ervaringen uitgewisseld met Nederlandse islamitische organisaties.

Partnerorganisatie Medecins du Monde (MDM) wist de verspreiding van hiv af te remmen met haar veilige-sekstrainingen speciaal voor sekswerkers. Zij kunnen nu beter onderhandelen, hebben meer zelfvertrouwen en kennen andere veilige sekstechnieken.

Het zijn innovatieve werkvormen. Maar het is niet realistisch te verwachten dat deze werkvormen snel op grote schaal kunnen worden toegepast. De evaluatie van Positive Muslims signaleert dat de organisatie heel progressief is, maar tegelijk religieuze leiders betrokken wil houden. Als die zich van Positive Muslims afkeren, zal de boodschap hoe hiv tegen te gaan de gemeenschappen moeilijker bereiken.

In Myanmar gedooft de overheid tot op zekere hoogte het werk van MDM, ook al is sekswerken er illegaal. Het is echter de vraag of dat zo blijft als lokale organisaties het project overnemen. MDM zou, zo schrijven de evaluatoren in hun rapport, haar innovatieve manier van werken meer moeten delen met andere internationale NGO's in Birma.

Anders liep het met de organisatie SASA Scouting in Zuid-Afrika. Oxfam Novib zag hier veel kansen omdat deze organisatie grote aantallen jongeren (40.000) bereikt. Maar uit de evaluatie blijkt dat er nauwelijks wordt gesproken over seksualiteit en gelijkheid tussen de seksen. En dat is nodig voor een effectieve hiv-preventie. Voor SASA was de stap naar hiv-preventie heel

progressief, maar voor Oxfam Novib is hun benadering niet progressief genoeg. De financiering wordt daarom niet verder voortgezet.

Beleid voor hiv en aids op de werkplek

Oxfam Novib wil graag dat partnerorganisaties een beleid hebben ten aanzien van het omgaan met hiv en aids in de eigen organisatie.

Zodra hiv, gender en machtsrelaties bespreekbaar zijn in de eigen organisatie, kunnen hiv en aids ook de juiste plek krijgen in de programma's van partnerorganisatie.

Beleid voor hiv en aids op de werkplek betekent niet als vanzelf dat partners in hun programma's voldoende rekening houden met het voorkomen van hiv en aids. Hiervoor zullen ze hun werkveld en hun doelgroepen moeten analyseren en na moeten gaan wat daar de invloed is van hiv.

Sommige organisaties slagen daar goed in. Zo laat de evaluatie van partnerorganisatie Acord zien dat zij mensen met hiv of aids heeft betrokken bij haar voedselcampagnes en netwerken van mensen met hiv in contact heeft gebracht met organisaties voor microfinancieringen.

Oxfam Novib heeft in de eigen organisatie een gedragslijn voor hoe om te gaan met hiv en aids. Doordat medewerkers vaak langere tijd reizen en 'in het veld' zijn, is zo'n gedragslijn onmisbaar. Daarnaast wil Oxfam Novib dat al haar medewerkers, ook degenen die niet reizen, duidelijkheid hebben over hoe de organisatie met hiv en aids omgaat.

Aandacht voor hiv leidt tot ander gedrag

Hoe ver reikt gastvrijheid? Sommige Tanzanianen stelden niet alleen hun woning ter beschikking van een gast, maar ook hun vrouw voor seksuele activiteiten.

Families zijn met deze traditie van vergaande gastvrijheid gestopt door het werk van KINAPPA. Deze partnerorganisatie maakt mensen bewust maakt van de gevaren van hiv en aids.

Bovengenoemde traditie maakt vrouwen en meisjes, en vervolgens ook mannen, erg kwetsbaar om met hiv te worden besmet. KINAPPA werkt in Tanzania onder het gezamenlijke programma van de Oxfams dat al het

projectenwerk afstemt op het bestrijden en voorkomen van hiv en aids.

Evaluaties van projecten laten meer voorbeelden van gedragsverandering zien door programma's voor bewustwording van hiv en aids. Zo zijn er in India massale acties gevoerd om het stigmatiseren en discrimineren van mensen met hiv of aids tegen te gaan. Daardoor zijn onder meer dorpsoudsten anders gaan denken over mensen met hiv.

2.4 Recht op leven en veiligheid

Wereldwijd neemt het aantal natuurrampen toe, mede als gevolg van de klimaatverandering. En voortdurend woeden er gewelddadige conflicten, die leiden tot voedseltekort en onveiligheid. Onschuldige vrouwen, mannen en kinderen zijn hiervan het slachtoffer. Oxfam Novib steunt hen om weer een bestaan op te bouwen.

Oxfam Novib geeft op verschillende manieren humanitaire hulp. Directe steun in de vorm van voedsel, water en – steeds vaker – geld.¹ Activiteiten om weer een goed bestaan op te bouwen. Voorbereidingen om beter te reageren op een ramp. Of, nog beter, acties om te voorkomen dat rampen en conflicten slachtoffers maken. Ook dringt Oxfam Novib bij politici en instanties aan op meer hulp om noodsituaties op te heffen en conflicten op te lossen.

Oxfam Novib is samen met andere Oxfams en partners in 2004 gestart met het maken van *contingency plans*: plannen die aangeven hoe we gezamenlijk het snelste en beste kunnen reageren op rampen. Oxfam Novib coördineert voor Oxfam International deze plannen in zes landen: Afghanistan, Pakistan, Palestina, Burundi, Niger en Somalië. In deze landen is Oxfam Novib in het veld aanwezig en leidt de humanitaire planning en respons binnen Oxfam International. In Afghanistan,

.....

1 Als interventiestrategie werd door partners regelmatig gekozen voor het verdelen van contant geld aan slachtoffers van crises of voor *cash for work* interventies. Deze strategieën hebben als voordeel dat mensen zelf hun prioriteiten kunnen kiezen. In een aantal situaties – bijvoorbeeld daar waar geen of nauwelijks goederen of voedsel te verkrijgen zijn – is het beter om direct goederen en voedsel te verstrekken of wordt voor mengvormen gekozen.

Pakistan, Somalië, Palestina coördineerde Oxfam Novib in 2008 de planning en uitvoering van de crisesrespons met andere Oxfams en partners.

In 2008 heeft Oxfam Novib 18,2 miljoen euro besteed aan het recht op leven en veiligheid (gepland was 16,7 miljoen euro). Met dit geld steunde Oxfam Novib 173 organisaties. Deze organisaties worden deels ook door andere donoren gefinancierd.

Tabel 2.4 Begroting en uitgaven voor het programma 'recht op leven en veiligheid' miljoen euro's

uitgaven	jaarplan	uitgaven	jaarplan
2007	2008	2008	2009
19,1	16,7	18,2	17,0

2.4.1 Noodhulp

Mensen die getroffen zijn door een natuurramp of conflict hebben recht op hulp en bescherming. Noodhulp staat niet op zichzelf, maar moet gekoppeld worden aan activiteiten om de structurele oorzaken van conflicten en de kwetsbaarheid voor natuurrampen weg te nemen.

Oxfam Novib voert zelf geen noodhulpactiviteiten uit, maar steunt activiteiten van partners die slachtoffers van een humanitaire ramp helpen te overleven en hen steunen bij het opbouwen van een nieuw bestaan. Sinds 2003 is Oxfam Novib onderdeel van het Oxfam International humanitaire consortium en proactief bezig met het versterken van de responscapaciteit van partnerorganisaties en van de Oxfams zelf. Oxfam Novib is zelf actief op het gebied van lobby, media en coördinatie.

Oxfam Novib is samen met andere Oxfams en partners in 2004 gestart met het maken van *contingency plans*: plannen die aangeven hoe we gezamenlijk het snelste en het beste kunnen reageren op rampen. Oxfam Novib coördineert deze plannen in zes landen: Afghanistan, Pakistan, Palestina, Burundi, Niger en Somalië. In deze landen is Oxfam Novib in het veld aanwezig en leidt de humanitaire planning en respons binnen Oxfam International. De contingency plannen hebben niet alleen betrekking op humanitaire respons zelf, maar ook op beleidsbeïnvloeding en mediawerk. In 2008 zijn de plannen voor Burundi en Afghanistan geactualiseerd. Ook is Oxfam Novib gestart met het betrekken van vrouwenorganisaties bij *contingency planning*.

Doelstellingen voor 2010

- 4 tot 15 miljoen mensen zullen humanitaire hulp ontvangen hebben.
- 500.000 mensen zijn beter voorbereid op natuurrampen.
- 100 partnerorganisaties kunnen in 2010 efficiënt, effectief en volgens kwaliteitsstandaarden humanitaire programma's uitvoeren wanneer dat nodig is.
- In zes landen is onder leiding van Oxfam Novib een verbeterd contingency plan van kracht.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☑ Met het humanitaire werk van Oxfam Novib werden in 2008 ongeveer 4,2 miljoen mensen bereikt. In 2008 heeft Oxfam Novib noodhulpinterventies van partners en andere Oxfams ondersteund in Somalië, Afghanistan, Pakistan, Democratische Republiek Congo, de bezette Palestijnse gebieden, Birma, Zimbabwe, Haïti, Uganda, Vietnam, Georgië, Mozambique, Angola, Filipijnen en Sudan. Daarnaast is verder gegaan met steun aan de implementatie van rehabilitatieprogramma's van rampen die voor 2008 plaatsvonden. Zo werd verder gewerkt aan herstel van huizen en werkgelegenheid in Pakistan (aardbeving 2005), Bangladesh (cycloon Sidr 2007), Somalië, India en Indonesië (tsunami 2004). De mensen werden voorzien van voedsel, kleding, onderdak, drinkwater en medische hulp.
- ☑ Ruim 308.000 mensen zijn beter voorbereid op natuurrampen als gevolg van trainingen en voorlichting door partnerorganisaties
- ☑ 56 partnerorganisaties zijn in staat zijn volgens internationale kwaliteitsstandaarden humanitaire programma's uit te voeren. Eind 2007 waren dit 25 organisaties en in 2008 zijn hier 31 nieuwe partnerorganisaties bij gekomen.
- ☑ In alle zes landen waar Oxfam Novib voor Oxfam International humanitaire acties coördineert, zijn contingency plannen geformuleerd. In 2008 heeft een actualisatie van deze plannen plaatsgevonden in Afghanistan en Burundi. In Pakistan en Niger is begonnen met een herziening van de contingency plannen. Via de veldkantoren heeft Oxfam Novib in deze landen bijgedragen aan de coördinatie van humanitaire hulp. Ook was Oxfam Novib actief op het gebied van voorlichting, media en beleidsbeïnvloeding. Activiteiten van het kantoor in Nairobi hebben ertoe

bijgedragen dat Somalië hoger op de agenda van de Verenigde Naties kwam. Vanuit Kabul is actief gelobbyd voor betere bescherming van burgers in Afghanistan en voor meer aandacht voor de voedselcrisis.

Hoe verder in 2009?

- Humanitaire crises doen zich meestal onverwacht voor. Oxfam Novib heeft daarom in de begroting voor 2009 4 miljoen euro gereserveerd voor noodhulp. Daarnaast houden de regiobureaus eigen reserveringen voor noodhulp aan. Sommige landen en regio's worden gekenmerkt door chronische humanitaire crises en geweld. Hier zet Oxfam Novib in 2009 haar humanitaire programma's voort en intensificeert deze waar nodig en mogelijk. De veldkantoren hebben daarin een belangrijke rol.
- Oxfam Novib blijft zich richten op het versterken van de capaciteit van partnerorganisaties om op een betere en effectieve manier noodhulp te bieden. Dit betreft de zes landen waar Oxfam Novib namens Oxfam International mogelijke noodhulp coördineert, maar ook andere kernlanden van Oxfam Novib. Partnerorganisaties krijgen cursussen en trainingen over principes en normen bij het leveren van noodhulp. In 2009 zal de aandacht van dit capaciteitsversterkingsprogramma verschuiven naar de lokale gemeenschappen. Niet alleen organisaties zullen trainingen krijgen in het geven van noodhulp, ook lokale gemeenschappen zal worden geleerd wat te doen tijdens een ramp
- In 2009 zal Oxfam Novib meer aandacht besteden aan *Disaster Risk Reduction*. We gaan ons meer richten op activiteiten die de kans op humanitaire crises verminderen, zoals goede drinkwatervoorziening (verminderen van risico van cholera), het aanleggen van waterreservoirs en dammen (voorkomen van tekort aan drinkwater voor mensen en vee en vergroten van mogelijkheden van irrigatie), en het bouwen van huizen en scholen die bestand zijn tegen natuurgeweld en waar mensen tijdelijk een veilig onderkomen kunnen vinden.

In 2009 zal ook meer aandacht worden besteed aan de rol van vrouwen in de planning en uitvoering van humanitaire programma's.

Oxfam's tsunamifonds gesloten

Na de tsunami in 2004 kregen 2,5 miljoen mensen steun van de Oxfams. Honderdduizenden mensen in zeven landen hebben nu een beter leven dan vóór de ramp.

Een zelfhulpgroep van vrouwen in het Sri Lankaanse dorp Gonnoruwa kreeg onmiddellijk na de tsunami in 2004 steun van de Oxfams. Zij verenigden zich en bouwden een eigen irrigatiesysteem. Nu, vier jaar later, oogsten ze twee maal per jaar. Ze hebben geen schuld meer bij weekeraars en hun kinderen krijgen beter onderwijs. In hun dorp nemen de vrouwen nu leidinggevende posities in.

In maart 2005 richtten de gezamenlijke Oxfams, waaronder Oxfam Novib, het Oxfam International Tsunami Fund op. Hierin werden financiële middelen en taken verdeeld. Door deze afstemming konden de Oxfams effectief hulp verlenen en dubbel werk voorkomen. Verleende hulp varieerde van het verstrekken van schoon drinkwater tot het bouwen van permanente huizen, wegen en scholen. Daarnaast leerden de bewoners van getroffen dorpen hoe zij zich beter kunnen weren tegen toekomstige rampen. Ze kregen de mogelijkheid om een inkomen te verdienen, bijvoorbeeld met kleine leningen. In december 2008 is dit fonds formeel afgesloten.

In totaal kregen de Oxfams de beschikking over 227 miljoen euro. Meer dan 90 procent hiervan was afkomstig van het publiek. Vrijwel al het geld is eind 2008 overgemaakt aan partnerorganisaties ter plekke. Minder dan 5 procent is besteed aan administratie en fondsenwerving. Van het totaal van 227 miljoen, werd 23 miljoen ingebracht door Oxfam Novib. Totaal heeft Oxfam Novib 54,2 miljoen euro besteed.

Een aantal gefinancierde activiteiten loopt nog door tot eind 2009. Het gaat hier met name om het afronden van infrastructurele projecten, zoals de bouw van scholen (Atjeh, Birma) en een scheepswerf (Somalië). In 2008 hebben evaluaties plaatsgevonden van de gezamenlijke Oxfam International-programma's. De rapporten worden in 2009 afgerond.

In het engelstalige Tsunami Fund – End of Program Report² vindt u ook een overzicht van de bestedingen en resultaten per land: Indonesië, Sri Lanka, India, Birma (Myanmar), Thailand, Somalië en de Malediven.

2 <http://www.oxfam.org/en/policy/tsunami-fund-end-program-report>

Negentien miljoen maaltijden voor allerarmsten

Gaarkeukens in Somalië verstrekten van september 2007 tot december 2008 meer dan negentien miljoen maaltijden aan mensen in armoede in Mogadishu.

Een fantastische prestatie, vindt een buitenlandse hulpdeskundige. 'Verbazingwekkend, wat deze vrouwen hier klaarspeelden. Geen enkele andere hulporganisatie doet hen dat na onder de moeilijke omstandigheden hier.'

De keukens, opgezet door de Somalische organisatie SAACID, werden bemenst door vrijwilligers. Elk van de tien keukens verstreekte rond de vijfduizend maaltijden per dag.

Bijvoorbeeld aan Ma'ay Addow Nor. Vóór de gevechten in Mogadishu verkocht ze ijs en koud water op de markt. Maar door de hevige gevechten verdient ze niets meer. Ze woont nu met elf mensen in een kamer en staat dagelijks in de rij voor een maaltijd bij een van de gaarkeukens.

Somalië lijdt al jarenlang onder een burgeroorlog. Dit – samen met de droogte en de hoge voedselprijzen – maakt het leven zeer zwaar voor de bevolking. Ongeveer 1,3 miljoen mensen moesten vluchten, 3,2 miljoen mensen zijn afhankelijk van hulp.

Eind 2008, op het hoogtepunt van het succes stopte Oxfam Novib met haar steun aan SAACID voor de keukens. Er zijn genoeg andere financiers gevonden. Zo werkt Oxfam Novib graag: goede projecten op gang brengen tot ze zelfstandig door kunnen gaan. Het vrijgekomen geld gebruikt Oxfam Novib voor speciale voeding voor ondervoede jonge kinderen in Afghanistan.

Dorpscomités bieden sneller hulp

De noodhulp na de orkaan Nargis verliep in Birma (Myanmar) sneller en beter gecoördineerd dan na de tsunami van 2004. Dankzij de opgerichte dorpscomités.

Vanaf de eerste dag na de orkaan verleende de Birmese organisatie Metta noodhulp op elf plaatsen waar overlevenden zich hadden verzameld. De partnerorganisatie van Oxfam Novib leverde voedsel, drinkwater en beschutting. 'Er is veel geleerd in de afgelopen jaren', zegt directeur Seng Raw. 'Er werd beter samengewerkt met de overheid en later met de hulporganisaties', zegt Raw.

Na de tsunami, die ook Birma trof, stimuleerde Metta de bevolking zich te verenigen in dorpscomités. Het belang daarvan werd duidelijk na de orkaan in 2008. Al snel konden de comités in kaart brengen wie wat waar nodig had en wat de behoeften waren van kwetsbare groepen als kinderen, alleenstaande moeders, gehandicapten en bejaarden.

Raw: 'De mensen zijn sterker geworden, ze laten zich niet alles meer voorschrijven. Na de tsunami en de orkaan kijkt de (militaire) regering van Birma met andere ogen naar organisaties als Metta.'

Clarita Benzon, programmamedewerker van Oxfam Novib, bespeurt een vergelijkbare verandering ook bij andere organisaties: 'Neem onze partnerorganisatie Ecodev. Die spreekt de regering aan als wetten niet worden nageleefd. Hierdoor kunnen boeren nu langer, voor twintig jaar, land huren en bewerken. Ecodev leidt een generatie op die voor zichzelf opkomt.'

Oxfam Novib steunt ook na de noodhulp nog vier partnerorganisaties in Birma. Zo kan bijvoorbeeld Metta zorgen voor wederopbouw, gezondheidszorg, voldoende voedsel en waterinstallaties. Daarmee dragen ze eraan bij dat de Birmezen zelf hun land en hun leven duurzaam kunnen opbouwen.

Hulp aan 360.000 Birmezen na orkaan

In mei 2008 trok een verwoestende orkaan over Birma (Myanmar). Oxfam Novib steunde 360.000 mensen om zelf hun bestaan weer op te bouwen.

Circa 100.000 mensen kwamen om in de orkaan Nargis die op 3 mei 2008 over het kustgebied van Birma raasde. Naar schatting 500.000 mensen raakten hun huis kwijt.

De hulpverlening kwam traag op gang. Het militaire regime liet nauwelijks hulpverleners toe. Oxfam Novib kon wél onmiddellijk overgaan tot hulp, via partnerorganisaties: het voordeel van samenwerking met lokale organisaties.

Met reddingsboten evacueerden partnerorganisaties meer dan duizend mensen. Ze deelden voedsel uit, schoon drinkwater en medicijnen. De organisatie Metta deelde 20.200 zakken van 50 kilo rijst uit, waar 249.500 mensen baat bij hadden. Aan 20.680 families is kookgerei verstrekt.

Partnerorganisaties vingen kinderen op en hielpen hen hun trauma te verwerken. Ook zorgden ze voor inenting voor het vee, zodat mensen in hun bestaan konden blijven voorzien. Vier partnerorganisaties (Metta, Ecodev, NAG en MCS) bereikten in totaal minstens 360.000 mensen.

Na Nargis heeft Oxfam Novib samen met haar Oxfam-zusterorganisaties 250.000 mensen kunnen helpen. Zij kregen onder meer voedsel, water en dekzeil voor tijdelijk onderdak.

De actie van de Samenwerkende Hulporganisaties, waaronder Oxfam Novib, leverde 2,3 miljoen euro op. Hiervan ontving Oxfam Novib 461 duizend euro.

De crisiskaravaan

Linda Polman schreef in 2008 het boek 'De crisiskaravaan'. Ze levert daarin forse kritiek op noodhulpacties.

Ontvangers van noodhulp worden van die hulp lang niet altijd beter, schetst journaliste Linda Polman. Hulp schiet het doel voorbij als oorlogvoerende partijen er hun voordeel mee doen. Het is de vraag of humanitaire organisaties neutraal moeten blijven of weggaan als hun hulp wordt misbruikt.

Oxfam Novib erkent de dilemma's die Polman schetst. Het is goed dat het boek dwingt na te denken over wat werkelijk kan worden bereikt in complexe crises. Maar Oxfam Novib distantieert zich van het ongenueanceerde beeld over de humanitaire wereld en over de ontvangers van noodhulp.

Oxfam Novib biedt hulp aan mensen in conflictgebieden en zoekt altijd de beste manier om slachtoffers te bereiken. Oxfam Novib is niet kritiekloos, maar vraagt zich dagelijks af of de slachtoffers nog wel bereikt kunnen worden. In Somalië, Darfur, Zimbabwe en Birma zoekt Oxfam Novib constant naar oplossingen voor dilemma's, bedreigingen en tegenwerkingen. Maar op de allereerste plaats wil Oxfam Novib slachtoffers helpen, daar waar het nodig is en daar waar het kan. Dat is het mandaat van Oxfam Novib.

Ook in het beeld van humanitaire organisaties en hun stafleden die worden geleid door eigenbelang en zelfverrijking, herkent Oxfam Novib zich niet. Oxfam Novib is geen neutrale organisatie, maar stelt waar het kan en moet oorzaken van misstanden aan de kaak, met

lobby en campagnes, samen met anderen. Polman legt te weinig nadruk op de rol van de internationale politiek om complexe crises te helpen voorkomen en op te lossen.

Ook verwerpt Oxfam Novib het beeld enkel te werken in die gebieden waar veel donorgeld aanwezig is. Oxfam Novib breekt juist een lans voor *forgotten emergencies* en investeert langdurig in gebieden die buiten de hypes vallen, zoals Somalië, Congo, Birma en Burundi.

2.4.2 Conflictpreventie

Wereldwijd woeden gewelddadige conflicten. Samen met lokale organisaties tracht Oxfam Novib de gevolgen ervan, zoals voedseltekort en onveiligheid, te beperken.

Oxfam Novib verleent humanitaire hulp, samen met lokale organisaties. Juist zij weten wat er nodig is. Oxfam Novib traint mensen ter plekke om zich voor te bereiden op mogelijke conflicten. Zodat zij zelf, wanneer nodig, effectief en gecoördineerd in actie kunnen komen. Bijvoorbeeld in Sudan. Veldkantoren van Oxfam Novib stellen samen met partnerorganisaties ter plekke een rampenplan op voor een mogelijk conflict of een mogelijke natuurramp.

Oxfam Novib tracht samen met anderen conflicten te voorkomen of tot een oplossing te komen. Bijvoorbeeld met vrouwen in de bezette Palestijnse Gebieden, al lijkt een oplossing daar nog ver weg.

Verder oefent Oxfam Novib druk uit op politici en instanties voor het controleren van wapenhandel, een verbod op clustermunities en internationaal ingrijpen bij conflicten. Ook stimuleert Oxfam Novib haar partnerorganisaties druk uit te oefenen op de overheid van hun land. Zo is in 2008 een historisch verbod op clustermunities tot stand gekomen.

Oxfam Novib richt zich dus niet enkel op het bestrijden van de gevolgen van crises, maar ook op het wegnemen van oorzaken. Een groot aantal van de langdurige humanitaire crises hangt samen met conflicten (Darfur, Afghanistan, Somalië, Georgië, Oost-Congo). Oxfam Novib ondersteunt partners die oorzaken van conflicten proberen weg te nemen.

Doelstellingen voor 2010

- 900.000 mensen zullen baat hebben gehad bij projecten van partnerorganisaties die conflicten trachten te voorkomen en wankelende vrede trachten te versterken.
- In drie landen zal het illegaal wapenbezit en wapenhandel gedaald zijn, waardoor minder slachtoffers vallen door gebruik van kleine wapens.
- Veertig landen zullen een internationaal verdrag voor beheersing van wapenhandel ondertekend hebben.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ In Afghanistan, Nigeria, Niger, Ethiopië, Somalië, Sudan en de Democratische Republiek Congo voeren partnerorganisaties projecten uit om te voorkomen dat conflicten over bijvoorbeeld land, water of eergevoel uitmonden in gewelddadige conflicten. Hiermee werden tot nu toe ongeveer 500.000 mensen bereikt.
- ☒ In Bangladesh, Angola en Zuid-Afrika zijn dalingen in het wapenbezit geconstateerd.
- ☒ Onder andere door politieke druk van Oxfam Novib en haar partners is in 2008 een historisch verbod op clustermunitie tot stand gekomen. Bijna honderd landen ondertekenden dit verdrag.

Hoe verder in 2009?

- In de landen met open conflicten als Afghanistan, Sudan/Tsjaad (Darfur), Somalië, de bezette Palestijnse Gebieden en de Democratische Republiek Congo zal Oxfam Novib samen met andere internationale maatschappelijke organisaties en partnerorganisaties er bij de betrokken partijen op aandringen dat de internationale humanitaire wetten en afspraken op het gebied van bescherming en hulp worden nageleefd. Ook zal Oxfam Novib erop letten dat terugkeer en ontwapening van oud-strijders zodanig gebeurt dat het geweld duurzaam zal afnemen.
- Oxfam Novib intensificeert in 2009 haar lobbywerk voor een internationaal verdrag op de wapenhandel en voor een verbod van clustermunitie. In samenwerking met anderen organiseert Oxfam Novib in 2009 een bijeenkomst van juridische experts op het gebied van internationale wapenhandel. Ook zal Oxfam Novib de Nederlandse regering ertoe oproepen om druk uit te oefenen op zoveel mogelijk andere landen om het verdrag over clustermunitie te ondertekenen.

- Met Linkis steunt Oxfam Novib ook in 2009 diverse organisaties, in het bijzonder organisaties van migranten die zich bezighouden met conflictpreventie en vredesopbouw. De rol van migranten in vredesprocessen, terugkeerprojecten en traumaverwerking zou vergroot kunnen worden.

Historisch verbod op clustermunitie

Bijna honderd landen tekenden in Oslo in december 2008 het verbod op het gebruik van clustermunitie: het belangrijkste ontwapeningsverdrag sinds het landmijnenverdrag van 1997.

De Cluster Munition Coalition waar ook Oxfam Novib deel van uitmaakt, heeft jarenlang campagne gevoerd voor een wereldwijd verbod op clustermunitie. Dat verbod komt nu steeds dichterbij. Ook Nederland tekende het verdrag. Daarop heeft Oxfam Novib samen met IKV Pax Christi en anderen aangedrongen bij de Tweede Kamer.

Clusterbommen vallen bij gebruik uiteen in honderden kleine bommetjes, waarvan er veel niet direct ontploffen. De slachtoffers zijn vaak burgers, vooral kinderen die de bommetjes voor speelgoed aanzien.

De Verenigde Staten tekenden het verdrag niet, maar deden onder internationale druk een kleine toezegging: vanaf 2018 moeten hun clusterbommen bij gebruik zo goed als helemaal direct ontploffen.

Minder succesvol waren de petitie van de Nederlandse Cluster Coalitie aan de Russische en Georgische ambassades. Beide landen hebben clustermunitie gebruikt. Rusland, dat met clustermunitie onder andere RTL-cameraman Stan Storimans doodde, deed geen enkele toezegging. Minister Verhagen van Buitenlandse Zaken stelde de kwestie aan de orde in de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

2008 was het jaar van de clustermunitie, met daarin de wereldwijde actieweek. Tegelijkertijd voerde Oxfam Novib samen met IKV Pax Christi en Amnesty International campagne voor een overkoepelend, wereldwijd wapenhandelsverdrag. Het Oxfam International-rapport *Shooting Down the MDG's* toonde aan hoe wapenhandel de pogingen om armoede te verminderen onderuithaalt.

Mijnenveegactie spaart levens

In Sudan zijn levens gespaard door een mijnenveegactie van dorpsbewoners zelf.

Partnerorganisatie Mundri Relief and Development Association (MRDA) voert in het zuiden van Sudan een project uit om de risico's van rampen te verkleinen (disaster risk reduction). De bewoners van twee dorpen gaven aan dat ze daartoe als eerste het ruimen van landmijnen wilden aanpakken. En dat is gebeurd. De toegangswegen tot een dorp zijn nu vrij van mijnen. Goed voor de handel en de toevoer van medicijnen. En er vallen ook minder slachtoffers.

Oxfam Novib geeft partners training in *disaster risk reduction*. Daarin leren zij zich slagvaardig voor te bereiden op rampen. Want beter dan de gevolgen van een ramp te bestrijden, is het de mogelijke gevolgen van een ramp vooraf te beperken. Zo verenigen mensen in Bangladesh zich in rampencomités die adequaat reageren op overstromingen.

Oxfam Novib geeft de trainingen in de landen waar zij veldkantoren heeft: Niger, Burundi, India, Kenia (voor Somalië en Zuid-Sudan), Pakistan (ook voor Afghanistan), en Israël (voor de bezette Palestijnse Gebieden). In andere landen geven Oxfam-zusterorganisaties deze trainingen.

Conflictpreventie: Vrouwen voor vrede winnen terrein

De International Women's Commission doceerde in oktober 2008 de VN-Veiligheidsraad over het conflict tussen Israël en Palestina. Vanuit het perspectief van de vrouw.

De uitnodiging van de Verenigde Naties geeft aan dat de International Women's Commission for a Just and Sustainable Israeli-Palestinian Peace (IWC) aan invloed toeneemt. Dat is van groot belang, omdat de stem van de vrouw in dit conflict te veel wordt genegeerd.

IWC, een partnerorganisatie van Oxfam Novib, krijgt steeds meer erkenning van invloedrijke personen. Bijvoorbeeld van de president van Finland, Tarja Halonen, de bondskanselier van Duitsland, Angela Merkel, en de voormalige president van Ierland, Mary Robinson.

De IWC telt zestig leden, allen vrouwen, allen onafhankelijk: twintig Israël's, twintig Palestijnen en

twintig invloedrijke vrouwen uit andere landen. In 2008 was voormalig Oxfam Novib-directeur Sylvia Borren voorzitter. De vrouwen laten van zich horen omdat er te weinig oog is voor de positie van vrouwen in het conflict. En omdat vrouwen te weinig worden betrokken in het vredesoverleg.

De vrouwen zien in onderhandelingen de sleutel voor de oplossing van het Palestijns-Israëlijs conflict. In de huidige impasse moet nog veel werk worden verzet voor een rechtvaardige vrede, gebaseerd op internationale wetgeving en mensenrechten.

2.5 Recht op maatschappelijke en politieke participatie

Vrouwen en mannen die in armoede leven hebben weinig invloed op besluiten die ook hen aangaan. Bijvoorbeeld op hoe in hun dorp de landbouwgrond verdeeld is, of op het afvalbeleid van een fabriek in de buurt. Ze hebben geen deel aan de macht in hun gemeenschap of hun land. Maar de inbreng van ieder mens, ongeacht afkomst, godsdienst of geslacht, is nodig om een rechtvaardige wereld te bereiken en armoede uit te bannen.

Burgers moeten weten wat hun rechten zijn en die rechten ook kunnen uitoefenen. Partnerorganisaties van Oxfam Novib geven voorlichting en rechtshulp. Ze helpen burgers zich te organiseren en hun rechten op te eisen. Het werk van Oxfam Novib en haar partners voor het recht op participatie ligt op de volgende terreinen:

1. media en toegang tot informatie;
2. mensenrechten en toegang tot rechtspraak;
3. verantwoording afleggen en democratisering;
4. mondiaal burgerschap;
5. doorwerking van het recht op maatschappelijke en politieke participatie in programma's voor de andere rechten.

In 2008 heeft Oxfam Novib 34,5 miljoen euro besteed aan het recht op maatschappelijke en politieke participatie (gepland was ook 34,5 miljoen euro). Dit is 21 procent van de totale bestedingen aan de vijf rechten. Met dit geld steunde Oxfam Novib 474 organisaties die werken aan het recht op maatschappelijke en politieke participatie. Deze organisaties worden deels ook door andere donoren gefinancierd.

Tabel 2.5 Begroting en uitgaven voor het programma 'recht op maatschappelijke en politieke participatie' miljoen euro's

uitgaven 2007	jaarplan 2008	uitgaven 2008	jaarplan 2009
31,5	34,5	34,5	35,2

2.5.1 Actief burgerschap

Vrouwen en mannen die in armoede leven hebben vaak weinig invloed op besluitvorming in hun eigen gemeenschap of land. Bijvoorbeeld besluitvorming over de verdeling van landbouwgrond in hun dorp, of over het afvalbeleid van een fabriek in de buurt. Oxfam Novib gelooft dat de inbreng van ieder mens, ongeacht afkomst, godsdienst of geslacht, nodig is om een rechtvaardige wereld te bereiken en armoede uit te bannen. Daarom moeten burgers weten wat hun rechten zijn en die rechten ook kunnen gebruiken.

Partnerorganisaties van Oxfam Novib geven voorlichting en rechtshulp. Ze werken aan actief burgerschap door burgers te helpen zich te organiseren en hun rechten op te eisen. Overal pakken burgers de armoede in de wereld aan. Ze doen dit samen met overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Oxfam Novib werkt samen met partnerorganisaties en anderen aan een krachtige, mondige burgerbeweging – lokaal, nationaal en internationaal. Onder andere met het voeren van campagne tegen armoede (Global Campaign Against Poverty). En vóór het recht van iedereen om als volwaardig lid aan de maatschappij te kunnen deelnemen, zoals de *dalit*-vrouwen in India.

Doelstellingen voor 2010

- Oxfam Novib en haar partners zullen 3,5 miljoen mensen geïnformeerd hebben over hun politieke en burgerrechten.
- Oxfam Novib's partners zullen rechtsbijstand verleend hebben aan 350.000 mensen.
- Twee miljoen mensen zijn betrokken geweest bij de besluitvorming van hun overheden, met name over budgetten.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☑ In de periode van 2007 en 2008 zijn 8,8 miljoen mensen geïnformeerd over hun rechten door deelname aan een van de programma's en trainingen van partners van Oxfam Novib. Dit is al ruim twee keer zoveel als de doelstelling voor 2010. Dankzij deze activiteiten hebben in 2007 en 2008 2,1 miljoen

mensen de overheden van hun landen op verschillende manieren aangesproken op hun verantwoordelijkheden.

- ☑ Vanaf 2007 hebben partners van Oxfam Novib rechtsbijstand verleend aan 320.295 mensen.

- ☐ In 2007 en 2008 zijn er dankzij Oxfam Novib en haar partners 331.890 mensen actief betrokken geweest bij besluitvorming van hun overheden. Dit aantal ligt lager dan verwacht.

Hoe verder in 2009?

- Actief burgerschap en opkomen voor mensenrechten is in sommige landen erg moeilijk en gevaarlijk. Met name in de Hoorn van Afrika lopen medewerkers van hulporganisaties, mensenrechtenwerkers en journalisten steeds meer gevaar om opgepakt, gemarteld en vermoord te worden. Het is mogelijk dat in Ethiopië de NGO-wetgeving zodanig zal worden verscherpt dat NGO's zich niet meer met mensenrechten of sociale en politieke participatie mogen bezighouden. In Sudan moet de *civil society* voortdurend de ruimte om te werken bevechten. De overheid van Noord-Sudan heeft een stevige greep op de activiteiten van organisaties. Via ondersteuning van het East & Horn of Africa Human Rights Defenders network, dat vanaf begin 2009 langjarige financiering krijgt, kunnen mensenrechtenwerkers gesteund en waar nodig in veiligheid gebracht worden. Zo'n programma steunt Oxfam Novib al in Zimbabwe. In Angola bekijkt Oxfam Novib na de verkiezingen welke gevolgen die hebben voor de positie van NGO's. In Niger versterkt Oxfam Novib het maatschappelijk middenveld door mensen via lokale wetswinkels meer informatie te geven over hun rechten.
- In een aantal regio's zal de steun aan organisaties voor mensenrechten (inclusief vrouwenrechten) in 2009 worden uitgebreid. Het gaat onder meer om het Midden-Oosten en de landen in het Noorden van Afrika.
- In Latijns-Amerika blijft in 2009 de nadruk van het programma liggen op democratisering van het maatschappelijk middenveld. Wel zijn er accentverschuivingen. Zo gaat Oxfam Novib meer aandacht geven aan grotere organisaties die nationaal, regionaal en internationaal werken.
- Oxfam Novib continueert haar deelname aan de diverse GCAP-coalities voor verwezenlijking van de millenniumdoelen. GCAP China zal verder worden versterkt en gekoppeld aan de al verder ontwikkelde

GCAP-beweging in Azië. In de West-Afrikaanse landen Nigeria, Niger, Mali, Ghana en Burkina Faso behouden de campagnes van GCAP en Publish What You Pay hun financiering.

Ex-slavin wint rechtszaak in Niger

De voormalige slavin Hadijatou Mani (24) won in 2008 een spraakmakende rechtszaak tegen de overheid. Niger leeft het verbod op slavernij niet na, oordeelde de rechtbank.

Het was de eerste rechtszaak van een voormalige slaaf tegen de Nigerese overheid. Hadijatou werd hierin gesteund door Oxfam Novib's partnerorganisatie Timidria. De uitspraak zal grote gevolgen hebben. Volgens Timidria leven nog ruim 40.000 Nigerezen in slavernij.

Hadijatou Mani: 'Toen ik hoorde dat slavernij verboden is, besloot ik niet terug te gaan naar mijn meester.' Ze maakte haar zaak aanhangig bij de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (Ecowas) en klaagde de staat aan omdat die niet genoeg deed om haar tegen slavernij te beschermen.

Het gerechtshof erkende dat slavernij bestaat in Niger, iets wat de overheid altijd heeft ontkend. Alle lidstaten van Ecowas, inclusief Niger, moeten hun antislavernijwet nu daadwerkelijk naleven. Dit geldt dus ook voor landen als Nigeria en Mauritanië, waar slavernij ook nog steeds voorkomt. Timidria zal toezien op naleving van de wet, met steun van Oxfam Novib.

Oxfam Novib steunt Timidria al tien jaar in haar strijd tegen slavernij in Niger. De partnerorganisatie houdt groots opgezette voorlichtingsbijeenkomsten in afgelegen gebieden waar slavernij nog veel voorkomt. Ze leidt rechters en politiemensen op, benadert dorpschefs (die in Niger bestuursstaken hebben), en begeleidt vrouwen en mannen die net zijn vrijgekomen. Ook assisteert Timidria vrouwen, zoals Hadijatou Mani, om aangifte te doen en zonodig een rechtszaak te voeren.

Hadijatou is nu vrij en getrouwd met de man van haar keuze. Ze heeft een dochtertje van hem en zorgt voor zijn kinderen. Zelf heeft ze twee oudere kinderen moeten achterlaten bij haar meester. Er is enorm veel persaadacht geweest voor deze zaak – en nog steeds. In Spanje nam zij op 10 december een mensenrechtenprijs in ontvangst.

De publiciteit die haar zaak wereldwijd kreeg, had ook in Niger haar weerslag: daar zijn begin 2009 nog dertig andere vrouwen vrijgekomen.

Bij Timidria hebben zich 295.000 mensen aangesloten, onder wie veel ex-slaven of afstammelingen van slavenfamilies. Zij krijgen een krediet of een opleiding in bijvoorbeeld kleding maken of groente verbouwen. Het biedt hen de mogelijkheid een zelfstandig bestaan op te bouwen.

Vrijwilligers informeren de bevolking over de strafbaarheid van slavernij. En met de gewonnen rechtszaak van Hadijatou Mani op zak staat Timidria nog sterker wanneer zij de overheid op haar plicht wijst de slavernij aan te pakken.

Hadijatou Mani ontving in maart 2009 uit handen van Hillary Clinton de 'American International Women of Courage Award'. Daarmee geldt ze als een van de moedigste vrouwen ter wereld,

Indiase vrouwen pakken zelf de camera

Over de dalits, de armste bevolkingsgroep van India, zijn veel films gemaakt. Meestal door buitenstaanders. Nu brengen dalit-vrouwen zelf hun leven in beeld.

'Wij willen de wereld laten zien hoe wereldwijde problemen ons leven beïnvloeden', zegt de een. 'Met video kunnen we ideeën uitwisselen met andere vrouwengroepen', zegt de ander. Een derde vrouw wil er afspraken mee vastleggen van regeringsvertegenwoordigers die haar dorp bezoeken.

De vrouwen zien het nut van video wel in. Alle drie zijn ze lid van vrouwengroepen die Oxfam Novib's partnerorganisatie Deccan Development Society (DDS) heeft helpen oprichten. DDS heeft in de deelstaat Andhra Pradesh in 75 dorpen vijfduizend dalit-vrouwen geholpen zich te organiseren in *sanghams*. In deze groepen werken zij aan een zelfstandig bestaan en komen zij op voor hun rechten. Velen van hen kunnen niet lezen of schrijven en gebruiken de camera's om hun verhaal te vertellen.

De camera's zijn een gift van de Zuid-Hollandse lokale Omroep West. 'Wij hopen dat de vrouwen ervaring opdoen met het vak van cameravrouw. En dat hun reportages een breed publiek bereiken', zegt Laurette Bloem, hoofd Marketing & Communicatie van Omroep West. Oxfam Novib heeft bemiddeld bij de gift.

Ruim 116 miljoen mensen tegen armoede

Miljoenen mensen in 131 landen stonden op tegen armoede. In oktober eisten zij hiermee dat wereldleiders een einde maken aan extreme armoede.

Wereldwijd namen 116.993.629 mensen deel aan de actie 'Stand up and take action'. Dit is bijna 2 procent van de totale wereldbevolking. Nooit eerder kwamen zoveel mensen samen in beweging tegen armoede.

In Nederland stonden 12.953 mensen op. Het merendeel deed online mee op www.EEN.nl. EEN is de Nederlandse campagne tegen armoede en voor de millenniumdoelen. In Nederland vreesden deelnemers dat regeringsleiders de kredietcrisis aangrijpen om hun belofte te breken om de armoede in de wereld te halveren.

Oxfam Novib is een van de zestig organisaties die zich in EEN hebben verenigd. Medewerkers vormden op Wereldarmoededag 17 oktober een 8, waarmee de acht Millenniumdoelen werden gesymboliseerd.

EEN is een campagne van het Nederlandse Platform Millenniumdoelen en is onderdeel van de Global Call to Action Against Poverty (GCAP). Dit is de wereldwijde beweging achter Live8 en de campagne ONE, met steun van Bono en Bob Geldof

Ruimer klachtrecht van burgers bij VN

Burgers kunnen straks bij de VN in beroep gaan als hun regering sociale, economische of culturele mensenrechten schendt. Tot nu toe kon dit alleen voor politieke rechten en burgerrechten.

Dat heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties besloten op 10 december 2008. Veel partnerorganisaties van Oxfam Novib waren actief in de jarenlange lobby om het zo ver te krijgen.

Voor partners uit Zuid-Amerika deden mee, zoals PITHHH (Inter-Amerikaans Platform voor mensenrechten, democratisering en ontwikkeling). Dit platform is jaren geleden met steun van Oxfam Novib van de grond gekomen. Ook partnerorganisatie ICJ (Internationaal Comité van Juristen) voerde jaren strijd voor het besluit dat nu in New York is genomen.

Westerse landen hebben tot nu toe tegengehouden dat er voor de economische en sociale mensenrechten zo'n

individuele klachtprocedure kwam. Ze waren bang dat burgers uit ontwikkelingslanden regeringen van rijke landen aanklagen, omdat die regeringen van ontwikkelingslanden hebben gedwongen tot beleid dat de armoede verergerde.

Verwacht wordt dat aangeklaagde regeringen het niet tot een nieuwe 'internationale schandpaal' laten komen. Waarschijnlijk nemen zij sociaal-economische maatregelen als extra steun voor zorg of onderwijs om zo te voorkomen dat het tot een rechtszaak komt. Het besluit betekent dan een grote vooruitgang voor de naleving van de mensenrechten wereldwijd.

2.6 Recht op identiteit

Niet iedereen heeft de beschikking over de middelen om volwaardig deel te nemen aan het politieke, maatschappelijke en economische leven. Onder hen bevinden zich veel vrouwen, inheemse volken, zwarte mensen en anderen die vanwege hun identiteit worden achtergesteld. Zij hebben gebrek aan macht, verdienen minder voor hetzelfde werk, en beschikken niet over land en andere middelen voor een zelfstandig bestaan.

Het programma 'Recht op identiteit' richt zich met name op de rechten van vrouwen. Maar daarnaast richt Oxfam Novib zich ook op de rechten van minderheden. Zo steunt Oxfam Novib een project in Servië waar een partnerorganisatie van Oxfam Novib al vele jaren lobbyt bij de nationale overheid voor de rechten van Roma. Dat leidde tot de erkenning dat Roma-kinderen het recht hebben om zonder de juiste documentatie naar school te gaan. Een ander project bevindt zich in Suriname. Daar won Samakka, een etnische groep, voor het Inter-Amerikaanse Hof van Mensenrechten een rechtszaak in een conflict over landrechten.

Tabel 2.6 Begroting en uitgaven voor het programma 'recht op identiteit' miljoen euro's

uitgaven	jaarplan	uitgaven	jaarplan
2007	2008	2008	2009
19,8	21,6	25,0	24,3

2.6.1 Vrouwen

Armoede raakt vooral vrouwen. Zij werken vaak voor een laag loon en onder slechte arbeidsomstandigheden.

Daarnaast blijven veel vrouwen volledig verantwoordelijk voor het huishouden en het verzorgen van hun familie. Armoedebestrijding die voorbijgaat aan de achterstandspositie van vrouwen of andere kwetsbare groepen is half werk, vindt Oxfam Novib. Oxfam Novib vraagt van haar partnerorganisaties dat hun werk vooral op vrouwen gericht is (het streven is dat 70 procent van de deelnemers aan de activiteiten van de partnerorganisaties vrouwen betreft). Juist zij zijn de sleutel tot vooruitgang, juist zij ontwikkelen nieuwe vormen van leiderschap.

Oxfam Novib richt zich op drie strategieën met betrekking tot rechten van vrouwen, namelijk:

- het stoppen van geweld tegen vrouwen. Veel vrouwen worden ook dagelijks geconfronteerd met huiselijk geweld. Steeds vaker verenigen vrouwen (en mannen) zich om daartegen in actie te komen.
- het verbeteren van de capaciteit van partnerorganisaties om gender-analyses in hun programma's op te nemen. Oxfam Novib biedt de noodzakelijke instrumenten en mechanismen aan zodat partnerorganisaties een alomvattende analyse kunnen maken van hun werk, zowel in de organisatie zelf als in de programma's, en dat een gender-visie geven. In 2008 hebben ruim 90 organisaties aan deze programma's deelgenomen. Ze zijn nu bezig actieplannen te ontwikkelen of uit te voeren die een gender-analyse van het werk bevatten
- het steunen en aanmoedigen van vrouwelijk leiderschap. Oxfam Novib verleent directe steun aan vrouwen- en gemengde organisaties die direct werken aan programma's tegen geweld tegen vrouwen en voor de bevordering van het eigen handelen en leiderschap van vrouwen. Oxfam Novib steunt ook de organisaties van inheemse groepen die op nationaal en internationaal niveau hun deelname en rechten opeisen.

Doelstellingen voor 2010

- Dankzij Oxfam Novib en haar partners hebben 1 miljoen vrouwen, kinderen en mannen in 2010 beschikking over sociale en/of juridische steun in geval van huiselijk geweld.
- De WE CAN-campagne van Oxfam Novib heeft in 2010 6 miljoen *change makers* (dit zijn vrouwen en mannen die actief beschermen tegen geweld tegen vrouwen) gemobiliseerd.
- Van het totaal aantal mensen dat direct bereikt wordt door de partnerorganisaties van Oxfam Novib is 70 procent vrouw.

Wat is er bereikt in 2008?

- ☒ Dankzij Oxfam Novib en haar partners kunnen bijna 498.000 vrouwen, kinderen en mannen nu sociale en/of juridische steun krijgen in geval van huiselijk geweld. 7.200 vrouwen hebben bijvoorbeeld gebruik gemaakt van de helpdesks van partnerorganisatie Thohoyandou Victim Empowerment Programme en kregen slachtofferhulp en juridisch advies. Via het project Universal Access to Female Condoms dat in 2008 is gelanceerd in Nigeria, Zuid-Afrika en Kameroen, probeert Oxfam Novib vrouwen ook meer zeggenschap te geven over hun leven en over hun lichaam en hen een middel in handen te geven om zich te beschermen tegen hiv.
- ☒ De WE CAN-campagne van Oxfam Novib in Azië heeft in de periode van 2007-2008 bijna 2,2 miljoen *change makers* opgeleverd. Een *change maker* bereikt gemiddeld tien andere mensen in zijn of haar omgeving. Dit betekent dat er op dit moment zo'n 20 miljoen mensen geïnformeerd of betrokken zijn in de WE CAN-campagne tegen geweld tegen vrouwen. In andere landen is de campagne ook gestart, maar het is nog te vroeg om hierover resultaten te melden. Oxfam Novib verwacht daarom wel de doelstelling van 6 miljoen *change makers* in 2010 te kunnen halen.
- ☐ Oxfam Novib ligt nog niet op koers met het halen van het doel dat 70 procent van degenen die baat hebben bij het werk van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties vrouwen zijn. Ondanks dat er hard is gewerkt om de juiste partnerorganisaties op te sporen, is in 2008 besloten dat het beoogde percentage vrouwelijke begunstigden van projecten alleen geldt voor projecten die voor meer dan 50 procent zijn gericht op directe armoedebestrijding (en dus niet voor projecten voor maatschappijopbouw en beleidsbeïnvloeding). In de projecten die voor meer dan 50 procent gericht zijn op directe armoedebestrijding is het percentage vrouwen dat daar baat bij heeft in 2008 blijven steken op 52 procent, terwijl Oxfam Novib had gehoopt om aan het einde van 2008 op 63 procent te staan. Wel heeft Oxfam Novib ervaren dat vrouwen ook geholpen kunnen worden door mannen te bereiken. Hierbij valt onder meer te denken aan het voorkomen van huiselijk geweld door voorlichting aan mannen. Oxfam Novib zal in 2009 verder onderzoeken wat de juiste sturingsinformatie is om de verbetering van leefomstandigheden bij vrouwen te kunnen meten.

Hoe verder in 2009?

- Het aantal partnerorganisaties voor vrouwenrechten wordt in 2009 uitgebreid. In het Midden-Oosten zoekt Oxfam Novib een regionaal netwerk om partnerorganisaties (vrouwenorganisaties) te ondersteunen. In China zal Oxfam Novib de WE CAN-campagne samen met andere Oxfams van de grond proberen te krijgen. Hiervoor is een alliantie met meer organisaties nodig. In Latijns-Amerika wordt na een voorbereidende fase in drie landen een WE CAN-campagne opgezet. Hetzelfde gebeurt in Oost- en Centraal-Afrika. In Nederland wordt de campagne begin 2009 gelanceerd. Een groot aantal Linkis-partners wordt uitgenodigd om hieraan deel te nemen.
- Oxfam Novib is in 2008 gestart met het 'Gender Mainstreaming and Leadership Trajectory' om organisaties zo te versterken dat zij in staat zijn zowel in hun programma's als in hun eigen organisatie een goed gender-beleid te voeren. In 2009 zullen 25 nieuwe partnerorganisaties meedoen aan dit programma. Ook zullen in 2009 voor het eerst enkele andere Oxfams deelnemen. In Nederland overlegt Oxfam Novib met een aantal Linkis-partners om gender een duidelijke plaats te geven in hun projecten voor duurzaam ondernemen en eerlijke handel.

GEWELD TEGEN VROUWEN

'In ons dorp geen geweld tegen vrouwen'

Dorpsbewoners in Zuid-Afrika komen in actie tegen geweld tegen vrouwen. Omdat het onacceptabel is. En om de verspreiding van hiv te stoppen.

In de provincie Limpopo betekent *zero tolerance* dat geweld tegen vrouwen niet wordt geaccepteerd. Tian Johnson, medewerker van het Thohoyandou Victim Empowerment Programme (TVEP): 'We voeren campagne tegen geweld tegen vrouwen en meisjes. In acht dorpen werken we een jaar lang aan bewustwording. Daarna wordt een dorp *zero tolerance* verklaard.'

'Mannen en vrouwen die verkrachting weten te voorkomen, of verkrachtingen aangeven, krijgen een medaille. Als iemand een zeer uitzonderlijke rol heeft gespeeld, vernoemen we zelfs een straat naar hem of haar. Daar is men heel trots op.'

Hulp voor de slachtoffers, daders voor het gerecht. Dat is de aanpak van TVEP. Bij vijftien helpdesks krijgen

slachtoffers juridisch advies en psychologische steun. Dorpsbewoners krijgen voorlichting over seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes. En over hiv en aids. Ruim 7.200 vrouwen en mannen hebben van de helpdesks gebruik gemaakt.

De partnerorganisatie van Oxfam Novib geeft voorlichting over geweld en aids aan leerlingen van 664 scholen. Met wekelijkse radio-uitzendingen bereikt zij ruim 380.000 luisteraars.

TVEP heeft ook het vrouwencondoom geïntroduceerd met als doel de aidsepidemie een halt toe te roepen. Zo kunnen vrouwen zich zelf beschermen tegen hiv en ongewenste zwangerschappen. *Momenteel is TVEP nog volop bezig het vrouwencondoom te propageren.* In een door mannen gedomineerde cultuur kan dit als een groot succes worden beschouwd.

Miljoenen zweren geweld tegen vrouwen af

In Zuid-Azië telde 'WE CAN end all violence against woman' in 2008 bijna 2,2 miljoen aanhangers. De campagne breidt zich uit naar Afrika en Latijns-Amerika.

In India en Bangladesh samen stond de teller eind 2008 op 2.197.739 *change makers*. Dat zijn mensen die zelf concreet actie ondernemen om hun wereld leefbaarder te maken. Zij zweren in het openbaar geweld tegen vrouwen af en spreken vrienden of familieleden aan op gewelddadig gedrag tegen vrouwen.

Zes van de tien *change makers* zijn mannen. Iedere *change maker* wint minimaal tien mensen voor de zaak van geweldloosheid. Bij elkaar opgeteld betekent dit dat ruim 20 miljoen mensen zijn betrokken bij de campagne 'WE CAN end all violence against women'.

De campagne exporteert haar succes naar andere continenten. In 2008 sloten Kenia en Congo zich aan. In Guatemala, Haïti, Bolivia en Brazilië is de campagne voorbereid om in 2009 van start te gaan.

Ook organisaties in Nederland kunnen leren van de aanpak van de Aziatische vrouwen en mannen. Oxfam Novib stimuleert deze 'omgekeerde ontwikkelingssamenwerking' en heeft in 2008 samen met Movisie de start voorbereid van de campagne in Nederland.

De campagne gestart in 2004 loopt tot 2010. Het doel – 6 miljoen mensen die actief een eind willen maken aan

geweld tegen vrouwen – is met ruim 20 miljoen deelnemers al bereikt. Uit een evaluatie in 2008 blijkt dat het aantal mensen dat geweld tegen vrouwen verkeerd vindt, sterk toeneemt. Maar ook dat de weg van houding naar gedrag, als altijd, een lange adem vergt. WE CAN onderzoekt samen met Oxfam Novib in 2009 hoe ze haar aanpak kan aanpassen om ook hier nog meer succes te boeken.

Stap voor stap naar vrouwelijk leiderschap

Vrouwen treden toe tot dorpsraden. En de aanstelling van een EU-gezant voor vrouwenrechten komt naderbij. Zo ontwikkelt vrouwelijk leiderschap zich op verschillende niveaus.

Jacomina Mawene trad onlangs toe tot de dorpsraad van Honetetu. Ze was de eerste vrouw op het Molukse eiland West-Seram in zo'n positie. 'Vroeger hoorden we achteraf wat er was besloten. Nu brengen vrouwen hun eigen ideeën in en laten ze zien dat ze gelijkwaardig zijn aan mannen.'

Jacomina is getraind door Humanum, een van de lidorganisaties van Oxfam Novib's partner Jaringan Baileo Maluku. Dit netwerk verbetert het lokale bestuur en het beheer van land en visgebieden. In totaal bereikt zij 82.000 vrouwen en 73.000 mannen.

Ook op internationaal niveau zijn er kleine vorderingen. Oxfam Novib pleitte samen met anderen bij het Europees Parlement voor een speciale gezant voor vrouwenrechten in de Europese Unie. In maart 2008 deed een aantal Europarlementariërs inderdaad een beroep op de Europese Raad van Ministers om zo'n gezant zo snel mogelijk te benoemen. Europarlementariër Kathalijne Buitenweg (GroenLinks) organiseerde op 14 maart een conferentie in het Europees Parlement.

De benoeming van een speciale EU-vrouwengezant is inmiddels toegezegd door het Europees Parlement.

MINDERHEDEN

Festival introduceert tweetalig onderwijs in Suriname

'Een van de grootste initiatieven in de Surinaamse geschiedenis die ik heb meegemaakt.' Zo noemde dorpshoofd Kapitein Pané het 'Eerste Inheems Onderwijsfestival' in Marowijne.

Tijdens het festival leerden 250 inheemse kinderen uit acht dorpen over hun cultuur. Het festival maakte kinderen en leraren warm voor intercultureel tweetalig onderwijs.

Onderwijs in Suriname wordt nu in het Nederlands gegeven. Voor kinderen buiten de stad is dit de tweede of derde taal. Mede hierdoor heeft, volgens Unicef, slechts de helft van de inheemse (Marron-) gemeenschappen toegang tot basisonderwijs.

Intercultureel en tweetalig onderwijs sluit beter aan bij de belevingswereld van kinderen. Meer kinderen zullen naar school gaan. Daarom organiseerde de Vereniging van Inheemse Dorpschouffden in Suriname (VIDS) in september 2008 het festival.

Sinds 2002 ontwikkelde VIDS zich, met steun van Oxfam Novib, tot een organisatie om rekening mee te houden als het gaat om de rechten van minderheden. Zij informeert inheemse gemeenschappen over hun rechten, onder meer op goed onderwijs.

VIDS gaf ook juridische steun aan de Commissie Landrechten Inheemsen beneden Marowijne. De commissie heeft tegen de Surinaamse staat een rechtszaak aangespannen over grondrechten. Eind 2008 liep de zaak nog.

Oxfam Novib heeft de start van VIDS mogelijk gemaakt en is daarmee tevreden. Medio 2009 zal zij haar bijdrage staken. Een andere donororganisatie neemt de financiering over.

3 Resultaten per kernland of regionaal programma

3.1 Afrika

Resultaten in Afrika

Oxfam Novib ondersteunt partnerorganisaties in verschillende landen in Oost- en West-Afrika, de Hoorn van Afrika en Zuidelijk Afrika. Bijvoorbeeld in Somalië, Mali, de Democratische Republiek Congo en Angola.

Hieronder vindt u een overzicht van de voornaamste resultaten in 2008.

Tabel 3.1 Verstrekte subsidies per rechtenprogramma in Afrika in 2008 in miljoen euro

duurzaam bestaan	17.1
basisvoorzieningen	8.8
leven en veiligheid	8.3
Participatie	10.9
identiteit	6.8
totaal	51.9

BOEREN ORGANISEREN ZICH IN AFRIKA

Afrikaanse overheden beloofden onlangs minstens 10 procent van hun budget te zullen besteden aan de landbouw.

Maar dat mag niet alleen terechtkomen bij de grootschalige landbouw. Ook de vele kleine boerenbedrijven moeten er wat aan hebben. Hiertoe worden steeds meer Afrikaanse boeren actief in organisaties.

Oxfam Novib steunt dergelijke boerenorganisaties, samen met andere Oxfams en NGO's voor de landbouw. Een mijlpaal was de oprichting van een Afrikaans netwerk van organisaties van boeren en producenten. Dit netwerk kan in de verschillende landen campagnes helpen opzetten voor de kleinschalige landbouw en ontwikkeling van het platteland. Er is nog volop discussie over de precieze onderwerpen voor de campagnes. Het

zou de basis kunnen vormen voor een aanpak van de voedselcrisis in Afrika.

De 'Pan African Publish What you Pay Campaign' wil meer transparantie en verantwoording van overheden over de inkomsten uit bodemschatten als olie, gas, diamanten en waardevolle metalen. Het is een wereldwijde beweging. In Afrika loopt de campagne in dertig landen. In zestien hiervan zijn nationale coalities gevormd voor de campagne.

Oxfam Novib hielp bij de organisatie van een bijeenkomst met mensen uit verschillende landen, waar een actieplan voor de komende twee jaar is gemaakt. De eerste succesjes zijn er al. In Gabon, Liberia en Sierra Leone gaat men opnieuw onderhandelen over bestaande mijnbouwcontracten. In Liberia geldt nu ook hout als een bodemschat. Dat maakt een betere bescherming van de bossen mogelijk.

Partnerorganisaties Pan-Afrika	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Acord Kenya	500.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, gezondheid, noodhulp, disaster preparedness, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
AFRODAD African Forum network on debt & dev	56.986	eerlijke handel, actief burgerschap
Ancefa Senegal	115.000	actief burgerschap
Catholic Relief Services	60.000	actief burgerschap
Enda Tiers Monde	118.606	actief burgerschap
Esaff C/o Mwiata	75.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
FAHAMU Trust 2nd Floor	300.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
FEMNET	200.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Human Rights Watch Africa	75.000	actief burgerschap
INAFI – African Region	75.000	voedsel en inkomen, microkrediet
PELUM Association in Zambia	94.500	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
TCOE – Trust for Community Outreach and Education	100.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
The Third World Network (Africa Regional Secretariat)	•	eerlijke handel, actief burgerschap

MOEIZAME VOORUITGANG IN SUDAN

De partnerorganisaties van Oxfam Novib in Sudan ondervinden veel problemen om hun voorgenomen werk te doen. Grootste obstakel is de Sudanese overheid.

Vooraf in Darfur wordt het humanitaire werk van de Oxfams bemoeilijkt. Maatschappelijke organisaties worden voortdurend gehinderd in hun werk. Daarnaast zorgen slechte infrastructuur en gebrek aan geld voor vertraging bij de uitvoering van projecten.

De beste resultaten werden behaald met onderwijs en met het werk voor het recht op een duurzaam bestaan. Veel moeilijker is het om de situatie van vrouwen te verbeteren, of de maatschappelijke en politieke participatie van de bevolking.

Oxfam Novib steunt een netwerk van zo'n veertig organisaties van Sudanese migranten in Nederland, die komen met eigen projecten voor hun land van herkomst. Een van hen organiseerde in 2007 een vredeskaravaan in Noord- en Zuid-Sudan en startte in 2008 een project om scholen te bouwen in de gebieden die waren bezocht door de vredeskaravaan.

In Sudan zelf houden negen partnerorganisaties zich bezig met onderwijs voor kinderen én volwassenen. Zij wisten bij de Britse regering aan extra geld te komen voor de bouw van scholen. Ook maakten zij afspraken met de overheid over het leerplan en de opleiding van onderwijzers.

In de regio A'ali an-Nil (Opper Nijl) verloopt het werk moeizamer. Het onderwijsprogramma van ICCO en Oxfam Novib voorzag in scholenbouw gedurende het hele jaar, maar vanwege de regentijd en de slechte infrastructuur lukte het slechts vijf maanden. In de rest van de tijd worden trainingen gegeven voor lokale organisaties en ambtenaren, met name inspecteurs van het onderwijs.

Meer dan 180.000 mensen werden bereikt met activiteiten voor zaken als schoon drinkwater en meer werkgelegenheid. Ruim 15.000 mensen kregen noodhulp na overstromingen in het noorden. Drie partnerorganisaties bereikten zo'n 95.000 mensen met hun werk op het gebied van hiv en aids. Met toneelvoorstellingen zijn mensen bewust gemaakt van de gevaren van hiv en aids. Ook zijn netwerken van mensen met hiv ondersteund, die bezig zijn om in Noord-Sudan vrijwillige hiv-testen mogelijk te maken.

Partnerorganisaties Sudan	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
ACORD – Sudan Agency for Cooperation and Research	200.000	voedsel en inkomen, gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
BRAC Southern Sudan	550.000	microkrediet
Human Rights and Legal Aid Network	62.839	actief burgerschap
ICCO	•	•
IPCS	•	•
Kwoto Cultural Center	105.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Ma'an	200.000	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
MRDA (Mundri Relief & Development Association)	204.500	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
NESI – Network South Sudan	154.072	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
New Sudan Women Federation (NSWF)	50.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
NRRDO – Nuba Relief Rehabilitation and Development Organization	300.000	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam GB	64.788	noodhulp
PASSED – Port Sudan Association for Enterprise Development	223.500	microkrediet, vrouwen

Partnerorganisaties Sudan	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ROOF – Relief Organisation of Fazugli	166.534	gezondheid, noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
SECS – Sudanese Environment Conservation Society	99.459	voedsel en inkomen, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
SIHA NETWORK	150.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Sudanese Organization for Research and Development	50.000	actief burgerschap, vrouwen

WATERDISTRIBUTIE REDT VELEN IN ETHIOPIË

Zekerheid dat er altijd voedsel beschikbaar is, is voor de mensen in Ethiopië van levensbelang.

Maar liefst acht partnerorganisaties van Oxfam Novib zijn hiermee bezig, met positief effect voor 180.000 mensen (de helft vrouwen) in zeven regio's.

Mensen kregen cursussen hoe ze het land en andere natuurlijke hulpbronnen op een meer duurzame manier kunnen gebruiken. Een partnerorganisatie hielp met de distributie van miljoenen liters water in de door droogte getroffen Somali-regio. In 132 dorpen werden de reservoirs gevuld. Dat redde honderdduizenden mensen en hun veestapel het leven.

Twee partnerorganisaties voor microfinanciering keerden voor ruim 5 miljoen euro aan kleine leningen uit. Hun klanten zijn voor het merendeel vrouwen op het geïsoleerde platteland.

Veel partnerorganisaties zijn bezig met preventie van hiv en aids. Een daarvan zette shows op waaraan mensen zelf kunnen meedoen. Daarmee zijn 360.000 mensen bereikt. Geprobeerd wordt te meten of mensen na de shows hun gedrag hebben veranderd.

Een andere organisatie helpt gemeenschapsorganisaties, scholen en vrouwengroepen om verspreiding van hiv te voorkomen en goed om te gaan met aids.

Zorgwekkend is het gesteld met de mensenrechten en de vrijheid van pers en organisatie. Een partnerorganisatie ontving 9.500 klachten over schendingen van mensenrechten. Ze zijn stuk voor stuk onderzocht. Een grote klap voor de NGO's is een nieuwe wet die hen aan banden wil leggen. Oxfam Novib steunde de partnerorganisaties die daarover hun bezorgdheid uitspraken bij de Ethiopische regering.

Partnerorganisaties Ethiopië	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
ACORD ETHIOPIA	160.000	voedsel en inkomen, gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap
AEMFI Association. of Ethiopian Microfinance Institutions	118.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Agri-Service-Ethiopia (ASE)	600.000	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap
AIDWO	90.000	actief burgerschap
APAP	100.000	actief burgerschap
Circus Ethiopia	75.000	voedsel en inkomen, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Dedebit Credit and Saving Instituti DECSI	•	voedsel en inkomen
EHRCO – Ethiopian Human Rights Council	50.000	actief burgerschap
ERSHA – Ethiopian Rural Self Help Association	300.000	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs
EWLA (Ethiopian Women Lawyers Ass.)	80.000	actief burgerschap, vrouwen
Hope for the Horn	870.921	voedsel en inkomen, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
Integrated Holistic Approach	120.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Kembatta Women's Self-Help Center	145.000	voedsel en inkomen, gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
ORDA (Org. for Rehabilitation and Development in Amhara)	190.000	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, conflictpreventie
OXFAM Canada	102.126	vrouwen
Poverty Eradication & Community Empowerment (PEACE) MFI S.C.	60.000	voedsel en inkomen
Relief Society of Tigray REST	140.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, disaster preparedness
SLUF Ethiopia	60.000	voedsel en inkomen, disaster preparedness, actief burgerschap
Stop Aids Now	64.000	gezondheid

SOMALIË LEVENSGEVAARLIJK VOOR HULPVERLENERS

De burgeroorlog in Somalië veroorzaakt enorme aantallen vluchtelingen.

Aan het eind van het jaar waren 1,3 miljoen mensen in eigen land op de vlucht. Twee derde van de inwoners van de hoofdstad Mogadishu had zijn huis verlaten.

Een groot deel van het werk van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties bestond dan ook uit noodhulp. Negen partners waren bezig met voedseldistributie, herstel van de watervoorziening, bouw van onderkomens, werkverschaffing en dergelijke. Meer dan 1,2 miljoen mensen in vluchtelingenkampen en in Mogadishu hadden hier baat bij.

Dagelijks is in Mogadishu op zestien punten in de stad voedsel verstrekt aan 80.000 van de meest kwetsbare inwoners. Omdat daar steeds meer kinderen en moeders kwamen met ernstige ondervoeding, wordt daar nu apart aandacht aan gegeven.

Al dit werk is verricht onder uiterst moeilijke omstandigheden. Somalië heet 'de meest gevaarlijke plek ter aarde voor hulpverleners'. Meer dan veertig hulpverleners kwamen er om in 2008. Onder hen was de directeur van een partnerorganisatie waarmee Oxfam Novib al jarenlang werkt.

Vanwege de onveiligheid zijn sommige activiteiten gestopt of uitgesteld, zoals de programma's voor organisatorische versterking van partners en voor mensenrechten.

In de gebieden waar het wat veiliger was, kon gewerkt worden aan meer blijvende verbeteringen, bijvoorbeeld op landbouwgebied. 71.000 mensen kregen er onderricht, sterk aangetaste graaslanden werden

verbeterd. Hierdoor hadden de deelnemers meer te eten; soms leverden de oogsten tot 50 procent meer op.

Op een intensieve wijze en in samenwerking met andere organisaties heeft Oxfam Novib geregeld beleidsmakers en politici geïnformeerd over de politieke en humanitaire situatie in Somalië, om zo de uitzichtloze situatie op de politieke agenda te zetten en de internationale gemeenschap aan te zetten tot actie.

In Somaliland bracht een netwerk van veertien organisaties grote aantallen mensen in beweging met een milieucampagne. Daaronder waren ook veel schoolkinderen. Bomen kappen om houtskool van te maken is de belangrijkste oorzaak van de ontbossing in Somalië. De campagne bracht de regeringen van Puntland en Somaliland tot een verbod op de export van houtskool.

Ondanks de moeilijke omstandigheden werden ook op onderwijsgebied resultaten geboekt. Vijf partnerorganisaties, verenigd in een landelijk netwerk, wisten 6.000 meisjes naar school te krijgen voor wie dat anders niet mogelijk was geweest. Driehonderd vrouwen zijn opgeleid tot onderwijzeres. Veel ouders werden bereikt met campagnes die wezen op het belang van scholing voor meisjes.

Maar de kwaliteit van het onderwijs is nog laag. Daaraan gaan partnerorganisaties nu meer aandacht besteden. Campagnes over hiv, aids, malaria en het belang van hygiëne en schoon drinkwater bereikten 80.000 mensen.

Ook krijgen vrouwen juridische bijstand. In Puntland en Somaliland houden netwerken zich bezig met de strijd tegen besnijdenis. Een ander netwerk van vrouwenorganisaties zet zich in voor meer overheidsbanen voor vrouwen, vooral op lokaal niveau. Zij steunen ook vrouwen na verkrachting en maken het onderwerp bespreekbaar, ondanks het culturele taboe.

Partnerorganisaties Somalië	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Action in Semi-Arid Lands	•	•
Africa Rescue Committee	156.169	•
Candle Light for Health & Education	456.055	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, noodhulp, conflictpreventie, vrouwen
CED Centre for Education and Development	447.230	•
COGWO (Coalition of Grassroot Women Organisation)	199.297	gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Doses of Hope Foundation	95.884	voedsel en inkomen
Galkayo Education Center for Peace and Development	42.951	onderwijs
HARDO	478.157	•
HAVOYOCO	128.220	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness
Horn of Africa Relief & Development Organisation, Inc.	1.056.900	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, onderwijs, noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
NAGAAD Umbrella Organization of Hargeisa Women NGO's	104.200	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Peace & Human Rights Network	118.342	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
RMSN – Resource Management Somalia Network	178.650	voedsel en inkomen, microkrediet, conflictpreventie
SAACID – Somalia	980.837	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, noodhulp, conflictpreventie
Somali Org for Community Development	54.515	actief burgerschap, vrouwen
Stichting Nedsom	287.410	noodhulp
Tadamun Social Society	43.000	onderwijs
WOCCA (Women & Child Care Organisation)	107.620	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, conflictpreventie, vrouwen

SAMENWERKING IN DE HOORN VAN AFRIKA

Hoe kunnen mensen lokaal meer te zeggen krijgen over besluiten die hen direct aangaan?

Hierover organiseerde Oxfam Novib in april in het Ugandese Entebbe een bijeenkomst met 21 landelijke organisaties uit Oost-Afrika en de Hoorn van Afrika en acht internationale organisaties.

Een Oost-Afrikaans netwerk van organisaties voor mensenrechten laat al zien wat met samenwerking bereikt kan worden. Oxfam Novib ondersteunt niet alleen hun werk, maar brengt hen ook in contact met internationale organisaties voor mensenrechten, inclusief de Verenigde Naties. Zo brachten mensenrechtenactivisten uit Ethiopië een bezoek aan de VN-Mensenrechtenraad in Genève. En zij spraken met de Nederlandse minister Verhagen van Buitenlandse Zaken.

Doordat de stem van de lokale bevolking doorklinkt op het internationale podium, groeit de druk op overheden om mensenrechten daadwerkelijk te respecteren.

Een andere partnerorganisatie publiceert, naast kwartaaloverzichten over oorlogsgebieden als Somalië en Darfur, ook over hiv, aids en armoedebestrijding. Zij doet onderzoek en organiseert workshops om de vrede en de veiligheid van burgers in de Hoorn van Afrika te bevorderen.

Voor de partnerorganisaties is het zeer moeilijk zich te ontwikkelen in de complexe politieke en militaire crisis in deze regio. Oxfam Novib steunt hen bij de opbouw van hun organisatie.

Partnerorganisaties Hoorn van Afrika	Bijdrage Oxfam Novib		Thema's
	2008 in euro's		
EHAHRDP – East & Horn of Africa Human Rights Defenders Project		•	•
Inter Africa Group	113.000		gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap
NUEYS – National Union of Eritrean Youth and Students	25.000		actief burgerschap, vrouwen
PENHA	99.957		voedsel en inkomen, actief burgerschap
RBC Management Network	175.000		voedsel en inkomen, conflictpreventie, actief burgerschap
SIHA NETWORK	160.000		actief burgerschap, vrouwen
SLUF/TICD	40.000		voedsel en inkomen
SLUF/TICD	50.000		voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Toker Project	225.000		voedsel en inkomen
Toker Project		•	•

CONGO: NIEUW GEWELD BEDREIGT ONTWIKKELING

In verschillende delen van de Democratische Republiek Congo wisten partnerorganisaties de situatie voor de lokale bevolking te verbeteren.

Maar vooral in het oosten (Kivu) zorgde nieuw geweld ervoor dat de meeste tijd en aandacht uitgingen naar noodhulp en wederopbouw.

Oxfam Novib coördineerde namens Oxfam International de humanitaire hulp. Ongeveer 27.000 mensen werden met de hulpprogramma's bereikt. Naast het sturen van hulpgoederen, hielpen de partners ook bij het verzoenen van de verschillende etnische groepen in het gebied. Lokale vredescomités werkten aan het verminderen van spanningen en het verbeteren van onderlinge (handels) relaties. Vrouwen die slachtoffer waren van seksueel geweld kregen hulp. Straffeloosheid blijft een grote zorg. Het lukte partnerorganisaties om een aantal daders voor het gerecht te brengen.

In de Democratische Republiek Congo verschilt de situatie per regio. Oxfam Novib en partners passen hun beleid daarop aan. Prioriteit wordt gegeven aan meer samenwerking met organisaties van boeren. Een geslaagd voorbeeld daarvan is de steun voor de koffieproductie in het relatief rustige zuidelijke deel van Kivu. Oxfam Novib heeft contacten gelegd met internationale (fairtrade) organisaties om de Congolese koffieboeren verder op weg te helpen.

Ondanks de verbeterde situatie in sommige gebieden is het nog niet gelukt een goed systeem van microkredieten in Oost-Congo op te zetten. Microkredieten zijn belangrijk om het bestaan van de armste bevolkingsgroepen te verbeteren en kunnen zo ook bijdragen aan meer stabiliteit. In 2009 probeert Oxfam Novib een goede partnerorganisatie voor microkredieten aan te trekken.

Partnerorganisaties Congo (DRC)	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
ADECOM Mokili Mwinda	69.106	eerlijke handel, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
AFYA NA MAENDELEO	209.500	gezondheid
APIDE – Bureau d'Appui aux Projets et Initiatives de Dévelop. Endogène	181.712	voedsel en inkomen, gezondheid, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
ASRAMES GOMA	•	gezondheid
CIF-Santé	76.886	gezondheid
CRONGD Maniema	337.427	voedsel en inkomen, microkrediet, noodhulp, conflictpreventie, vrouwen
CRONGD/NK	301.480	noodhulp, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
GEAD (Groupe d'Etudes et d'Actions pour le Développement)	72.197	actief burgerschap, vrouwen
Groupe MILIMA	283.647	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, noodhulp, conflictpreventie, vrouwen
Human Rights Watch Africa	100.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Ligue des Organisations des Femmes Paysannes du Congo	74.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
LUNACOP	44.141	actief burgerschap, vrouwen
Maniema Libertes Mali	75.000	conflictpreventie, actief burgerschap
Observatoire Gouvernance et Paix O.G.P asbl	75.000	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam GB	230.649	noodhulp
Oxfam GB DRC	•	•

Partnerorganisaties Congo (DRC)	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
Oxfam Québec DRC	•	•
POLE Institute Aloys Tegera	100.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
RECIC (Reseau d'Education Civique au Congo)	75.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
UGEAFI	176.360	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, conflictpreventie
UWAKI MANIEMA	100.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, vrouwen
UWAKI Sud-Kivu	50.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
VAS – Volontaires Autochtones Solidaires	276.600	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen

RWANDA: VOEDSELZEKERHEID CENTRAAL

De crisis in het Grote Merengebied, en met name in Oost-Congo, is nauw verbonden met de situatie in Rwanda.

Oxfam Novib heeft samen met de Britse Oxfam en verschillende partnerorganisaties de gevolgen van de humanitaire crisis in de regio helpen bestrijden. De betrokkenheid van de Rwandese regering bij het geweld in buurland Congo was voor Oxfam Novib aanleiding bij de Nederlandse regering te pleiten voor stopzetting van de begrotingssteun aan de regering van Rwanda.

Veel van het werk van Oxfam Novib in Rwanda is erop gericht dat de bevolking altijd beschikt over voedsel. Ruim 30.000 huishoudens ontvingen training en materiële ondersteuning. Veel mensen konden hun inkomsten vergroten en daarmee het schoolgeld voor hun kinderen betalen of investeren in hun boerenbedrijf.

Onderzocht is hoe gezinnen op het platteland minder afhankelijk kunnen worden van landbouw. Als vervolg op dit onderzoek heeft de nieuwe partner YES Rwanda een

project opgezet waarin lokale gemeenschappen leren nieuwe, alternatieve economische activiteiten op te zetten.

Partner Acord Rwanda blijft lobbyen voor een betere overeenkomst voor economische samenwerking met de Europese Unie, ook al stemde de Rwandese regering inmiddels in met het interimverdrag.

Alle partnerorganisaties van Oxfam International in Rwanda hebben hun werk doorgelicht om te kijken in hoeverre hiv en aids hun werk raakt. Ze hebben gezocht naar mogelijkheden om hiv en aids te voorkomen. Partnerorganisatie JOHMIR gaat in 2009 door met acties en lobby om de overheid aan te sporen meer lokale zorg te verlenen aan mensen met hiv en aids en hun families.

Partnerorganisaties verleenden juridische bijstand aan bijna 2.800 Rwandezen. Van hun zaken is inmiddels 45 procent naar tevredenheid opgelost. Mensen, en vooral vrouwen, bewuster maken van hun rechten had succes: het aantal verzoeken om juridische bijstand neemt toe en steeds vaker wordt (huiselijk) geweld niet meer geaccepteerd.

Partnerorganisaties Rwanda	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
ACORD Rwanda Francois Munyantwari	220.000	voedsel en inkomen, microkrediet, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Anne Aghion	50.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
APIDERBU	25.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Association HAGURUKA	70.000	gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
BAIR	50.000	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap
DUHAMIC-ADRI M. MUNY AKAZI	245.811	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, actief burgerschap
Human Rights Watch Africa	150.000	voedsel en inkomen, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
IMBARAGA Syndicat Agriculteurs-Eleveurs	50.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
La Benevolencia	100.000	onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Ligue des Droits de la personne dans la region des Grands Lacs	110.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
YES Rwanda	•	•

BURUNDI KRABBELT WEER OP

Veranderingen realiseren in een land dat lang een gewelddadig binnenlands conflict heeft gekend, is een zaak van lange adem.

De verschillende partnerorganisaties van Oxfam Novib in Burundi hebben weer kleine stappen gezet op de weg naar verandering. Zo'n 2.000 slachtoffers van het oorlogsgeweld kregen juridische steun of hulp bij verzoening en bemiddeling. Ook was er aandacht voor de situatie van ruim 7.300 gevangenen; als gevolg daarvan werden 341 van hen in vrijheid gesteld. Een van de partners kon in mei met financiële en technische steun van Oxfam Novib direct reageren op een noodsituatie als gevolg van het conflict.

Ook op het gebied van onderwijs werden vorderingen geboekt met de bouw van nieuwe scholen en meer

leerlingen in de banken. Het doelstelling voor het aantal kinderen dat naar school gaat, is nu voor de helft gerealiseerd. De kwaliteit van het onderwijs is nog wel een bron van zorg, vooral het tekort aan goede leraren. Oxfam Novib onderzoekt wat hier het beste aan gedaan kan worden.

Verschillende van de acht partnerorganisaties hebben projecten met boeren en veehouders. Die hebben geleid tot hogere opbrengsten van landbouw en veeteelt en daarmee tot aantoonbaar hogere inkomens. Een nieuwe partnerorganisatie voor microkredieten werd nog niet gevonden. Het zoeken daarnaar gaat in 2009 door.

De banden met een partner voor preventie van hiv en aids zijn verstevigd. Deze partner is nu in Burundi ook de belangrijkste partner van het Global Fund to fight Aids, Tuberculosis and Malaria.

Partnerorganisaties Burundi	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ACORD Burundi Sophie Havyrimana	63.171	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Association Ijambo	•	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
CAPAD	85.000	voedsel en inkomen, gezondheid, vrouwen
Forum pour le renforcement de la Société Civile, Nestor Bikorimana	100.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
ITEKA, Ligue Burundaise des Droits de l'Homme	•	actief burgerschap
O.A.P.	135.000	voedsel en inkomen, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap
RBP+	299.967	gezondheid, actief burgerschap
SPPDF	50.000	actief burgerschap, vrouwen

FRAGIELE VREDE IN NOORD-UGANDA

In Uganda werkt Oxfam Novib met tien partnerorganisaties vooral in het noorden.

Dit gebied is niet alleen veel armer dan de rest van het land, de bevolking is ook jarenlang geteisterd door oorlogsgeweld. De laatste jaren is het echter vrij rustig. De sociaal-economische ontwikkeling komt weer op gang. Inmiddels keerden zo'n 400.000 vluchtelingen terug om in hun dorpen eindelijk de draad van hun leven weer op te pakken.

Met haar vruchtbare bodem en geschikte klimaat zou Noord-Uganda een belangrijke voedselproducent voor Oost-Afrika kunnen zijn. Maar daar is nog geen beleid voor. Ook ontbreekt het aan sterke partnerorganisaties die boeren kunnen helpen te gaan produceren voor de markt.

Oxfam Novib lobbyt samen met haar partners bij de Ugandese overheid en bij de donoren voor herstel en wederopbouw. Ook is het zaak de fragiele vrede in de regio te ondersteunen. Een platform van Ugandese organisaties volgt de ontwikkelingen op de voet. Ook letten zij kritisch op naleving van de mensenrechten en op transparantie van het overheidsbeleid.

Zeven procent van de bevolking is besmet met hiv. Daarmee behoort Uganda tot de zwaarst getroffen landen. Met verschillende andere Nederlandse organisaties – onder andere Stop Aids Now! – steunt Oxfam Novib Ugandese partnerorganisaties in de strijd tegen hiv en aids. Met het World Population Fund maakt Oxfam Novib lesprogramma's over seksuele opvoeding. Ruim 4.000 aidsslachtoffers en aidswezen zijn ondersteund met voedsel en zorg.

Partnerorganisaties Uganda	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ACORD	235.000	gezondheid, noodhulp, disaster preparedness, vrouwen
BRAC Foundation BRAC Center	350.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
CEFORD	235.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs
CREAM	75.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
DENIVA, Development Network of Indigenous Voluntary Associations	150.000	eerlijke handel, conflictpreventie, actief burgerschap
Environmental Alert	166.871	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
FORUM FOR AFRICAN WOMEN EDUCATIONALISTS (FAWE)	155.650	gezondheid, onderwijs
Health Rights Action Group Allen Kuteesa	105.618	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
LABE, Literacy and Adult Basic Education	186.875	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam GB Uganda	211.206	noodhulp
SEATINI	110.000	eerlijke handel, actief burgerschap
The Uganda Land Alliance	56.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Uganda Fisheries & Fish Conservation Association (UFFCA)	45.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
UWONET, Uganda Women's Network	130.000	actief burgerschap, vrouwen
VEDCO	162.500	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
World Population Foundation (WPF)	110.604	gezondheid, onderwijs, vrouwen

HONDERDEN ASSOCIATIES IN OOST-AFRIKA

Zes partnerorganisaties in Kenia en Tanzania verenigden ruim 23.000 mensen (de helft vrouwen) in meer dan 200 associaties.

In een bepaald gebied bundelden bijvoorbeeld de gebruikers van water hun krachten. Elders deden de gebruikers van een rioleringssysteem dat. Ook werden spaar- en kredietgroepen en producentengroepen gevormd. Zulke associaties slagen er steeds beter in hun stem te laten horen en invloed uit te oefenen op voor hen belangrijke politieke besluiten.

Twee partnerorganisaties richtten zich speciaal op verbetering van de productieketen van landbouwproducten, zoals bloemzaad, koffie en

artemisia (medicinale plant). Ruim 4.200 kleine boeren werden betrokken bij netwerken voor marketing van hun producten.

Voor de partners in Tanzania en Kenia organiseerde Oxfam Novib workshops over hiv en aids om preventie en bewustwording nog beter in hun programma's op te nemen.

Door de crisis in Kenia na de verkiezingen raakten de partners betrokken bij het verlenen van noodhulp. Ze leverden belangrijk werk, maar bleken toch nog niet voldoende toegerust om noodhulp te verstrekken. Daar zal in de toekomst wat aan worden gedaan.

In 2009 komt er een onderzoek om het grensoverschrijdende werk van Oxfam Novib in Oost-Afrika beter af te stemmen met het werk in de kernlanden Uganda, Rwanda en Burundi.

Partnerorganisaties Oost-Afrika	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ACORD	295.000	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Arid Lands Information Network	224.210	voedsel en inkomen, eerlijke handel
BRAC Foundation BRAC Center	160.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Christian Partners Development Agency	438.560	voedsel en inkomen, gezondheid, noodhulp, actief burgerschap
Community Mobilisation Against Desertification (C-MAD)	104.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
DHAN TANZANIA	22.495	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
FAIDERS Facilitation for Integrated Development and Relief Services	90.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
FEMNET	140.000	vrouwen
KENGO Kenyan Network of Grassroots Organisations	50.000	conflictpreventie, actief burgerschap
Kenya Human Rights Commission	80.000	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
Kenya Youth & Community Development Program	162.500	microkrediet, eerlijke handel, noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap
KINNAPA	150.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Land Rights Research and Resources Institute (LARRRI)	160.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Legal and Human Rights Centre	100.000	actief burgerschap, vrouwen
Nairobi Women's Hospital	125.000	noodhulp
OXFAM GB	421.204	vrouwen, gezondheid, actief burgerschap
Oxfam Ireland	19.000	eerlijke handel, actief burgerschap
Oxfam Ireland	250.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid
Partners with Vision (PwV)	137.567	voedsel en inkomen, eerlijke handel, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
RISE Trust Eunita Majiwa	83.000	voedsel en inkomen, microkrediet, noodhulp, vrouwen
Sahringon	199.200	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
SAIPRO	120.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
SELFINA TANZANIA	300.000	voedsel en inkomen, microkrediet, vrouwen
Small and Micro-enterprise Programme	50.000	voedsel en inkomen, microkrediet
SODNET	110.000	actief burgerschap
Traditional Irrigation & Environmental Development Org.	114.596	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Tujijenge Afrika	50.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Ufadhili Trust	104.000	eerlijke handel, actief burgerschap
Youth Action Volunteers	50.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Youth Talent Advancement Program	•	•

STEUN VOOR BOEREN IN MALI

Met vijftien partnerorganisaties is Oxfam Novib sterk aanwezig in Mali.

Verschillende partners werkten samen met de nationale overheid aan betere wetgeving en een landbouwbeleid dat uitgaat van de belangen van (kleine) boeren en hun voedselzekerheid vergroot.

Met lokale autoriteiten zijn plannen uitgewerkt voor een beter natuurbeheer op het platteland. Daar profiteerden meer dan 15.000 landbouwers en veehouders in dertien gemeenschappen van. Er is flink geïnvesteerd in graanbanken, groentetuinen en nieuwe waterpompen voor irrigatie. Door training en de toepassing van nieuwe technieken wordt nu veel duurzamer omgesprongen met bodem, water en voedsel.

Drie financiële partnerorganisaties verzorgden microkredieten voor 48.000 mensen, bijna allemaal

vrouwen. Met de leningen zetten zij kleine ondernemingen op, met als resultaat meer inkomsten.

Organisaties van boeren en andere beroepen zijn gesteund in hun verzet tegen ondertekening van het vrijhandelsverdrag met de Europese Unie. Een van de partnerorganisaties verzorgde scholing voor activisten (inclusief parlementsleden) en journalisten over de gevolgen die de staatsschuld van Mali heeft voor het onderwijs. Dit resulteerde in publicaties en een grote openbare bijeenkomst.

Helaas raakte Oxfam Novib's belangrijkste partnerorganisatie op het gebied van vrouwenrechten, het nationale platform van vrouwengroepen en NGO's, verwickeld in een interne leiderschapscrisis. Soms is zo iets niet te vermijden bij jonge organisaties. Om te voorkomen dat de problemen ten koste gaan van het werk en de resultaten, zorgt Oxfam Novib voor actieve bemiddeling en coaching van leiders.

Partnerorganisaties Mali	Bijdrage Oxfam Novib	Thema's
	2008 in euro's	
Alliance contre la Pauvreté au Mali AP/Mali	75.000	eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Association Deme So	383.187	actief burgerschap, vrouwen
Association des Organisations Professionnelles Paysannes, AOPP	100.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
CAFO, Coordination et Association des ONG Femini- nes au Mali	111.565	actief burgerschap, vrouwen
Coalition des Organisations de la Société Civile pur L'EPT	150.000	onderwijs
Conseil National de la Société Civile (CNSC)	175.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
HUB, NIAMEY, NIGER	17.114	disaster preparedness
Jubilé 2000/CAD-Mali	126.581	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, conflictpre- ventie, actief burgerschap
Near East Foundation	354.925	voedsel en inkomen, conflictpreventie, actief burger- schap, vrouwen
Nyeta Musow	100.000	microkrediet
Panos Institute West Africa	•	•
SNV MALI	24.271	actief burgerschap
SORO YIRIWASO	22.105	microkrediet
STOP SAHEL, Association pour la Protection de l'Environnement	580.974	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap

NIGER: RECHT OP VOEDSEL

Vijf partnerorganisaties van Oxfam Novib in Niger hebben zich aaneengesloten bij een lobbygroep 'Recht op Voedsel'.

Zij maken duidelijk dat voedselzekerheid meer is dan verhoging van de productie. Voedsel moet ook betaalbaar zijn. Hoe kunnen ontwikkelingsorganisaties hun programma's beter afstemmen op de armste delen van de bevolking? Vanuit deze vraag is een actie gehouden onder zo'n 7.000 veehouders om hun vee beter te vaccineren, veevoer goed op te slaan, waterputten aan te leggen en gebruik te maken van kredietmogelijkheden. Het bracht hun een hoger inkomen.

Wereldwijd kwam de 24-jarige vrouw in het nieuws die een rechtszaak won om zich uit slavernij te bevrijden. Ze was op haar twaalfde als slavin verkocht. Oxfam Novib-partner Timidria stelt slavernijpraktijken aan de kaak. Die komen in Niger nog steeds voor. Van de 27 zaken die Timidria heeft aangespannen, zijn er al zeven gewonnen. Timidria registreerde verder bijna tweehonderd schendingen van mensenrechten. Dat geeft veel mensen moed om ook hun zaak voor de rechter te brengen.

Steeds meer scholen die vanuit de gemeenschap zijn opgezet, worden door de overheid erkend. Die beloofde ook de salarissen van leraren te betalen. Een van de partnerorganisaties van Oxfam Novib geeft voorlichting over hiv en aids aan leerlingen en ouders, afgestemd op de islamitische samenleving. Het is een ware doorbraak dat dit, na aanvankelijke weerstand van religieuze leiders, nu kan.

Partnerorganisaties Niger	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
AIP-Takkayt	155.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, vrouwen
Alternatives Espace Citoyens, AEC	88.918	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
ANDDH, Association Nigérienne pour Défense de l'Homme	144.449	actief burgerschap
Association pour la Redynamisation de l'Elevage au Niger (AREN)	199.877	voedsel en inkomen, onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Association Timidria Fraternité-Egalité-Travail	170.520	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
CONGAFEN	99.024	actief burgerschap, vrouwen
HUB, NIAMEY, NIGER	305.134	noodhulp, disaster preparedness
MOORIBEN	363.985	voedsel en inkomen, microkrediet, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
Niger Amitié	72.000	onderwijs, vrouwen
ONG DIMOL	55.000	gezondheid, vrouwen
Oxfam GB au Sénégal West Africa Regional Office	77.000	onderwijs, actief burgerschap
Oxfam-Quebec, Antenne de Niamey	100.000	vrouwen
Plate Forme Paysanne du Niger (PFPN)	125.000	voedsel en inkomen, microkrediet
TAANADI – Cooperative de Service Financiers	453.765	voedsel en inkomen

SCHOLIEREN LEREN OVER HET LEVEN IN NIGERIA

Het merendeel van de Nigeriaanse partnerorganisaties van Oxfam Novib heeft nu een beleid voor het voorkomen van hiv en aids voor al hun programma's.

De wijze waarop ze dit doen is een voorbeeld voor organisaties in andere landen in de regio. Zeer succesvol is een programma om scholieren op middelbare scholen informatie te bieden over opvoeding, seksualiteit en aanverwante zaken.

Met een aantal internationale en lokale partners werd de module 'Learning about Living' ontwikkeld, die aansluit bij het officiële lesprogramma. De informatie is beschikbaar via internet en op cd-rom. Leerlingen kunnen via hun mobieltje telefonisch of met sms vragen stellen. In drie maanden tijd waren er al zo'n 15.000 vragen binnengekomen. Het bedrijf Alteq Intel zorgt voor

de installatie van de e-versie van de module op zo'n 57.000 schoolcomputers. In 2008 zijn er al 17.000 geïnstalleerd.

Oxfam Novib steunt in Nigeria volop de campagne voor de millenniumdoelen. De campagne bouwt voort op het succes in oktober 2007, toen twee miljoen Nigerianen het Guinness Book of Record haalden door zich gelijktijdig voor de millenniumdoelen in te zetten. Partnerorganisatie GCAP had een maand lang mensen gemobiliseerd en ervan doordrongen dat de helft van de tijd voor het behalen van de millenniumdoelen al voorbij is.

In drie deelstaten is een proefproject voor het promoten en verspreiden van vrouwencondooms van start gegaan. Ook voor Oxfam Novib een spannende onderneming, want Nigeria is het eerste land waar dit gebeurt. Doel is dat meer vrouwen betaalbare vrouwencondooms kunnen aanschaffen.

Partnerorganisaties Nigeria	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ActionAid – Nigeria	311.000	onderwijs
Adolescent Health and Information Project (AHIP)	649.146	gezondheid, vrouwen
ANEEJ – Afr. Network for Environment and Economic Justice – PWYP Nigeria	50.000	actief burgerschap
BAOBAB – for Women's Human Rights	244.000	vrouwen
CDD Centre for Democracy and Development	60.000	actief burgerschap
Civil society action coalition on education for all (CSACEFA)	80.000	onderwijs
ERA, Environmental Rights Action	167.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
FADU	73.500	voedsel en inkomen, microkrediet
Girls' Power Initiative	133.240	gezondheid, onderwijs, vrouwen
LAPO – Lift Above Poverty Organization	54.000	voedsel en inkomen, gezondheid, vrouwen
National Association of Nigerian Trade	150.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
One World U.K.	162.500	gezondheid, onderwijs, vrouwen
WANEP – West Africa Network for Peacebuilding Nigeria	274.000	noodhulp, disaster preparedness, conflictpreventie

DUURZAME CACAO IN WEST-AFRIKA

Samen met Oxfam Wereldwinkels uit België begon Oxfam Novib in 2008 met fairtrade-certificaten voor cacao uit Ivoorkust. Vijf coöperaties in Ivoorkust hebben inmiddels het certificaat.

Met Max Havelaar is samengewerkt in de actie Tony Chocolonely voor humane beloning en werkomstandigheden van producenten en plukkers van cacao. In 2009 volgt gezamenlijk onderzoek naar mogelijkheden om de cacaoketen van producent tot winkelschap te binden aan milieunormen en sociale normen (redelijke prijs en beloning, naleven van arbeidsrechten).

In verschillende West-Afrikaanse landen deden partnerorganisaties mee aan acties voor de Millenniumdoelen. Bijvoorbeeld het High Level Forum on Aid Effectiveness in Accra en Stand Up, de jaarlijkse wereldwijde actie tegen armoede en ongelijkheid.

De voedselcrisis veroorzaakte sociale onrust in verschillende West-Afrikaanse landen. Meer eigen

productie in deze landen moet het antwoord zijn op hoge voedselprijzen op de wereldmarkt.

Oxfam Novib ging in 2008 in zee met vijf nieuwe partnerorganisaties die werken aan voedselveiligheid en duurzaam inkomen. Helaas is het nog niet gelukt in Senegal een nieuwe geschikte partner te vinden voor microkredieten.

Partnerorganisaties in de Franstalige landen konden meedoen aan een training in toezicht houden op de besteding van overheidsgelden, met name voor basisvoorzieningen. Ook hun rol als kritische 'waakhond' vanuit de samenleving kwam in de training aan de orde.

Bijna 98.000 boeren en veehouders in West-Afrika zijn gesteund om hun natuurlijke hulpbronnen duurzamer te leren gebruiken. Het doel, 100.000, is dus bijna helemaal gehaald.

In Niger, Nigeria en Mali werkte Oxfam Novib met een kernlandprogramma. Daarnaast steunt Oxfam Novib in West-Afrika een aantal grensoverschrijdende netwerken van haar partnerorganisaties.

Partnerorganisaties West-Afrika	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ACAPES	170.000	onderwijs, actief burgerschap
Action Jeunesse et Environnement	114.000	gezondheid, onderwijs
Association TIN TUA	45.284	onderwijs, actief burgerschap
Association TIN TUA	196.912	onderwijs
C.R.U.S. Conseil Régional des Unions du Sahel	116.945	voedsel en inkomen, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
CDD Centre for Democracy and Development	150.000	actief burgerschap
Centre pour l'Environnement et le Developpement (CED)	140.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Centre pour l'Environnement et le Developpement (CED)	•	•
ENDA TIERS MONDE (Syspro)	70.000	eerlijke handel
ENDA-Sahel et Afrique de l'Ouest (GRAF)	103.577	onderwijs, actief burgerschap
Fédération des Organisations Non Gouvernementales du Sénégal (FONGS)	18.017	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Ghana National Education Campaign Coalition (GNECC)	100.000	onderwijs
GTLC Ghana Trade & Livelihoods Coalition	110.000	eerlijke handel
ISODEC, Integrated Social Development Centre	233.900	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen

Partnerorganisaties West-Afrika	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
KIT – WAGIC Ter attentie Afdeling DEV / I.VOS	100.000	actief burgerschap, vrouwen
LIDHO, Ligue Ivoirienne des Droits de l'Homme	73.469	actief burgerschap, vrouwen
M.B.D.H.P., Mouvement Burkinabè des Droits de l'Homme et des Peuples	120.845	actief burgerschap, vrouwen
MIDH. Mouvement Ivoirienne des Droits Humains	83.596	conflictpreventie, actief burgerschap
Oxfam GB au Sénégal West Africa Regional Office	23.978	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
Panos Institute West Africa	150.000	actief burgerschap
RAMS, Réseau d'Appui aux mutuelles de Santé	63.635	gezondheid
Réseau Africain Jeunesse Santé et développement au Burkina Faso	149.488	gezondheid, onderwijs, vrouwen
Réseau Billital Maroobé (RBM)	150.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, conflictpreventie
UIREVI	59.829	voedsel en inkomen, eerlijke handel

VOLOP AANDACHT VOOR HIV EN AIDS IN ANGOLA

Van de 28 partnerorganisaties van Oxfam Novib in Angola is een groot aantal bezig met hiv en aids.

Voor in de zuidelijke provincies werken zij op het geïsoleerde platteland aan meer plekken waar mensen zich kunnen laten testen behandelen. Lokale politici, kerkelijke en traditionele leiders wordt gevraagd zich in het openbaar in te zetten voor hiv-preventie. Mensen met aids organiseren zich steeds vaker. Zij steunen elkaar en wisselen ervaringen uit. Dat helpt velen niet langer te verzwijgen dat zij besmet zijn. Een film over aids, geproduceerd door een partnerorganisatie, werd in verschillende lokale talen vertaald en verspreid. De film is internationaal onderscheiden op een filmfestival in Chicago. In Angola

wordt de film op veel plekken ingezet bij trainingen en voorlichting. Condoomgebruik wordt actief gestimuleerd.

Veel partnerorganisaties bereiden burgers voor op de verkiezingen. Ongeveer 160.000 mensen kregen scholing in hun rechten en het verkiezingsproces. Een gezamenlijke persverklaring over intimidatie van kiezers had zichtbaar effect.

De internationale aandacht voor de handel in illegaal gedolven diamanten is flink toegenomen, mede door de inzet van verschillende partnerorganisaties. In de provincies waar de diamanten worden gedolven, zijn wel nog problemen met corruptie en mensenrechten. Het is nog niet gelukt daar verbetering in te brengen. Oxfam Novib blijft organisaties steunen die zich inzetten voor een betere naleving van de mensenrechten in Angola.

Partnerorganisaties Angola	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ADLK-Huíla	80.000	voedsel en inkomen
ADRA Antena Huíla	142.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
ADRA SEDE	94.500	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
AGROMARKET	281.500	voedsel en inkomen
AJPD – Associação Justiça,Paz e Democracia	66.500	•
ASD Acção Solid. e Desenvolvimento	65.000	gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap
ASPALSIDA Sero-positieven Huila / Angola	30.000	voedsel en inkomen, gezondheid, vrouwen
Assoc. Desenvolv. Apoio Campo	115.000	vrouwen
ASSOCIAÇÃO PRAZEDOR	71.500	gezondheid
CAPDC, Centro de apoio a Promoção e Desenvolvimento de Comunidades	50.000	noodhulp, disaster preparedness
Centro de Apoio aos Jovens	51.000	gezondheid, vrouwen
CLUSA/NCBA (Angola programme)	82.000	eerlijke handel
Consórcio Terra (Huíla, Angola)	45.500	voedsel en inkomen, vrouwen
Development Workshop – Angola	132.500	microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Forum Juvenil Apoio Saude Prev SIDA	101.500	gezondheid, vrouwen
Global Witness (Angola Program)	61.000	conflictpreventie, actief burgerschap
Human Rights Watch (Angola Program)	90.000	conflictpreventie, actief burgerschap
ICCO	38.500	gezondheid, actief burgerschap
KixiCredito	440.178	microkrediet, eerlijke handel
MTHENTE	30.682	eerlijke handel
Oxfam GB (Angola Program)	72.000	gezondheid, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
SOS Habitat	70.000	actief burgerschap
Uniao Desenv. Soc.Civil Angolana	59.000	gezondheid, vrouwen

BETERE NOODHULP IN MOZAMBIQUE

Mozambique kreeg begin 2008 opnieuw te maken met overstromingen in de vallei van de Zambezi.

Dit keer verliep de hulpverlening soepel. In de opvangkampen konden cholera en andere ziektes veroorzaakt door vervuild water, worden voorkomen. Overheid en lokale (hulp)organisaties bleken nu veel beter voorbereid op een noodsituatie.

De partnerorganisaties drongen bij de overheid wel aan op een beter beheer van de rivier en de stuwdammen. Verder stelden zij dat er in de rampenplannen aandacht moet zijn voor preventie van overstromingen en de gevolgen van klimaatverandering.

Oxfam Novib werkt in Mozambique met twintig lokale partnerorganisaties. Zij bevorderen democratie, helpen hiv en aids tegen te gaan en werken aan meer zekerheid

van inkomen en voedsel. Bij verkiezingen voor het lokale bestuur kwamen meer kiezers opdagen dan voorheen. Partnerorganisaties speelden een belangrijke rol bij het voorkomen van fraude, door op veel plekken waarnemers te stationeren en aanwezig te zijn bij het tellen van de stemmen.

Rond 360.000 mensen kregen voorlichting over aids. Helaas daalt het aantal hiv-besmettingen in Mozambique nog steeds niet.

Partners bereikten zo'n 800.000 mensen (de helft vrouwen) met hun werk om inkomens te verbeteren en de beschikbaarheid van voedsel te verzekeren. Mensen kregen bijvoorbeeld rechten op het land waar ze al lang op werkten, voorlichting over productiemethoden of kleine leningen. Boeren zijn steeds succesvoller met het opzetten van eigen ondernemingen. Ook jongeren op het platteland kunnen steeds meer gebruik maken van lokale fondsen om eigen bedrijfjes op te zetten.

Partnerorganisaties Mozambique	Bijdrage Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
ABIODES	25.030	actief burgerschap
AMME	77.000	onderwijs
APAC – Associação de Promoção de Agricultura Comercial	225.000	eerlijke handel
ATAP Ass. dos Técnicos Agro-pecuári	158.000	voedsel en inkomen, gezondheid
Forum Mulher	110.000	vrouwen
Fundação Lurdes Mutola	133.000	gezondheid
GMD – Assoc. Grupo Moçamb. Dívida	35.000	actief burgerschap
Hivos – CSDF Nampula Mozambique	25.000	actief burgerschap
Justiça Ambiental	53.500	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap
KUKULA – Ass. dos Técnicos e Profis. em Desenvolv. Rural	160.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, gezondheid
KUKUMBI	96.000	gezondheid, onderwijs, vrouwen
LMDH Liga Moçambicana dos Direitos Human	183.000	actief burgerschap, vrouwen
Monaso Hiv/Aids MOC	50.000	gezondheid
Ophavela – Associação para o Desenvolvimento Socio Económico	227.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
ORAM Associação Rural de Ajuda Mútua	147.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
ORAM Zambézia Associação Rural de Ajuda Mútua	367.063	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Oxfam Australia	3.900	actief burgerschap
Oxfam GB (Mozambique Program)	299.210	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, noodhulp
Oxfam Solidarité (Mozambique Program)	33.000	vrouwen
PROGRESSO	92.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs

STEUN VOOR AIDSPATIËNTEN ZUIDELIJK AFRIKA

Geen regio is zo zwaar getroffen door hiv en aids als Zuidelijk Afrika.

Dat heeft niet alleen heel veel persoonlijk leed tot gevolg, het wakkert vaak ook de armoede aan. Gezinsinkomens vallen weg, kinderen worden wees of het geld ontbreekt om hen naar school te laten gaan.

Oxfam Novib ondersteunt in heel Zuidelijk Afrika partnerorganisaties die mensen met aids en hun families steunen in hun levensonderhoud. Geen liefdadigheid, maar zaken waarmee zij weer voor zichzelf kunnen zorgen. Zoals de verstrekking van zaden en kunstmest, hulp om groenten te gaan telen en verkopen, visvijvers, veeteelt op kleine schaal en irrigatie. Meer dan 195.000 mensen konden zo hun situatie flink verbeteren.

Partnerorganisaties werkten ook hard tegen discriminatie van mensen met aids of hiv. En het gaat al beter. Met veel radiodebatten, training van dorps- en familiehoofden en openbare voorlichting zijn heel veel mensen bereikt. Hierbij speelden organisaties van aidspatiënten en men hiv besmette mensen een belangrijke rol. Ook op scholen is veel gedaan, waardoor zeker 60.000 meisjes zich nu bewust zijn van de gevaren van onveilige seks.

De situatie in Zimbabwe is dramatisch. De politieke en economische toestand dwong de partnerorganisaties zich vooral bezig te houden met noodhulp. Normaal leren zij (kleine) boeren hoe die meer kunnen oogsten en hetgeen ze overhouden gunstig te verkopen. Maar dit werk is voorlopig opgeschort, onmogelijk gemaakt door een gierende inflatie.

Tegelijk is Oxfam Novib flink blijven lobbyen om Zimbabwe op de politieke agenda te houden. Zo werd in maart, enkele dagen voor de verkiezingen in Zimbabwe, op het plein voor de Tweede Kamer in Den Haag een symbolisch oneerlijk voetbalspelletje gespeeld met Kamerleden. Het Nederlandse netwerk Zimbabwe Watch, waar ook Oxfam Novib in zit, zet nu ook een Zimbabwe European Network (ZEN) op voor druk vanuit Europa en om projecten voor herstel van democratie en economie in Zimbabwe uit te voeren.

3.2 Azië

Resultaten in Azië

Oxfam Novib ondersteunt partnerorganisaties in verschillende landen in Zuid- en Zuidoost-Azië, waaronder India, Bangladesh, Cambodja, Pakistan en Afghanistan.

Hieronder vindt u een overzicht van de voornaamste resultaten in 2008.

Tabel 3.2 Verstrekte subsidies per rechtenprogramma in Azië in 2008 in miljoen euro

duurzaam bestaan	10.3
basisvoorzieningen	7.3
leven en veiligheid	10.9
Participatie	5.7
Identiteit	4.9
Totaal	39.1

LEREN IN AFGHANISTAN

De situatie in Afghanistan verandert snel. De politieke situatie is instabiel en moeilijk voorspelbaar.

Daardoor moet de strategie voor de wat langere termijn regelmatig worden bijgesteld. De veiligheid loopt terug, maar met gezondheidszorg en onderwijs gaat het in grote delen van het land voorzichtig beter. Dit geeft hoop, want in een land dat zo arm is als Afghanistan, is onderwijs en gezondheidszorg van heel groot belang.

Oxfam Novib heeft besloten minder geld te besteden aan microkredieten. Veel andere donoren doen al veel aan microkredieten. Ook is het heel moeilijk gebleken om via microkredieten de economische positie van vrouwen te verstevigen.

De oorspronkelijke nadruk op lobbywerk bleek niet effectief. Beter is het aan te sluiten bij activiteiten die door de vijftien Afghaanse partners zelf worden opgezet. Zo startte een van hen een onderwijscampagne, waarvoor op één dag 120.000 mensen in het hele land in beweging werden gebracht. Een andere partner begon een campagne tegen misbruik van kinderen, wat onder meer leidde tot een debat in het parlement.

Inmiddels kunnen steeds meer Afghanen een beroep doen op medische zorg in de eigen omgeving. Daarom richt Oxfam Novib de aandacht nu meer op het helpen opleiden van gezondheidswerkers op plekken waar de zorg nog tekort schiet. In geïsoleerde gebieden is radio een belangrijk instrument om de bevolking te bereiken. Populaire soaps dragen eraan bij dat vrouwen zich meer bewust worden van hun rechten. Dat betekent echter nog niet dat zij die ook al kunnen afdwingen.

Partnerorganisaties Afghanistan	Bijdrage	Thema's
	Oxfam Novib 2008 in euro's	
Afghan Civil Society Forum	125.000	actief burgerschap, vrouwen
Afghan Development Association ADA	520.000	voedsel en inkomen, microkrediet, noodhulp, disaster preparedness
Afghan Women's Network	90.000	actief burgerschap, vrouwen
Association for Stimulating Know How	268.192	actief burgerschap
AWSDC	75.000	vrouwen
BRAC-Afghanistan	374.448	microkrediet, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
British Refugee Council	41.900	actief burgerschap
Cooperation for Peace and Unity (CPAU)	78.553	voedsel en inkomen, conflictpreventie, vrouwen
Coordination of Afghan Relief	22.883	onderwijs
Coordination of Humanitarian Assistance (CHA)	1.361.673	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, noodhulp, disaster preparedness, actief burgerschap
Human Rights Research and Advocacy Consortium	183.275	actief burgerschap, vrouwen
IbnSina Public Health Program	307.133	gezondheid, actief burgerschap
SABA Media Organization	70.000	gezondheid
Sanayee Development Organization SDO	15.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Shuhada Organization	133.880	gezondheid, onderwijs
Zardozi	24.510	voedsel en inkomen, eerlijke handel

LASTIGE THEMA'S IN PAKISTAN

In Pakistan concentreert Oxfam Novib zich op gezondheidszorg en onderwijs.

Bij gezondheidszorg gaat het vooral om reproductieve gezondheidszorg (zwangerschap, moederschap) en om hiv en aids. Bij onderwijs gaat het vooral om de toegang voor meisjes. Dit zijn niet bepaald de gemakkelijkste onderwerpen in dit land.

Aandacht voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten van vrouwen staan voorop bij de betreffende vier partnerorganisaties. In gebieden waar geen geboortepanning en zwangerschapsbegeleiding bestaat, wordt vooral medisch personeel getraind.

In de provincie Sindh zijn 4.000 lokale gezondheidswerkers opgeleid (de helft vrouwen). In hun manier van werken gaan zij uit van de belangen van vrouwen. Ze bereiken een half miljoen mensen. In de

zuidelijke provincie Punjab kregen 60.000 vrouwen reproductieve gezondheidszorg.

Hiv en aids zijn onderwerpen waarover niet gemakkelijk wordt gesproken. Ook partnerorganisaties kampen hiermee. Het lukt hen nog onvoldoende om hiv-preventie en tegengaan van stigmatisering van patiënten de juiste plaats te geven in hun manier van werken.

In de Noord-Westelijke provincie kregen 16.000 kinderen (80 procent meisjes) basis- en voortgezet onderwijs dankzij het werk van partnerorganisaties. Desondanks is het in de praktijk steeds moeilijker onderwijs voor meisjes te bevorderen, vanwege de groeiende invloed van fundamentalistische groepen in dit gebied.

In Punjab zijn plannen opgesteld om 200 gemeenschapsscholen op te zetten voor ongeveer 6.000 leerlingen (vooral meisjes). De eerste stap is de lokale gemeenschappen te overtuigen van het belang van onderwijs voor meisjes.

Partnerorganisaties Pakistan	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
AAHUNG	130.000	gezondheid, vrouwen
Awaz Foundation Pakistan: CDS	154.570	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
BRAC Pakistan	325.000	microkrediet, eerlijke handel
DASTAK Charitable Trust AGH	90.230	actief burgerschap, vrouwen
Holistic Understanding for Justified Research and Action (HUIJRA)	46.544	noodhulp
IbnSina Country Office Pakistan	62.727	noodhulp
Khwendo Kor Women and Children Development Programme	207.176	microkrediet, gezondheid, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
LEAD Pakistan	251.675	disaster preparedness
Lok Sanjh Foundation	147.738	voedsel en inkomen, actief burgerschap
MATERNITY & CHILD WELFARE ASSOCIATION KHANPUR	211.770	gezondheid, actief burgerschap
National Rural Support Program	48.618	noodhulp
Oxfam GB Pakistan	40.000	noodhulp
Oxfam Novib Pakistan	26.952	disaster preparedness
Pakistan Fisherfolk Forum (PFF)	45.000	voedsel en inkomen
Pakistan Institute of Labour Education and Research – PILER Cent	•	microkrediet, onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap
Roots	15.250	voedsel en inkomen, actief burgerschap
ROZAN	118.500	gezondheid, noodhulp, vrouwen

Partnerorganisaties Pakistan	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
SAHE, Society for Advancement of Education	87.500	onderwijs
Saibaan Development Organisation Mr. Sahibzada Jawad Al-Faizi, Exec.	39.840	noodhulp, vrouwen
SDS-Shangla Development Society	45.635	noodhulp
Shirkat Gah	281.250	actief burgerschap, vrouwen
Sindh Agricultural & Forestry Workers Cooperative Organisation	166.592	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, noodhulp, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
Sungi Development Foundation	678.305	onderwijs, noodhulp, vrouwen
TRDP, Thardeep Rural Development Programme	393.255	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen

ÉÉN 'OXFAM INDIA'

In september 2008 zijn de zes Oxfams die actief waren in India samengevoegd tot één Oxfam India.

Ook de programma's van Oxfam Novib zijn overgedragen aan de nieuwe Oxfam. Dat is een belangrijke stap vooruit. India is de afgelopen jaren een belangrijk land geworden bij internationale besluiten. De economische ontwikkeling is razend snel gegaan. Dat zijn allemaal goede redenen voor oprichting van Oxfam India.

Een ander positief punt is de vorming van zelfhulpgroepen van mensen in armoede op het platteland. Het doel – in 2010 een half miljoen vrouwen lid van zelfhulpgroepen in de staten waar Oxfam Novib actief is – is nu al bereikt. Die vrouwen kunnen nu bijvoorbeeld makkelijker aan microkredieten komen om hun economische situatie te verbeteren.

Lastiger is het met de realisatie van het doel dat in 2010 50.000 landloze boeren eigendomspapieren hebben voor de grond die ze bewerken. Dat komt mede door organisatorische problemen bij de partnerorganisatie voor dit programma.

De overheid boekte veel vooruitgang op het gebied van de beschikbaarheid van onderwijs. Maar in veel gevallen blijft de kwaliteit van dat onderwijs nog sterk achter. Partnerorganisatie Pratham brengt een jaarlijks rapport uit over de situatie in het onderwijs. Het rapport is een belangrijk instrument in handen van ouders die het recht op goed onderwijs voor kinderen opeisen.

Verschillende partnerorganisaties helpen de bevolking in kwetsbare gebieden zich beter voor te bereiden op natuurrampen. Oxfam India wil dergelijke programma's in het hele land ontwikkelen.

Partnerorganisaties India	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ANUSANDHAN TRUST	120.000	gezondheid, vrouwen
Astha Sansthan	87.800	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Bodh Shiksha Samiti	222.218	onderwijs
Breakthrough Trust	100.000	vrouwen
CCD-The Covenant Centre for Development	71.508	voedsel en inkomen, microkrediet, noodhulp
Center for Youth and Social Development	610.992	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, actief burgerschap
Centre for People's Forestry	213.818	voedsel en inkomen

Partnerorganisaties India	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Centre for World Solidarity	646.187	voedsel en inkomen, onderwijs, noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Consumer Unity & Trust Society CUTS	47.365	eerlijke handel
CREA (Creating Resources for Empowerment in Action)	46.500	vrouwen
Development of Humane Action Foundation	1.509.715	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, actief burgerschap
Foundation for Education and Development	72.717	onderwijs
Gorakhpur Environmental Action Group	158.957	voedsel en inkomen, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
Grameen Development Services	190.998	voedsel en inkomen, noodhulp, disaster preparedness
Jan Swasthya Sahyog	125.000	gezondheid
LOKMITRA	97.604	onderwijs
Mahila Abhivrudhi Mathu Samrakshana Samsthe (MASS)	34.473	vrouwen
MARG-Multiple Action Research Group	140.000	vrouwen
MYRADA	439.196	voedsel en inkomen, gezondheid, vrouwen
National Conference of Dalit organ	20.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
National Institute for People's Development, Investigation & Training	103.000	noodhulp
NIDAN	180.075	gezondheid, onderwijs, noodhulp
Oxfam Trust	176.048	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, onderwijs, noodhulp, vrouwen
PANOS Institute India	100.000	gezondheid, onderwijs
Partners in Change	300.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
People's Action for National Integration	119.948	voedsel en inkomen, noodhulp, disaster preparedness
Pragati Gramin Vikas Samity	244.350	voedsel en inkomen, noodhulp, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
PRAKRITI	58.070	vrouwen
Pratham Mumbai Education Initiative	1.202.606	onderwijs, actief burgerschap
PRAYAS	84.932	gezondheid
REACH India	56.245	voedsel en inkomen
Regional Centre for Development Cooperation	30.000	voedsel en inkomen
Sama Resource Group for Women & Health	15.000	gezondheid
Samarthan	40.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
SRUTI – Society for Rural, Urban & Tribal Initiative	105.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
World Population Foundation (WPF)	•	gezondheid, onderwijs
Youth for Unity and Voluntary Action YUVA Collective	64.915	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, actief burgerschap, vrouwen

BANGLADESH: MEER AANDACHT VOOR NATUURGEWELD

Vanaf het begin van het regenseizoen hebben de verschillende Oxfams werkzaam in Bangladesh zich met hun partnerorganisaties voorbereid op mogelijke overstromingen.

Er werden noodplannen opgesteld en voorraden aangevuld; regelmatig werd bericht over de stand van zaken.

Veel van de partnerorganisaties werken in gebieden waar de arme bevolking het kwetsbaarst is voor natuurgeweld. Verschillende programma's hielpen zo'n 10.000 mensen om zich daar beter op voor te bereiden.

Partnerorganisatie BRAC werkt aan de financiële weerbaarheid van de bevolking. Zij verzorgde trainingen over het opzetten van een eigen bedrijfje aan 130.000

vrouwen. Van hen kregen 40.000 vrouwen ook materiële steun. De overgrote meerderheid (80 procent) wist hiermee vervolgens een extra inkomen te verwerven. Partnerorganisaties hielpen vrouwen op het platteland zich te organiseren en beter op te komen voor hun rechten, zoals steun van de lokale overheid voor kleinschalige landbouw en het recht op een pensioen.

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor de meest kwetsbare groepen. Lokale organisaties houden steeds meer rekening met het veranderende klimaat. Deden zij dat niet, dan zou de toch al bedreigde voedselzekerheid nog meer in gevaar komen.

Verschillende partners zijn actief in de lobby voor betere armoedebestrijding en voldoende basisvoorzieningen voor de bevolking. Dat is niet gemakkelijk in Bangladesh. Het land is politiek erg onstabiel en bovendien probeert de overheid zoveel mogelijk greep te houden op de civiele samenleving en op NGO's.

Partnerorganisaties Bangladesh	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Ain O Salish Kendra (ASK)	167.500	actief burgerschap, vrouwen
ASROY (ASHRAI)	308.426	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, disaster preparedness, actief burgerschap, vrouwen
Bangladesh Development Partnership Centre	119.413	conflictpreventie
Bangladesh Environmental Lawyers Association (BELA)	72.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
BNWLA – Bangladesh National Women Lawyers' Association	148.103	vrouwen
BRAC	1.855.503	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap
Campaign for Popular Education (CAMPE)	148.333	onderwijs, actief burgerschap
Gana Unnayan Kendra (GUK)	33.000	voedsel en inkomen, noodhulp, disaster preparedness, vrouwen
GKS	125.000	voedsel en inkomen, noodhulp, actief burgerschap
Helen Keller International (HKI)	220.000	voedsel en inkomen, noodhulp, disaster preparedness
INAFI Bangladesh	100.000	voedsel en inkomen, microkrediet
Karmojibi Nari	•	•
Oxfam GB South Asia Regional Centre	21.200	disaster preparedness
Shariatpur Development Society (SDS)	141.838	voedsel en inkomen, gezondheid, onderwijs, noodhulp, disaster preparedness, actief burgerschap
STEPS Towards Development	•	•
SUPRO-Sushasoner Jonny Procharavizan	137.223	actief burgerschap

MASSALE CAMPAGNES IN ZUID-AZIË

Al vijftien jaar zet partnerorganisatie APVVU zich in voor de belangen van landloze boeren en landarbeiders in de Indiase deelstaat Andhra Pradesh.

Een groot succes was een nieuwe nationale wet die landarbeiders minstens honderd dagen werk per jaar tegen het minimumloon garandeert, in hun eigen omgeving. Een dergelijke garantie op werk is een ware revolutie in het leven van de armste bevolkingsgroepen.

APVVU zet zich er nu voor in dat de veelal analfabete landarbeiders ook daadwerkelijk gebruik maken van de wet, in plaats van dat het beschikbare geld verdwijnt in de zakken van corrupte bureaucraten.

In Bangladesh werd een nationale campagne om de bevolking bewust te maken van de gevolgen van

klimaatverandering een groot succes. Meer dan 150 basisorganisaties deden eraan mee. Oxfam International steunde de campagne. De regering van Bangladesh erkende de belangrijke strategische rol van de organisatie en wees Oxfam International aan als lid van de officiële delegatie naar de Klimaatconferentie in Poznan.

Ruim twee miljoen mensen en bijna 2.300 organisaties en instellingen in Zuid-Azië waren betrokken bij campagnes om een einde te maken aan het geweld tegen vrouwen. Lokale coalities hebben netwerken opgezet voor kinderrechten, rechten van dalits (kastelozen) en andere mensenrechtenkwesties. Iedere persoon die meedoet aan de campagnes, belooft minstens tien anderen te informeren en tot meedoen te bewegen. Daarom gaat de organisatie ervan uit dat zo'n twintig miljoen mensen zijn bereikt met de boodschap dat geweld tegen vrouwen niet normaal is.

Partnerorganisaties Zuid-Azië	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
BRAC – Sri Lanka	300.000	noodhulp
Centre for Budget & Governance Accountability (CBGA)	60.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Consumer Unity & Trust Society CUTS	45.000	eerlijke handel, actief burgerschap
Education International (Indonesia Programme)	413.339	onderwijs, noodhulp, vrouwen
National Centre for Advocacy Studie NCAS	29.215	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
Oxfam GB South Asia Regional Centre	327.500	voedsel en inkomen, eerlijke handel, vrouwen
Oxfam Trust	61.970	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
SAP International	150.000	actief burgerschap, vrouwen
Sewa Finance (Sewa Lanka Community Financial Services Ltd.)	500.000	voedsel en inkomen
Sewa Lanka Foundation	144.221	noodhulp, conflictpreventie
South Asia Watch on Trade, Economic Environment (SAWTEE)	185.700	microkrediet, eerlijke handel
Stichting Hivos	50.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
SUPRO-Sushasoner Jonny Procharavizan	115.000	actief burgerschap

LANDJEPIK IN CAMBODJA

Bij de parlementsverkiezingen in Cambodja heeft Oxfam Novib's partnerorganisatie Comfrel erop toegezien dat deze eerlijk en transparant verliepen.

Het aantal gevallen van intimidatie en fraude was minder dan bij eerdere verkiezingen. Bijna een derde van de kiezers was op de hoogte van de radioprogramma's die Comfrel rond de verkiezingen maakte.

Ook komen er steeds meer reacties op de rapporten van Parliamentary Watch, zowel van kiezers als vanuit de politiek. Meer burgers dan ooit doen nu mee aan het publieke debat over gemeenschapszaken en het overheidsbeleid.

Desondanks ontwikkelt het land zich niet in een meer democratische richting. Enkele partnerorganisaties

maken werk van landrechten voor boeren. Adhoc behandelde 382 gevallen waarbij boeren hun land afhandig was gemaakt. Het betrof meer dan 20.000 families. In 20 procent van de gevallen besloot de rechtbank het land terug te geven aan de boeren, of hen een eerlijke compensatie toe te kennen.

Partner CDRI trainde tientallen gemeenteraadsleden om conflicten op een vreedzame manier op te lossen. Oxfam Novib heeft vijftien partnerorganisaties in Cambodja. Meer dan 370.000 mensen namen deel aan activiteiten voor inkomensverbetering. Zij kregen bijvoorbeeld training in nieuwe veeteelttechnieken, het houden van (klein)vee en waterbeheer. Het resultaat was dat in zes provincies het aantal mensen dat in staat is in een eigen inkomen te voorzien, toenam met bijna 9,5 procent.

Partnerorganisaties Cambodja	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
ADHOC – Association de Droit de l'Homme au Cambodge	414.579	actief burgerschap
CDRI – Cambodia Development Resource Institute	126.662	voedsel en inkomen, conflictpreventie, actief burgerschap
Comfrel	147.012	actief burgerschap, vrouwen
Community Legal Education Center	50.000	microkrediet
Fisheries Action Coalition Team	49.509	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Legal Aid of Cambodia	135.106	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Legal Support for Children and Women	34.867	microkrediet
MLUP Baitong	75.997	voedsel en inkomen, onderwijs
NYEMO	84.441	microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam Great Britain	52.776	noodhulp, disaster preparedness
PADEK, Ltd.	662.500	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
The Women's Media Centre of Cambodia	133.181	actief burgerschap, vrouwen
Womyn's Agenda for Change	74.500	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, vrouwen

CIVIL SOCIETY KRIJGT IN INDONESIA MEER INVLOED

In Indonesië steunen alle Oxfams de twee allianties van NGO's die nationale campagnes hebben opgezet.

De ene campagne wil een beter leven op het platteland (Economic Justice), de andere bestrijdt het geweld tegen vrouwen (WE CAN-campagne).

Voor Indonesische NGO's is het nog altijd bijzonder op een dergelijke wijze samen te werken. Bijzonder is ook dat beide campagnes gematigd zijn in hun taalgebruik en de dialoog zoeken met de overheid en met het bedrijfsleven.

Eenzelfde aanpak kenmerkt de campagne om de kweek van garnalen milieuvriendelijker en socialer te maken. Oxfam International stond aan de basis van deze campagne. Het zijn de importeurs – in de vorm van GlobalGAP, een wereldwijde bundeling van supermarkten – die aan tafel zitten met de Indonesische overheid en praten over het naleven van normen voor

milieu, arbeidsomstandigheden en rechten van kleine vissers en boeren.

In de provincie Atjeh is na de verwoestende tsunami van 2004 veel weer opgebouwd. De Oxfams en hun partnerorganisaties speelden daarin een belangrijke rol. Programma's voor wederopbouw werden omgezet in langlopende ontwikkelingsprogramma's.

Op uitnodiging van Oxfam Novib adviseert de partnerorganisatie BRAC uit Bangladesh lokale organisaties bij het verstrekken van microkredieten. Ze hebben al zo'n tienduizend klanten.

Beleidsmakers nodigden partnerorganisaties uit mee te denken en te praten over ondersteuning van de visserijsector. Een groot deel van de bevolking is daar op aangewezen. Meer dan voorheen staan lokale bestuurders open voor deelname van organisaties van burgers aan de besluitvorming. Ook het besef dat verantwoording afgelegd dient te worden over het gevoerde beleid, begint te groeien.

Partnerorganisaties Indonesië	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
APIK -Asosiasi Perempuan Indonesia untuk Keadilan	100.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
Baileo Maluku	230.741	voedsel en inkomen, disaster preparedness, actief burgerschap
BRAC	256.497	noodhulp
BRAC	•	•
Education International (Indonesia Programme)	900.000	noodhulp
IndonesianPlanned Parenthood Association	180.000	gezondheid, onderwijs, vrouwen
INFID- International NGO Forum on Indonesia Development	67.500	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Oxfam GB Indonesia	•	•
PERAMU – Yayasan Pengembangan Masyarakat Mustadh'Afiin	96.628	microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, vrouwen
Perkumpulan Sada Ahmo (PESADA)	81.514	actief burgerschap, vrouwen
Perserikatan Kelompok Pelita Sejaht	97.740	microkrediet, actief burgerschap
Perserikatan Solidaritas Perempuan	509.000	microkrediet, vrouwen
Perumkumpulan Sawit Watch	125.000	voedsel en inkomen
Stichting Hivos	1.684.615	noodhulp
The Business Watch Indonesia (Yayasan Pantau Usaha Indonesia)	100.000	eerlijke handel, actief burgerschap
The Indonesian Partnership on Local Governance Initiatives(IPGI)	37.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen

Partnerorganisaties Indonesië	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
VREDESEILANDEN COOIBO	100.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
WALHI -Wahana Lingkungan Hidup Indonesia	134.326	voedsel en inkomen, disaster preparedness, actief burgerschap
Yayasan Pendidikan Lingkungan Hidup Cycloops (YPLHC) Papua	68.687	onderwijs, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen

LOBBY IN OOST- EN ZUIDOOST-AZIË

Verschillende partnerorganisaties houden zich bezig met lobby en belangenbehartiging.

In de Filipijnen strijdt de Freedom from Debt Coalition voor meer transparantie. Zij willen dat het geld dat nu gaat naar rente en aflossing van onwettige schulden, wordt ingezet voor sociale doelen.

In China was de oprichting van het Women's Health and Rights Advocacy Partnership een belangrijke doorbraak. Het is voor het eerst dat vrouwengroepen in China zich verenigen om hun stem te laten horen.

Partners lobbyen ook bij ASEAN, het samenwerkingsverband van tien Zuidoost-Aziatische landen, om daar de stem van de gewone burger te laten doorklinken. Ook vragen ze meer aandacht voor naleving van de mensenrechten.

Rondetafelgesprekken met overheid en ondernemingen hebben in Indonesië, Maleisië en Thailand geleid tot

meer aandacht voor de sociale en milieueffecten van grootschalige productie van palmolie.

Partnerorganisatie Padect Lao had in Laos succes met een onderwijsprogramma. Ruim 5.000 scholieren van basis- en middelbare scholen op het platteland leerden over thema's als natuurbescherming en basisgezondheidszorg. Ook konden zij zich bekwamen in het vertellen van verhalen, het maken van radio- en televisieprogramma's en het werken in teams. Ze deden bijvoorbeeld vrijwilligerswerk voor de gemeenschap. De resultaten waren zo goed dat de regering besloot het vrijwilligersprogramma in heel Laos in te voeren.

In Birma hielp partnerorganisatie Metta met het opzetten van programma's voor wederopbouw in ruim tweehonderd dorpen na de verwoestende cycloon Nargis. Een kwart miljoen mensen zijn betrokken bij de verschillende activiteiten.

Partnerorganisaties Zuidoost-Azië	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Action Aid China	75.000	actief burgerschap
Al-Mujadilah Development Foundation Inc.	96.029	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
AMC – Asian Migrant Centre Ltd	150.000	microkrediet, actief burgerschap
AMRC – Asia Monitor Resource Centre Ltd.	193.000	microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
APWLD – Asia Pacific Forum on Women Law and Development	75.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
ARROW – Asian Pacific Resource & Research Centre for Women	250.000	actief burgerschap, vrouwen
Asian Forum for Human Rights and Development	87.130	actief burgerschap, vrouwen
Centre for Marine Life Conservation and Community Development	131.880	voedsel en inkomen

Partnerorganisaties Zuidoost-Azië	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
China Law Society Chinese Marriage Law Institute	141.750	actief burgerschap, vrouwen
Committee for Asian Women	150.000	microkrediet, eerlijke handel
Development and Education Programme Daughters and Communities Centre	75.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Dokters van de Wereld	225.000	microkrediet, gezondheid, vrouwen
Ecodev – Economically Progressive Ecosystem Development	216.500	noodhulp
ENDA (Environment and Development Action in the 3rd World)	150.000	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
Enfants et Developpement	135.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Fair Trade Alliance	37.686	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
FDC – Freedom from Debt Coalition	60.000	eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Gender Development Group	95.000	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Global Association for People and t Environment	50.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Initiatives for International Dialogue	55.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Institute for Studies of Society, Economy and Environment	•	•
International Women's Rights Action Watch Asia Pacific	150.000	actief burgerschap, vrouwen
Irrawaddy Publishing Group	50.000	conflictpreventie, actief burgerschap
Jubilee-South Asia/Pacific Movement on Debt and Development	•	•
Kachin Baptist Convention Community Development Department	75.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Karen Environmental and Social Action Network	250.000	voedsel en inkomen, onderwijs, actief burgerschap
Legal Rights and Natural Resources Center, Inc.	75.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Migrant Forum in Asia	100.000	microkrediet
Ministry of Justice Vietnam National Legal Aid Agency	690.000	voedsel en inkomen, microkrediet, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam – Quebec, Montreal	202.500	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam GB Philippines	270.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam Great Britain	50.000	noodhulp
Oxfam Hong Kong	275.000	voedsel en inkomen, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
PADETC – Participatory Development Training Centre	311.444	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, onderwijs, actief burgerschap
Philippine Association for Inter- Cultural Development, Inc.	•	•
PROCESS – Bohol. Inc	74.880	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Rural Research & Development Training Center	61.000	onderwijs, vrouwen

Partnerorganisaties Zuidoost-Azië	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Shangri-la Institute for Sustainable Communities	200.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Sisters in Islam	100.000	actief burgerschap, vrouwen
TAMBUYOG Development Center	41.750	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
TAMBUYOG Development Center	150.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
United Nations Population Fund	50.000	actief burgerschap, vrouwen
Vientiane Youth Centre for Health a Development	•	•
Wetlands International – Netherlands	92.485	noodhulp
Women's Education for Advancement & Empowerment	78.333	microkrediet, gezondheid, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
World Wide Fund for Nature Beijing Office	128.858	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Zi Teng	350.000	microkrediet, gezondheid, actief burgerschap, vrouwen

3.3 Latijns-Amerika

Tabel 3.3 Verstreckte subsidies per rechtenprogramma in

Latijns-Amerika in 2008 in miljoen euro

duurzaam bestaan	7.5
basisvoorzieningen	0.5
leven en veiligheid	0.7
participatie	5.7
identiteit	3.3
totaal	17.6

BURGERS EN ORGANISATIES IN LATIJNS-AMERIKA STEEDS ZELFBEWUSTER

In landen als Brazilië, Bolivia, Guatemala en Mexico groeit de ruimte voor burgers en organisaties om deel te nemen aan besluitvorming en op te komen voor de armsten in de samenleving.

Partnerorganisaties maken daar vaak gebruik van. Ze brengen zaken voor rechtbanken, lobbyen en voeren publieke campagnes, bouwen aan nationale en internationale netwerken en beïnvloeden de publieke opinie via de massamedia. Dat werpt duidelijk vruchten af. Zo krijgt de bevolking in Bolivia en Brazilië steeds meer invloed op de besteding van overheidsgeïd, vooral lokaal.

Na een jarenlange lobby voor landrechten voor *indigenas* (mensen van inheemse bevolkingsgroepen) in Bolivia kregen in 2008 opnieuw 4.000 huishoudens hun

eigendomspapieren, bovenop de 11.000 die al eerder deze papieren ontvingen.

Vele jaren steun aan organisaties van burgers in Mexico heeft geresulteerd in een zelfbewuste *civil society*. Zij gaat vol de strijd aan voor een meer duurzame en rechtvaardige samenleving. Een dergelijke ontwikkeling is ook zichtbaar in andere Latijns-Amerikaanse landen. Eind 2008 werd de Mexicaanse organisatie Rostros y Voces lid van Oxfam International. Zij zal binnenkort Oxfam Mexico gaan heten. Net als bij Oxfam India zal Oxfam Novib haar werk in en rond Mexico gaan overdragen aan Oxfam Mexico.

Oxfam Novib speelde een belangrijke rol bij het informeren van de samenleving en besluitvormers over de gevaren van een ongebreidelde productie van biobrandstoffen. Partnerorganisaties hielpen het verband met voedselproductie en -consumptie duidelijk te maken. Vooral in Brazilië verliep dat goed.

De ondersteuning van kleine producenten had succes. In Mexico en andere landen in Centraal-Amerika en de Andes boekten kleine koffieboeren goede resultaten met organische teelt en fairtrade-productie. Ook de inkomens van de plantagewerkers verbeterden. Zo'n 50.000 mensen hebben nu een beter inkomen en meer voedsel.

Partnerorganisatie IDESI in Peru merkte dat de hoeveelheid en de kwaliteit van de productie van kleine boeren onvoldoende waren om de producten goed in de markt te zetten, ondanks een hoge vraag. Er is van geleerd dat kwaliteit en productiviteit eerst goed genoeg

moeten zijn voordat wordt begonnen met stimuleren van de afzet.

In een aantal landen worden sociale bewegingen gecriminaliseerd, bijvoorbeeld in Nicaragua, Peru en Colombia. Daar werd het werk van partnerorganisaties aan banden gelegd. Vooral verdedigers van mensenrechten en vakbondsleiders hebben het moeilijk. Partnerorganisaties gaan desondanks door met hun werk. De strijd tegen geweld tegen vrouwen is een prioriteit van het Latijns-Amerika programma. In Guatemala en Colombia wisten partnerorganisaties bij te dragen aan belangrijke wetgeving op dit terrein.

Terwijl het aantal kleine boeren slinkt, stijgt het aantal landarbeiders. Zij horen tot de armste groepen van de samenleving. In theorie zouden zij, net als kleine boeren,

kunnen profiteren van stijgende voedselprijzen. De praktijk is echter weerbarstiger. In antwoord op de voedselcrisis besteden de Oxfams als een van de weinige organisaties aandacht aan hen.

Partnerorganisatie FAT voerde in Mexico en de Verenigde Staten actie tegen versoepeling van de arbeidswetgeving en voor betere beloning en betere arbeidsomstandigheden op landerijen in Florida. Die laten vooral voor migranten uit Mexico, Guatemala en Haiti veel te wensen over. Burger King ging na een succesvolle campagne ermee akkoord als de plukkers van haar tomaten vijftig procent meer betaald krijgen. Omdat de eigenaren van de landerijen vooralsnog weigeren mee te werken aan de overeenkomst, wordt het geld voorlopig in een fonds gezet.

Partnerorganisaties Latijns-Amerika	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
ADDAC	60.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
ADIM Asociación Alternativa p/e De Integral de las mujeres	50.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
ADIM Asociación Alternativa p/e De Integral de las mujeres	125.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
ADISA Asociación para el Desarrollo Integral de San Antonio Ilotenango	52.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
AIDSEP-FORMABIAP	175.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
AIPE – Asociación de Instituciones de Promoción y Educación	100.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Alianza Cívica	70.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
ANTEAG	95.000	microkrediet, actief burgerschap,
Articulação de Mulheres brasileiras	100.000	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
ASDECO Asociación de Desarrollo Comunitario	255.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Asociación Nacional de Recicladores	65.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Asociación Pukllasunchis	195.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
AS-PTA Assess. e Serviços a Projetos em Agricultura Altern	150.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Atusparia, Asociación Cultural	45.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
AVSF (VSF-CICDA)	45.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Bento Rubião Fundação Centro de Def do Direitos Humanos Bento Rubião	55.000	actief burgerschap
CAATINGA-Centro de Assessoria e Apoio aos Trab. e Inst. Altern.	90.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
Calandria A.C.S.	110.000	actief burgerschap, vrouwen

Partnerorganisaties Latijns-Amerika	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
CAMPO	60.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
CAPINA-Cooperação e Apoio Projetos de Inspiração Alternativa	110.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, onderwijs, actief burgerschap
CCA – Corp. Colectivo de Abogados	115.000	actief burgerschap, vrouwen
CDRO Cooperación para el desarrollo Rural de Occidente	150.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
CEAAL Consejo de Educación de Adultos de América Latina A.C.	175.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
CEAPE Centro de Apoio aos Pequenos Empreendimentos do Maranhao	350.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
CEDEM Centro de Estudios para el Desarrollo de la Mujer	100.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
CEDEP – Centro de Estudios para el Desarrollo y la Participación	157.500	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
CEDLA – Centro de Estudios para el Desarrollo Laboral y Agrario	85.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
CENIDH	60.000	actief burgerschap, vrouwen
Centro de Cultura Luiz Freire	150.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Centro de Derecho y Desarrollo Mapa	60.000	actief burgerschap, vrouwen
Centro de Derechos de la Mujer Chia	130.000	actief burgerschap, vrouwen
Centro de Derechos Económicos y Soc CDES	80.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Centro de Derechos Humanos (Frayba) Fray Bartolomé de Las Casas A.C.	65.000	actief burgerschap, vrouwen
Centro Juana Azurduy Centro de Apoyo a la Mujer Juana Az	89.500	actief burgerschap, vrouwen
Centro p/l Justicia y Derechos Huma de la Costa Atlantica de Nicaragua	80.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Centro para la Defensa del Consumidor C.D.C.	100.500	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
CIAC – Centro de Investigación y Apoyo Campesino	85.000	voedsel en inkomen, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
CIPCA – Centro de Investigación y Promoción del Campesinado	912.198	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
CIPRES	80.000	disaster preparedness
CLADEM- Comité LA para la Defensa de los Derechos de la Mujer	120.000	vrouwen
CNOC – Coopcafé Organizaciones Cafetaleras	100.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
Comercio Justo México, A.C.	174.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Comisión Colombiana de Juristas	37.500	actief burgerschap, vrouwen
COPEME Perú	•	voedsel en inkomen
COPPETEC-Centro de Tecnologia•UFRJ Cidade Universitaria	80.000	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
CORDAID	•	•
Corporación Oro Verde	40.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap

Partnerorganisaties Latijns-Amerika	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Corporación Oro Verde	70.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
Corporación Región	75.000	actief burgerschap
CORPORACIÓN SISMA MUJER	60.000	vrouwen
DESMI, A.C.	110.000	voedsel en inkomen, vrouwen
DOMOS, Centro de Desarrollo a la mu	330.000	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
ENLACE	65.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, vrouwen
Faces do Brasil	70.000	eerlijke handel, actief burgerschap
FAMA OPDF, Familia y medio Ambiente	275.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
FASE	610.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
FAT Frente Auténtico del Trabajo	90.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, vrouwen
FINCA Perú	60.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, vrouwen
Flora Tristán, Centro, CFT	200.000	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Fondo latinoamericano de Desarrollo FOLADE	95.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
Forest Peoples Programme	100.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Foro Nacional por Colombia	105.000	actief burgerschap, vrouwen
FOVIDA – Fomento de la Vida	360.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, actief burgerschap
Fundación Etnollano	120.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
Fundación RSMLAC Red de Salud de la Mujeres Latinoamericanas y del Cari	44.965	vrouwen
Fundación Solon	80.000	eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
GAM Grupo de Apoyo Mutuo	63.506	actief burgerschap, vrouwen
GENERA	130.000	actief burgerschap
Gregoria Apaza, Centro de Promoción de la Mujer	140.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Grupo de Mujeres Mayas KAQLA	•	•
Grupo de Teatro Loucas de Pedra Lil	250.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Grupo Ecológica Perú	50.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Habitat International Coalition Oficina Regional para América Latin	75.000	actief burgerschap
IBASE – Instituto Brasileiro de Análises Sociais e Econômicas	556.500	voedsel en inkomen
ICCO	45.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
ICCO/AGER	•	•
IDEC – Instituto Brasileiro de Defesa do Consumidor	100.000	eerlijke handel, actief burgerschap
IDESI	•	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
IDL – Instituto de Defensa Legal	165.000	actief burgerschap, vrouwen
IMAFLOA – Instituto de Manejo e Cert ificacao Florestal e Agricola	197.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel

	Bijdrage	
	Oxfam Novib	
Partnerorganisaties Latijns-Amerika	2008 in euro's	Thema's
INESC – Instituto de Estudos Sócio-Económicos	175.000	eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Intermón Oxfam	118.000	actief burgerschap, vrouwen
INTERMÓN OXFAM	45.000	actief burgerschap, vrouwen
Intermón OXFAM	210.000	eerlijke handel, actief burgerschap
Intermon Oxfam Perú	148.000	eerlijke handel
Labor, Asociación Civil	177.945	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap
MEDA PERU	115.800	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Movimiento de Mujeres Trabajadoras Desempleadas Maria Elena Cuadra	120.000	microkrediet, vrouwen
Movimiento Nacional Derechos Humanos	•	actief burgerschap
MUNIK'AT	75.000	actief burgerschap
Oficina Jurídica para la Mujer	90.000	actief burgerschap, vrouwen
OGB NICARAGUA	126.662	actief burgerschap
OSC Chiapas. FOPASCH	250.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
OXFAM – Associacao Recife/Oxford para a Cooperacao ao Desenvolvimento	120.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Oxfam América Perú	200.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam América Perú	58.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam Canada Nicaragua	100.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
OXFAM GB COLOMBIA	40.000	actief burgerschap
Oxfam GB Lima	110.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Oxfam GB-LAC	623.650	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
OXFAM HARM. CUBA	370.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Oxfam Solidarité	100.000	noodhulp
PIDEB	62.000	microkrediet, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Plataforma Interamericana de DD.HH.	367.000	eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
POEMAR	50.000	voedsel en inkomen
POLIS – Instituto de Estudos, Formação e Assessoria em Políticas Sociais	170.000	actief burgerschap
Puntos de Encuentro	275.700	actief burgerschap, vrouwen
Rostros y Voces FDS, S. A.	400.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, disaster preparedness, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Sector de Mujeres Guatemala	•	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
SEHAS – Servicio Habitacional y de Accion Social	85.000	actief burgerschap
SERJUS Servicios jurídicos y Social Oficina Central	190.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Servicios del Pueblo Mixe SER, A.C.	142.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen

Partnerorganisaties Latijns-Amerika	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
Servicios Promotores Agropecuarios PROAGRO	81.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, onderwijs, actief burgerschap
SIPAM Salud Intergral para la Mujer	195.000	actief burgerschap, vrouwen
SOS-CORPO Gênero e Cidadania	486.867	voedsel en inkomen, microkrediet, gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
St. Ilse Henar Hewitt JBV	59.000	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
TNI – Transnational Instituut	145.000	eerlijke handel
UNFPA	159.410	vrouwen
UNITAS	185.000	noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap
VIDS Vereniging van inheemse Dorpschouwen in Suriname	126.000	voedsel en inkomen, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen

3.4 Midden-Oosten, Maghreb, Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie

Oxfam Novib ondersteunt diverse partnerorganisaties in het Midden-Oosten, Maghreb, Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie, waaronder partners in de bezette Palestijnse gebieden en Egypte. Hieronder vindt u een overzicht van de voornaamste resultaten in 2008.

Tabel 3.4 Verstrekke subsidies per rechtenprogramma in 2008 in Midden-Oosten, Maghreb, Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie in miljoen euro

duurzaam bestaan	3.3
basisvoorzieningen	1.7
Leven en veiligheid	1.5
participatie	3.9
identiteit	2.7
totaal	13.0

3.4.1 Palestijnen in het Midden-Oosten

SITUATIE VOOR PALESTIJNEN STEEDS SLECHTER

Het jaar 2008 eindigde met een ernstige verslechtering van de levensomstandigheden in de Gazastrook als gevolg van de Israëlische militaire inval.

Die volgde op de langdurige blokkade van het gebied, die al jarenlang grote gevolgen heeft voor het leven van de mensen daar, en ook op het functioneren van de organisaties waarmee Oxfam Novib samenwerkt. Het laat zich raden dat hierdoor de uitvoering van programma's voor bijvoorbeeld microkredieten en agrarische ontwikkeling aanzienlijk belemmerd werd. Oxfam Novib is onder de Oxfams de eerst verantwoordelijke voor humanitair werk in de bezette gebieden en Israël. Dat werk wordt gedaan samen met negentien lokale partnerorganisaties en vanuit een eigen kantoor in Jeruzalem.

De twee partners voor gezondheidszorg concentreerden zich volledig op medische noodhulp in de bezette gebieden en in de vluchtelingenkampen in Zuid-Libanon en Beiroet. Deze organisaties bedienen vooral mensen die niet in aanmerking komen voor hulp van de Verenigde Naties, omdat zij niet over de benodigde papieren beschikken.

Andere partnerorganisaties distribueerden medicijnen of herstelden waterleidingen. Normaal gesproken zijn dat overheidstaken, maar door de afsluiting van de Gazastrook en de isolatie van Hamas komt het steeds meer op de schouders van particuliere organisaties te liggen.

Ondanks de moeilijke situatie slaagde de organisatie Sharakeh erin een succesvol netwerk van organisaties voor microkrediet op te zetten in de Palestijnse gebieden. De negen aangesloten organisaties bedienen 20.000 klanten.

Partnerorganisaties Palestijnse gebieden	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
Adalah The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel	96.000	noodhulp, vrouwen
Al Jazoor Foundation for Health and Social Development	90.000	gezondheid, onderwijs, vrouwen
Association Najdeh	366.979	microkrediet, onderwijs, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
Coalition of Women for Peace	110.000	conflictpreventie
DWRC The Democracy and Workers Rights Center	195.000	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
ECRC – Early Childhood Resource Centre	165.000	onderwijs, conflictpreventie, vrouwen
HaMoked: Center for the Defense of the Individual	100.000	noodhulp, conflictpreventie, actief burgerschap
International women's Commission	187.500	conflictpreventie, vrouwen
Muwatin	50.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
OXFAM Solidariteit	142.519	noodhulp
Pal Emergency 2008-2009	49.000	conflictpreventie
Palestinian Medical Relief Society	529.169	gezondheid, noodhulp, disaster preparedness
PARC	250.000	voedsel en inkomen, noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
PARD Popular Aid for Relief and Development	220.721	gezondheid, noodhulp
PCHR Palestinian Centre for Human Rights	352.048	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Teacher Creativity Center	101.400	onderwijs, actief burgerschap
The Palestinian Network for Small and Micro Finance Institutions	75.000	voedsel en inkomen
WCLAC Women's Centre for Legal Aid Counselling Dahyat Al-Barid Interse	305.120	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Women's Affairs Center Gaza Shu'un al Mar'a	205.000	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Yesh Din – Volunteers for Human Rig	50.000	conflictpreventie

3.4.2 Maghreb en Midden-Oosten

RECHT OP VRIJHEID VAN ORGANISATIE ONDER DRUK IN EGYPTE

Het recht op vrijheid van organisatie staat in Egypte voortdurend onder druk. Partnerorganisatie CTUWS is anderhalf jaar lang het werken onmogelijk gemaakt.

Na een uitspraak van de rechter mocht de organisatie haar werk op het terrein van arbeidsrechten hervatten.

CTUWS steunde ruim 20.000 arbeiders in de textiel- en voedingssector voor betere arbeidsrechten. Veel van de eisen zijn ingewilligd, mede door aandacht van de media, solidariteitsacties en contacten met parlementariërs. Vanuit Nederland zijn The Greenery en Super de Boer betrokken bij een project dat mikt op betere

arbeidsomstandigheden voor werkers in de groente- en fruitsector.

Een andere partnerorganisatie, BLACD, raakte in de problemen omdat het ministerie erkenning weigerde van de contracten die het had afgesloten met buitenlandse donoren. Het werk van BLACD is daardoor ernstig vertraagd.

In Marokko is er op papier de afgelopen jaren veel veranderd in politiek en wetgeving. Maar de praktijk blijkt weerbarstig. Partnerorganisaties van Oxfam Novib zijn in een langdurig gevecht gewikkeld om de autoriteiten aan te sporen de wet uit te voeren en tegelijk de mentaliteit bij rechters, advocaten, politie en de bevolking zelf te beïnvloeden.

Oxfam Novib werkt in het Midden-Oosten en de Maghreb met achttien partnerorganisaties. Belangrijkste onderwerpen zijn sociale en politieke participatie, rechten en veiligheid van vrouwen, en inkomensverbetering. Organisaties voor vrouwenrechten werken veel samen.

Partner EPEP werkt in verschillende landen aan betere seksuele voorlichting en preventie van hiv en aids. Ruim 35.000 mensen (driekwart vrouwen) kregen trainingen. Dat zorgde in de vier regio's in Marokko voor een sterke impuls voor vrouwelijk leiderschap.

In Egypte nam de overheid de methode van EPEP voor alfabetisering over. Met het ministerie van Onderwijs werd een overeenkomst getekend om deze methode toe te passen in 1.300 leerprogramma's in de komende twee jaar.

Partnerorganisaties Midden-Oosten en Maghreb	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ADA – Appui au Développement Autono	50.000	voedsel en inkomen
Association Marocaine de Lutte cont Violence á l'égard des Femmes	240.000	actief burgerschap, vrouwen
Association Marocaine des droits humains	125.000	microkrediet, actief burgerschap, vrouwen
Association Marocaine Solidarité Sa Frontières (AMSSF)	250.000	voedsel en inkomen
Better Life Association for Comprehensive Development	139.825	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
CEWLA Center for Egyptian Women Legal Assistance Foundation	100.000	actief burgerschap, vrouwen
Coptic Evang.Org.Soc.Serv. CEOSS	108.616	voedsel en inkomen, eerlijke handel
CTUWS Center for Trade Union and Workers Services	150.000	microkrediet, actief burgerschap
DSC The Development Support Center Hala Shukralah	•	•
EPEP Ecumenical Popular Education Progra	260.000	onderwijs
Espace Associatif	125.000	eerlijke handel, actief burgerschap
Forum Marocain des Alternatives Sud	130.000	actief burgerschap
Hisham Mubarak Law Centre	210.000	microkrediet, actief burgerschap
Intermon Oxfam Maroc	•	voedsel en inkomen, eerlijke handel
L'Association Troisième Millenaire le Développement de l'action Associat	50.000	microkrediet, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
New Woman Foundation	120.000	vrouwen
Rassemblement Démocratique des Femmes Libanaises	190.000	onderwijs, vrouwen
Sanabel Microfinance Network for Ar Countries	160.000	voedsel en inkomen

3.4.3 Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie

JURIDISCHE STEUN EN BETERE GEZONDHEIDSZORG IN KAUKASUS EN RUSLAND

De oorlog die in augustus losbrak tussen Georgië en Rusland kwam voor velen als een verrassing, ook voor Oxfam International.

Onmiddellijk werd met partnerorganisaties in het land noodhulp gestart vanuit het Oxfam-kantoor in Tblisi. Voor de vele ontheemden werden gezondheidszorg en, indien nodig, kleren en voedsel georganiseerd. Ook kregen de mensen desgewenst juridische steun. Meer dan 13.000 mensen zijn zo bijgestaan in de eerste maand na het uitbreken van het oorlogsgeweld.

Oxfam Novib heeft 48 partnerorganisaties in Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie. Het organiseren van juridische steun voor mensen is bij hen een belangrijke activiteit. Zo'n 145.000 mensen kregen in 2008 steun in hun strijd tegen onrecht of willekeur. Ruim duizend nationale en lokale ambtenaren kregen cursus in

de toepassing van nieuwe wetten, de strijd tegen corruptie en vóór transparantie van bestuur.

In enkele gevallen hadden partnerorganisaties een aandeel in wetgeving, zoals een wet in Georgië over biologische productie en etikettering. Verder oefenden partners druk uit om bestaande wetten daadwerkelijk uitgevoerd te krijgen. Verschillende keren lukte het projecten die werden gefinancierd door internationale ontwikkelingsbanken, te stoppen of aan te passen. Partnerorganisaties kwamen dan met bewijs dat het project schadelijk is voor de lokale gemeenschap als het niet zou worden aangepast.

Door een beroep te doen op hun rechten kregen 40.000 mensen gezondheidszorg, land of water. Oxfam Novib steunt in verschillende landen nationale campagnes voor betere gezondheidszorg. In Armenië beloofde de regering vervolgens gratis basisgezondheidszorg voor iedereen.

Ook in Georgië werd voor veel mensen de zorg beter, vooral bij zwangerschapszorg en gezinsplanning. Rusland paste een wet aan die zeer nadelig was voor gehandicapten.

Partnerorganisaties Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
Aga Khan Foundation (London) AKF	90.000	voedsel en inkomen
AgroInform Federation	225.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
AIDS Foundation East-West	222.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
All Ukrainian Network of People Living With HIV/AIDS	85.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
Azerbaijan Human Rights Foundation	45.000	actief burgerschap
Biological Farmer Assoc. Elkana	195.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Bureau on Human Rights	102.650	actief burgerschap
CEE Bankwatch Network	83.250	actief burgerschap
Center Partnership for Development	110.000	actief burgerschap, vrouwen
Central Asian Alliance for Water	145.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
Centre of Strategic Research and Development of Georgia	85.000	actief burgerschap, vrouwen
Civic Initiatives	250.000	vrouwen
Creating Effective Grassroots Alternatives (CEGA)	230.000	vrouwen
Crisis Centre Sabr		• voedsel en inkomen, gezondheid, actief burgerschap
Eco Accord		• eerlijke handel
Ekologiya i Mir	35.000	voedsel en inkomen, gezondheid, actief burgerschap
Federation of Agricultural Ass.	40.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel

Partnerorganisaties Oost-Europa en voormalige Sovjet-Unie	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
Future Generation Union	435.373	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
GENESIS	276.916	gezondheid, noodhulp
Georgian Young Lawyers' Association	440.362	noodhulp, actief burgerschap, vrouwen
Himayadar H.T. IB	180.000	actief burgerschap, vrouwen
Hope Ukraine	500.000	voedsel en inkomen
Horizon Foundation	150.000	voedsel en inkomen
Human Rights Watch	132.802	actief burgerschap
IGPN	75.000	vrouwen
Inst.for Democracy and Human Rights IDHR	25.000	actief burgerschap
Karat Coalition	50.000	vrouwen
Microfinance Center Fundacja Centrum Organizacji Pozycko	60.000	voedsel en inkomen
NGO Forum on ADB, Inc.	263.300	actief burgerschap
Oil Workers Rights Protection Organization Public Union	45.000	actief burgerschap, vrouwen
Organic Federation of Ukraine	•	voedsel en inkomen, eerlijke handel
OXFAM GB	177.825	voedsel en inkomen, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Oxfam GB	76.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
Oxfam GB	180.000	voedsel en inkomen, noodhulp, actief burgerschap
Partnership for Development Organism Tashkent	59.902	actief burgerschap
Praxis Sup.to Social Development	178.000	actief burgerschap, vrouwen
Public Organization, SAODAT	113.205	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Rights & Prosperity	50.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Roma Lom Foundation	75.000	vrouwen
Romani Women Organisation from Macedonia, Daja Kumanovo	149.500	vrouwen
Tanadgoma	30.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Transparency International	75.000	actief burgerschap
Ukrainian Helsinki Human Rights Uni	93.000	actief burgerschap
Welfare Foundation	170.000	gezondheid, actief burgerschap

3.5 Wereldwijde aanpak

Oxfam Novib werkt op international niveau samen met een groot aantal partnerorganisaties. Het gaat onder meer om netwerken, bewegingen en kennis- en lobbyorganisaties.

Zij hebben de capaciteit het politieke debat te beïnvloeden. Vaak combineren deze organisaties activiteiten – lokaal, nationaal, grensoverschrijdend – met lobby op internationaal niveau. Searice bijvoorbeeld ontwikkelt zaden op lokaal niveau en onderhandelt internationaal over rechten van boeren en bescherming

van genetische bronnen. De World Rainforest Movement combineert steun aan inheemse groepen met internationale aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering. En het Third World Network helpt de armste ontwikkelingslanden hun rechten te verdedigen bij de onderhandelingen van de Wereldhandelsorganisatie.

Ook internationale organisaties en netwerken die vrouwenrechten en democratische vrijheden wereldwijd bevorderen, krijgen steun. Oxfam Novib wil de contacten met hen en tussen hen versterken – over grenzen van landen en continenten heen.

Partnerorganisaties Wereldwijde projecten	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
18-Dec	85.000	actief burgerschap
Access to Medicine Foundation	85.000	eerlijke handel, gezondheid
Alliance for Responsible Mining RESPOMIN	100.000	voedsel en inkomen, gezondheid, actief burgerschap
ARTICLE 19	60.000	actief burgerschap
AWID (Association for Women's Rights Development)	225.000	vrouwen
Bank Information Center	155.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
CIVICUS World Alliance for Citizen Participation	330.000	actief burgerschap
Comission Internationale de Juristes	90.000	noodhulp, disaster preparedness
Dance4Life	225.000	gezondheid
Dignity International	100.000	actief burgerschap
E+Co	400.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid
E-Parliament	60.000	microkrediet, actief burgerschap
Equality Now	50.000	vrouwen
FERN	75.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
Focus on the Global South c/o Cusri Wisit Prachuab-moh Bldg	170.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
Forest Peoples Programme	266.135	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Forum International de Montreal (FI)	60.000	actief burgerschap
GCAP global – CIVICUS World Alliance for Citizen Participation	206.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Gender at Work	60.000	vrouwen
Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW)	125.000	vrouwen
Global Campaign for Education	270.000	onderwijs
GRAIN Genetic Resources Action Int.	155.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
HIVOS	35.000	voedsel en inkomen, microkrediet
IBASE – Instituto Brasileiro de Análises Sociais e Económicas	500.000	actief burgerschap, vrouwen

Partnerorganisaties Wereldwijde projecten	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
ICTSD International Centre for Trade and Sustainable Development	75.000	voedsel en inkomen
IDA Solutions	1.662.500	eerlijke handel, gezondheid
INAFI International Foundation	510.000	voedsel en inkomen, microkrediet
Inst. for Agriculture and Trade	125.000	microkrediet, eerlijke handel
Instituto del Tercer Mundo (APC-ITe)	325.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Int. All. for the Indigenous Tribal Peoples of the Tropical Forests	36.657	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
Inter Press Service Intl. Assoc.	375.000	actief burgerschap
International Action Network on Small Arms (IANSA)	150.000	conflictpreventie
International Institute for Environment and Development (IIED)	140.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen
International Lesbian and Gay Association (aisbl)	100.000	actief burgerschap, vrouwen
La Via Campesina	135.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
LDC Watch	100.000	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Maquila Solidarity Network Ethical Trading Action Group	100.000	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Marine Stewardship Council	75.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel
National Catholic Rural Life Conference	100.000	voedsel en inkomen, eerlijke handel, actief burgerschap
Network Women in Development Europe International Association	80.000	eerlijke handel, vrouwen
OPCION – Corporación de Oportunidad y Acción Solidaria	194.568	microkrediet, onderwijs
Oxfam Australia	55.000	actief burgerschap
Panos Regional Centres	400.000	gezondheid, conflictpreventie, actief burgerschap
Participatory Enhancement of Diversity Of Genetic Resources In Asia	75.000	•
People's Health Movement PHM	100.000	gezondheid, onderwijs
Pesticide Action Network UK PAN UK	175.000	•
Realising Rights. The Ethic Globalisation Initiative	75.000	conflictpreventie, vrouwen
SEARICE	200.000	voedsel en inkomen, vrouwen
Society for Family Health (SFH)	888.061	vrouwen
Stichting BankTrack	37.500	voedsel en inkomen, microkrediet, actief burgerschap
Television Trust for the Environmen	100.000	actief burgerschap
The International Community of Women Living with HIV/AIDS (ICW)	270.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
The Redress Trust	50.000	disaster preparedness, conflictpreventie
Third World Network	572.651	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
TNI – Transnational Instituut	80.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Women in Informal Employment Globalizing and Organizing	75.000	microkrediet, vrouwen

Partnerorganisaties Wereldwijde projecten	Bijdrage	
	Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Women Working Worldwide Network	99.537	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, vrouwen
Women's Environment & Development Organization (WEDO)	140.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap, vrouwen
Women's Global Network for Reproductive Rights (WGNRR)	110.000	gezondheid, vrouwen
Women's Initiatives for Gender Justice	60.000	conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Women's Learning Partnership	153.836	vrouwen
World Aids Campaign	150.000	gezondheid, actief burgerschap, vrouwen
World Association of Community Radio Broadcasters (AMARC)	100.000	actief burgerschap, vrouwen
World March of Women	130.000	actief burgerschap, vrouwen
World Population Foundation (WPF)	202.000	gezondheid, vrouwen
World Rainforest Movement Limited International Secretariat	150.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap, vrouwen

4. Draagvlak in Nederland en samenwerking

Mensen die in armoede leven, werken vaak hard aan het opbouwen van een zelfstandig bestaan. Zij zijn het die de taaieste strijd leveren.

Oxfam Novib steunt de organisaties waarin zij hun krachten bundelen.

Maar dat is niet genoeg. De strijd tegen armoede kan alleen succesvol zijn als ook overheden en bedrijven er de schouders onder zetten. Oxfam Novib werkt daarom in veel allianties en coalities met hen samen. Bijvoorbeeld met de Nederlandse overheid voor het halen van de millenniumdoelen voor halvering van de armoede in 2015. Maar samenwerking sluit niet uit dat Oxfam Novib ook kritiek levert op overheden of bedrijven als zij dat nodig vindt.

Ook werkt Oxfam Novib intensief samen in de confederatie Oxfam International. En met de ruim 424.000 mensen die Oxfam Novib geld geven of hun steun betuigen. En met de meer dan 800 vrijwilligers. Samenwerking en draagvlak gaat over alle mensen die samen met Oxfam Novib, als ambassadeurs van het zelfdoen, werken aan een rechtvaardige wereld zonder armoede.

4.1 Ontwikkelingssamenwerking: ieder zijn rol

Ontwikkelingssamenwerking helpt bij het bestrijden van armoede. Mensen moeten zelf een bestaan zonder armoede kunnen opbouwen. Maar ontwikkelingsorganisaties als Oxfam Novib kunnen de armoede niet in hun eentje oplossen. Daar zijn ook overheden, politici, bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties bij nodig. Ieder met zijn eigen rol.

De rol van Oxfam Novib is het om partnerorganisaties in ontwikkelingslanden te ondersteunen. Bij die partnerorganisaties zitten de mensen die zich met hart

en ziel inzetten voor de allerarmsten. We steunen hen met geld en met kennis. Daarnaast lobbyen we bij overheden en politieke instanties om de blokkades voor ontwikkeling weg te nemen. En voeren we campagnes, om burgers, organisaties, bedrijven en overheden bewust te maken van de rol die ze kunnen spelen om mensen die in armoede leven een beter leven te geven.

Overheden, bedrijven en andere maatschappelijke organisaties moeten ieder hun eigen bijdrage leveren aan vermindering van de armoede. Oxfam Novib zoekt hen op en werkt met ze samen. Of bekritiseert ze, als we vinden dat ze hun rol niet goed spelen.

4.2 Partnerorganisaties

In 2008 voerden 861 autonome partnerorganisaties in ontwikkelingslanden, met steun van Oxfam Novib, hun werk uit om armoede en onrecht te bestrijden.

Er namen in totaal rond 52 miljoen mensen op enigerlei wijze deel aan activiteiten van de partnerorganisaties. Deze activiteiten worden deels door Oxfam Novib en deels door andere donoren gefinancierd. Het aantal is in 2008 flink toegenomen. Dit komt vooral door de samenwerking met een grote partnerorganisatie in India, met een omvangrijk bereik.

Oxfam Novib financiert partnerorganisaties niet alleen, maar ondersteunt hen ook met kennis en contacten. Samen voeren zij campagne, bijvoorbeeld voor eerlijke handelsakkoorden met de Europese Unie.

Het projectenwerk concentreerde zich in 2008 in negentien kernlanden: Mali, Niger, Nigeria, Sudan, Ethiopië, Somalië, Uganda, Democratische Republiek Congo, Angola, Burundi, Rwanda, Mozambique, Afghanistan, Pakistan, India, Bangladesh, Cambodja, Indonesië en Palestijnen in het Midden-Oosten. De meeste partnerorganisaties zijn werkzaam in één land.

Maar Oxfam Novib werkt ook met organisaties die over landsgrenzen heen samenwerken of voor een heel continent, zoals in Pan-Afrikaanse projecten, in West-Afrika, Oost-Afrika, de Hoorn van Afrika en Zuidelijk Afrika, in Zuid-Azië en Zuidoost-Azië, in Latijns-Amerika, in Oost-Europa en de voormalige Sovjet-Unie, en in het Midden-Oosten. Daarnaast zijn er partnerorganisaties die wereldwijd werken.

Selectie van partnerorganisaties

Oxfam Novib selecteert partnerorganisaties en programma's op basis van haar partnerbeleid en meerjarenplan. De organisaties dienen hun projecten in.

Oxfam Novib gaat met hen in dialoog aan de hand van een analyse van kansen en risico's, waarna al dan niet financiering volgt. Deze dialoog biedt Oxfam Novib en de partnerorganisaties de mogelijkheid elkaars beleid en strategie te bespreken.

Tweejaarlijks houdt Oxfam Novib een tevredenheidsonderzoek onder de partnerorganisaties. Het laatste was in 2007.

De partnerorganisatie rapporteert een tot twee keer per jaar officieel en zorgt na afloop van het project zelf voor een evaluatie door externe deskundigen. Intussen steunt Oxfam Novib hen met trainingen, uitwisselingen, workshops en advies om de eigen organisatie te professionaliseren en organisatorisch sterker te maken. Of om zelf campagne te voeren en te lobbyen bij hun eigen regering en bij lagere overheden.

Leren van partnerorganisaties

Twintig nieuwe projecten zijn van start gegaan in het kader van E-motive, het programma om kennis uit ontwikkelingslanden toe te passen in Nederland.

Er lopen nu in E-motive 60 projecten voor 'omgekeerde ontwikkelingssamenwerking'. Bijvoorbeeld voor preventie van aids en andere seksueel overdraagbare aandoeningen onder moslims. Die zijn daarvoor moeilijk te bereiken, merkte SOA Aids Nederland.

Er is veel onwetendheid onder jonge moslims over het voorkomen van seksuele overdraagbare aandoeningen, zegt GGD-medewerkster Naoual Hamdoula in een speciale bijlage die maandblad onzeWereld in november over E-motive maakte. Hamdoula: 'Kennisgebrek kan leiden tot onveilige seks.'

Positive Muslims, een partner van Oxfam Novib in Kaapstad, heeft veel ervaring met kennisoverdracht via workshops en trainingen in moskeeën, scholen, gevangenissen en op werkplekken. Dus haalde SOA Aids Nederland Positive Muslims naar Nederland om trainingen te geven. SOA Aids Nederland herschrijft nu haar handboek en stuurt mensen met een islamitische achtergrond op training naar Zuid-Afrika.

Andere projecten van E-motive betreffen onder meer sociale cohesie, samenlevingsopbouw, interculturele samenwerking en vrouwenrechten.

E-motive is een samenwerking van Oxfam Novib, Hogeschool van Amsterdam en organisaties voor maatschappelijke cohesie. Een zo'n organisatie is Movisie. Die introduceert in Nederland in maart 2009 WE CAN end all violence against women. Deze internationale campagne is mede met steun van Oxfam Novib opgezet.

Soaps met een missie vinden navolging

Veel organisaties gebruiken soaps voor sociale verandering. En met succes. Oxfam Novib helpt bij verspreiding van de kennis. Ook Endemol is geïnteresseerd.

Puntos de Encuentro (puntos.org.ni), ontstaan vanuit de Nicaraguaanse vrouwenbeweging, produceerde de soapserie 'Sexto Sentido' (zesde zintuig). Goede 'edutainment' snijdt taboes aan, vooral door de gesprekken na afloop in de huiskamer.

Voor veel meisjes is zwangerschap een weg naar onafhankelijkheid van het ouderlijk huis. Maar te vaak ook een weg naar een ongelukkig huwelijk getekend door huiselijk geweld. De serie trekt tientallen miljoenen kijkers in bijna alle Midden-Amerikaanse landen, Mexico en de Verenigde Staten.

Deze soap-expertise is nu voor iedereen beschikbaar. KIC, de Oxfam Novib-kennisbank van en voor partners, bracht drie succesvolle producenten van edutainment bij elkaar, waaronder Puntos de Encuentro en Breakthrough (breakthrough.tv), een partner uit India. Dit mondde uit in de publicatie met CD-rom 'Pop Culture with a Purpose! Using edutainment media for social change' (te downloaden van www.oxfamkic.org). Er zijn al 2000 exemplaren verspreid.

Ook Nederlandse producenten zijn geïnteresseerd in samenwerking met Oxfam Novib. Dat bleek tijdens de

vierde 'Dag van de Soap'. In het kader van 'omgekeerde ontwikkelingssamenwerking' vertelden Puntos de Encuentro en Soul City (soulcity.org.za), een Zuid-Afrikaanse partnerorganisatie, over hun ervaringen met soaps voor sociale verandering.

4.3 Allianties en coalities

Maatschappelijk middenveld: een onmisbare schakel

Oxfam Novib werkt met veel andere maatschappelijke organisaties samen. In Nederland en wereldwijd. Omdat versnippering van de hulp niet effectief is. En omdat we samen een grotere vuist tegen armoede kunnen maken.

Maatschappelijke organisaties hebben een sleutelrol in de driehoek tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappij. Ze hebben een eigen inbreng en expertise op het gebied van armoedebestrijding. Ze spreken overheden en bedrijven aan op hun verantwoordelijkheden. Oxfam Novib is, als onderdeel van Oxfam International, een krachtige internationale niet-gouvernementele organisatie.

In Nederland zijn veel maatschappelijke organisaties actief op het gebied van armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling. Oxfam Novib werkt met veel van hen samen. Bijvoorbeeld in de EEN-coalitie, die opkomt voor het bereiken van de millenniumdoelen. Of in de HIER-campagne voor een beter milieu.

SHO hielpen drie miljoen mensen na tsunami

Na de tsunami vier jaar geleden hebben drie miljoen mensen hulp gekregen van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO), waaronder Oxfam Novib.

De ramp oversteeg de capaciteiten van lokale organisaties en autoriteiten ter plaatse. De hulpverlening stond verder onder druk van een tekort aan gekwalificeerd personeel en bouwmaterialen, slechte infrastructuur, onveilige situaties en onduidelijkheid over het overheidsbeleid van de getroffen landen. Coördinatie van de hulpverlening was vaak moeilijk.

De SHO-leden hebben zo veel mogelijk geanticipeerd op deze knelpunten en zich gaandeweg hieraan aangepast. De coördinatie van de hulp bleef een uitdaging, maar werd dankzij de inspanningen na verloop van tijd aanzienlijk beter.

In november 2008 rondde de SHO hun eindrapport over de tsunami af. Een jaar eerder, op 21 december 2007, beëindigden de SHO hun werk voor de wederopbouw in India, Indonesië, Birma, Somalië, Sri Lanka en Thailand. Van de ruim 203 miljoen euro aan ingezamelde giften was 199 miljoen beschikbaar voor projecten. Ruim 198 miljoen euro is besteed binnen de vastgestelde drie jaar.

In 2008 is nog een bedrag van ruim 150.000 euro besteed aan projecten in Sri Lanka. Het overige bedrag, 730.000 euro, is teruggestort op giro 555 en zal bij een volgende SHO-actie worden ingezet. Het overschot is ontstaan door een hogere rente dan verwacht en door lagere projectkosten.

Van de SHO-middelen kreeg Oxfam Novib 23 miljoen euro. Dit bedrag is via het gezamenlijke Oxfam International-tsunamifonds in de getroffen gebieden besteed: 1,5 miljoen euro voor noodhulp en ruim 21 miljoen euro voor wederopbouw.

De Rekenkamer oordeelde eind 2008 dat de grotere organisaties voor humanitaire hulp zich bij de tsunami hebben gehouden aan de voorschriften. De SHO laten volgens de Rekenkamer in hun eindrapportage zien dat de gelden verantwoord en transparant zijn besteed.

Oxfam Novib verzorgde de administratie (*back office*) voor de SHO bij de tsunamihulp. Dat gebeurde ook in 2008 bij de noodhulp voor Birma na de cycloon Nargis. Op 1 januari 2009 werd Oxfam Novib voorzitter van de SHO.

Unilever vertrekt uit nederzetting Israël

Eind 2008 trok Unilever zich terug uit een snackfabriek in een illegale Israëlische nederzetting. United Civilians for Peace (UCP) verwelkomt het besluit.

De beslissing viel in een periode dat Unilever in constructieve dialoog was met UCP over haar aanwezigheid in Barkan, een industriële zone in de illegale, Israëlische nederzetting Ariel op de Westelijke Jordaanoever.

UCP, waaronder Oxfam Novib: 'Deze belangrijke stap laat zien dat Unilever het internationale recht serieus neemt. Israëlische nederzettingen vormen een groot obstakel op weg naar een duurzame vrede tussen Israëliërs en Palestijnen.'

In 2006 heeft United Civilans for Peace onderzoek laten doen naar investeringen in nederzettingen. Het onderzoek toonde aan dat er tal van economische relaties met Nederlandse bedrijven bestaan. In een constructieve dialoog met Unilever Nederland heeft UCP zich sterk gemaakt voor het vertrek van Unilever uit de nederzetting in de bezette Palestijnse gebieden.

Het resultaat laat zien hoe maatschappelijke organisaties samen effectief kunnen zijn. United Civilans for Peace is een samenwerkingsverband van Cordaid, ICCO, IKV Pax Christi en Oxfam Novib. Zij zet zich in voor een rechtvaardige oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict op basis van het internationale recht. Zie voor meer informatie: www.unitedcivilians.nl

Kwaliteit Nederlandse ontwikkelingsorganisaties

De branchevereniging Partos verenigt 95 Nederlandse organisaties voor internationale samenwerking. Oxfam Novib is er een van.

Oxfam Novib wisselt via Partos systematisch informatie uit met andere organisaties voor ontwikkelingssamenwerking. Zo waren er in 2008 bijeenkomsten om ervaringen te delen over de veranderende rol van programmamedewerker in ontwikkelingsorganisaties.

In november is de tweede succesvolle Partos Plaza gehouden, een soort leerdag voor alle leden van Partos waarbij in workshops ervaringen en expertise wordt uitgewisseld. Er waren meer dan honderd mensen.

Oxfam Novib voert in samenwerking met Partos een aantal evaluaties van haar werk uit. In 2008 is de evaluatie 'conflicttransformatie' afgerond. Daar kwam uit naar voren dat de verschillende ontwikkelingsorganisaties en hun partners in een aantal gevallen daadwerkelijk een conflictsituatie blijvend hebben kunnen ombuigen. De aanpak van de organisaties bleek erg verschillend, maar overlap en tegenstrijdige acties werden veelal voorkomen.

Tweehonderd projecten voor meer betrokkenheid

In 2008 steunde Linkis/Oxfam Novib tweehonderd projecten om kennis, meningsvorming en actieve betrokkenheid bij ontwikkelingssamenwerking te bevorderen.

Bij Linkis/Oxfam Novib kunnen organisaties in Nederland aankloppen voor advies en geld voor kleinschalige projecten die aandacht vragen voor de bestrijding van armoede en onrecht in de wereld. In 2008 zijn tweehonderd initiatieven gefinancierd voor een totaalbedrag van afgerond 8 miljoen euro.

Een derde (34 procent) van de projecten die Linkis/Oxfam Novib goedkeurde in 2008, is ingediend door organisaties van migranten. Dit is boven de norm van 30 procent die Linkis/Oxfam Novib zichzelf heeft gesteld. Deze migrantenorganisaties zetten projecten op in hun land van herkomst. Ook doen ze mee aan het debat over ontwikkelingssamenwerking in Nederland en daarbuiten. Hiervoor werkt Oxfam Novib samen met het Diaspora Forum for Development, een samenwerkingsverband tussen veertig organisaties uit twintig verschillende landen.

Twee derde van de tweehonderd projecten die Oxfam Novib heeft gefinancierd, is uitgevoerd in Nederland. De rest betrof kleinschalige projecten van organisaties in Nederland samen met organisaties in ontwikkelingslanden. Dit zijn altijd landen waar Oxfam Novib zelf ook werkt. In 2008 liepen er naar verhouding veel Linkis-projecten in de Hoorn van Afrika en Oost- en Centraal Afrika. Op www.linkis.nl staan beschrijvingen van de projecten.

De meeste projecten hebben een plaatselijke doelgroep. Maar er zijn ook projecten met hogere bezoekersaantallen of kijkcijfers en een landelijke uitstraling. Bijvoorbeeld de tv-documentaires 'Fighting the silence', 'Camera's voor de onzichtbaren', 'In Birma' (25.000 kijkers) en de tv-serie 'Namens Nederland' (tien afleveringen, 88.000 kijkers per aflevering).

Ook het Festival Mundial (75.000 bezoekers), de 'Afrikadag' (1.900 bezoekers) en het documentairefestival IDFA (1.600 bezoekers voor de drie voorstellingen van Oxfam Novib) kregen veel aandacht in de media.

Partnerorganisaties Linkis	Bijdrage	
	Oxfam Novib 2008 in euro's	Thema's
African Diaspora Policy Centre	23.000	actief burgerschap
Association for the Development of Friendship and Understanding	15.000	voedsel en inkomen, actief burgerschap
Campagne tegen de Wapenhandel	37.650	conflictpreventie
Cordaan	20.000	gezondheid
COS Oost-Brabant	23.779	voedsel en inkomen
COS Rijmond & Midden-Holland	50.000	actief burgerschap
COS Utrecht	31.050	voedsel en inkomen
Cottaar Producties	100.000	voedsel en inkomen, onderwijs
Dick Scherpenzeel Stichting	15.000	actief burgerschap
Duurzaam voor Afrika	15.000	noodhulp, conflictpreventie
Either/Or	13.900	onderwijs
EMS Films	20.000	actief burgerschap
Euro's voor vrede	40.000	conflictpreventie
Evert Vermeer Stichting	73.644	actief burgerschap
Extra Strong Productions	46.410	actief burgerschap
FATUSCH PRODUCTIONS BV	50.000	conflictpreventie
Federatie van Somalische Associatie Nederland	27.000	vrouwen
Formaat	15.000	actief burgerschap
Hivos	160.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Humjanitas	124.420	vrouwen
IDFA	80.000	actief burgerschap
IF Productions	30.000	vrouwen
Kleine Beer Filmproductie BV	25.000	eerlijke handel
KSU voor Atjeh	30.000	onderwijs, noodhulp
Kunstfactor	20.000	actief burgerschap
Landelijke India Werkgroep	107.369	microkrediet, eerlijke handel
Landelijke StichtingTegenZinloosGeweld	244.969	conflictpreventie
LLiNK	100.000	eerlijke handel
Lokaal Mondiaal TV Producties	125.000	actief burgerschap
Made in Holland Films	16.567	actief burgerschap
Multicultural Women Peacemakers Netherlands	47.800	conflictpreventie
Nederlands Expertise Centrum Alternatieven voor geweld	37.757	conflictpreventie
Nederlandse Vrouwenraad	20.000	conflictpreventie
Phaphama Initiatives	20.000	actief burgerschap
SEVA Network Foundation	50.000	actief burgerschap
SOA/Aids Nederland	44.000	gezondheid
SOMNGO's for Development	33.549	actief burgerschap
SOMO	42.000	eerlijke handel

Partnerorganisaties Linkis	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
2008 in euro's		
Stichting 60 jaar Universele Verklaring van de rechten van de mens	50.000	noodhulp, conflictpreventie
Stichting Admas	30.740	conflictpreventie
Stichting Cross Your Borders	158.763	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Stichting De Balie	147.500	actief burgerschap, vrouwen
Stichting DiversityJoy	89.850	actief burgerschap
Stichting Eutopia	20.000	actief burgerschap
Stichting Globalogical	120.000	gezondheid, onderwijs
Stichting Hoedje van papier	35.163	actief burgerschap
Stichting IDW/OneWorld Nederland	75.000	actief burgerschap
Stichting Mafed International C/o Vrouwen Empowerment Centrum	24.510	vrouwen
Stichting Max Havelaar	75.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel
Stichting MDF	50.000	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, onderwijs, noodhulp, disaster preparedness, conflictpreventie, actief burgerschap, vrouwen
Stichting Movisie	180.570	vrouwen
Stichting Oikos – Millenniumcampaign	20.600	gezondheid, onderwijs
Stichting Omslag	15.000	eerlijke handel
Stichting onzeWereld Media	45.106	onderwijs, actief burgerschap
Stichting Ramadan Festival	20.000	vrouwen
Stichting Sankofa	50.000	vrouwen
Stichting Timu Kota	17.600	actief burgerschap
Stichting Vluchtelingen-Organisatie Nederland	79.760	vrouwen
Stichting Wonder	37.979	eerlijke handel
Sudan Civil Society Forum	31.530	actief burgerschap
Terschellings Oerol	60.000	actief burgerschap
United Civilians for Peace – UCP	160.000	conflictpreventie
VBDO – Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling	60.000	eerlijke handel
Vereniging Milieudefensie	134.940	eerlijke handel
Vereniging Milieudefensie	20.000	voedsel en inkomen
World Press Photo	16.000	actief burgerschap
African Social Development Aid	15.960	microkrediet
Afroeuro Foundation	15.000	microkrediet
Agri-Service-Ethiopia (ASE)	17.054	onderwijs
Agro Eco – Louis Bolk Instituut	73.937	voedsel en inkomen
BASUG – Bangladesh Support Group	45.000	microkrediet
Burundian Women for Peace and Development	21.779	conflictpreventie

Partnerorganisaties Linkis	Bijdrage Oxfam Novib	
	2008 in euro's	Thema's
Diakonaal-Maatschappelijk Aktiveringscentrum Zuid-Holland	19.352	voedsel en inkomen
Doses of Hope Foundation	40.994	gezondheid
Fair Wear Foundation	80.000	microkrediet
Fayaz Foundation for the promotion Human Rights in Afghanistan	25.300	vrouwen
Foundation for Achieving Seamless Territory, FAST	38.740	actief burgerschap
Freevoice/SCO	39.070	actief burgerschap
Ghetto Radio Foundation	100.000	actief burgerschap
Het Waterhuis	135.126	gezondheid, onderwijs, vrouwen
IbnSina Public Health Program	-	gezondheid
IIAV	20.000	vrouwen
International PEN (writers in prison committee)	50.000	actief burgerschap
International PEN (writers in prison committee)	72.788	actief burgerschap
Kerngroep Ontwikkelingssamenwerking Waddinxveen	30.750	voedsel en inkomen
Landelijk Beraad Stedenband NL-Nicaragua	112.500	actief burgerschap
Musicians Without Borders	40.040	conflictpreventie
Nieuw Soedan Organisatie Netwerk NS	23.650	onderwijs
Pearl of Africa	25.000	onderwijs
PEN Emergency Fund	27.678	actief burgerschap
Platform Latijns-Amerika Nederland- Noticias	41.120	actief burgerschap
Relief Society of Tigray REST	22.609	onderwijs
Rotary Club Hoorn	24.000	gezondheid
Schone Kleren Kampagne	114.000	microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
Stichting Amal Nederland	15.750	microkrediet
Stichting Ard el Amal	31.675	microkrediet, gezondheid
Stichting Connect International – X	28.758	voedsel en inkomen
Stichting Dalmar	39.182	actief burgerschap
Stichting Daryeel	25.000	gezondheid
Stichting DIR	105.988	microkrediet, eerlijke handel, gezondheid, vrouwen
Stichting Ennos	30.000	microkrediet
Stichting FIME	20.000	actief burgerschap
Stichting Fort van de Verbeelding	17.000	onderwijs
Stichting Habagat	33.650	actief burgerschap
Stichting HAPIN	137.872	voedsel en inkomen, microkrediet, eerlijke handel, actief burgerschap
Stichting HIRDA	197.568	gezondheid, onderwijs, actief burgerschap
Stichting Iskaashi	26.828	gezondheid
Stichting Leren van Elkaar	35.000	voedsel en inkomen, gezondheid, vrouwen
Stichting MamaWatoto	18.000	vrouwen

Partnerorganisaties Linkis	Bijdrage	
	Oxfam Novib	Thema's
	2008 in euro's	
Stichting Mme. Donatilla	31.420	voedsel en inkomen
Stichting Mpower!	38.055	gezondheid
Stichting NairoBits	17.000	microkrediet
Stichting Pamoja	30.000	microkrediet
Stichting Projekten P.C.O. Suriname	140.701	gezondheid, onderwijs
Stichting RERAGAKURA	22.500	microkrediet, eerlijke handel
Stichting Sankofa	67.955	voedsel en inkomen
Stichting Somaliland-Bouwen	32.440	microkrediet
Stichting TitanE	18.688	voedsel en inkomen, gezondheid
Stichting Up to You Too	29.900	microkrediet
Stichting Up To You Too	19.721	noodhulp, conflictpreventie
Stichting Videoletters	24.000	conflictpreventie
Stichting Vital Aid Foundation	24.000	vrouwen
Sudanese Orphans Support Trust	20.000	gezondheid
Ujima Foundation Training & Develop	50.000	microkrediet
United Network of Young Peacebuilders	73.225	conflictpreventie, actief burgerschap
United World Colleges Nederland	19.700	onderwijs, actief burgerschap, vrouwen
Vereniging Haarlemmermeer Cebu	17.009	gezondheid

Migranten dragen bij aan ontwikkeling

Linkis/Oxfam Novib bevordert kennis en uitwisseling over 'migratie en ontwikkeling'. Dit heeft in 2008 nieuwe vruchten afgeworpen.

Migranten kunnen effectief bijdragen aan de ontwikkeling van hun land van herkomst. Linkis/Oxfam Novib betreft hen en hun organisaties bij ontwikkelingssamenwerking en in het debat erover.

De organisaties zijn voor Oxfam Novib belangrijke gesprekspartners. In 2008 kregen tien diaspora-organisaties gesteund door Linkis een uitnodiging van het ministerie van Buitenlandse Zaken om deel te nemen aan de 'beleidsdialoog' over de toekomst en de financiering van de officiële ontwikkelingssamenwerking.

Ook kregen vertegenwoordigers van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties uitnodigingen van verschillende internationale fora om deel te nemen, een presentatie te verzorgen of leiding te geven. Voorbeelden zijn het European Microfinance Platform in Luxemburg, de werkgroep Remittances (overmakingen door migranten),

de George Washington University in de Verenigde Staten en het Global Forum for Migration and Development in de Filipijnen.

Verder werkten verschillende Linkis-partners mee aan de Conferentie over Migratie en Ontwikkeling, die mede door Oxfam Novib is georganiseerd. Partnerorganisaties die met de verschillende Oxfams samenwerken, ontdekten er nieuwe mogelijkheden om intensief samen te werken op het gebied van 'migratie en ontwikkeling'.

Samen met het netwerk van instellingen voor microfinanciering INAFI kreeg Oxfam Novib in 2008 geld van de Europese Unie. Het is bestemd om organisaties voor microfinanciering te koppelen aan organisaties van migranten. De samenwerking moet leiden tot een effectievere ontwikkelingssamenwerking.

Campagne 'HIER' bestrijdt droogte 'daar'

Oxfam Novib deed net als andere begunstigden van de Nationale Postcode Loterij in 2008 weer mee aan de klimaatcampagne HIER. Zij pleitten voor een krachtige Klimaatwet.

De oproep voor een krachtige Klimaatwet werd onderschreven door 75.000 Nederlanders. HIER wees in 2008 vooral op de noodzaak van middelen voor ontwikkelingslanden om te kunnen omgaan met het veranderende klimaat (adaptatie). Juist de mensen daar ondervinden de nadelige gevolgen hiervan.

In november 2008 organiseerde HIER een conferentie over adaptatie. Oxfam Novib hield er een workshop over voedselzekerheid en adaptatie, samen met anderen. Sprekers waren onder meer de EU-hoofdonderhandelaar voor klimaat en de burgemeester van Dar es Salaam. Uit de conferentie kwamen nieuwe samenwerkingsverbanden voort.

De klimaatcampagne HIER wordt uitgevoerd door organisaties voor natuur, milieu en ontwikkelingssamenwerking die worden gesteund door de Nationale Postcode Loterij.

Als deelnemer aan de klimaatcampagne HIER ontving Oxfam Novib begin 2008 van de Postcode Loterij 300.000 euro om de droogte in Ethiopië te bestrijden. Met partnerorganisatie Hope for the Horn bouwt de bevolking nu onder meer een waterreservoir van 61 miljoen liter.

De voorbereidingen zijn in volle gang: vier vijfde van de bouwmaterialen is ingekocht en mensen hebben cursussen in natuur- en waterbeheer gevolgd. Eind 2009 moet de dam klaar zijn, al dreigt een tekort aan mankracht; door de aanhoudende droogte verlaten veel veehouders het gebied.

Netwerken van organisaties voor microfinanciering

Oxfam Novib ondersteunt niet alleen afzonderlijke instellingen voor microfinancieringen, maar ook netwerken, internationaal en nationaal.

Een belangrijk netwerk is het International Network of Alternative Financial Institutions (INAFI). Het omvat 140 organisaties voor microkrediet die wereldwijd 25 miljoen mensen bedienen. INAFI laat de stem van de leden doorklinken in het debat over microfinanciering. Verder stimuleert INAFI innovaties in microfinanciering met onderzoek en uitwisseling van ervaringen en kennis.

Een zo'n ervaring is dat vrouwen die krediet krijgen hun dochters vaker naar school sturen. Hoe véél vaker, en hoe effectief zijn al deze leningen? Om dat te kunnen meten, bracht Oxfam Novib in 2007 Ordina en INAFI bij

elkaar. Ordina, een Nederlands softwarebedrijf, ontwikkelde een databanksysteem dat de leden van INAFI vullen met hun gegevens. Daarmee kan worden gemeten wat het effect van microkrediet is op het leven van alle dag van de klanten van deze instellingen voor microfinanciering.

Op het thema 'kleinschalige verzekeringen' coördineert Oxfam Novib de initiatieven binnen MicroNed. Dit netwerk is in 2006 opgezet door ICCO, Cordaid, Hivos en Oxfam Novib. MicroNed investeert in opkomende microkredietinstellingen overal ter wereld. De vier oprichters stemmen hun activiteiten op elkaar af, delen ervaringen uit, en organiseren trainingen om de kwaliteit van de initiatieven op het gebied van microfinancieringen te verbeteren. In 2008 trad ook de Rabobank Foundation toe tot MicroNed.

4.4 Overheid en politiek

Overheid en politiek hebben een grote taak bij de bestrijding van armoede.

Overheden van rijke ontwikkelde landen horen geld en kennis in te zetten voor verbetering van het leven van de allerarmsten. In ontwikkelingslanden horen overheid en politiek de voorwaarden te scheppen waardoor mensen niet langer afhankelijk zijn van hulp, maar een zelfstandig bestaan kunnen opbouwen.

Overheden – lokaal, nationaal en internationaal – hebben de verantwoordelijkheid om regels op te stellen en het bestuur zo in te richten dat mensen zichzelf uit de ergste armoede kunnen bevrijden. Internationale organen als de Wereldhandelsorganisatie en de Verenigde Naties nemen besluiten die diep ingrijpen in het leven van miljoenen mensen. De oneerlijke handelsregels die boeren en boerinnen in ontwikkelingslanden benadelen ten opzichte van Europese en Amerikaanse collega's, zijn een voorbeeld van een blokkade die door de politiek opgeheven moet worden.

Een ander voorbeeld zijn de millenniumdoelen. Het politieke besluit de armoede in 2015 gehalveerd te hebben, moet door politiek en overheid mede gedragen worden. Maar omdat regeringen van rijke landen hun beloftes niet nakomen, is de kans klein dat de millenniumdoelen gehaald worden.

Anderzijds moeten overheden in ontwikkelingslanden goed besturen, zodat mensen hun rechten gerealiseerd

zien en zo zelf kunnen werken aan een beter leven. Burgers en maatschappelijke organisaties die hun overheid op die rol aanspreken, krijgen de steun van Oxfam Novib.

In landen met slechte en corrupte regeringen kan ontwikkelingshulp nauwelijks meer zijn dan een doekje voor het bloeden. Goed bestuur door overheid en politiek zijn essentieel voor een wereld waar mensen voor hun rechten op kunnen komen en zich aan de armoede kunnen ontworstelen.

Samenwerking met de Nederlandse overheid

Oxfam Novib spreekt de Nederlandse overheid aan op haar beleid voor ontwikkelingssamenwerking. Tegelijk krijgt Oxfam Novib al jaren subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het bedrag dat in 2008 door het ministerie aan Oxfam Novib werd toegekend was 129,4 miljoen euro. De samenwerking met het ministerie gaat verder dan alleen financiering. Waar het kan stemmen Oxfam Novib en het ministerie hun werk op elkaar af. Bijvoorbeeld om de millenniumdoelen voor halvering van de armoede in 2015 te halen.

Een groot deel van de ontwikkelingshulp van de regering gaat rechtstreeks naar overheden van ontwikkelingslanden. Oxfam Novib daarentegen werkt juist met particuliere partnerorganisaties. Zo vullen beide partijen elkaar aan.

In de landen waar de regering ontwikkelingsprogramma's heeft en die bij Oxfam Novib 'kernland' zijn, wordt waar mogelijk samengewerkt met de ambassades. Een goed voorbeeld hiervan is het 'complementariteitsoverleg' met de ambassade in Uganda.

Daarnaast is Oxfam Novib partner in een aantal 'Akkoorden van Schokland', waarin regering, bedrijfsleven en ontwikkelingsorganisaties gezamenlijk werken aan een aantal millenniumdoelen. Het vrouwencondoom bijvoorbeeld is onderwerp van zo'n akkoord.

Europese samenwerking

Oxfam Novib krijgt geld van de Europese Unie voor projecten die zij bij de Unie voor financiering heeft ingediend. Het bedrag dat in 2008 door de Europese Unie aan deze projecten is toegekend was 4,8 miljoen

euro. Dit geld is onder meer gebruikt voor het versterken van partnerorganisaties die noodhulp verlenen.

4.5 Bedrijfsleven

In de bestrijding van armoede en onrecht heeft ieder zijn rol en zijn verantwoordelijkheid. Burgers, overheden, maar ook bedrijven. Hun activiteiten hebben veel invloed op het leven van mensen in ontwikkelingslanden.

De doelen van het bedrijfsleven kunnen goed samengaan met armoedebestrijding en verbetering van sociale omstandigheden en het milieu. Een goed voorbeeld daarvan is de samenwerking tussen de Koninklijke Verkade, Max Havelaar en Oxfam Novib. Die zorgde in 2008 voor een enorme stimulans voor de markt in eerlijke handel. Ruim 50.000 boerengezinnen wereldwijd krijgen hierdoor een stabiele prijs voor hun cacao. Bovendien is er door het Fair Trade-model nu ook geld beschikbaar voor die sociale voorzieningen die de boeren van belang achten.

Oxfam Novib voert tegelijkertijd ook een kritische dialoog met bedrijven die minder maatschappelijk verantwoord ondernemen. Want bedrijfsvoering kan ook armoedebestrijding in de weg staan. Oxfam Novib deed samen met anderen onderzoek naar de beleggingsportefeuille van Nederlandse banken. Het resultaat hiervan kreeg in januari 2009 zijn beslag in de Eerlijke Bankwijzer.

Oxfam Novib richt zich niet alleen op individuele bedrijven, maar ook op de hele bedrijfsketen. In de palmolieproductie bijvoorbeeld brengt Oxfam Novib boeren, plantagehouders, banken, producenten en afnemers bij elkaar. Door overleg en samenwerking arriveerde in 2008 in de Rotterdamse haven voor het eerst een schip met gecertificeerde palmolie.

Eerlijke Bankwijzer licht spaarders voor

Op de 'Eerlijke Bankwijzer' zien spaarders of hun bank maatschappelijk verantwoord onderneemt. Onder meer Oxfam Novib zette deze website op.

Sommige banken beleggen in ondernemingen die tropisch bos omkappen. Andere banken investeren juist in milieuvriendelijke landbouw. Met de Eerlijke Bankwijzer kunnen klanten banken met elkaar vergelijken.

In 2008 werd onderzoek gedaan naar het maatschappelijk verantwoord beleid van de Nederlandse banken. Oxfam Novib deed dit samen met Amnesty International, Miliedefensie en de FNV. Uit het onderzoek kwam de website 'Eerlijke Bankwijzer' voort. Deze werd in januari 2009 gelanceerd onder veel mediabelangstelling.

Uit een rapport dat Oxfam Novib in 2007 publiceerde, bleek dat Nederlandse banken investeren in wapenbedrijven die clustermunities maken of wapens leveren aan foute regimes. Lobby van onder andere Oxfam Novib leidde ertoe dat Fortis en Rabobank opnieuw kijken naar financiering van controversiële wapens. Wellicht stoppen zij naar aanleiding hiervan met investeringen in een aantal landen.

In de media en uit publieksreacties bleek dat veel mensen vinden dat banken hun geld zorgvuldiger moeten gebruiken. Daarom besloot Oxfam Novib samen met anderen om een Eerlijke Bankwijzer (eerlijkebankwijzer.nl) op te zetten. Als banken hun geld investeren in duurzame en ethisch verantwoorde projecten, kunnen miljoenen mensen de kwaliteit van hun bestaan verbeteren.

De bankwijzer geeft consumenten en klanten informatie en macht om zelf het beleid van banken te beïnvloeden.

Eerste lading 'zuivere' palmolie

's Werelds eerste lading gecertificeerde palmolie arriveerde in november 2008 in de haven van Rotterdam. Een mijlpaal in het vijfjarig bestaan van de Ronde Tafel voor Duurzame Palmolie.

De lading palmolie uit Maleisië zal door Europese fabrikanten worden gebruikt voor de productie van consumentenartikelen, van zeep tot koekjes. De 500 ton is misschien een druppel in de oceaan van de internationale palmoliehandel. Maar ook een eerste stap op weg naar 2013, het streefjaar waarin de helft van alle palmolie duurzaam moet zijn geproduceerd. Miljoenen mensen in armoede zullen daarvan profiteren. Unilever, Albert Heijn en Etos zegden toe duurzame palmolie te willen inkopen.

Greenpeace protesteerde bij de aankomst van de eerste gecertificeerde palmolie. Uit haar onderzoek blijkt dat een van de leden van de Ronde Tafel zich toch niet aan de afgesproken norm houdt. Dit leverde voor organisaties als Oxfam Novib en Wereldnatuurfonds nieuwe onderhandelingsruimte op aan de Ronde Tafel.

Met het certificaat voor duurzame palmolie wil de Ronde Tafel voor Duurzame Palmolie (RSPO) voorkomen dat boeren en arbeiders de dupe worden van uitbuiting, ontbossing en landonteigening door producenten van palmolie die de grond willen voor hun grote plantages.

De productie van palmolie neemt toe, niet alleen meer voor verwerking in levensmiddelen, maar ook voor biobrandstof. Daardoor gaat veel landbouwgrond voor de voedselproductie verloren. Het gevaar dreigt dat landen dan niet meer in hun voedselbehoefte kunnen voorzien.

Aan de Ronde Tafel zitten vertegenwoordigers van boeren, plantages, banken, internationale klanten als Unilever en maatschappelijke organisaties zoals Oxfam Novib en het Indonesische Sawit Watch. Door deze 'ketenaanpak' wordt de hele sector bereikt.

Oxfam Novib en Sawit Watch behartigen de sociale belangen in het bestuur van de Ronde Tafel. Zij zorgden ervoor dat er, naast het milieu, ook rekening wordt gehouden met land- en arbeidsrechten. Oxfam Novib is medefinancier van Sawit Watch.

4.6 Vrijwilligers

'Doenersnet' van vrijwilligers groeit als kool

Doeners.net, waar de vrijwilligers van Oxfam Novib elkaar ontmoeten en plannen smeden voor acties, groeit stormachtig. Begin van het jaar waren er 90 leden, eind 2008 ruim 800.

Het online netwerk biedt vooral jongeren de ruimte op hun eigen wijze een bijdrage te leveren aan de missie van Oxfam Novib. Zo hebben zeventig vrijwilligers als *nurse* geknuffeld, gemasseerd en handtekeningen opgehaald tijdens de campagne 'Zorg voor zorg'. Bijvoorbeeld op het festival Lowlands. Al weken tevoren vormden zich op de site Doeners.net teams en maakte men onderling afspraken.

'Het was een super gaaf weekend', schreef Leonie na het festival op de site aan haar teamgenoten. 'Heb onwijs veel plezier gehad om op deze manier naar Lowlands te gaan. Voor mij de eerste actie voor Oxfam Novib en meteen een supergoeie!'

Jolijn kijkt al uit naar de volgende keer: 'Wat een samenwerking! Leuk dat enthousiasme van iedereen, leuke mensen ontmoet! Hopelijk volgend jaar een reünie!'

De *huggende nurses* voor betere gezondheidszorg in ontwikkelingslanden waren er niet alleen op vijf festivals, maar bijvoorbeeld ook bij de Nijmeegse Vierdaagse. Al ver vóór de Via Gladiola werd bereikt, had menig wandelaar al een knuffel gekregen. Zowel actrices als vrijwilligers zijn ingezet om op deze ludieke manier steunbetuigingen te krijgen voor de campagne 'Zorg voor zorg'.

Acht andere doeners gingen in juni naar het Oerol-festival op Terschelling, waar ze drie workshops gaven over eerlijke wereldhandel en het maken van eerlijke bonbons. Een andere groep doeners werkte aan een 'eerlijke shoproute' in Amsterdam.

Oxfam Novib bedankt alle vrijwilligers die haar in 2008 hebben gesteund!

Tweejaarlijks wordt onderzoek gedaan naar de tevredenheid bij de vrijwilligers over Oxfam Novib. Een vertegenwoordiger van de vrijwilligers zit in de Round Table die twee keer per jaar bijeenkomt en door de directie wordt geconsulteerd over beleidspunten.

Online-campagnes steeds effectiever

De online campagnes van Oxfam Novib worden steeds effectiever. Vrolijke tekenfilmpjes over boer Rudo in een ontwikkelingsland waren in minder dan zeven weken bekeken door bijna 50.000 mensen, die 36.214 steunbetuigingen achterlieten.

De tekenfilmpjes over Rudo zijn gemaakt voor de campagne Laat boeren groeien (oxfamnovib.nl/laatboerengroeien) over oneerlijke handel, klimaat, biobrandstoffen die vruchtbare grond opslokken en slecht landbouwbeleid.

De gemiddelde Nederlander bezoekt tijdens een avondje internetten nauwelijks *corporate sites* als oxfamnovib.nl. Men bekijkt de e-mail, checkt z'n Hyves en Facebook, gaat even naar de favoriete blog zoals *retecool* of *geenstijl*, en kijkt of er nog leuke videotjes zijn geplaatst op Youtube. Het zijn de lifestyleplekken van voor Oxfam Novib belangrijke doelgroepen. Daar is dus óók Oxfam Novib aanwezig.

Duizenden hebben de filmpjes over boer Rudo al verspreid via Youtube (youtube.com/oxfamnovib), Flickr (flickr.com/oxfamnovib), MSN Hotmail, Hyves (<http://rudo-ollie.hyves.nl>), Facebook en Twitter (twitter.com/oxfamnovib). Hetzelfde gebeurde met de *hug a nurse*

game uit de campagne voor gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. Ook dook campagne-informatie op op sites die gebruikers zelf vullen, zoals nufoto.nl, nujij.nl, weblogs, discussiefora.

Acties op festivals vallen goed

Op zes grote festivals kwam Oxfam Novib in actie. Daar verkochten 118 vrijwilligers 32.000 'eerlijke consumpties' en werven 893 donateurs.

Ook deelden vrijwilligers, verkleed als verpleegster, 7.370 knuffels uit. De knuffels hoorden bij de actie *hug a nurse* voor betere gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. Meer dan 300.000 mensen bezochten de festivals Pinkpop, Festival Mundial, North Sea Jazz, Welcome to the Future, Lowlands en Mysteryland.

Bezoekers waardeerden de acties positief, zo blijkt uit een extern onderzoek. Er is een duidelijk effect voor de waardering voor Oxfam Novib en voor de geefbereidheid. Vooral de 'eerlijke consumpties' en de *hug a nurse*-actie droegen hieraan bij.

Rode draad is het concept Be Fair voor een eerlijke lifestyle. 'Eerlijke consumpties' vragen aandacht voor de oneerlijke wereldhandel. Bezoekers beseffen dat ze zelf iets kunnen doen voor een betere wereld, dat dat vaak helemaal niet zo veel moeite kost, want fair trade-producten zijn nu ook in supermarkten te koop en even lekker als het minder eerlijke alternatief. En het levert ook nog 'n goed gevoel op, omdat je bijdraagt aan een rechtvaardigere wereldhandel.

'De samenwerking met Oxfam Novib gaat verder dan alleen drie dagen festival,' zegt Eric van Eerdenburg, de directeur van Lowlands. 'De activiteiten van Oxfam Novib sluiten goed aan bij het gedachtegoed en de werkwijze van Lowlands. Daarom vormt Oxfam Novib het hele jaar door een waardevol klankbord voor ons.'

Tijdens het Oerol Festival organiseerde een groep Doeners (vrijwilligers) chocoladeworkshops voor het publiek. Ze gaven voorlichting en maakten met het publiek 'eerlijke bonbons'.

In het najaar van 2008 was Oxfam Novib ook weer op het internationale documentairefestival IDFA. Daar bezochten 1.500 mensen de door Oxfam Novib vertoonde documentaires en lezingen.

Ook vrijwilligers van Oxfam Novib zetten zich in 2008 in voor eerlijke handel. Op het festival Mysteryland bijvoorbeeld, of op het Oerol-festival op Terschelling, waar Froukje de Both nog eerlijke chocolade kwam proeven.

4.7 Donateurs

Omvang donaties blijft stabiel

Het Nederlandse publiek schonk ook in 2008 weer gul aan Oxfam Novib: 28,2 miljoen euro. En 49.950 nieuwe donateurs meldden zich aan.

In totaal gaven in 2008 425.000 fondsenwervende relaties geld aan Oxfam Novib. De groei was iets minder dan in 2007. De inkomsten uit donaties stabiliseerden zich na jaren van groei. De omvang van het donateursbestand blijft redelijk constant.

De verwachting is dat de inkomsten van donateurs de komende jaren gelijk zullen blijven.

Oxfam Novib ontwikkelt nieuwe methoden voor fondsenwerving. Een voorbeeld is de sponsorloop Trailwalker.

Veel donateurs kiezen hun eigen manier van doneren, bijvoorbeeld door het kiezen van een specifiek project. Of ze tonen zich ware 'ambassadeurs van het zelfdoen', zoals de hockeyspelsters in Ede.

Publiek kiest eigen vorm van doneren

Donateurs weten vaak zeer precies waaraan zij hun bijdrage willen besteden. Zij kiezen bij Oxfam Novib bijvoorbeeld voor een specifiek project, thema of land.

Bij Kies je project (op de website van Oxfam Novib) kunnen mensen aangeven dat hun geld naar een specifiek project gaat. Dit bleek ook in 2008 populair. Dertig procent van de doelgroep maakte gebruik van deze optie.

Ook het steunen van een specifiek land of thema via Partnerplan was succesvol. Het eind 2008 geïntroduceerde Partnerplan Voedsel heeft inmiddels 700 nieuwe leden opgeleverd.

Oxfam Novib Pakt Uit (oxfamnovib.nl/pakduit) is het 'kopen' van bijvoorbeeld een geit, ezel of schaap voor mensen in ontwikkelingslanden. De schenker krijgt een

kleine herinnering opgestuurd. In 2008 was de opbrengst 1,1 miljoen euro.

Het Fonds op Naam is mogelijk vanaf 50.000 euro. In 2008 kozen drie mensen voor deze persoonlijke vorm van doneren.

Verder bleek 2008 een goed jaar voor de producten van de uitgeverij van Oxfam Novib. Zij brachten 2,3 miljoen euro op. Zowel de boekenabonnementen als de verkoop van het kalenderassortiment verliepen volgens planning. De Oxfam Novib-kalender, die zijn 35-ste verjaardag vierde, hangt in 2009 bij ruim 70.000 mensen aan de muur.

Ruim 50.000 reacties van Nederlands publiek

Meer dan 50.000 telefoontjes, e-mails en brieven kwamen er in 2008 bij Oxfam Novib binnen. Vaak vragen mensen of al die post die Oxfam Novib stuurt, niet zonde is van het geld.

Oxfam Novib houdt mensen die haar steunen graag op de hoogte van haar werk. Maar als mensen liever geen fysieke post willen, dan zorgt Oxfam Novib daarvoor. De meeste donateurs ontvangen het blad Oxfam Novib Nieuws al niet meer op papier maar in digitale vorm, per e-mail.

In 2008 kwamen er 1.188 klachten binnen. In 2006 waren dit er 1.556, het jaar erop 909. Oxfam Novib neemt klachten zeer serieus, vanwege degene die klaagt én omdat klachten het werk van Oxfam Novib kunnen verbeteren.

Enkele vaak gestelde vragen zijn:

Ik heb via Oxfam Novib Pakt Uit een geit gekocht. Hoe gaat het er nu mee?

De geit staat symbool voor het werk van BRAC in Bangladesh. Uw bijdrage van 36 euro, de prijs van een geit, komt ten goede aan deze partnerorganisatie van Oxfam Novib. Want zo werkt Oxfam Novib Pakt Uit: koopt u een ezel, dan steunt u mensen in de sloppenwijken van Sudan. Koopt u een dokterstas, dan zorgt u voor de gezondheid van mensen in Afghanistan. En koopt u een geit, dan steunt u boeren in Bangladesh. BRAC leert boeren sparen, lenen en investeren in hun bedrijf. Voor uw bijdrage ontvangt u een pakket met kaart en foto van uw cadeau naar keuze. U leest meer op oxfamnovib.nl/pakduit.

Kan ik jullie projecten bezoeken?

Nee. Wij zijn trots op de partnerorganisaties waarmee we samenwerken. Ze werken vaak onder moeilijke omstandigheden. Hun werkzaamheden zouden te veel belemmerd worden wanneer zij bezoekers moeten opvangen en rondleiden. We laten wel zoveel mogelijk zien van het werk van de partnerorganisaties, met allerlei activiteiten in Nederland en in onze campagnes.

Hockeyspelsters geven 'push' aan onderwijs in Azië

De meisjes van B1 en D1 van Hockeyclub Ede brachten het vorige seizoen 1.111 euro bijeen voor onderwijs in India en Bangladesh.

Voor elk doelpunt kregen de meisjes 8 euro van hun ouders. En ze maakten er 137. Aan het eind van het seizoen in juni schonken zij het geld aan twee onderwijsprojecten van Oxfam Novib in hockeyminnend India en Bangladesh. Voor 20 euro kan een meisje in Bangladesh een jaar lang naar school. Voor 5 euro leren meisjes en jongens in India lezen en schrijven. Goed geschoold kunnen zij werken aan hun toekomst.

Het idee voor de actie kwam van vader Karssen uit Ede. Hij sponsorde de teams al, maar wilde ook iets opzetten voor leeftijdgenootjes van zijn hockeyende dochters en haar teamgenoten in minder welvarende landen. Het is een van de voorbeelden waarbij donateurs op geheel eigen wijze ervoor zorgen dat mensen in ontwikkelingslanden zelf een beter bestaan kunnen opbouwen.

Bijna 20.000 boekenabonnees

Bezitters van een boekenabonnement maakten via 19 boeken kennis met het leven in andere culturen. Het aantal abonnees groeide in 2008 met ruim 200 naar 19.579.

'Fantastisch dat mijn roman nu ook een Nederlands publiek bereikt', zei de Iraanse schrijver Mahmud Doulatatabadi (1940) bij de presentatie van zijn roman 'Zonder Soloetsj'. Doulatatabadi, die jarenlang in Iran gevangen zat, is een belangrijke vertolker van het hedendaagse Perzische proza. Hij was op uitnodiging van Oxfam Novib in Nederland voor het Crossing Border festival.

Daar werden ook de jaarlijkse Oxfam Novib/PEN Awards voor vervolgdde schrijvers uitgereikt. Een van de vijf awards ging naar schrijver-muzikant Pierre Lambo

Sandjo uit Kameroen. Die kon de onderscheiding niet zelf in ontvangst nemen, want hij zat al ruim zeven maanden in de cel, zogenaamd vanwege aanzetten tot een staking. Vanuit de gevangenis in Kameroen schreef hij 'tot tranen geroerd' een bedankbrief aan Oxfam Novib.

Naast de roman van Doulatatabadi zaten in het Oxfam Novib boekenabonnement de romans Minaret van de Soedanese Leila Aboulela, De alchemie van het verlangen van de Indiër Tarun Tejpal, Vogel van de Koreaanse Oh Jung-hee en Roofdieren van de *éminence grise* van de Angolese literatuur Pepetela.

De abonnees kregen verder het fotoboek Het ware gezicht van de oorlog over oorlogservaringen van vrouwen. Ook gaf de uitgeverij twee kinderboeken uit, zeven nieuwe delen in de Landenreeks en het kookboek Bollywood.

Voor het eerst zaten er drie stripboeken van Afrikaanse tekenaars en auteurs in het abonnement. Oxfam Novib voegt zo iets nieuws toe aan het stripassortiment in Nederland. Ze hebben een lage drempel en spreken nieuwe doelgroepen aan.

Via de boeken kunnen lezers zicht krijgen op levensomstandigheden van mensen die ver van onze dagelijkse praktijk staan.

Je eigen fonds en je eigen projecten

'Ik ben ondernemer en kom uit een boerenfamilie', zegt Hans Geveling. 'Ik wilde graag een project steunen dat aansluit bij mijn achtergrond.' Hij heeft, net als nog twee grote gevers, bij Oxfam Novib een Fonds op Naam.

Met het fonds levert hij op persoonlijke wijze een flinke bijdrage aan ontwikkelingsprojecten van Oxfam Novib. De fondshouder bepaalt zelf de naam en de doelstelling van het fonds. Een Fonds op Naam is mogelijk vanaf 50.000 euro.

Een van de mensen met een Fonds op Naam heeft ook contact met de medewerker van Oxfam Novib die het contact met de partnerorganisatie van het project onderhoudt. En hij benadert zijn relaties om meer geld in het fonds te krijgen.

Het 'Hans Geveling Derde Wereld Fonds' financiert landbouw- en onderwijsprojecten in Afrika en Azië. De komende periode steunt het fonds de partnerorganisatie

Stop-Sahel in Mali. Hans Geveling: 'Onder de paraplu van Oxfam Novib kan ik structureel het verschil maken voor de mensen dáár.'

De heer Hamers en mevrouw Douma richtten het Douma Hamers Onderwijs Fonds op voor onderwijs in ontwikkelingslanden, met name voor meisjes. Want, is hun overtuiging, onderwijs leidt niet alleen tot een betere positie van meisjes en vrouwen, maar draagt ook sterk bij aan de ontwikkeling van de hele samenleving in een land. Het fonds steunt het Girls Power Initiative in Nigeria, waar meisjes voor zichzelf leren opkomen.

Het Herman Schuurman Fonds voor onderwijs aan meisjes in Afrika steunt voor een langere periode een project van partnerorganisatie LABE in Uganda. Ouders en kinderen gaan hier samen naar school. Mevrouw Schuurman: 'De originele aanpak om analfabete ouders te motiveren voor onderwijs door ze samen met hun kinderen naar school te laten gaan, spreekt mij aan. Vooral de vaders die het thuis veelal voor het zeggen hebben, raken gemotiveerd. Daardoor gaan er waar het project loopt, meer meisjes naar school.'

Bedrijven brengen bijna een miljoen bijeen

Honderden Nederlandse bedrijven maakten het in 2008 via Oxfam Novib mogelijk dat mensen in ontwikkelingslanden een eigen bestaan op kunnen bouwen.

Bedrijven, stichtingen en instellingen steunden Oxfam Novib met spontane giften, samenwerkingsrelaties en Oxfam Novib Pakt Uit. Door de financiële crisis in 2008 konden vooral vermogensstichtingen minder doneren aan Oxfam Novib en haar partnerorganisaties.

Oxfam Novib nam in 2008 afscheid van de Stichting Sponsor 3e Wereld. De stichting van medewerkers van voedings- en chemieconcern DSM haalde in de afgelopen 22 jaar ruim 500.000 euro op voor mensen in Bangladesh. De stichting is opgeheven omdat het doel bereikt is: structurele aandacht voor ontwikkelingssamenwerking bij DSM.

Dankzij de Stichting Sponsor 3e Wereld konden onder meer vrouwengroepen met kleine leningen een inkomen verwerven. Hun terugbetaling was zo goed dat partnerorganisatie Brac weer opnieuw geld kon uitlenen. Uiteindelijk liep dit programma zo goed dat het zonder steun van Oxfam Novib is doorgegaan. Hierdoor kunnen nu ruim zeven miljoen Bengalezen dankzij een lening werken aan een zelfstandig bestaan.

De samenwerking tussen de ASN Bank en Oxfam Novib kreeg in 2008 een nieuwe impuls. Met de nieuwe ASN-rekening 'Meersparen' steunen spaarders de strijd tegen kinderarbeid in India. In 2008 ging 33.000 euro naar Oxfam Novib's partnerorganisatie Pratham in India. Door het onderwijs van Pratham konden duizenden kinderen de werkplaats voor de schoolbank verwisselen.

De ABN Amro Foundation, die drie projecten van Oxfam Novib steunde, werd opgeheven na de overname van de bank. De uitstaande verplichtingen zijn in 2008 versneld afgelost.

Nationale Postcode Loterij

Ex-kindsoldaten naar school dankzij Nationale Postcode Loterij

Acht jaar lang was Patricia (22) kokkin en seksslavin bij rebellen in Uganda. 'Maar nu kan ik eindelijk, samen met mijn zoontje, de basisschool afmaken.'

Patricia is een van de 42.000 kinderen in Noord-Uganda die aan een nieuwe toekomst kunnen werken. Dankzij de steun van de Nationale Postcode Loterij. Op dertienjarige leeftijd werd Patricia ontvoerd door het Verzetleger van de Heer. Na acht jaar lukte het haar om te ontsnappen.

In 'Leren om te Leven' verwerkt Patricia haar trauma's en volgt zij een inhaalprogramma voor de basisschool. Voor dit gezamenlijk project ontvingen War Child en Oxfam Novib eind 2007 1 miljoen euro van de Nationale Postcode Loterij

In 2008 hebben 12.500 kinderen onderwijs gekregen. 92 Onderwijzers en 193 onderwijsassistenten (meestal ouders) zijn opgeleid in onderwijstechnieken in familieverband. Ook 1.700 ouders (1.394 vrouwen en 306 mannen) volgden basisonderwijs. Hierdoor is de band met ouders en kinderen verbeterd, evenals de band tussen ouders en school. Zo sturen zij hun kinderen, ook hun dochters, eerder naar school.

Uit de opbrengsten van 2008 ontving Oxfam Novib van de Nationale Postcode Loterij 15,8 miljoen euro. Hiervan gaat 0,8 miljoen naar een gezamenlijk project van Artsen zonder Grenzen en Oxfam Novib in Congo. Hierdoor krijgen ruim 200.000 mensen en kinderen onderwijs en gezondheidszorg.

Oxfam Novib deed ook in 2008 weer mee met de klimaatcampagne HIER, samen met andere begunstigers van de Nationale Postcode Loterij.

Tweeënhalf miljoen deelnemers aan de Nationale Postcode Loterij

'Prettig en constructief.' Zo omschrijft Ellen Damsma, managing director van de Nationale Postcode Loterij, de samenwerking met Oxfam Novib.

Over 2008 ontving Oxfam Novib 15,8 miljoen euro dankzij de deelnemers aan de Nationale Postcode Loterij. Hoeveel deelnemers waren er in 2008?

Damsma: 'Afgelopen jaar speelden er 2,5 miljoen mensen mee met de Postcode Loterij. Samen hebben zij 489 miljoen euro ingebracht. Dat is opnieuw een record. Zoals altijd gaat 50 procent van dat bedrag naar het goede doel. Dat betekent dat 66 goededoelenorganisaties samen ruim 244 miljoen euro mochten verdelen. Dat geld kan besteed worden aan projecten om de wereld een beetje mooier te maken.'

Wat waren de hoogte- en dieptepunten van de Nationale Postcode Loterij in 2008?

Damsma: 'Hoogtepunten waren het Goed Geld Gala, waar de afdracht aan onze beneficiënten wordt bekend gemaakt, en de uitreikingen van de grote Kanjerprijzen. Op 1 januari 2009 viel er liefst 27,9 miljoen euro aan prijzen. Het is geweldig om een nieuw jaar feestelijk in te luiden met alle winnaars uit een rijk!' 'Dieptepunt vond ik de oproep van enkele politici om niet meer mee te spelen met de Postcode Loterij. Wij zouden organisaties steunen die de wet overtreden of dwarsliggen. Blijkbaar wordt het doel van een aantal organisaties dat wij steunen, niet gewaardeerd. Dat is jammer. Gelukkig ziet premier Balkenende dat anders. Op het Goed Geld Gala in februari 2009 roemde hij ons werk en dat van onze beneficiënten. Zo werd het dieptepunt van 2008 een eerste hoogtepunt in 2009.'

Hoe beleefde de Nationale Postcode Loterij de samenwerking met Oxfam Novib het afgelopen jaar?

Damsma: 'Oxfam Novib is vanaf het allereerste uur beneficiënt van de Postcode Loterij. Een van onze oprichters, Simon Jelsma, heeft ook aan de wieg gestaan van Novib. Boudewijn Poelmann was marketing manager bij Novib voor hij met anderen de Postcode Loterij begon. Al twintig jaar werken we heel prettig en constructief samen. Afgelopen jaar heeft Oxfam Novib veel aandacht besteed aan de loterij en laten zien wat er met het geld van de loterij gerealiseerd is. Dat is belangrijk, zo kunnen

onze deelnemers zien dat hun geld goed en waar dat nodig is, wordt besteed. We zijn blij met Oxfam Novib en we hopen dat zij ook blij zijn met ons.'

Het afgelopen jaar wonnen deelnemers aan de Nationale Postcode Loterij 'groene prijzen'. Wat zijn dat precies?

Damsma: 'De Postcode Loterij zet zich in voor mens en natuur. Daar horen groene prijzen bij. Wij geven prijzen weg zoals een energiezuinige wasmachine, een vliegreis die gecompenseerd wordt en zelfs een tas met zonnepanelen. In 2009 geven we Postcode Loterij Fietsen weg, gezonde en groene prijzen die door een hele wijk gewonnen kunnen worden. En in september lanceren we samen met het Wereld Natuur Fonds een hele grote actie. Al onze 2,5 miljoen deelnemers krijgen een uiterst zuinige led-lamp.'

Tot slot stelt Ellen Damsma de wedervraag: *Hoe maakt Oxfam Novib het verschil, samen met de Nationale Postcode Loterij?*

Brenda van Staaveren van Oxfam Novib: 'Dankzij de Nationale Postcode Loterij komen verrassende samenwerkingsverbanden tot stand. Zo werkt Oxfam Novib samen met War Child in Uganda en met Artsen zonder Grenzen in Congo. In de campagne voor de Klimaatwet, die door de Postcode Loterij werd gesteund, werkte Oxfam Novib samen met veertig organisaties. De afgelopen negentien jaar ontving Oxfam Novib van de Postcode Loterij 238,4 miljoen euro. Oxfam Novib mocht zelf beslissen waar het aan besteed werd. Door dit geld konden miljoenen mensen in ontwikkelingslanden werken aan een zelfstandig bestaan.'

'Ambassadeurs van het zelfdoen'

'Ambassadeurs van het zelfdoen' is sinds het najaar van 2008 de vaste toevoeging of pay off onder het logo en in de reclames van Oxfam Novib. Het moet bij het grote publiek een scherper beeld oproepen van wat Oxfam Novib is en doet.

Naast een duidelijker profiel, moet 'ambassadeurs van het zelfdoen' Oxfam Novib ook een betere zichtbaarheid opleveren.

De kern van het werk van Oxfam Novib is: mensen in staat stellen een zelfstandig bestaan op te bouwen. Zorgen dat mensen het zélf kunnen. Oxfam Novib gelooft in de zelfredzaamheid van mensen. Dat deed Oxfam Novib altijd al (denk aan de 'Novib Methode' in de jaren negentig) en dat doet Oxfam Novib nog steeds, ook al is er veel veranderd in de onderwerpen van de projecten.

Oxfam Novib werkt op verschillende manieren aan verwezenlijking van het 'zelfdoen'. Veel werk bestaat uit directe armoedebestrijding. Maar ook maatschappij-opbouw is belangrijk. En beleidsbeïnvloeding, bijvoorbeeld lobby en campagnes voor eerlijke handel.

Oxfam Novib kan het niet alleen. Om het mogelijk te maken dat mensen het zelf kunnen doen, is een wereldwijde beweging voor nodig. Iedereen die daar een steentje aanbijdraagt, is een pleitbezorger, een ambassadeur van het zelfdoen. Zo ontstond de regel 'Oxfam Novib, ambassadeurs van het zelfdoen'.

Niets is vervolgens logischer, illustratiever en mooier dan de campagne om de nieuwe regel bij iedereen bekend te maken, te laten maken door mensen om wie het uiteindelijk gaat, mensen die leven in armoede. Een campagne dus over mensen in ontwikkelingslanden, bedacht en gemaakt door mensen in ontwikkelingslanden. Of door mensen die hier in Nederland hun bijdrage leveren.

Het nieuwe concept komt tegemoet aan eisen die de buitenwereld stelt aan ontwikkelingsorganisaties (geen bodemloze put, zelfredzaamheid als doel).

Naam 'Oxfam Novib' raakt ingeburgerd

De naamsbekendheid van Oxfam Novib is toegenomen. In 2007 kende 55 procent van alle Nederlanders de naam. Aan het einde van 2008 was dat gestegen naar 62 procent.

De oude naam 'Novib' is in 2008 minder bekend geworden, terwijl de nieuwe naam 'Oxfam Novib' geleidelijk aan bekender wordt. Onderzoek toont aan dat de nieuwe naam langzaam maar zeker ingeburgerd raakt. 'Novib' voegde in 2006 'Oxfam' voor haar naam vanwege de internationale samenwerking met de Oxfam-zusterorganisaties.

De waardering van Nederlanders voor het werk van Oxfam Novib is met 0,1 procent gedaald naar een rapportcijfer van 6,2. Dat is onder het gemiddelde van 6,4 van de organisaties die in 2008 in opdracht van het Centraal Bureau voor Fondsenwerving zijn onderzocht.

Met het merkconcept 'ambassadeurs van het zelfdoen' werd in 2008 juist een stijging verwacht. De waarderingsmeting vond echter plaats in augustus, terwijl het nieuwe concept in september van start ging.

De herkenbaarheid nam in 2008 evenmin toe. Net als in 2007 herkende 47 procent van de Nederlanders het ideaal van Oxfam Novib. Het in 2008 ontwikkelde merkconcept 'ambassadeurs van het zelfdoen' zal het profiel van Oxfam Novib onder een breed publiek scherper moeten krijgen.

4.8 Kenniscentra

Samenwerking met kenniscentra

Oxfam Novib deelt haar praktijkkennis en ervaring met universiteiten en andere kenniscentra. Zelf levert de samenwerking haar ook nuttige kennis op.

Oxfam Novib stelt haar ervaring beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek. Studenten lopen stage en krijgen de kans praktische ervaring op te doen. Zo deed Frank Hubers onderzoek naar meetmethodes van de maatschappelijke invloed van microkredieten. Hij kreeg hiervoor de prijs voor de beste scriptie van het jaar van het Centre for International Development Issues van de universiteit van Nijmegen (CIDIN).

Medewerkers van Oxfam Novib houden regelmatig lezingen op universiteiten en nemen deel aan debatten. Omgekeerd zitten medewerkers van universiteiten, samen met consultants en andere deskundigen, in Oxfam Novib's adviescommissie voor goedkeuring van projecten.

Oxfam Novib werkt ook mee aan de IS-academie van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze is opgericht voor een sterkere onderlinge afstemming tussen wetenschap en praktijk in de internationale samenwerking. Zo is Oxfam Novib betrokken bij de aanstelling van een bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam voor onderwijs in ontwikkelingssamenwerking. Deze wordt in 2009 aangetrokken.

Samen hebben Hivos en Oxfam Novib het initiatief genomen voor de aanstelling van een bijzonder hoogleraar Ontwikkelingssamenwerking in Nijmegen, Paul Hoebink.

Student bij Oxfam Novib wint scriptieprijs

Frank Hubers van de Radboud Universiteit Nijmegen liep in 2008 stage bij Oxfam Novib. 'Hier krijg je meer ruimte om kritisch te zijn dan bij andere organisaties.'

Frank (26) deed in 2008 onderzoek bij Oxfam Novib. Hij schreef zijn scriptie over methodes om de effectiviteit en maatschappelijke invloed van microkrediet te meten. Hiervoor kreeg hij de prijs voor de beste scriptie van het jaar van het CIDIN, het Centre for International Development Issues Nijmegen.

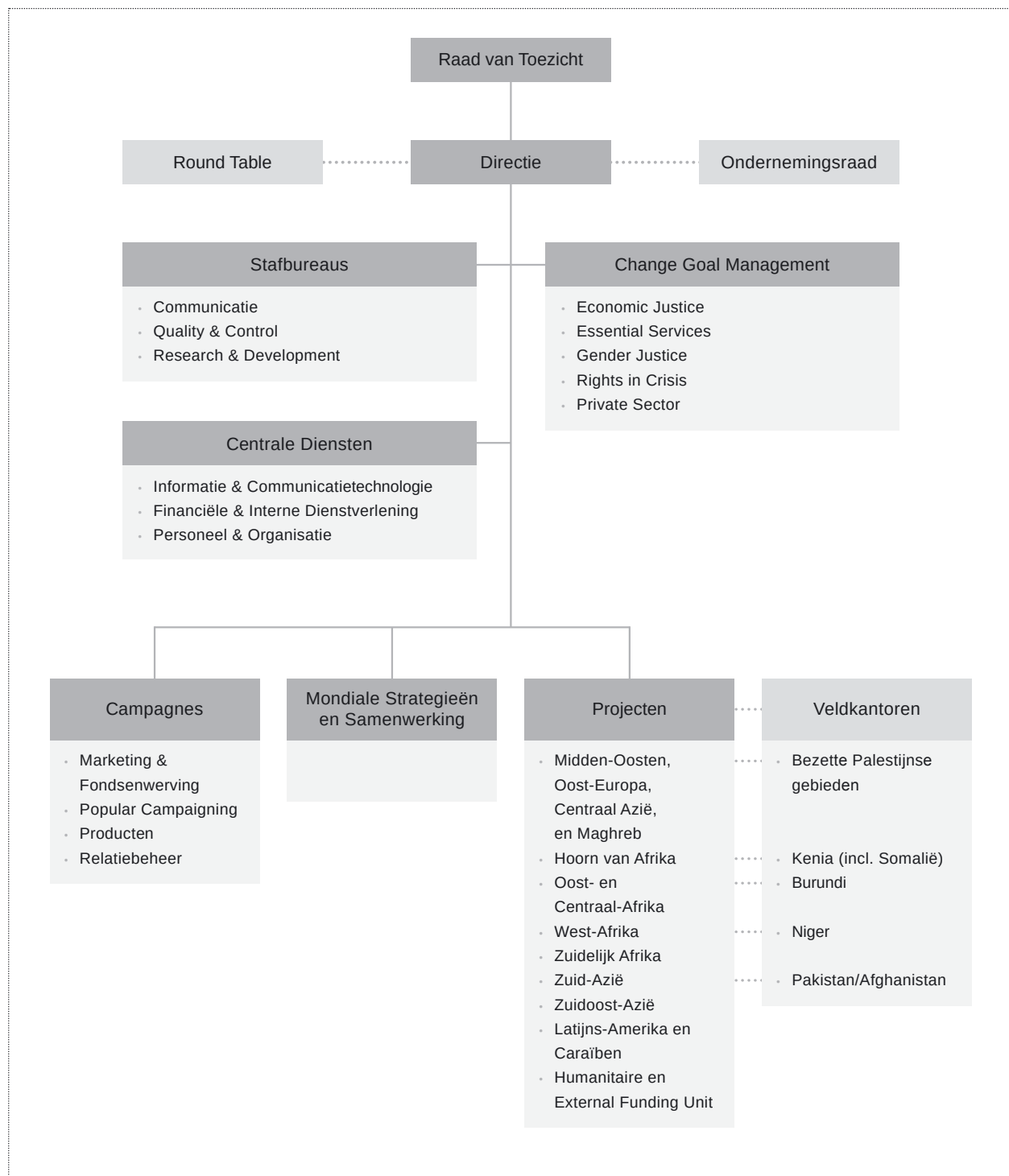
Hubers is een van de vier *postdoc'ers* die ieder jaar stage lopen bij Oxfam Novib voor hun postdoctorale scriptie. 'Ik had Oxfam Novib als mijn favoriete plek opgegeven, omdat je er meer eigen initiatief kunt nemen.'

Over de methode voor impactmeting van microkrediet die Oxfam Novib met haar partners heeft ontwikkeld, zegt Hubers: 'Deze methode kijkt niet alleen naar economische factoren, maar meet ook bijvoorbeeld de staat van het milieu, het onderwijs en de mate waarin mensen voor zichzelf kunnen opkomen.'

Wel adviseert Hubers Oxfam Novib de methode te perfectioneren alvorens deze te promoten onder partnerorganisaties.

5. Organisatie

5.1 Organogram per 31 december 2008

5.2 Personeel

De medewerkers van Oxfam Novib zetten zich in om positieve veranderingen te brengen in levens van kinderen, vrouwen en mannen die in armoede leven. De doelstellingen van Oxfam Novib en de manier waarop de organisatie die wil bereiken, vereisen een bepaald personeelsbeleid. In 2008 is Oxfam Novib opnieuw gaan kijken naar die eisen. Dat mondde uit in een 'strategisch human resources-beleid'.

Twee punten krijgen daarin apart aandacht: diversiteit en 'competentiemanagement'. Bij diversiteit gaat het erom dat de samenstelling van het personeelsbestand een afspiegeling vormt van het werkveld (personeelsleden van niet-westerse afkomst, verhouding man-vrouw, etcetera). Bij competentie management gaat het om de kwaliteiten die personeelsleden moeten hebben.

Op personeelsgebied én als organisatie is Oxfam Novib in beweging. Het loopbaanbeleid kreeg vorm. In 2008 is voor het eerst een tweejaarlijks programma begonnen voor *potentials*: medewerk(st)ers die bijzonder goed functioneren en bij wie Oxfam Novib wil investeren in een volgende stap in hun loopbaan. Zeven procent van de medewerkers veranderde in 2008 intern van functie.

Tevredenheid van medewerkers

Eind 2007 was onder alle medewerkers weer een intern onderzoek gehouden naar hun tevredenheid. Begin 2008 is een plan gemaakt voor verbeteringen.

De plannen gaan over de effectiviteit van vergaderen, de interne communicatie en de werkdruk. Ook bleek dat meer loopbaanmogelijkheden de tevredenheid onder medewerkers kan vergroten. Oxfam Novib gaat dan ook door met het uitbouwen van haar loopbaanbeleid.

Voor effectief vergaderen zijn tien gouden regels opgesteld. In 2009 volgt een workshop. Voor interne communicatie zijn actieplannen bedacht. De werkdruk wordt bewaakt met tijdschrijven en wordt in 2009 verder aangepakt.

In 2008 zijn managers aangesteld voor de vier doelen van het strategisch plan van Oxfam International: economische rechtvaardigheid, basisvoorzieningen, rechten in crisissituaties en genderrechtvaardigheid. Naast deze vier doelen uit het strategisch plan van Oxfam International heeft Oxfam Novib ook nog een vijfde strategisch doel: maatschappelijke en politieke

participatie. Binnen Oxfam International wordt dit als een doorsnijdend thema gezien.

Ook voor contacten met bedrijven is een manager aangesteld.

Enkele bureaus zijn gesplitst of hebben een tussenlaag gekregen in de vorm van coördinatoren. De reden hiervoor is dat onderzoek aangaf dat voor de hoofden van deze bureaus de *span of control* te groot was.

Medewerkers centraal

Kinderen, vrouwen en mannen die in armoede leven, staan centraal in het werk van Oxfam Novib. Om dat werk goed te doen is het belangrijk ook intern de mens – de medewerkers – centraal te stellen.

Elke medewerker moet twee dingen goed kunnen: samenwerken en resultaatgericht werken. Vier vijfde van de medewerkers had in 2008 een persoonlijk jaarplan in de vorm van afspraken voor hun resultaten in dat jaar en voor ontwikkeling van hun competenties (kwaliteiten).

Oxfam Novib is een gezonde organisatie; het ziekteverzuim daalde verder naar 3,14 procent. Intern was 4 procent als norm genomen. Daar is het verzuim het hele jaar door onder gebleven.

In 2008 verwelkomden we 72 nieuwe medewerkers. Sommigen werken aan een tijdelijk project, anderen zijn aangetrokken voor een langer dienstverband. Exclusief uitgezonden medewerkers verliet 13,2 procent de organisatie. Dat is binnen de marges die het Bedrijfsplan als doel aangaf (tussen de 10 en 15 procent). Het gemiddelde dienstverband is 7 jaar. Bij uitgezonden medewerkers is het gemiddelde dienstverband korter doordat er meer projectmatig wordt geworven.

Eind 2008 werkten bij Oxfam Novib in Den Haag 349 medewerkers. Doordat een aantal medewerkers in deeltijd werkt, is het 320,7 fte. Daarnaast werkten er 'in het veld' 17 uitgezonden medewerkers en 20 medewerkers die ter plaatse zijn aangetrokken. De gemiddelde leeftijd bleef vrijwel gelijk (42 jaar).

Oxfam Novib is 'master' in diversiteitsbeleid

Een master op het terrein van diversiteitsbeleid. Deze kwalificatie kreeg Oxfam Novib in november 2008 van de jury van de Diversiteit Top 50.

Oxfam Novib eindigde als tweede in de jaarlijkse ranglijst van de Stichting Diversiteit Top 50, die goed diversiteitsbeleid stimuleert. De jury preeft Oxfam Novib om haar inspanningen voor diversiteit, zowel in de organisatie als daarbuiten.

Adrie Papma, directeur bedrijfsvoering van Oxfam Novib: 'Een paar jaar geleden stelden we onszelf harde doelen voor het aannemen van personeel. Dat heeft goed gewerkt.'

Oxfam Novib stelt zich ten doel dat een vijfde van de medewerkers van niet-westerse afkomst is. In 2006 bedroeg hun aandeel 18,5 procent, in 2007 steeg dit naar 22,7 procent en in 2008 naar 24,7.

Ook extern is Oxfam Novib gericht op diversiteit, zegt Papma, verwijzend naar de grote aandacht voor de positie van minderheden en vrouwen in ontwikkelingslanden. Diversiteit is volgens de jury *core business* van Oxfam Novib.

Meer medewerkers op 'veldkantoren'

Oxfam Novib had in 2008 26 medewerkers gestationeerd in het buitenland. Dit aantal is gegroeid. Acht van hen zijn uitgezonden Nederlanders.

De meeste medewerkers in het buitenland komen uit een ontwikkelingsland, namelijk Pakistan, Zimbabwe, Uganda en India. Zij werken vooral op een van de vijf 'veldkantoren' in Niger, Burundi, Kenia (voor Somalië en Zuid-Sudan), Pakistan (ook voor Afghanistan), en Israël (voor de bezette Palestijnse Gebieden). Anderen werkten voor Oxfam Novib in Burundi, Democratische Republiek Congo, Indonesië en de Verenigde Staten.

Voor de uitgezonden Nederlanders (*expats*) wordt gewerkt aan een regeling die opgenomen wordt in de CAO. Voor de lokale medewerkers zijn voor vier van de vijf veldkantoren de arbeidsvoorwaarden vastgelegd in handleidingen die zijn getoetst en aangepast aan de lokale wetgeving van het desbetreffende land. De laatste handleiding werd vertraagd in verband met een noodhulpoperatie en komt in de eerste helft van 2009.

Vernieuwingen in de ondernemingsraad

In april werd een nieuwe ondernemingsraad gekozen. Vier van de negen leden van de raad waren nieuw. Voor het eerst waren de verkiezingen digitaal. Zo konden ook medewerkers in de 'veldkantoren' rechtstreeks stemmen.

In 2008 behandelde de ondernemingsraad (OR) van Oxfam Novib zes voorgenomen directiebesluiten. Bijvoorbeeld over de optimalisering van de dienstverlening van verschillende onderdelen van de organisatie. De veranderingen in de organisatie zijn in 2008 al deels uitgevoerd en worden in 2009 voltooid.

De OR boog zich ook over verschillende voorgenomen besluiten van de directie over het personeelsbeleid. De raad stemde onder meer in met nieuw loopbaanbeleid en met de herziene versie van het werving- en selectiebeleid.

Net als voorgaande jaren werkten de OR en de directie constructief samen. Dit komt de afhandeling van zaken ten goede. Zij discussieerden onder andere over de noodzaak van focus en flexibiliteit in de organisatie.

Het jaarverslag van de ondernemingsraad is op te vragen bij het OR-secretariaat OR@oxfamnovib.nl.

5.3 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Klimaatneutraal werken

In 2008 heeft Oxfam Novib een klimaatneutraal beleid vastgesteld voor de eigen bedrijfsvoering.

Oxfam Novib dringt bij bedrijven aan op maatschappelijk verantwoord ondernemen. Klimaatneutraal werken is een van de dingen die Oxfam Novib zelf doet in dit kader.

Een grote uitdaging is het aantal vliegkilometers binnen vijf jaar terug te dringen met een kwart. Alternatieven zijn video- en teleconferenties, skype, *web-enabled* werken en dergelijke. Medewerkers mogen bepaalde bestemmingen in Europa alleen nog per trein bereizen.

Is vliegen onvermijdelijk, dan regelde Oxfam Novib in 2008, net als het jaar ervoor, dat de uitstoot van CO₂ werd gecompenseerd.

Duurzaam en sociaal schoonmaken

Duurzaamheid is een kernbegrip in het werk van Oxfam Novib. Dit geldt ook voor het interne beleid. Zo zijn de catering en de schoonmaak uitbesteed aan bedrijven die duurzaam werken.

Oxfam Novib is de eerste organisatie in Nederland die schoonmaakwerk duurzaam uitbesteedt. Sinds eind 2008

doet een schoonmaakbedrijf het werk op basis van een aantal voorwaarden. De schoonmiddelen mogen niet het milieu belasten, werktijden moeten werknemers in staat stellen hun kinderen naar school te brengen, enzovoort. De voorwaarden zijn opgesteld samen met FNV Bondgenoten.

In 2007 werd al de catering duurzaam uitbesteed. De ambitie was elk jaar meer fairtrade en biologische producten aan te bieden. In 2008 is het gewenste niveau nog niet gehaald. Zowel vanwege een beperkt aanbod aan fairtrade producten voor bedrijfskantines, als vanwege persoonlijke voorkeuren van medewerkers.

5.4 Lerende organisatie

Ook de veldkantoren hebben nu ISO-certificaat

Oxfam Novib heeft de interne organisatie in 2008 verder kunnen verbeteren. Kort na afloop van het jaar is dat beloond met een nieuw ISO-certificaat, dat nu ook geldt voor de veldkantoren.

Het ISO 9001-certificaat is een belangrijke graadmeter voor de kwaliteit. In 2008 zijn de procedurehandboeken voor de veldkantoren verder ingevuld en in praktijk gebracht. De veldkantoren moeten volledig deel gaan uitmaken van het systeem voor kwaliteitsmanagement van Oxfam Novib. Na de *audit* (controle) in januari 2009 kreeg Oxfam Novib het nieuwe certificaat ook voor de veldkantoren.

Een lerende organisatie zijn, is een continu proces. Ook in 2008 organiseerde Oxfam Novib tal van activiteiten om de interne kwaliteit te verbeteren. Er was opnieuw een leerdag voor de hele organisatie. Medewerkers leren hier inhoudelijke thema's en andere delen van de organisatie beter kennen en krijgen training in een aantal vaardigheden. Ook waren er weer tal van 'Brown Bag Lunches' en kennissessies over uiteenlopende thema's.

Ook is het proces voor behandeling en goedkeuring van projectaanvragen onderzocht. Dat leverde voorstellen op hoe efficiënter kan worden vergaderd. Deze voorstellen worden begin 2009 ingevoerd.

Naast ISO gebruikt Oxfam Novib het managementmodel van het Instituut Nederlandse Kwaliteit (INK) om doorlopend te leren en te vernieuwen. Het INK-model speelde een rol bij de maatregelen voor ontwikkeling van het leidinggevend kader (midden- management). Ook de

beleidscyclus – van jaarplan via uitvoering en controle tot jaarverslag – is zo ingericht dat alle afdelingen, directie en Raad van Toezicht elk kwartaal stilstaan bij de resultaten van hun belangrijkste doelstellingen.

Programma voor India gunstig beoordeeld

Oxfam Novib heeft er goed aan gedaan in India te gaan werken met grotere en gevestigde organisaties. Dat blijkt uit de evaluatie van het India-programma.

Oxfam Novib's programma's voor de kernlanden worden regelmatig geëvalueerd om te weten of ze bijdragen aan een beter leven van de mensen in de doelgroep. Van de geplande evaluaties in 2008 is alleen die van India afgerond.

De uitkomst was positief. Partnerorganisaties zijn erin geslaagd om overheden, bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties te betrekken bij armoedebestrijding. De resultaten op het gebied van basisonderwijs en microfinanciering blijken van nationaal belang.

Pratham en andere partnerorganisaties voor onderwijs hadden een belangrijk aandeel in het tot stand komen van de Indiase wet voor recht op onderwijs en van wetgeving tegen kinderarbeid. De pogingen in dorpen en gemeenschappen om meisjes naar school te krijgen, zijn succesvol. Het aantal meisjes in het basisonderwijs is flink toegenomen. Ook nemen steeds meer vrouwen zitting in lokale onderwijscomités en besturen.

Partnerorganisatie DHAN kreeg samen met anderen steeds meer banken in India zo ver dat ze investeringsplannen van kleine boeren in armoede financieren. Deze boeren kunnen nu meer landbouwgrond aanschaffen en meer produceren.

Andere evaluaties zijn vertraagd, onder andere doordat in bepaalde gebieden weinig consultants voor het evaluatiewerk beschikbaar zijn. In het eerste kwartaal van 2009 komen eindrapporten van evaluaties van het programma in kernland Angola en van het werk voor 'conflictransformatie'.

Lopende evaluaties gaan over: hulp en opbouw na de tsunami, de bezette Palestijnse Gebieden, Partos Microfinanciering, de EPA-campagne (handelsakkoorden tussen Europa en ontwikkelingslanden) van Oxfam International en een omvattende evaluatie van al het werk voor het recht op leven en veiligheid. De

kernlandevaluatie voor Mozambique richt zich op de Oxfam-samenwerking.

Projectevaluaties

Van partnerorganisaties ontving Oxfam Novib in 2008 honderd evaluatierapporten van projecten. In totaal waren die voor 89 miljoen euro gefinancierd.

Partners moeten hun projecten door een externe deskundige laten evalueren als zij voor het project van Oxfam Novib meer dan 500.000 euro totaal hebben gehad of meer dan 250.000 in één jaar.

In 2008 kwamen 39 evaluatierapporten van dergelijke grote projecten binnen. In totaal had Oxfam Novib er 37 miljoen euro aan besteed. Medewerkers van Oxfam Novib controleren de evaluaties op kwaliteitseisen. Vier evaluaties bleken onvoldoende. Met die partners zal worden overlegd hoe zij de effectiviteit van hun organisatie en hun werk kunnen verbeteren.

Meer lessen uit de evaluaties leest u in de uitgebreide Monitoringsrapportage 2008.

Kennismanagement KIC

Leren van elkaars praktijkervaringen

In 2008 legde de kennisbank KIC 133 nieuwe praktijkervaringen vast. En 419 nieuwe mensen meldden zich aan om interactief te leren van Oxfam's partnerorganisaties.

Partnerorganisaties van Oxfam Novib en van andere Oxfams hebben veel kennis en ervaring. Velen leggen hun praktijkervaring vast op de portal van KIC (Knowledge Infrastructure for and between Counterparts). In het Engels, Frans, Portugees en Spaans, zodat zo veel mogelijk geïnteresseerden van die kennis gebruik kunnen maken.

Door kennis te delen kunnen partnerorganisaties hun effectiviteit en kwaliteit verbeteren. Naast de kennisbank bestaat KIC ook uit projecten waarin partners ervaringen met elkaar uitwisselen.

Eind 2008 stonden er in totaal 463 praktijkvoorbeelden op de KIC-portal, ruim meer dan de geplande 300. Het aantal geregistreerde gebruikers lag op 1.825. Zij ontvingen vier maal een digitale nieuwsbrief met nieuwe praktijkervaringen.

Ook KIC zelf heeft het afgelopen jaar geleerd. Zo moet het actieve en interactieve gebruik van de portal meer gestimuleerd worden. Veel potentiële gebruikers zijn nog niet op de hoogte. Ook leunt KIC nog te veel op Oxfam Novib, terwijl het een gezamenlijk Oxfam-project is.

In 2009 komt er een evaluatie van het KIC-project. Hieruit volgt een advies over de toekomst van het wederzijds leren van partnerorganisaties, Oxfam Novib en andere Oxfams.

Risicomanagement

Oxfam Novib werkt in een complexe omgeving en op allerlei plaatsen in de wereld. Daarvoor is er een risicobeheersplan.

Dit plan is samen met de afdelingshoofden en bureauhoofden gemaakt en vastgesteld door de directie. In 2008 is het twee keer bijgewerkt, eenmaal in aanloop naar het jaarplan en eenmaal ter voorbereiding van het jaarverslag.

Er zijn strategische, operationele en *compliance* risico's. Voor elk soort risico zijn de beheersmaatregelen weer nagelopen en zonodig bijgesteld. De maatregelen die nodig zijn, zijn opgenomen in de planning- en controlecyclus van Oxfam Novib.

Strategische risico's

Door de economische crisis zouden subsidies van overheden, bijdragen van andere particuliere organisaties en giften van het publiek kunnen teruglopen. De omvang hiervan is ongewis.

Oxfam Novib zal in samenwerking met andere Oxfams in 2009 actie voeren bij de G20 voor voldoende geld voor armoedebestrijding. Met name investeringen in de landbouw van ontwikkelingslanden is belangrijk. Voor zichzelf stelt Oxfam Novib financiële scenario's op voor 2009 en volgende jaren om mogelijke consequenties van de crisis snel het hoofd te kunnen bieden.

De publieke opinie over de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking vormt een strategisch risico voor de reputatie van de sector en dus ook voor Oxfam Novib. Oxfam Novib was al langer bezig de effecten van haar werk voor mensen die leven in ongelijkheid en armoede, meetbaar en zichtbaar te maken. Nu is een projectleider benoemd om de effectiviteit van het werk van Oxfam Novib en haar partnerorganisaties beter uit te dragen.

Doelmatig omgaan met middelen is een strategisch belang. Van het beschikbare geld moet zoveel mogelijk worden besteed aan de missie van Oxfam Novib, en dan moet die hulp zoveel mogelijk op de goede plek terecht komen. Er zijn nu drie ingrijpende stappen gezet in de financiering van projecten.

In India en Mexico, twee grote ontwikkelingslanden, zijn twee nieuwe Oxfams van start gegaan in 2008. Geld van andere Oxfams voor projecten in die landen zal voortaan via deze nieuwe Oxfams worden gebundeld. De nieuwe Oxfams gaan ook zelf fondsen werven in hun land bij de rijke en middenklasse.

Om de doelmatigheid verder te vergroten hebben de Oxfams in 2008 besloten per ontwikkelingsland hun projecten te coördineren. De inzet van Oxfam Novib is dat er per land één managementstructuur komt. Hoe die eruit komt te zien en wat daarvan de consequenties zijn voor Oxfam Novib, zal in 2009 blijken.

Oxfam Novib heeft zes veldkantoren opgezet. Het doel daarvan is om in Oxfam-verband de leiding te kunnen nemen bij eventuele noodhulp. Een ander doel van de veldkantoren is mee te dingen naar projecten die grote internationale donoren uitbesteden in de betreffende landen. De kosten gaan voor de baat uit. Het kost veel aandacht om deze veldkantoren op de juiste manier op te zetten. Ze zijn inmiddels ISO-gecertificeerd. De veldkantoren houden ook de uitvoering van humanitaire projecten in hun gebied bij. Hiervoor start in 2009 een vervolgproject.

Het grootste deel van de inkomsten van Oxfam Novib is afkomstig van de Nederlandse staat. Daarom wil Oxfam Novib haar inkomstenbronnen spreiden. De fondsenwerving bij andere overheden en bij grote particuliere fondsen moet groeien. Dat gebeurt door in te schrijven (*tenders*) op grotere projecten of aanbestedingen. De veldkantoren gaan dat doen, maar ook een nieuw bureau voor speciale projecten op Oxfam Novib's hoofdkantoor in Den Haag.

Oxfam Novib heeft zich de afgelopen jaren gespecialiseerd in duurzame financiering. Het risico daarvan is dat er daardoor te weinig of te langzaam wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen en kansen. Om de flexibiliteit te vergroten is begonnen met projectmatig werken te verankeren in de organisatie. In 2009 wordt een systeem hiervoor opgezet. Projectmatig werken was al onderdeel van het 'management

development programma' van 2008. In 2009 worden ook andere medewerkers getraind.

Operationele risico's

De veiligheidsrisico's in bepaalde gebieden en landen in de wereld nemen toe voor reizende medewerkers en voor de medewerkers van veldkantoren. Oxfam Novib heeft daarom veiligheidstrainingen georganiseerd. Ook heeft elk veldkantoor een veiligheidsplan opgesteld en is er op het hoofdkantoor bij de afdeling personeelszaken een veiligheidsadviseur aangesteld.

Compliance-risico's

Oxfam Novib voldoet aan alle relevante wet- en regelgeving voor fondsenwervende instellingen. Oxfam Novib heeft het CBF-keurmerk en is ISO-gecertificeerd. Het jaarverslag volgt de nieuwe regels voor het CBF-keurmerk, bijvoorbeeld dat de kosten van fondsenwerving gemiddeld over drie jaar niet meer mogen bedragen dan een kwart van de opbrengst. Oxfam Novib hanteert intern een norm van maximaal 22 procent.

De bestuursstructuur van Oxfam Novib is in 2006 aangepast om volledig te voldoen aan de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen van de Commissie-Wijffels. De risico's uit contractuele verplichtingen zijn beperkt.

Dit jaar is een 'verantwoordingsverklaring' als bijlage toegevoegd aan het jaarverslag. Daarin staat hoe het toezicht op de Stichting Oxfam Novib is geregeld en hoe er wordt gestuurd op resultaten.

Anders gelopen dan verwacht

Bij een aantal projecten hebben zich de afgelopen jaren complicaties voorgedaan, onder meer in Somalië en Egypte.

In Somalië functioneert de staat vrijwel niet meer. In Egypte zet de overheid partnerorganisaties onder druk en krijgen ze weinig speelruimte.

Een van de dingen die Oxfam Novib doet als het niet goed loopt met projecten, is de partnerorganisatie ondersteunen om haar financieel management te versterken. Waar sprake was van fraude heeft Oxfam Novib stevig ingegrepen en zonodig contracten ontbonden.

Calamiteiten met projecten vermeldt Oxfam Novib op haar externe website en in haar jaarverslag.

5.5 Oxfam International

In Oxfam-verband bereiken we meer

Oxfam Novib is aangesloten bij Oxfam International. Dat is een confederatie van dertien gelijkgezinde organisaties, waaronder Oxfam Novib.

De samenwerking maakt ons effectiever. Kennis en ervaringen worden uitgewisseld. De bundeling van krachten en deskundigheid heeft ons meer invloed gegeven bij regeringen, Europese Unie en internationale instellingen.

De leden van Oxfam International zijn onafhankelijk, er is geen hoofdkantoor, zoals bijvoorbeeld bij het Rode Kruis of Artsen zonder Grenzen. Alle Oxfams hebben hun eigen achterban in hun land. Ze regelen hun eigen financiën met jaarrekening en accountantsverklaring.

Er zijn Oxfams in Groot-Brittannië, Spanje, Australië, Verenigde Staten, Hongkong, Canada en Quebec, België, Mexico, Ierland, Nieuw-Zeeland, Duitsland, Frankrijk en Nederland. Oxfam India is waarnemend lid (*observer*). Oxfam Novib heeft in 1994 Oxfam International mede opgericht.

Oxfam International heeft een secretariaat in Oxford (Engeland) en lobbykantoren in belangrijke machtscentra als Washington, New York, Brussel, Genève en Addis Abeba (Afrikaanse Unie). Oxfam International wordt gefinancierd door de aangesloten Oxfams. De contributie bedraagt 1 procent van het jaarinkomen van de betreffende Oxfam. De contributie van Oxfam Novib bedroeg in 2008 1,7 miljoen euro. De Oxfams samen besteden jaarlijks rond 900 miljoen Amerikaanse dollar.

Nu ook Oxfams uit ontwikkelingslanden

Veel arme landen hebben een groeiende middenklasse die kan meedoen aan armoedebestrijding. Sinds november 2008 zijn twee organisaties uit ontwikkelingslanden lid van Oxfam International. Het zijn Rostros y Voces uit Mexico en Oxfam India.

Hun toetreding tot de Oxfam-familie onderstreept het toenemende 'zelfdoen' van organisaties en mensen in ontwikkelingslanden. Het is het resultaat van jarenlange steun aan maatschappelijke organisaties in India en Mexico.

Met steun van Oxfam Novib en andere Oxfams zullen de twee nieuwe Oxfams zelfstandige organisaties worden met eigen fondsenwerving en lobbyactiviteiten. Oxfam Novib begint in 2009 het beheer van haar programma's in deze landen over te dragen aan de 'zuidelijke' Oxfams. Aanvankelijk zal nog wel wat steun nodig zijn om lokale fondsenmarkt in kaart te brengen, om de grotere projecten te beheren, en om de juiste financiële controlesystemen op te zetten. Oxfam Novib zal hen ondersteunen met trainingen en tijdelijke uitleen van personeel

Rostros y Voces (Gezichten en Stemmen) zal vanaf 2011 Oxfam Mexico heten. Oxfam India heeft nog de *observer*-status. Het aantal 'zuidelijke' Oxfams zal de komende jaren verder toenemen, en daarmee de stem van ontwikkelingslanden in Oxfam International.

In India hadden vijf Oxfams elk hun eigen programma. In september zijn die programma's samengevoegd en overgedragen aan de nieuwe Indiase Oxfam. Dat is een belangrijke stap. Het 'eigendom' van de programma's ligt nu in India zelf. En met één organisatie werkt het een stuk efficiënter.

Ook de partnerorganisaties van Oxfams intensiveren de samenwerking. Dat zijn er bij elkaar meer dan drieduizend. Ze wisselen steeds vaker kennis en ervaring uit. Bijvoorbeeld via de internetportal KIC, die is opgezet door Oxfam Novib voor alle Oxfams en hun partnerorganisaties. Ook anderen kunnen terecht bij de kennisbank KIC.

Ook op andere terreinen werken Oxfams samen. Zo nam Oxfam Novib zelf de succesvolle actieformule 'Pakt uit' over van Oxfam Groot-Brittannië en wordt in 2009 de Trailwalker overgenomen van Oxfam Hongkong.

Oxfams en hun partnerorganisaties goed voorbereid op humanitaire crises

Bij een ramp of een oorlog moet geen tijd verloren gaan aan te veel overleg. In de 'rampenplannen' van Oxfam International worden de taken verdeeld.

Gezamenlijk beschikken de Oxfams over een uitgebreid netwerk om snel en efficiënt in actie te komen.

In zes landen, waaronder Somalië, Afghanistan en de bezette Palestijnse Gebieden, heeft Oxfam Novib namens Oxfam International de leiding van een eventuele humanitaire actie. In de Oxfam-familie staat

Oxfam Novib erom bekend dat ze lokale organisaties versterkt zodat die bij een ramp of conflict snel en professioneel kunnen reageren, waardoor minder buitenlandse hulpverleners hoeven te worden ingevlogen.

6. Verslag Raad van Toezicht

Oxfam Novib is een ambitieuze organisatie. De wereld waarbinnen haar doelstelling gerealiseerd moet worden, was in 2008 behoorlijk in beweging.

Toch boekt Oxfam Novib resultaten, zoals in dit jaarverslag te lezen valt. De Raad van Toezicht is daar trots op. De raad constateert dat de organisatie, nu halverwege het Bedrijfsplan 2007-2010, grotendeels haar voorgenomen plannen realiseert.

In 2008 werd, als onderdeel van de beleidsdialoog met het ministerie, scherp nagedacht over de rol in de toekomst. Eind 2008 startte een proces voor het ontwikkelen van een beleidsplan voor de periode 2010-2015. Voortschrijdende kennis en inzicht, onder andere opgedaan uit evaluaties en nieuwe ontwikkelingen worden door Oxfam Novib goed in haar activiteiten verwerkt. De Raad van Toezicht volgt dit proces in haar functie van toezichthouder, maar draagt er ook aan bij in haar rol als klankbord, raadgever van de directie.

Op 1 februari 2008 werd Farah Karimi algemeen directeur als opvolger van Sylvia Borren. Karimi was van 1998 tot 2006 Tweede Kamerlid van GroenLinks. Daarna werkte zij namens de Verenigde Naties aan de opbouw van het Afghaanse parlement. Sylvia Borren is algemeen directeur geweest sinds 1999. Bij haar afscheid ontving zij van minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking de onderscheiding tot Officier in de Orde van Oranje Nassau.

Eind november nam de Raad van Toezicht afscheid van Jan Bouke Wijbrandi, directeur Campagnes. De Raad bedankt hem voor zijn inzet in de zeven jaar die hij voor Oxfam Novib werkzaam was en wenst hem veel succes in zijn nieuwe functie als directeur Unicef Nederland.

De Raad van Toezicht kwam in 2008 zes maal bij elkaar en hield daarnaast een telefonische vergadering. Voor de reguliere vergaderingen wordt een jaaragenda opgesteld,

waarbij het de bedoeling is om in elke vergadering onderwerpen aan de orde te stellen die gericht zijn op zowel de toezichthoudende taak en actuele informatie als beleidsmatig vlak. Vaste onderwerpen in het jaar zijn het goedkeuren van het jaarverslag en de jaarrekening (maart), het goedkeuren van het jaarplan en de begroting (oktober) en de kwartaalmonitoring (februari, mei, september, november).

Voor het volgen van de voortgang van de realisatie van het jaarplan en de begroting is in de afgelopen jaren een instrument ontwikkeld en verder verfijnd. De directie stelt jaarlijks een *scorecard* op met de vijftien belangrijkste indicatoren, aan de hand waarvan zij rapporteert aan de Raad van Toezicht. Daarnaast wordt elk kwartaal een uitgebreide financiële rapportage besproken. Ook wordt jaarlijks een risicoanalyse gepresenteerd aan de Raad van Toezicht over de belangrijkste risico's en de maatregelen om die te beheersen.

De Raad van Toezicht keurde de aangepaste taakverdeling directie en het rooster van aftreden directie goed. Ook werd het fondsenwervingsbeleid voor de periode 2009-2010 goedgekeurd.

De raad werd geïnformeerd over de voortgang van het vrijwilligersbeleid, over het nieuw ontwikkelde communicatieconcept 'ambassadeurs van het zelfdoen' en over de overdracht van activiteiten van Oxfam Novib aan de nieuwe Oxfam in India. In december sprak de raad met de ondernemingsraad, onder andere over de toekomst van Oxfam Novib en de beleidsdialoog met het ministerie.

In haar rol als klankbord en raadgever van de directie sprak de raad over de langetermijnvisie op veldkantoren, de uitkomsten van de evaluaties die in het afgelopen jaar gehouden werden en over een aantal activiteiten op het gebied van lobby en het vergroten van draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking.

De remuneratiecommissie van de Raad van Toezicht voerde de jaarlijkse beoordelingsgesprekken met de directie en stelde een voorstel op voor het variabele deel van de beloning directie. Dit deel wordt jaarlijks

vastgesteld aan de hand van de behaalde resultaten en de algemene beoordeling.

Naar aanleiding van het vertrek van de directeur Campagnes werd extern advies gevraagd over de omvang en taakverdeling binnen de directie. Op basis van dat advies en de mening van de directie werd besloten over te gaan tot vervulling van de vacature. De commissie keurde de profielschets goed en de werving werd eind december gestart.

De financiële commissie bereidt ten behoeve van de overige leden van de Raad van Toezicht adviezen voor over de jaarrekening, de begroting en de financiële kwartaalrapportages en andere onderwerpen met een financiële component. De jaarrekening en het verslag van de accountant werden besproken met de directie en de accountant. De commissie beoordeelt tweemaal per jaar het door de directie bijgehouden risicoregister. Verder sprak de commissie afgelopen jaar over de uitgangspunten voor een nieuw pensioencontract, de nieuwe Richtlijn voor de Jaarverslaggeving en de consequenties daarvan, en over de gewenste omvang van het eigen vermogen. Naar aanleiding van de bankencrisis werd al in een vroeg stadium nagegaan welke risico's Oxfam Novib liep en hoe deze zo goed mogelijk voorkomen zouden kunnen worden.

De leden van de Raad van Toezicht die deel uitmaken van de Round Table spraken met de directie over hoe de denkkraft van de Round Table nog beter geprikkeld en gebruikt kan worden. De leden van de Round Table werden in 2006 benoemd voor een periode van drie jaar; met de directie werd afgesproken dat er in 2009 een evaluatie zal plaatsvinden om te beoordelen of deze manier van consultatie van *stakeholders* effect heeft.

De voorzitter van elke Oxfam maakt deel uit van de Board of Trustees van Oxfam International. Deze board komt eenmaal per jaar bijeen en houdt gedurende het jaar een aantal telefonische conferenties. Van die vergaderingen wordt verslag gedaan aan de Raad van Toezicht. Daarnaast besprak de raad een aantal specifieke onderwerpen rond de samenwerking in Oxfam-verband. Zoals de groeistrategie van het samenwerkingsverband, waarbij vanuit Oxfam Novib sterk is aangedrongen op uitbreiding van de confederatie met organisaties uit ontwikkelingslanden. Ook werd ingestemd met een voorstel voor het verstrekken van leningen aan kleinere Oxfams om hen in staat te stellen hun eigen capaciteit voor fondsenwerving uit te breiden. De Oxfams beoordelen elkaar op naleving van de gezamenlijk afgesproken Financial Standards. De Raad

van Toezicht nam kennis van de uitkomsten van de *peer review* van Oxfam Novib, waaruit blijkt dat de integriteit van de systemen en procedures alsmede de bestuursinrichting ruim voldoende zijn.

Bij de instelling van de Raad van Toezicht in 2006 namen de negen leden van het voormalig stichtingsbestuur zitting in de Raad van Toezicht. In de statuten werd vastgelegd dat de raad door natuurlijk verloop uiterlijk in 2009 zijn definitieve omvang van zeven leden bereikt moet hebben. Twee leden van de raad namen in oktober 2008 afscheid waarmee die voorgeschreven omvang bereikt is. Kees Slingerland liet weten niet voor een laatste herbenoemingstermijn in aanmerking te willen komen, omdat hij de functie van voorzitter van de Raad van Toezicht van Wilde Ganzen kreeg aangeboden. Peter Schulkes nam afscheid om gezondheidsredenen. Sandra Lutchman werd opnieuw benoemd als lid van de Raad van Toezicht voor een periode van drie jaar.

In september evalueerde de raad het eigen functioneren. Hierbij werd met name naar de institutionele en procedurele kant gekeken. Geconstateerd werd dat de door de directie aangeleverde informatie vaak te uitgebreid is en dat de raad zelf er niet altijd in slaagt om zich te concentreren op de hoofdlijnen. Maar over het algemeen is de raad van mening dat zij haar toezichthoudende taak goed kan vervullen en goed vervult. Er zijn afspraken gemaakt om de volgende evaluatie te richten op het relationele niveau. Verder werd gekeken naar de expertises die in de raad vertegenwoordigd zijn en welke er ontbreken. Aan de hand van het vastgestelde profiel en de huidige samenstelling kijkt de raad alvast vooruit naar de expertises waarmee de raad zou moeten worden aangevuld. Dit laatste gebeurt in samenspraak met de ondernemingsraad, omdat de ondernemingsraad het recht van voordracht van twee leden van de Raad van Toezicht heeft. Met het vertrek van Peter Schulkes is op dit moment slechts een lid op voordracht van de ondernemingsraad benoemd.

Leden van de Raad van Toezicht worden in de gelegenheid gesteld tijdens hun zittingsperiode één of twee maal kennis te maken met het werk van de partnerorganisaties van Oxfam Novib. In januari 2008 vond een veldbezoek plaats aan Somalië, Kenia, Tanzania en Ethiopië waaraan twee leden van de Raad van Toezicht deelnamen. Hun reiservaringen leverden veel stof tot discussie op, al is het soms moeilijk om deze een goede plaats te geven in de vergaderingen van de Raad van Toezicht.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden. Onkosten voor reizen en verblijf worden vergoed op basis van de regeling die voor alle medewerkers en vrijwilligers van Oxfam Novib geldt. In 2008 werd 1.471 euro uitgekeerd aan onkostenvergoeding.

Den Haag, 6 april 2009

Prof. dr. ir. Joris Voorhoeve, voorzitter

Drs. Wout Blokhuis RA

Drs. Cees ten Broek

Mr. Sandra Lutchman

Mevr. Marianne Douma

Drs. Tonny Filedt Kok-Weimar MPH

Mr. Fré le Poole

De samenstelling van de Raad van Toezicht per 31 december 2008 is opgenomen in bijlage 1.

7. Round Table

De Round Table is een commissie van externe stakeholders. De directie consulteert de Round Table als onderdeel van het beleidsproces. Dat betekent dat de Round Table vaak aan het begin van een nieuwe ontwikkeling gevraagd wordt mee te denken, een mening te geven. De bijdragen van de Round Table worden vervolgens meegenomen bij de verdere uitwerking. Leden hebben zitting voor drie jaar. De groep is bewust klein: één representant van elke doelgroep. Op die manier komt een echte uitwisseling en discussie tot stand. Behalve een representant van de verschillende groepen stakeholders maken ook drie leden van de Raad van Toezicht deel uit van de Round Table.

De Round Table kwam in 2008 tweemaal bijeen, in mei en november. In beide bijeenkomsten stond de toekomstige rol van Oxfam Novib centraal. In het voorjaar bereidde Oxfam Novib zich voor op haar deelname in de beleidsdialoog: een dialoog tussen de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de maatschappelijke organisaties werkzaam op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. De Round Table werd gevraagd een reactie te geven op de belangrijkste trends en ontwikkelingen die een rol zullen spelen voor maatschappelijke organisaties in de hele wereld. Oxfam Novib had die trends op een rij gezet en aan de hand daarvan mogelijke rollen voor civil society beschreven. Dat leverde een boeiende discussie op, met name over de rol van serviceverlener en de rol van intermediair voor maatschappelijke participatie. Punten uit die discussie werden door Oxfam Novib gebruikt om haar visie verder aan te scherpen en te betrekken op haar eigen rol. Over de drie functies van Oxfam Novib (strategische ontwikkelingsfinancier, beleidsbeïnvloeder, maatschappijopbouwer) was meer overeenstemming: alle drie moeten gehandhaafd blijven. Wel werden andere en nieuwe accenten gelegd. In aanvulling op de discussie tijdens de bijeenkomst hebben een aantal leden van de Round Table adviezen op papier gezet.

Oxfam Novib betrok deze in de discussies en commentaren tijdens de beleidsdialoog en deed daarvan verslag in de volgende Round Table.

Nadat in de zomer de beleidsdialoog met de minister plaatsvond, definieerde Oxfam Novib onder andere op basis daarvan een aantal mogelijke *nieuwe* rollen en functies voor zichzelf. De Round Table werd gevraagd of deze rollen passend zijn voor Oxfam Novib en in welke mate. Daarbij liet de Round Table een aantal kritische geluiden horen. Er was zeker geen overeenstemming over de mogelijke nieuwe rollen. De Round Table adviseerde om juist meer nadruk op huidige rol van Oxfam Novib te leggen en hierover veel beter en duidelijker te communiceren. Verder werd aanbevolen om voor nieuwe richtingen, zoals kennismanagement, vooral samenwerking te zoeken met specialisten op dat gebied en gezamenlijk de *niche* te zoeken die Oxfam Novib kan vervullen. Tijdens de bijeenkomst werden handvatten gegeven voor het maken van keuzes. Daarmee gaat de directie verder. De discussie in de Round Table markeerde de eerste opstap naar de ontwikkeling van een nieuw Bedrijfsplan voor de periode 2010-2015.

8. Toelichting op de Jaarrekening 2008

8.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een verantwoording van de kosten en opbrengsten en de financiële positie van Oxfam Novib in 2008. In 2008 besteedde Oxfam Novib in totaal 175,8 miljoen euro aan haar doelstelling structurele armoedebestrijding. Daarnaast werd 7,5 miljoen euro uitgegeven aan kosten voor werven van alle baten en 2,7 miljoen euro aan kosten voor beheer en administratie. In totaal heeft Oxfam Novib daarmee 186,1 miljoen euro besteed in 2008.

Daarnaast is 8,6 miljoen euro aan leningen en garanties verstrekt aan partnerorganisaties, waarvan 4,1 miljoen euro uit aflossingen van eerder verstrekte leningen en 4,5 miljoen euro uit 'nieuw' geld.

De jaarrekening is opgesteld volgens de richtlijnen van Oxfam International en volgens de Richtlijn 650 voor de Jaarverslaglegging ten behoeve van fondsenwervende instellingen, die gehanteerd wordt door het CBF. Dit betekent onder meer dat alle bestedingen zijn toegerekend aan Oxfam Novib's doelstelling 'structurele armoedebestrijding', aan werving van baten en aan beheer en administratie.

In overeenstemming met de Oxfam International Financial Standards wordt deze doelstelling verdeeld in vijf categorieën:

- Het steunen van projecten van partnerorganisaties. Dit is in de jaarrekening terug te vinden als 'Projecten en Programma's'.
- Het steunen en versterken van partnerorganisaties zelf valt onder 'Ondersteuning partnerorganisaties'.
- Het voeren van campagnes in Nederland om mensen te binden aan de beweging voor een rechtvaardige wereld zonder armoede valt onder de categorie 'Popular campaigning'.
- Het alleen of samen met anderen beïnvloeden van overheden, bedrijven en andere instellingen ten gunste van armoedebestrijding en ontwikkeling valt onder de categorieën 'Beleidsbeïnvloeding Oxfam Novib' en 'Beleidsbeïnvloeding partnerorganisaties'.
- Het overbrengen van het ideaal van Oxfam Novib – een rechtvaardige wereld zonder armoede – naar een groot publiek en het onderhouden van alle relaties met de mensen die Oxfam Novib steunen, valt onder de categorie 'Marketing en voorlichting'.

8.1.1 De opbrengsten

In 2008 was 193,1 miljoen euro beschikbaar voor besteding aan de doelstelling (zie Staat van baten en lasten). In 2007 was dit 193,9 miljoen euro. De daling in opbrengsten van 0,8 miljoen euro is het resultaat van 9,8 miljoen euro lagere baten door afnemende activiteiten in verband met de tsunami, een 2,5 miljoen euro hogere bijdrage uit de medefinanciering, 5,1 miljoen euro hogere overheidsbijdrage van onder andere de Europese Unie, 1,7 miljoen euro meer inkomsten uit renten, 0,3 miljoen euro meer uit de uitgeverij, 0,5 miljoen lagere bijdrage van de Nationale Postcode Loterij en 0,1 miljoen euro lagere baten uit eigen fondsenwerving.

Oxfam Novib ontvangt overheidssubsidie uit het medefinancieringsprogramma van het ministerie van Buitenlandse Zaken (Ontwikkelingssamenwerking). Deze subsidie ligt vast voor de jaren 2007-2010 en werd toegekend op basis van de aanvraag die Oxfam Novib indiende in 2006. De subsidie uit het medefinancieringsprogramma in 2008 van 129,4 miljoen euro beslaat 67 procent van de totale opbrengsten. Het vergelijkbare cijfer over 2007 is 65 procent (126,9 miljoen euro). De opbrengst uit het medefinancieringsprogramma wordt verantwoord op basis van de door Oxfam Novib goedgekeurde projecten en programma's van partnerorganisaties en goedgekeurde leningen aan partnerorganisaties.

De eigen fondsenwerving daalde met 0,1 miljoen euro van 28,3 miljoen euro in 2007 naar 28,2 miljoen euro in 2008 en bleef 0,4 miljoen onder de begroting. De oorzaak is niet de kredietcrisis, maar onder andere het tekort aan capaciteit bij de wervingsbureaus voor telemarketing en straatwerving en huis-aan-huis-werving.

Onder 'acties van derden' verantwoordt Oxfam Novib de bijdragen uit de Nationale Postcode Loterij (NPL). In 2008 ontving Oxfam Novib hiervan in totaal 15,8 miljoen euro. Hiervan betreft 15,0 miljoen euro de reguliere bijdrage. Daarnaast ontving Oxfam Novib uit de extra trekking nog eens 0,8 miljoen euro voor een gezamenlijk project met Artsen zonder Grenzen, "Een kwestie van gezond verstand", in de Democratische Republiek Congo.

Onder 'gezamenlijke acties' verantwoordt Oxfam Novib de bijdragen van overige externe particuliere organisaties en samenwerkingsverbanden als Oxfam International. Dit ging in 2008 om 6,3 miljoen euro. Doordat enkele eerder goedgekeurde activiteiten geen doorgang konden vinden heeft Oxfam Novib in 2008 per saldo 0,9 miljoen euro ingetrokken van het Tsunami Fund van Oxfam International.

Andere Oxfams en overige externe organisaties keurden voor ruim 5,8 miljoen euro projectvoorstellen van Oxfam Novib goed. In 2008 ontving Oxfam Novib 0,6 miljoen euro uit acties van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO), waarvan het meeste voor Birma na de cycloon. De bijdrage van Stop Aids Now! bedroeg 0,9 miljoen euro.

Oxfam Novib dient ook projectvoorstellen ter financiering in bij de Europese Unie en ministeries. Deze worden verantwoord onder overige overheidssubsidies. In 2008 is voor 7,3 miljoen euro van dergelijke voorstellen goedgekeurd, waar 9,1 miljoen euro was begroot. In 2006 was dit bijna 2,1 miljoen euro.

Vrouwencondoom

Voor het project met het vrouwencondoom (project 'Universal Access to Female Condom' UAFC) hebben diverse donoren en de Nederlandse overheid 10,4 miljoen euro toegekend. Hiervan is 5,5 miljoen euro opgenomen als bate in deze jaarrekening. Het resterende deel zal de komende jaren als bate opgenomen worden als de verplichtingen aan partners worden aangegaan. Van deze 5,5 miljoen euro is 3 miljoen euro opgenomen bij de baten uit overige externe donoren. Dit betreft onder andere de goedkeuring door Danida (ministerie van buitenlandse zaken van Denemarken) van ruim 2 miljoen euro. De overige 2,5 miljoen euro is opgenomen bij de additionele programmabaten van de overheidssubsidies.

8.1.2 De bestedingen

In 2008 heeft Oxfam Novib 175,8 miljoen euro besteed aan de doelstelling structurele armoedebestrijding (in 2007 was dit 170,8 miljoen euro). Vermeerderd met de kosten van 7,5 miljoen euro voor werving van baten en met de kosten voor beheer en administratie van 2,7 miljoen euro, zijn de totale bestedingen 186,1 miljoen euro (in 2007 was dit 180,9 miljoen euro). De kosten van bestedingen aan de doelstelling inclusief verstrekte leningen minus aflossingen als percentage van de totale baten waren 92,0%.

Bestedingen aan de doelstelling

De bestedingen aan de doelstelling zijn ingedeeld naar de vijf categorieën zoals genoemd aan het begin van dit hoofdstuk. Binnen deze categorieën worden de kosten ingedeeld naar drie soorten activiteiten: verstrekte subsidies, eigen activiteiten en uitvoeringskosten (zie specificatie 'bested aan structurele armoedebestrijding' op pagina 12).

'Verstrekte subsidies' zijn de subsidies aan partnerorganisaties, voornamelijk in ontwikkelingslanden (141,5 miljoen euro).

De eigen activiteiten ('operational program') betreffen de projecten en programma's die niet door partnerorganisaties worden uitgevoerd, maar door Oxfam Novib zelf. Het zijn projecten in Nederland en Europa in het kader van campagnes, beleidsbeïnvloeding, ondersteuning van partnerorganisaties op het gebied van kennismanagement, contingencyplanning en dergelijke, inclusief dit soort activiteiten van medewerkers op de veldkantoren. In 2008 is hier 14,8 miljoen euro aan besteed (13,9 miljoen euro in 2007).

Daarnaast voerde Oxfam Novib in 2008 voor 4,1 miljoen euro zelf activiteiten uit in het kader van voorlichting en marketing.

De kosten voor programmamanagement onder 'bested aan de doelstelling' betreffen de kosten die gemaakt worden om de juiste projecten en partnerorganisaties te selecteren (strategische planning), de projecten en programma's te volgen, beoordelen en evalueren, en kosten om de interne processen van Oxfam Novib in goede banen te leiden. In 2008 besloegen deze uitvoeringskosten 8,9 procent van de kosten van het programmawerk vermeerderd met de uitvoeringskosten en leningen uit "nieuw geld" (zie "relevante kengetallen" op pagina 7 en 8). Gemiddeld over de afgelopen drie jaar bedroegen deze uitvoeringskosten 8,5 procent. Het percentage bleef onder de interne maximumnorm van 9 procent. Dit kwam met name door de relatief lage uitvoeringskosten (minder dan 6 procent) van tsunamiprojecten in 2006 en 2007.

Kosten eigen fondsenwerving en werving overige baten

De kosten eigen fondsenwerving bedroegen in 2008 6,1 miljoen euro. Dit is 0,1 miljoen euro meer dan in 2007 en 0,1 miljoen minder dan begroot. Er is met name minder uitgegeven dan begroot aan telemarketing door de capaciteitsproblemen bij de bureaus die Oxfam Novib inschakelt.

De kosten van eigen fondsenwerving bedroegen 21,9 procent van de opbrengsten ervan. Volgens de norm van

het CBF voor organisaties met het CBF-keurmerk mogen gemiddeld over drie jaar de kosten maximaal een kwart van de opbrengsten zijn. Oxfam Novib hanteert intern een norm van maximaal 22 procent.

De kosten voor werving van overige baten bedroegen conform de begroting 1,4 miljoen euro. Dit is voor de werving van baten uit gezamenlijke acties, acties van derden en verkrijging van overheidssubsidies.

Kosten beheer en administratie

De kosten beheer en administratie zijn 2,7 miljoen euro en waren door lagere personeelskosten 0,1 miljoen euro onder de begroting.

Normering programmawerk

De verstrekte subsidies aan partnerorganisaties en de eigen activiteiten voor 'popular campaigning', beleidsbeïnvloeding en ondersteuning van partnerorganisaties worden gerekend tot programmawerk. Oxfam Novib hanteert al jaren als interne norm dat minimaal 85 procent van haar totale bestedingen naar programmawerk gaat. In 2008 was dit 86,0 procent (86,6 procent in 2007). Zie hiervoor de kengetallen op pagina 7 en 8. De rest van de bestedingen betreffen kosten voor programmamanagement, voor eigen fondsenwerving, overige kosten voor werving van baten, kosten van beheer en administratie en kosten voor de doelstelling voorlichting en marketing.

8.1.3 Het resultaat

Het saldo lopend boekjaar kwam in 2008 uit op 7,1 miljoen euro. Van dit bedrag is 4,2 miljoen euro geormerkt voor leningen, actiefondsen SHO, seniorenbeleid en Fonds op Naam. Dit bedrag is toegevoegd aan de betreffende bestemmingsreserves. Dan resteert er een bedrag van 2,8 miljoen euro. De directie heeft hiervan 1,3 aan de bestemmingsreserve Oxfam Novib-projecten ontwikkelingssamenwerking en 1,5 aan de continuïteitsreserve toegevoegd.

In 2008 is de wenselijke omvang van de continuïteitsreserve opnieuw berekend, op basis van het bestaande model, een geactualiseerde risicoanalyse en deze jaarrekening. Daaruit blijkt dat de wenselijke omvang tussen 9,7 en 14,3 miljoen euro is. Daarmee blijft deze continuïteitsreserve ruim binnen de door het CBF toegestane omvang zoals vermeld in de code 'Reserve Goede doelen' van de Vereniging van Fondsenwervende instellingen. Die omvang is anderhalf

maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Bij Oxfam Novib zou dit dan ruim 44 miljoen euro zijn. De omvang van de continuïteitsreserve op 31 december 2007 bedroeg 9,6 miljoen euro en is door de toevoeging van 1,5 miljoen euro aangevuld tot 11,1 miljoen euro.

8.1.4 Toekomstige ontwikkelingen

De financiële vooruitzichten voor 2009 zijn afgeleid uit het Bedrijfsplan 2007-2010, rekening houdend met nieuwe ontwikkelingen zoals de economische crisis in Nederland en in de wereld. Voor 2009 is in dat kader een gematigde groei van zowel inkomsten als uitgaven begroot met een verdere afvlakking in 2010. Dit betekent een significante bijstelling van onze groeiverwachting, met name bij de eigen fondsenwerving.

De opbrengsten hiervan zullen naar verwachting licht groeien of gelijk blijven in plaats van de sterke stijging die oorspronkelijk was voorzien. De inkomsten van de Nationale Postcode Loterij zullen in 2009 gelijk blijven en vanaf 2010 qua vaste inkomsten dalen. Dit omdat de Nationale Postcode Loterij haar beleid verandert en meer inzet op grote innovatieve projecten. Afhankelijk van de bijdrage aan speciale projecten van Oxfam Novib zullen vanaf 2010 de totale inkomsten van de Nationale Postcode Loterij wijzigen. De inkomsten uit externe indieningen, zoals bijvoorbeeld Europese subsidies zullen naar verwachting licht stijgen, onder meer door projectsubsidies ter plaatse in ontwikkelingslanden aan te vragen via de veldkantoren.

Oxfam Novib blijft sturen op doelmatigheid. De komende jaren zullen de kosten voor eigen fondsenwerving binnen de normen van het CBF blijven. Ook zal Oxfam Novib opnieuw deelnemen aan de benchmark Overhead uitgevoerd door Berenschot. Het percentage besteed aan de doelstelling zal boven de 90 blijven.

De omvang van de vaste personele bezetting zal de komende jaren op het hoofdkantoor kritisch worden gevolgd. Afhankelijk van het aantal uit te voeren speciale projecten zal extra flexibele capaciteit wel nodig zijn. Naar verwachting zal dit ondermeer op de veldkantoren nodig zijn voor lokale projecten waar veldaanwezigheid wordt vereist. Oxfam Novib verwacht de komende jaren te investeren in haar IT-systemen. Dat is nodig om projecten met financiering van meer dan één donor te kunnen ondersteunen en een betere interactie met veldkantoren, andere Oxfams en partnerorganisaties mogelijk te maken.

Kosten voor onderzoek en ontwikkeling om innovatie van ontwikkelingshulp te bevorderen zullen naar verwachting worden gefinancierd door extra projectsubsidies aan te vragen bij diverse overheidsinstanties en internationale “foundations”.

De economische crisis kan van invloed zijn op de risico's van microfinanciering. Oxfam Novib let daarom de komende jaren extra op de solvabiliteit en de valutaproblematiek van kredietinstellingen in ontwikkelingslanden, zodat er op tijd op problemen kan worden gereageerd.

Voor de periode 2011-2015 gaat Oxfam Novib wederom een subsidieaanvraag indienen bij de Nederlandse regering voor medefinanciering. Naar verwachting zal het huidige subsidiestelsel worden herzien.

8.2 Relevante kengetallen in duizenden euro's

8.2.1 CBF-kengetallen (index 2006 = 100)	Rekening 2006	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008
Baten eigen fondsenwerving	26.076	28.299	28.600	28.224
Index	100	109	110	108
Kosten eigen fondsenwerving	5.985	5.993	6.219	6.142
Index	100	100	104	103
in % baten eigen fondsenwerving gemiddeld over 3 jaar (norm max 22%)	22,2%	21,8%	21,9%	21,9%
Opbrengst Nationale Postcode Loterij + Stop Aids Now!	15.462	16.270	15.000	15.785
Index	100	105	97	102
Kosten beheer en administratie	2.541	2.765	2.853	2.748
Index	100	109	112	108
in % van totale lasten + verstrekte leningen (in het jaar) (norm max 2%)	1,3%	1,4%	1,5%	1,4%
Kosten besteed aan de doelstelling	174.459	170.846	172.391	175.820
Index	100	98	99	101
in % totale baten	94,4%	88,1%	92,0%	91,0%
Kosten besteed aan de doelstelling + verstrekte leningen -/- aflossingen	178.101	176.696	176.691	177.616
Index	100	99	99	100
in % totale baten	96,3%	91,1%	94,3%	92,0%

De kosten van eigen fondsenwerving bedroegen 21,9% van de opbrengsten uit eigen fondsenwerving. Volgens de norm die het CBF hanteert voor organisaties die het CBF-keurmerk hebben, mogen de gemiddelde kosten over drie jaar maximaal een kwart van de opbrengsten zijn. Oxfam Novib hanteert intern een norm van maximaal 22% over drie jaar.

Het kengetal 'besteed aan de doelstelling' is opgenomen inclusief en exclusief de mutatie in de verstrekte leningen en aflossingen.

Een nieuw kengetal is dat voor 'kosten beheer en administratie'. Die komen uit op 1,4%, en daarmee onder de door de directie gestelde norm van 2%. De toerekening van kosten aan beheer en administratie is conform het model van de Vereniging van Fondsenwervende Instellingen.

8.2.2 Oxfam Novib-kengetallen

Naast de CBF-kengetallen hanteert Oxfam Novib al meerdere jaren eigen kengetallen voor de interne sturing. Oxfam Novib onderscheidt kosten van programmawerk (programmakosten) en overige kosten (niet-programma). Het streven is dat minimaal 85 procent van de bestedingen, programmawerk betreffen. Om aan te sluiten bij het bedrijfsplan is dit kengetal gecorrigeerd voor de splitsing van overige lasten en baten voortvloeiend uit de eisen die de richtlijn voor de jaarverslaglegging stelt.

Oxfam Novib-kengetallen	Rekening 2006	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008
Programmabestedingen in % totale lasten en leningen				
Kosten programmawerk en leningen in % totale lasten en leningen	86,2%	86,6%	85,9%	86,0%
Kosten programmawerk en leningen in % totale lasten en leningen gemiddeld over 3 jaar	Norm >85% 3 jr		86,3%	86,3%
Programmamanagement in % kosten programmawerk en leningen				
Programmamanagement in % kosten programmawerk en leningen	7,6%	8,1%	8,7%	8,9%
Programmamanagement kosten in % kosten programmawerk en leningen gemiddeld over 3 jaar	Norm < 9%		8,5%	8,5%
	Rekening 2006	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008
Personeelskosten				
Index	100	108	123	121
Eigen bijdrage				
in % totale lasten	36%	34%	31%	30%

Kosten programmawerk

Inclusief de leningen verstrekt aan partners uit medefinancieringsgeld is het percentage voor programmakosten 86,0 procent en het driejarig gemiddelde 86,3%. Dit ligt iets boven het begrote kengetal door de hogere verstrekte subsidies dan begroot. Het CBF-kengetal 'besteed aan de doelstelling' verschilt van het percentage 'kosten programmawerk' doordat het eerste kengetal een percentage is van de baten en het tweede een percentage van de lasten. Verder is het percentage 'kosten programmawerk' exclusief 'kosten programmamanagement' en exclusief de kosten voor de doelstelling voorlichting en marketing.

'Kosten programmamanagement'

Onder het medefinancieringsstelsel sturen organisaties zelf op doelmatigheid via een systeem van continue kwaliteitsverbetering. Als onderdeel hiervan hanteert Oxfam Novib een interne norm van maximaal 9,0 procent voor 'kosten programmamanagement'. Om aan te sluiten bij het bedrijfsplan is dit kengetal gecorrigeerd voor de splitsing van overige lasten en baten, voortvloeiend uit de eisen die de richtlijn voor de jaarverslaglegging stelt. Bovenstaand overzicht laat zien dat in 2008 dit cijfer uitkwam op 8,9 procent. Het gemiddelde over de laatste drie jaar is 8,5 procent. Het percentage bleef onder de interne maximumnorm van 9 procent, met name door tsunamiprojecten in 2006 en 2007. De uitvoeringskosten hiervan lagen onder de 6 procent.

Voor een toelichting van de personeelskosten zie pagina 37.

Eigen bijdrage

Conform het Beleidskader Medefinancieringsstelsel moet de organisatie vanaf 1 januari 2009, naast de subsidie uit medefinanciering, nog minstens 25% eigen inkomsten hebben. Die komen bij Oxfam Novib uit eigen fondsenwerving, bijdragen van andere donoren (zoals de Europese Unie) en inkomsten uit opdrachten. Daarnaast heeft Oxfam Novib nog inkomsten van rente op leningen, maar die worden hierbij niet meegeteld. In 2008 kwam Oxfam Novib uit op 30 procent eigen inkomsten. De jaren daarvoor was het hoger door extra inkomsten uit tsunami-acties.

9 Jaarrekening

9.1 Balans per 31 december

na resultaatbestemming, in duizenden euro's

	2008	2007	ref.
ACTIVA			
Materiële vaste activa	8.226	7.999	9.6.1
Financiële vaste activa	26.176	25.582	9.6.2
Vorraden	151	139	9.6.3
Vordering overheden			
• langlopend	56.651	59.493	
• kortlopend	<u>•</u>	<u>46.188</u>	
	56.651	105.681	9.6.5
Vorderingen	8.150	12.881	9.6.6
Liquide middelen	51.078	46.152	9.6.7
Liquide middelen betreffend voorschot ministerie Buitenlandse Zaken subsidie 2009	57.875	•	
Totaal	208.307	198.434	
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
• Reserves			
– waarvan continuïteitsreserve	11.100	9.561	9.6.8.1
– waarvan bestemmingsreserves	<u>21.667</u>	<u>16.089</u>	9.6.8.1
	32.767	25.650	
• Fondsen	<u>28.076</u>	<u>28.135</u>	9.6.8.2
	60.843	53.785	
Voorzieningen	324	411	9.6.9
Schulden:			
• op lange termijn	378	94	
• op korte termijn	<u>10.883</u>	<u>8.600</u>	
	11.261	8.694	9.6.10
Projectverplichtingen:			
• langlopend	70.177	58.108	
• kortlopend	<u>65.702</u>	<u>77.436</u>	
	135.879	135.544	9.6.5
Totaal	208.307	198.434	

De balans 2007 in de tabel hierboven wijkt af van die uit de jaarrekening 2007 door een stelselwijziging van de pensioenwaardering.

Zie hiervoor de waarderingsgrondslagen en de toelichting bij voorzieningen.

9.2 Staat van baten en lasten in duizenden euro's

	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007	ref.
BATEN				
Baten uit eigen fondsenwerving	28.224	28.600	28.299	9.7.1
Baten uit gezamenlijke acties (overige externe donoren en andere Oxfams)	6.339	4.776	16.186	9.7.2
Baten uit acties van derden	15.785	15.000	16.270	9.7.3
Overheidssubsidies medefinanciering	129.401	126.252	126.873	9.7.4
Overheidssubsidies overig	7.276	9.065	2.140	9.7.4
Overige baten	6.105	3.605	4.128	9.7.5
Totale baten	193.130	187.298	193.896	
LASTEN				
Besteed aan de doelstelling structurele armoedebestrijding				
Projecten en programma's	117.117	118.125	113.210	9.7.6.1
Beleidsbeïnvloeding partnerorganisaties	33.467	29.239	33.631	9.7.6.1
Beleidsbeïnvloeding Oxfam Novib	5.631	6.394	5.173	9.7.6.1
Ondersteuning partnerorganisaties	5.351	5.211	4.607	9.7.6.1
Popular campaigning	10.161	9.234	10.429	9.7.6.1
Voorlichting en marketing	4.093	4.188	3.796	9.7.6.1
	175.820	172.391	170.846	9.7.6.1
Werving baten				
Kosten eigen fondsenwerving	6.142	6.219	5.993	9.7.6.2
Kosten gezamenlijke acties	249	260	223	
Kosten acties van derden	370	401	363	
Kosten verkrijging subsidies overheden	746	779	669	
	7.507	7.659	7.248	
Beheer en administratie				
Kosten beheer en administratie	2.748	2.853	2.765	
Totale lasten	186.074	182.903	180.858	
RESULTAAT	7.056	4.395	13.038	
Besteed aan de doelstelling buiten de staat van baten en lasten				
Verstrekte leningen en garanties	8.645	9.350	11.380	
Ontvangen aflossingen	6.849	5.050	5.530	
Resultaatsbestemming				
Toevoeging/onttrekking aan				
Bestemmingsreserves	5.578	51	5.363	
Bestemmingsfondsen	-60	4.300	5.798	
Continuïteitsreserve	1.538	44	1.877	
	7.056	4.395	13.038	

9.2.1 Specificatie besteed aan structurele armoedebestrijding in duizenden euro's

	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Projecten en programma's			
Verstrekte subsidies	105.124	107.626	102.434
• Operational program kosten	1.567	0	1.325
• Program managementkosten	10.426	10.499	9.451
Eigen activiteiten	11.993	10.499	10.776
	117.117	118.125	113.210
Beleidsbeïnvloeding partnerorganisaties			
Verstrekte subsidies	30.695	26.856	30.976
• Operational program kosten			
• Program managementkosten	2.772	2.383	2.655
Eigen activiteiten	2.772	2.383	2.655
	33.467	29.239	33.631
Beleidsbeïnvloeding Oxfam Novib			
Verstrekte subsidies	0	0	0
• Operational program kosten	4.901	5.655	4.792
• Programmanagement kosten	730	739	381
Eigen activiteiten	5.631	6.394	5.173
	5.631	6.394	5.173
Ondersteuning partnerorganisaties			
Verstrekte subsidies	0	0	0
• Operational program kosten	4.206	4.220	3.458
• Programmanagement kosten	1.145	991	1.149
Eigen activiteiten	5.351	5.211	4.607
	5.351	5.211	4.607
Popular campaigning			
Verstrekte subsidies	5.713	4.100	5.690
• Operational program kosten	4.092	4.719	4.357
• Programmanagement kosten	356	415	382
Eigen activiteiten	4.448	5.134	4.739
	10.161	9.234	10.429
Voorlichting en marketing			
• Voorlichtingsactiviteiten uitgeverij	2.010	2.015	1.789
• Actiekosten corporate, magazine	1.494	1.516	1.425
• Bureaukosten	589	657	582
Eigen activiteiten	4.093	4.188	3.796
	4.093	4.188	3.796
Lasten besteed aan de doelstelling	175.820	172.391	170.846

Van de post Voorlichting en marketing heeft 227.000 euro betrekking op voorlichting via kanalen van de Nationale Postcode Loterij.

Besteed aan de doelstelling structurele armoedebestrijding naar soort kosten

	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Verstrekte subsidies	141.532	138.582	139.100
Eigen activiteiten popular campaigning, beleidsbeïnvloeding, ondersteuning partnerorganisaties	14.766	14.594	13.932
Eigen activiteiten voorlichting en marketing	4.093	4.188	3.796
Eigen activiteiten: program managementkosten	15.429	15.027	14.018
	175.820	172.391	170.846

Naast subsidies aan partnerorganisaties heeft Oxfam Novib in 2008 voor 9,7 miljoen euro leningen aan partnerorganisaties goedgekeurd. Hiervan komt 4,5 miljoen euro uit medefinancieringsgeld en Oxfam Novib-projectgelden, en 5,2 miljoen euro uit aflossingen van verstrekte leningen uit voorgaande jaren.

De goedgekeurde medefinancieringsgelden voor leningen worden uit het saldo van het lopend boekjaar toegevoegd aan de bestemmingsreserve Leningen en garanties en na overmaking aan de partnerorganisatie verantwoord in de financiële vaste activa als verstrekte lening. In 2008 bedroegen de overgemaakte verstrekte leningen en garanties 8,6 miljoen euro (2007: 9,5 miljoen euro).

9.3 Kasstroomoverzicht In duizenden euro's

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. In 2008 namen de geldmiddelen toe van 46.152.000 euro per 1 januari tot 108.953.000 euro per 31 december 2008. De toename van de liquide middelen wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het ministerie van Buitenlandse Zaken op 29 december 2008 het voorschot op de subsidie voor het eerste halfjaar van 2009 heeft overgemaakt (57,8 miljoen euro). Daardoor was het eindsaldo van 2008 buitengewoon hoog. In verband met de stelselwijziging in de pensioenen zijn de vergelijkende cijfers voor 2007 aangepast. Het betreft hier het exploitatiesaldo en de mutatie in de voorzieningen. De grote mutatie in vorderingen hangt samen met de ontvangst van het voorschot op de subsidie.

De toename van 62.801.000 euro in 2008 verliep als volgt.

	2008	2007
A. Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	7.056	13.038
Aanpassen voor:		
• afschrijvingen materiële vaste activa	751	995
• mutatie voorzieningen	-87	-105
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	7.720	13.928
Mutatie in voorraden	-12	-4
Mutatie vorderingen	53.763	-29.793
Mutatie schulden	2.567	-422
Mutatie projectverplichtingen	335	-3.953
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	64.373	-20.244
B. Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-978	-502
(Des)investerings in financiële vaste activa	-594	-4.735
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.572	-5.237
C. Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	•	•
Aflossing uit langlopende schulden	•	•
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	•	•
Mutatie liquide middelen A - B + C	62.801	-25.481
Liquide middelen einde boekjaar	108.953	46.152
Liquide middelen begin boekjaar	46.152	71.633
Mutatie liquide middelen	62.801	-25.481

9.4 Waarderingsgrondslagen

9.4.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650. Dit is de richtlijn voor fondswervende instellingen. Deze richtlijn is dit jaar voor het eerst van toepassing op de jaarrekening van Oxfam Novib. Onder de nieuwe richtlijn moeten kosten niet meer alleen worden toegerekend aan de kosten van eigen fondsenwerving en de doelstellingen (projecten en programma's, ondersteuning partners, beleidsbeïnvloeding, popular campaigning en voorlichting en marketing – en daarbinnen operational program en program management), maar ook aan:

- kosten beheer en administratie;
- kosten werving baten, gesplitst naar eigen fondsenwerving, baten gezamenlijke acties, baten acties van derden en overheidssubsidies.

Daarnaast zijn overige baten en lasten gesplitst in overige baten en zijn de overige lasten toegerekend aan bestedingen aan de doelstelling structurele armoedebestrijding, kosten werving baten en kosten beheer en administratie.

9.4.2 Stelselwijziging pensioenwaardering

De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft een nieuwe richtlijn voor de pensioenwaardering gepubliceerd. De toepassing hiervan leidt tot een stelselwijziging voor de waardering van de pensioenlasten en de pensioenvoorziening. Het oude stelsel is gebaseerd op een risicobenadering, waarbij de pensioenlast en de pensioenvoorziening werden bepaald door een actuariel bureau. De nieuwe richtlijn is gebaseerd op verplichtingen. Dit sluit beter aan bij de Nederlandse situatie.

Effecten

De stelselwijziging heeft effect op de pensioenvoorziening, de continuïteitsreserve en de pensioenlast voor 2006 en 2007. Ook veranderen er kengetallen.

De pensioenvoorziening die Oxfam Novib had is vrijgevalen en toegevoegd aan de continuïteitsreserve. Dit is conform de richtlijnen verwerkt in de balans per 31 december 2007. De betekenis voor vermogen en resultaat van het boekjaar 2008 zijn niet te bepalen omdat geen actuariële berekening is uitgevoerd.

Pensioenvoorziening, continuïteitsreserve, pensioenlast en resultaat

Op 31 december 2007 was de pensioenvoorziening 728.000 euro. Door de stelselwijziging is deze er niet meer en is dit bedrag aan de continuïteitsreserve toegevoegd. Deze verandert daardoor van 8.833.000 euro in 9.561.000 euro.

In 2007 was de opgenomen pensioenlast 1.177.000 euro. Door de stelselwijziging wordt deze last met 656.000 euro verhoogd tot 1.833.000 euro. Dat geeft als effect dat het resultaat 656.000 euro lager wordt. Het saldo lopend boekjaar verandert daardoor van 13.695.000 euro positief in 13.039.000 euro positief.

	jaar- rekening 2007	stelsel- wijzi- ging	vergelijkende cijfers 2007 in jaarrekening 2008
.....			
pensioenvoorziening	728	-728	•
pensioenlast	1.177	656	1.833
resultaat	13.695	-656	13.039
continuïteitsreserve	8.833	728	9.561
.....			

Kengetallen

De wijzigingen zijn doorgevoerd in de vergelijkende cijfers en de effecten hiervan zijn verwerkt in de kengetallen. Door de stelselwijziging stijgt het percentage 'kosten eigen fondsenwerving' zowel in 2006 als 2007 met 0,1%. Het percentage 'kosten beheer en administratie' blijft in beide jaren ongewijzigd. Het percentage 'kosten besteed aan de doelstelling' stijgt in 2006 met 0,2% en in 2007 met 0,3%, zowel exclusief als inclusief leningen en aflossingen.

9.4.3 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen aanschafwaarde, verminderd met afschrijvingen gebaseerd op de getaxeerde levensduur. Op het moment van aanschaffing in enig jaar wordt de afschrijving tijdsevenredig bepaald.

9.4.4 Financiële vaste activa

De hieronder opgenomen actiefposten zijn als volgt gewaardeerd:

- deelnemingen: tegen verkrijgingsprijs;
- ASN-Novib Fonds: tegen participatiewaarde;
- leningen: tegen nominale waarde. Indien luidend in vreemde valuta: omgerekend tegen de koers op balansdatum;
- deposito's t.b.v. garanties: tegen nominale waarde. Indien luidend in vreemde valuta: omgerekend tegen de koers op balansdatum;
- Participatie TCX: tegen nominale waarde. Indien luidend in vreemde valuta: omgerekend tegen de koers op balansdatum.

Valutarisico's op verstrekte leningen (microkredieten aan ontwikkelingslanden) worden afgedekt met valutatermijncontracten, tenzij er geen markt is voor valutatermijncontracten van lokale valuta. Conform Richtlijn 290 worden vanaf 2008 de valutatermijncontracten tegen actuele waarde gewaardeerd.

9.4.5 Voorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen historische uitgaafprijs, verminderd met een voorziening voor incurantheid. De voorziening voor incurantheid wordt bepaald op basis van de verwachte verkopen. De historische uitgaafprijs bestaat uit de direct ten behoeve van de onderscheiden artikelen gemaakte kosten, zoals drukkosten, royalty's, vertaalkosten, honoraria auteurs en copyrights.

9.4.6 Vorderingen

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid van de vorderingen. Vorderingen luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op balansdatum. De vordering uit hoofde van goedgekeurde projecten van overheden en overige externe organisaties wordt gewaardeerd op nominale waarde zijnde de tegenover partnerorganisaties bestaande projectverplichtingen verminderd met de hiervoor al ontvangen gelden. Op basis van de goedkeuringen binnen het Medefinancieringsprogramma ontstaan (meerjarige) projectverplichtingen die uitgaan boven de tot en met het betreffende jaar beschikbare middelen. Op grond van de geldende overeenkomsten voor deze programma's wordt

hiertegenover een vordering op het ministerie opgenomen.

9.4.7 Liquide middelen

De waardering van de liquide middelen vindt plaats tegen nominale waarde. Liquide middelen luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op balansdatum. Eventuele koersresultaten worden ten laste van de Staat van baten en lasten gebracht.

9.4.8 Voorziening regeling oudere werknemers

Voor werknemers die in 2001 55 jaar en ouder waren, bestaat de mogelijkheid van een glijdende afbouw van het dienstverband met behoud van salaris. Deze groep is aangevuld met medewerkers die in 2001 53 of 54 jaar waren en voor deze regeling geopteerd hebben. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks bepaald op basis van de toekomstige verplichting jegens de deelnemers. De rekenrente is 4 procent.

9.4.9 Overige activa en passiva

Deze zijn gewaardeerd op nominale waarde. Overige activa en passiva luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers op balansdatum.

9.5 Resultaatbepaling

Rekening houdend met de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen wordt het saldo lopend boekjaar bepaald als het verschil tussen de baten uit eigen fondsenwerving, het aandeel in gezamenlijke acties en acties van derden, overheidssubsidies, overige baten, en de lasten in het kader van de doelstelling structurele armoedebestrijding inclusief toegerekende kosten, de lasten werving baten en de kosten beheer en administratie. Voor zover niet anders vermeld worden baten en lasten toegerekend aan het betreffende jaar en lasten verantwoord op basis van historische kosten.

9.5.1 Baten uit eigen fondsenwerving

De baten uit eigen fondsenwerving worden verantwoord in het jaar waarop de bate betrekking heeft. Opbrengsten met een incidenteel karakter worden verantwoord in het jaar van ontvangst.

Opbrengsten uit nalatenschappen (legaten en dergelijke) worden verantwoord in het jaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

9.5.2 Kosten eigen fondsenwerving

Onder de kosten van fondsenwerving worden verantwoord de directe en indirecte kosten voor de werving en uitbouw van relaties, op basis van historische kosten. De indirecte kosten betreffen de toegerekende uitvoeringskosten.

9.5.3 Aandeel in gezamenlijke acties

Bijdragen uit noodhulpacties van de SHO worden verantwoord in het jaar van ontvangst. Bijdragen uit Stop Aids Now! worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft. Bijdragen van andere Oxfams en overige externe organisaties en uit het Oxfam International Tsunami Fund worden toegerekend aan het betreffende jaar op basis van in samenwerking met deze organisaties goedgekeurde projectbedragen.

9.5.4 Aandeel in acties van derden

De opbrengsten uit de Nationale Postcode Loterij worden verantwoord in het jaar waarop de bate betrekking heeft.

9.5.5 Overheidssubsidies en eigen projectfondsen

Overheidssubsidies worden als bate verantwoord op basis van goedgekeurde projectbedragen. De met deze overheidssubsidies samenhangende dekkingsbijdrage voor apparaatskosten wordt op basis van reële kosten toegerekend aan het betreffende jaar.

De toegewezen projectfondsen uit de baten van eigen fondsenwerving en van de Nationale Postcode Loterij worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'Oxfam Novib projecten Ontwikkelingssamenwerking' en op basis van in het jaar goedgekeurde projectbedragen als last verantwoord in de Staat van baten en lasten en onttrokken aan de bestemmingsreserve.

9.5.6 Bestedingen structurele armoedebestrijding

De bestedingen aan de doelstelling structurele armoedebestrijding worden onderscheiden naar vijf categorieën:

- Projecten en programma's;
- Beleidsbeïnvloeding Oxfam Novib en partnerorganisaties;
- Ondersteuning partnerorganisaties;
- Popular campaigning;
- Voorlichting en marketing.

De uitvoeringskosten worden toegerekend aan deze categorieën evenals aan de kosten fondsenwerving. Deze toerekening berust op een consistente gedragslijn op basis van vaste, intern vastgestelde verdeelsleutels. Deze verdeelsleutels zijn gebaseerd op tijdsbesteding van personeel en gebruik van middelen en diensten.

Projecten en programma's

De bestedingen betreffen de in het jaar goedgekeurde projectbedragen voor externe projecten.

Beleidsbeïnvloeding Oxfam Novib en partnerorganisaties

De bestedingen betreffen de in het jaar goedgekeurde projectbedragen voor externe projecten en kosten van zelf uitgevoerde beleidsbeïnvloeding.

Ondersteuning partnerorganisaties

De bestedingen betreffen de in het jaar goedgekeurde projectbedragen voor externe projecten en kosten van zelf uitgevoerde programma-activiteiten ter ondersteuning en versterking van partnerorganisaties.

Popular campaigning

De bestedingen betreffen de in het jaar goedgekeurde projectbedragen voor externe projecten en kosten van zelf uitgevoerde programma-activiteiten voor popular campaigning.

Voorlichting en marketing

De bestedingen aan voorlichting en marketing betreffen de kosten van informatie en communicatie inclusief de daaraan toegerekende uitvoeringskosten en de lasten van de uitvoering.

9.5.7 Kosten beheer en administratie

De kosten beheer en administratie zijn berekend conform het model van de Vereniging van Fondsenwervende Instellingen. Hierin zitten de kosten van de Directie, de Raad van Toezicht, de financiële administratie, de algemene secretariaten, de controllers en alle indirect hieraan toegerekende kosten voor zover niet direct toerekenbaar aan de doelstellingen en werving van baten.

9.5.8 Vreemde valuta

Vreemde valuta worden op de balans omgerekend tegen de koers op balansdatum. Vreemde valuta worden bij transacties gewaardeerd tegen transactiekoers. Koersverliezen worden als last in de Staat van baten en lasten verantwoord.

9.5.9 Pensioenlasten

De pensioenlasten bestaan uit de in rekening gebrachte pensioenpremies over het verslagjaar en de eventueel verwachte kosten voor indexatie als die dat jaar is toegezegd.

Oxfam Novib past onvoorwaardelijke indexatie toe op de pensioenrechten van de actieve deelnemers.

De pensioenregelingen van Oxfam Novib zijn in grote lijnen:

- *Regeling A*
Voor werknemers van Oxfam Novib die op 1 januari 2002 55 jaar of ouder zijn, of op 1 januari 2002 53 of 54 jaar zijn en gekozen hebben voor deelname aan pensioenreglement A. Dit betreft een eindloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar en een pensioenopbouw van 1,5 procent van de laatstgeldende pensioengrondslag vermenigvuldigd met het aantal deelnemersjaren.
- *Regeling B*
Voor werknemers van Oxfam Novib die op of na 1 januari 2002 en voor 1 januari 2006 in dienst zijn getreden en zijn geboren voor 1 januari 1950 en voor werknemers die op 1 januari 2002 53 of 54 jaar zijn en gekozen hebben voor pensioenreglement B en zowel op 31 december 2001 en 1 januari 2002 in dienst waren van Oxfam Novib. Dit betreft een middelloonregeling met een pensioenrichtleeftijd van 63 jaar en een pensioenopbouw van 1,84 procent van de pensioengrondslag per dienstjaar en een tijdelijke ouderdomspensioenopbouw van 7 procent vanaf de 53-jarige leeftijd van de deelnemer tot de pensioenrichtdatum.
- *Regeling C*
Voor werknemers van Oxfam Novib die zijn geboren op of na 1 januari 1950 en werknemers die op of na 1 januari 2006 in dienst zijn getreden. Dit betreft een middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 63 jaar en een pensioenopbouw van 1,93 procent van de pensioengrondslag per dienstjaar.

Voor alle regelingen geldt een deelnemersbijdrage in de vorm van een percentage van de pensioengrondslag.

9.6 Toelichting op de balans

9.6.1 Materiële vaste activa

in duizenden euro's	Gebouwen	Inventaris en installaties	Informatie-systemen	Totaal
Aanschafwaarde per 31 december 2007	8.664	2.624	5.193	16.481
Afgeschreven t/m 2007	2.158	1.949	4.375	8.482
Boekwaarde per 31 december 2007	6.506	675	818	7.999
Bij: investeringen in 2008	224	212	542	978
Af: afschrijving in 2008	210	130	411	751
Boekwaarde per 31 december 2008	6.520	757	949	8.226
Desinvesteringen 2008	.	.	.	.
Aanschafwaarde per 31 december 2008	8.888	2.836	5.735	17.459
Afgeschreven t/m 2008	2.368	2.079	4.786	9.233

Alle materiële vaste activa betreffen activa benodigd voor de bedrijfsvoering.

De afschrijvingstermijnen zijn als volgt toegepast:

- gebouwen 50 gelijke jaarlijkse termijnen
- groot onderhoud gebouwen afhankelijk van het type onderhoud
- inventaris en installaties 8-10 gelijke jaarlijkse termijnen
- ICT infrastructuur 3-5 gelijke jaarlijkse termijnen
- ICT werkplek 4 gelijke jaarlijkse termijnen
- ICT campagnes 5 gelijke jaarlijkse termijnen
- ERP-systeem 7 gelijke jaarlijkse termijnen.

In 2008 is begonnen met het van binnen en van buiten opknappen van het gebouw. Hiervoor zijn belangrijke investeringen gedaan in gebouwen, inventaris en installaties. Deze werkzaamheden zullen in ieder geval doorlopen in 2009. In de informatiesystemen zijn belangrijke investeringen gedaan in de ontwikkeling van een on-line webwinkel.

Van desinvesteringen was in 2008 geen sprake. Volgens een in maart 2000 uitgevoerde taxatie bedraagt de onderhandse verkoopwaarde van de gebouwen 10.550.390 euro.

Met ingang van 1 april 2006 is een financieel lease-contract afgesloten met HP financial services voor netwerkkapitaal met een aanschafwaarde van 217.240 euro en een looptijd van 60 maanden. De boekwaarde op balansdatum bedroeg 104.999 euro. De uitstaande verplichting bedraagt 97.758 euro.

9.6.2 Financiële vaste activa

In duizenden euro's

	Stichting onze Wereld	Lening Oxfam France – Agir ici	Lening Triple Jump	Deel- nemings Triple Jump	Partici- patie TCX	Deel- nemings Oikocredit	ASN- Novib Fonds	Leningen	Garanties	Totaal
Stand per 1 januari 2008	54	•	15	4	1.895	258	762	22.188	406	25.582
Voorziening per 1 januari 2008	•			•	•	•	•	406	•	406
	54	•	15	4	1.895	258	762	22.594	406	25.988
Mutaties bij:										
Gestort aandelenkapitaal	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Stockdividend/waardewijziging deelnemingen	•	•	•	•	•	10	35	•	•	45
Koersverschillen	•	•	•	•	-304	•	•	-913	8	-1.209
Verstrekte en toegezegde leningen	•	65	•	•	•	•	•	12.618	212	12.895
	•	65	•	•	-304	10	35	11.705	220	11.731
Mutaties af:										
Aflossing leningen	54	6	15	•	•	•	•	6.697	152	6.924
Afschrijving leningen en garanties	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
Toegezegde, nog niet verstrekte leningen	54	6	15	•	•	•	•	4.185	152	4.185
								10.882	152	11.109
Leningen volgens balanskoers	•	59	•	4	1.591	268	797	23.417	474	26.610
Stand voorziening 2008 per 31.12.2008								329		329
Stand per 31 december 2008	•	59	•	4	1.591	268	797	22.983	474	26.176
Aandeel Oxfam Novib in het aandelenkapitaal				25%	0,8%	0,075%	0,9%	22.626		

Specificatie Voorziening	Leningen	Garanties	Totaal
Stand per 1 januari 2008	406	•	406
Af: afschrijving leningen/garanties ten laste van de voorziening gebracht	•	•	•
Bij: dotatie voorziening ten laste van baten en lasten	357	•	357
Stand per 31 december 2008	763	0	763

Afloop	minder dan 1 jaar	1-5 jaar	meer dan 5 jaar	totaal
Lening Oxfam France-Agir ici	13	46		59
Leningen	7.356	15.488	573	23.417
Garanties	106	368	•	474
Totaal	7.475	15.902	573	23.950

Naast het traditionele ontwikkelingsprogramma financiert Oxfam Novib ook projecten door het verstrekken van leningen en garanties.

In 1996 is een deelneming genomen in het eigen vermogen van Oikocredit (Ecumenical Development Cooperative Society UA, EDCS), gevestigd in Amersfoort. De deelneming had eind 2008 een waarde van 268.000 euro.

In samenwerking met ASN Bank, gevestigd in Den Haag, is het ASN-Novib Fonds opgericht. Dit fonds is op 1 januari 2000 voor het publiek opengesteld. Oxfam Novib was tot 31 mei 2006 gedelegeerd fondsbeheerder van het ASN-Novib Fonds. Oxfam Novib heeft een deelneming in dit fonds voor een waarde per eind 2008 van 796.000 euro. Per 1 juni 2006 is het fondsbeheer van het ASN-Novib Fonds ondergebracht bij Triple Jump.

Triple Jump BV is gevestigd in Amsterdam en is een initiatief van ASN Bank, NOTS Foundation, Stichting Doen en Oxfam Novib om meer nieuwe instellingen voor microfinancieringen van de grond te krijgen en snel uit te laten groeien tot professionele financiële instellingen. Oxfam Novib heeft in 2006 een deelneming genomen in het eigen vermogen van Triple Jump. Per 1 maart 2007 is tevens het beheer van de Oxfam Novib leningenportefeuille bij Triple Jump ondergebracht.

In december 2007 is een participatie genomen in het TCX-valutafonds om koersrisico's op leningen verstrekt in locale valuta's te minimaliseren. Het TCX valutafonds is een initiatief van FMO (Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden) en komt voort uit de vaststelling dat veel partijen weg blijven uit ontwikkelingslanden, met name Afrika, omdat zij de valutarisico's te groot vinden. Het fonds, gevestigd in

Amsterdam, is een garantiefonds. Voor bij het fonds aangemelde leningen geldt dat de inleg gegarandeerd wordt door het fonds. Het grote achtergestelde belang van het ministerie van Buitenlandse Zaken en FMO draagt bij aan de soliditeit van het fonds. De waarde van de participatie was eind 2008 1,6 miljoen euro. Het koersverschil van 0,3 miljoen euro heeft voor 0,2 miljoen euro op 2007 betrekking. De deelneming is in de jaarrekening 2007 tegen administratiekoers gewaardeerd in plaats van de koers op 31 december 2007. Er zijn in 2008 geen leningen aangemeld bij het fonds. Bij de in 2008 verstrekte leningen was risicoafdekking bij TCX minder opportuun. De participatie is niet ten laste van de medefinancieringssubsidie gebracht, maar uit eigen gelden gefinancierd.

Leningen betreffen uitstaande bedragen bij partnerorganisaties (kredietorganisaties, productiecoöperaties en dergelijke) met een looptijd variërend van 2 tot 10 jaar en wisselende rentepercentages. De toegezegde maar nog niet verstrekte leningen betreffen in 2008 aangegane contracten, waarvoor de eerste betaling in 2009 plaats vindt of een tweede of derde tranche betaald wordt na 2008.

Garanties betreffen afgezonderde bedragen op deposito's waarvoor aan derden (Oikocredit, banken) garanties zijn afgegeven. De looptijd varieert van enkele maanden tot 7 jaar. Per 31 december 2008 bedroeg de leningen- en garantieportefeuille van Oxfam Novib 24 miljoen euro (23,5 miljoen euro uitstaande leningen en 474.000 euro aan garanties). Op basis van een schatting van oninbaarheid van de huidige leningenportefeuille is een voorziening van 762.000 euro opgenomen.

Eind 2008 waren voor 42 leningen de koersrisico's afgedekt door 69 termijncontracten. Als gevolg hiervan was eind december 2008 het uitstaand saldo 23.322.927 euro in plaats van 23.651.709 euro zonder termijncontracten. De looptijd van deze termijncontracten varieert van 0 tot 5 jaar en is in overeenstemming met het aflossingsschema van de betreffende leningen.

Op basis van een schatting van oninbaarheid van de huidige leningenportefeuille is 270.000 euro vrijgevallen ten gunste van het resultaat en aanvullend 626.500 euro als voorziening voor oninbaarheid ten laste van het resultaat opgenomen. De totale voorziening bedroeg eind 2008 762.500 euro en is bestemd voor vier incurante leningen.

Valutarisico's op verstrekte leningen (microkredieten aan ontwikkelingslanden) worden afgedekt met valutatermijncontracten, tenzij er geen markt is voor valutatermijncontracten van lokale valuta. Conform Richtlijn 290 worden vanaf 2008 de valutatermijncontracten tegen actuele waarde gewaardeerd. Ultimo 2008 waren voor 42 leningen de koersrisico's afgedekt door 69 termijncontracten. Als gevolg hiervan is het uitstaand saldo ultimo 2008 23.322.927 euro in plaats van 23.651.709 euro. De looptijd van deze valutatermijncontracten varieert van 0 tot 5 jaar en is in overeenstemming met het aflossingsschema van de betreffende leningen. De actuele waarde van de valutatermijncontracten bedraagt ultimo 2008 -/-328.782 euro en is opgenomen onder de schulden.

9.6.3 Voorraden in duizenden euro's, per 31 december

	2008	2007
Voorraden Uitgeverij		
Kalenderassortiment	7	79
Landenmappen	34	29
Romans	140	131
	181	239
Af: voorziening wegens incurantheid	30	100
	151	139
Voorziening wegens incurantheid		
Stand per 1 januari	100	83
Dotatie ten laste van de rekening van baten en lasten	42	83
	142	166
Ten laste van de voorziening gebracht	112	66
Stand 31 december	30	100

9.6.4 Vordering Overheden

Zie overzicht projectfondsen.

9.6.5 Overzicht projectfondsen in duizenden euro's

	Stand per 1 januari 2008				Mutaties in 2008				Stand per 31 december 2008			
	Project- verplichting	Vordering Buza/EU/ Ext.	Comm. ruimte	Totaal	Goedge- keurd	Ontvangen fondsen	Project- overma- kingen	Project- verplichting	Vordering Buza/EU/ Ext.	Comm. ruimte	Totaal	
Medefinanciering	104.003	94.565		9.438	117.656	168.424	114.062	107.598	43.797		63.801	
Additionele programma's	148	133		15	2.458	1.652	1.316	1.289	939		351	
Europese Unie	11.539	10.983		556	4.374	3.440	3.779	12.133	11.916		217	
	115.690	105.681	•	10.009	124.488	173.517	119.158	121.020	56.651	•	64.369	
Oxfams	2.324	223		2.100	1.152	1.348	2.094	1.382	28		1.354	
Overige externe fondsen	2.560	1.467		1.093	4.565	4.334	4.747	2.378	1.698		679	
OI Tsunami Fund	7.989	5.191		2.798	-1.236	4.312	5.480	1.273	-356		1.630	
	12.873	6.881	•	5.991	4.481	9.993	12.320	5.033	1.370	•	3.663	
Totaal overheids- en externe fondsen	128.563	112.562	•	16.000	128.969	183.510	131.478	126.052	58.021	•	68.032	
Oxfam Novib-fondsen	5.920	1.580	7.418	11.758	22.438	23.463	19.380	8.978		8.443	17.421	
NNPL speciale projecten	80	749	749	80	749	1.500	622	207	0	751	958	
Stop Aids Now!	437	154	597	880	672	815	518	591	127	741	1.204	
Acties SHO	546	0	644	1.190	1.117	527	1.610	51		54	106	
Totaal eigen fondsen	6.983	2.483	9.408	13.908	24.976	26.306	22.130	9.827	127	9.990	19.689	
TOTAAL	135.546	115.045	9.408	29.908	153.945	209.815	153.608	135.879	58.148	9.990	87.722	
Af: Hierin opgenomen leningen					4.494							
Af: Goedgekeurd voor eigen programma-activiteiten					7.919							
Projectgoedkeuringen conform de staat van baten en lasten					141.532							

N.B. In het kader van het Medefinancieringsprogramma is in december 2008 57.825.000 euro ontvangen als voorschot voor het eerste halfjaar 2009. Daardoor is de vordering op 31 december op overheden aanzienlijk gedaald ten opzichte van 1 januari.

9.6.6 Vorderingen in duizenden euro's, per 31 december

	2008	2007
Debiteuren	445	570
Te ontvangen uit Nationale Postcode Loterij	1.588	2.669
Projectgelden Oxfam en overige externe organisaties	1.853	1.844
Projectgelden Oxfam International Tsunami Fund	0	5.191
Projectgelden Nationale Postcode Loterij extra trekking	751	749
Apparaatskostenvergoeding	984	799
Nog te ontvangen interest	409	319
Vooruitbetaalde kosten woon/werkverkeer	187	119
Rekening-courant andere organisaties	240	50
Tussenrekening veldkantoren	496	0
Te ontvangen opbrengsten fondswerving	648	227
Te verrekenen met projectfondsen	329	58
Overige vooruitbetaalde en te ontvangen bedragen	220	286
	8.150	12.881
Specificatie Debiteuren		
Debiteuren algemeen	574	682
Af: voorziening dubieuze debiteuren	129	112
	445	570

De post Te ontvangen uit Nationale Postcode Loterij bestaat uit de eindafrekening van 2008. De vorderingen uit hoofde van toegezegde bijdragen van deelnemers aan een Partnerplan en van vaste donateurs zijn opgenomen in de post Debiteuren en zijn gewaardeerd onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Voor de vordering uit 2007 voor projectgelden uit het Tsunami Fund van Oxfam International is 4,1 miljoen euro ontvangen in 2008. Maar er is ook per saldo voor 1,2 miljoen euro aan goedkeuringen ingetrokken (3,2 miljoen intrekkingen, 2 miljoen goedkeuringen), waardoor een saldo blijft van 0,2 miljoen euro waarvoor nog projecten goedgekeurd kunnen worden. Dit saldo is opgenomen onder de schulden.

9.6.7 Liquide middelen in duizenden euro's, per 31 december	2008	2007
Deposito's	21.062	9.388
Deposito's inzake Indurmacs	0	119
Kas-, bank- en giroaldi	83.372	35.516
R/C Triple Jump	4.519	1.146
	108.953	46.169

Specificaties deposito's	Bedrag	Rentepercentage
Ondernemersdeposito ABN AMRO	2.500	3,38%
Ondernemersdeposito ABN AMRO	2.500	3,75%
Ondernemersdeposito ABN AMRO	2.000	3,50%
Ondernemersdeposito ING	2.300	2,50%
Ondernemersdeposito ING	2.500	3,44%
Ondernemersdeposito ING	2.500	4,80%
Ondernemersdeposito Rabobank	6.000	5,13%
Deposito fonds op naam ABN AMRO	702	2,90%
Deposito fonds op naam ABN AMRO	60	3,00%
	21.062	

Het hoge saldo op kas-, bank- en giroaldi wordt veroorzaakt door een storting van 57.875.000 euro door het ministerie van Buitenlandse Zaken op 29 december 2008 als voorschot op de medefinancieringssubsidie voor het eerste halfjaar van 2009. De stijging van de depositostand is het gevolg van de keuze om meer liquiditeit op deposito te zetten omdat dat een hogere renteopbrengst geeft. Als gevolg van de bankencrisis heeft Oxfam Novib haar liquiditeit gespreid over verschillende banken. ABN AMRO is de huisbankier.

Van de liquide middelen is 86.932.000 euro ter vrije beschikking. De liquide middelen staan tot een bedrag van 22.021.000 euro niet ter vrije beschikking doordat het deposito's zijn.

Over de saldi op de rekening-courant bij de huisbankier werd per eind 2008 een rente vergoed van 1-maand Euribor met aftrek van 0,15 procent per jaar. Oxfam Novib heeft een rekening-courant-kredietfaciliteit van 1 miljoen euro bij ABN AMRO Bank NV, waarvoor de kantoorpanden van Oxfam Novib als zekerheid dienen. Bij gebruikmaking van deze faciliteit is een debetrente per jaar verschuldigd die berekend wordt op basis van de eurobasisrente plus een opslag van 1 procent, met een minimum van 2,75 procent. Gedurende het verslagjaar is er geen gebruik van gemaakt.

Oxfam Novib heeft een internet spaarrekening waarop een bedrag is afgezonderd waarvoor tegenover derden een garantie is afgegeven. Het bedrag op deze rekening wordt verantwoord onder de deposito's in de Financiële vaste activa. De liquide middelen staan ter vrije besteding van Oxfam Novib.

9.6.8 Toelichting Reserves en Fondsen

Het eigen vermogen wordt conform de richtlijn gesplitst in reserves en fondsen:

- binnen de reserves wordt onderscheid gemaakt in continuïteitsreserve en de bestemmingsreserves;
- de fondsen vormen de middelen waaraan door derden een specifieke besteding is gegeven.

De continuïteitsreserve is om zeker te stellen dat de organisatie ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. De hoogte wordt bepaald door de risico's die de organisatie loopt bij een eventueel teruglopen van het werk of van de inkomsten. Conform het ontwikkelde model is een herberekening gemaakt van de wenselijke omvang van de continuïteitsreserve op basis van een schatting van de onzekerheid van de inkomensstromen en de flexibiliteit van de kosten. Daarbij is rekening gehouden met het advies 'Vermogensnormering goede doelen' van de Commissie-Herkströter en het Medefinancieringsstelsel 2007-2010.

Deze berekeningen geven een wenselijke minimumomvang aan van 9,7 miljoen euro en een maximum omvang van 14,3 miljoen euro. De omvang van de continuïteitsreserve na de vrijval van de pensioenvoorziening is 9,6 miljoen euro.

Besloten is een toevoeging van 1,5 miljoen uit het resultaat 2008 aan de continuïteitsreserve te doen. Daarmee blijft deze continuïteitsreserve ruim binnen de toegestane omvang vermeld in de code 'Reserve Goede doelen' van de Vereniging van Fondsenwervende Instellingen van 1,5 maal de jaarkosten van de werkorganisatie. In geval van Oxfam Novib zou dat neerkomen op ruim 44 miljoen euro, namelijk 1,5 maal 29,7 miljoen euro.

9.6.8.1 Reserves in duizenden euro's

	Continuïteits- reserve	Bestemmingsreserves					Totaal
		Oxfam Novib- projecten	Ouderen- beleid	Leningen/ Garanties	AKV	Totaal	
Stand per 1 januari 2008	9.561	7.418	748	7.339	584	16.089	25.650
Toegevoegd	1.539	26.271	187	11.831	959	39.248	40.787
Onttrokken		23.938	170	8.645	917	33.670	33.670
Totaal mutaties:	1.539	2.333	17	3.186	42	5.578	7.117
Stand per 31 december 2008	11.100	9.751	765	10.525	626	21.667	32.767

De bestemmingsreserves betreffen het deel van het vermogen dat, op basis van interne besluitvorming, is afgezonderd ten behoeve van specifieke activiteiten of projecten.

Bestemmingsreserve Oxfam Novib-projecten ontwikkelingssamenwerking in duizenden euro's

Stand per 1 januari 2008	7.418
Toevoeging: ontvangen fondsen	24.214
Af: naar vastgelegd vermogen	749
Extra dotatie uit resultaat	1.308
	26.271
Onttrekking: goedgekeurde fondsen	23.187
Af: goedgekeurd uit vastgelegd vermogen	751
	23.938
Stand per 31 december 2008	9.751

De bestemmingsreserve Oxfam Novib-programma betreft het deel van het besteedbaar vermogen waarin de in een jaar geormerkte gelden voor subsidies aan partnerorganisaties uit de opbrengsten eigen fondsenwerving, uit de Nationale Postcode Loterij en uit het nettoresultaat van de uitgeverij worden toegevoegd. De uit deze gelden goedgekeurde subsidies voor partnerorganisaties worden verantwoord in de Staat van baten en lasten en uit deze bestemmingsreserve onttrokken. Het geormerkte deel van de opbrengsten uit de extra trekking van de Nationale Postcode Loterij wordt afgezonderd in het bestemmingsfonds "NPL speciale projecten" omdat een externe partij de bestemming hiervan bepaalt.

Bestemmingsreserve ouderenbeleid

Voor de kosten van het nieuwe ouderenbeleid is met ingang van 2002 een bestemmingsreserve gevormd. In 2008 is daarin per saldo 17.000 euro toegevoegd. Deze toevoeging is gebaseerd op het voorheen beschikbare budget (geïndexeerd) voor de Regeling oudere werknemers. De werkelijke kosten worden verantwoord via de staat van baten en lasten en vervolgens, rekening houdend met de gebudgetteerde bruto toevoeging, toegevoegd danwel onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve leningen en garanties in duizenden euro's

.....

Stand per 1 januari 2008	7.339
---------------------------------	--------------

Toevoeging:

Goedkeuringen nieuw geld	4.494
Aflossingen leningen en garanties	6.849
Ontvangen inflatiecorrectie	488
	11.831

Onttrekking:

Verstrekte leningen en garanties	8.645
	8.645

Stand per 31 december 2008 **10.525**

.....

De bestemmingsreserve Leningen en garanties betreft het deel van het besteedbaar vermogen waarin de intern goedgekeurde financieringsaanvragen van leningen worden afgezonderd. Bij de opstelling van het leningcontract vindt toevoeging aan het bestemmingsfonds leningen plaats. Van het ministerie van Buitenlandse Zaken (DGIS) is toestemming gekregen om leningen uit medefinancieringgelden beschikbaar te stellen.

Bestemmingsreserve AKV

in duizenden euro's

	Stop Aids Now!	SHO Acties	Oxfam Novib- proj. OS	Overheid	Overige externe	Totaal
Stand per 1 januari 2008	97	38	13	241	195	584
Toevoeging: goedgekeurde AKV	67	29	•	444	419	959
Onttrekking: gerealiseerde AKV	46	47	13	339	472	917
Stand per 31 december 2008	118	20	0	346	142	626

.....

De bestemmingsreserve apparaatskostenvergoeding (AKV) dient ter financiering van activiteiten in het kader van de beheersing van projecten in ontwikkelingslanden. Het niveau van deze bestemmingsreserve wordt bepaald met inachtneming van intern vastgestelde richtlijnen die de continuïteit van de projectcyclus waarborgen.

9.6.8.2 Fondsen

in duizenden euro's

	Stop Aids Now!	SHO Acties	NPL speciale projecten	Fonds op Naam	Deel- nemingen	Garan- ties	Leningen	Totaal
Stand per 1 januari 2008	597	645	749	562	2.919	406	22.257	28.135
Toegevoegd	815	504	751	120	45	220	11.770	14.225
Onttrokken	671	1.094	749	•	305	152	11.314	14.285
Totaal mutaties	144	-590	2	120	-260	69	456	-59
Stand per 31 december 2008	741	55	751	682	2.659	475	22.713	28.076

.....

Specificatie fondsen Acties in duizenden euro's	Birma	Aardbeving Pakistan	Totaal acties
Stand per 1 januari 2008	0	645	645
Toevoeging			
Ontvangen gelden Acties	461	43	504
Onttrekking			
Goedkeuringen aan partnerorganisaties	435	659	1.094
Stand per 31 december 2008	26	29	55

Onder de post NPL speciale projecten zijn de toegezegde projectfondsen opgenomen uit de extra trekking van de Nationale Postcode Loterij in 2008. De Postcode Loterij keurde hiervoor het projectvoorstel "Een kwestie van gezond verstand" goed. Dit is een gezamenlijk project van Oxfam Novib en Artsen zonder Grenzen voor onderwijs en gezondheidszorg in de provincie Zuid-Kivu in de Democratische Republiek Congo. Oxfam Novib en Artsen zonder Grenzen ontvangen gezamenlijk hiervoor 1.668.745 euro, het aandeel voor Oxfam Novib hierin is 785.376 euro, waarvan 751.006 euro projectgelden.

Onder 'Fonds op Naam' is opgenomen het apart op naam beheerd vermogen binnen Oxfam Novib. De opbrengst uit dit vermogen komt jaarlijks beschikbaar voor besteding en wordt op kasbasis verantwoord als opbrengsten eigen fondsenwerving. In 2008 is 42.795 euro uitgekeerd. Oxfam Novib beheert het vermogen. Het is vooralsnog ondergebracht bij ABN AMRO. Eind 2008 bestond het uit het Hans Geveling Derde Wereld Fonds (612.490 euro), het Herman Schuurman Fonds (60.000 euro) en het Douma-Hamers Onderwijs Fonds (10.000 euro).

Voor een toelichting op de posten deelnemingen, garanties en leningen, zie het overzicht Financiële vaste activa eerder in deze jaarrekening.

9.6.9 Voorzieningen in duizenden euro's, per 31 december**2008****2007****Voorziening regeling oudere werknemers**

Stand per 1 januari	411	517
Ten laste van de voorziening gebracht	113	129
	298	388
Mutatie t.l.v. de staat van baten en lasten	26	23
	26	23
	324	411

Van deze voorziening is 101.000 euro kortlopend, dat wil zeggen naar verwachting te betalen binnen 1 jaar. In 2008 maakten 11 mensen gebruik van de regeling oudere werknemers. De salariskosten van deze mensen zijn ten laste van de voorziening gebracht. De kosten van vervanging zijn verantwoord onder de salariskosten.

Pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening is opgeheven als gevolg van de stelselwijziging; zie hiervoor de waarderingsgrondslagen.

9.6.10 Schulden in duizenden euro's, per 31 december**2008****2007****Schulden op korte termijn**

Crediteuren	4.209	2.074
Belastingen	741	655
Restitutie WAO-hiaatverzekering	•	162
Pensioenen	3	17
Overige vooruitontvangen en te betalen bedragen	5.930	5.692
	10.883	8.600

Schulden op lange termijn

Valutatermijncontracten	329	0
Financial lease	49	94
	10.932	8.694

Voor een toelichting op de valutatermijncontracten zie financiële vaste activa

9.6.11 Projectverplichtingen

Zie overzicht projectfondsen (pagina 24).

9.6.12 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Op 19 augustus 2003 is een bankgarantie verstrekt van 1.086.038 euro ten gunste van de Europese Unie.

Oxfam Novib heeft per 31 december 2008 verplichtingen uit een operationeel leasecontract met KPN Lease met een looptijd tot 31 december 2009 voor een leasebedrag per maand excl. BTW van 5.578,07 euro (geïndexeerd). Dit is inclusief de kosten van een onderhoudscontract voor infrastructuur en apparatuur.

Voor onderhoud van het gebouw zijn per 31 december 2008 de volgende verplichtingen aangegaan:

- binnenschilderwerk voor 320.000 euro;
- stoffering voor 208.000 euro.

Beide bedragen zijn exclusief BTW.

Oxfam Novib heeft een garantiefaciliteit van zeven miljoen euro bij de ABN AMRO Bank NV ter financiering van buitenlandse projecten. Het betreft garanties voor donoren (Europese Unie) en garanties ten behoeve van partnerorganisaties buiten Nederland die bij derden lenen. Ter dekking van deze verstrekte leningen verpand Oxfam Novib voor hetzelfde bedrag deposito's aan ABN AMRO.

9.6.13 Gebeurtenissen na balansdatum

Er waren na de balansdatum geen materiële gebeurtenissen die een bijstelling van de jaarrekening per 31 december 2008 nodig maken.

9.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

9.7.1 Baten uit eigen fondsenwerving in duizenden euro's	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Schenkeningen met notariële acte	3.562	3.433	3.604
Nalatenschappen	1.801	1.300	1.462
Donateurs	18.099	19.012	17.378
Giften	3.574	3.184	4.366
Bedrijven	989	1.216	1.120
Overige organisaties	199	455	369
	28.224	28.600	28.299

In 2008 daalden de opbrengsten uit eigen fondsenwerving met 0,1 miljoen euro ten opzichte van 2007 en bleven 0,4 miljoen euro onder de begroting. Dit komt door een lagere beginstand van donateurs dan gepland en een achterblijvende nieuwe aanwas via telemarketing, straatwerving en huis-aan-huis-werving. Dit laatste komt deels door capaciteitsproblemen bij de wervingsbureaus die Oxfam Novib inschakelt. Daarnaast haalt de opbrengst uit de jongerenmarkt de begroting niet, aangezien besloten is het niet langer als een specifieke doelgroep voor fondsenwerving van Oxfam Novib te zien en er dus geen activiteiten meer worden gericht op deze specifieke doelgroep. De kredietcrisis is geen oorzaak van de lagere opbrengsten uit fondsenwerving. De baten uit nalatenschappen waren hoger dan begroot. De verwachting voor 2009 is een gelijkblijvende opbrengst. De ontwikkeling wordt in 2009 nauwlettend gevolgd.

9.7.2 Aandeel in gezamenlijke acties in duizenden euro's	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Oxfam International Tsunami Fund	-923	240	8.851
Oxfams overig	1.196	3.885	3.924
Overige externe donoren	4.627	0	2.175
Noodhulpacties SHO	556	0	316
Stop Aids Now!	883	651	920
	6.339	4.776	16.186

Specificatie ontvangen uit Noodhulpacties SHO

Actie Java	74	0	25
Actie Suriname	0	0	0
Actie Birma	490	0	0
Actie Tsunami	0	0	150
Actie Aardbeving Pakistan	-8	0	141
	556	0	316

Oxfam International richtte in 2005 een speciaal Tsunami Fund op voor hulp aan de slachtoffers van de tsunami. Doordat enkele eerder goedgekeurde activiteiten geen doorgang konden vinden heeft Oxfam Novib in 2008 per saldo 0,9 miljoen euro ingetrokken van haar aanspraken op dit fonds. De toerekening van de apparaatskostenvergoeding (AKV) van de SHO-acties en het Tsunami Fund van Oxfam International aan het jaar 2008 zijn gebaseerd op de werkelijk gemaakte kosten. Oxfam Novib heeft als beleid geen opbrengsten uit noodhulpacties te begroten, tenzij de acties meer jaren lopen zoals de Tsunami-actie.

Vrouwencondoom

Voor het project met het vrouwencondoom (project 'Universal Access to Female Condom' UAFC) hebben diverse donoren en de Nederlandse Overheid 10,4 miljoen euro toegekend. Hiervan is 5,5 miljoen euro opgenomen als bate in deze jaarrekening. Het resterende deel zal de komende jaren als bate opgenomen worden als de verplichtingen aan partners worden aangegaan. Van deze 5,5 miljoen euro is 3 miljoen euro opgenomen bij de baten uit overige externe donoren. Dit betreft onder andere de goedkeuring door Danida (ministerie van buitenlandse zaken van Denemarken) van ruim 2 miljoen euro. De overige 2,5 miljoen euro is opgenomen bij de additionele programmabaten van de overheidssubsidies.

9.7.3 Aandeel in acties van derden in duizenden euro's	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Nationale Postcode Loterij			
Reguliere bijdrage	15.000	15.000	15.409
Extra bijdrage	785	0	796
Belopbrengsten	0	0	65
	15.785	15.000	16.270

De bijdrage uit de extra trekking 2008 van de Nationale Postcode Loterij is voor het gezamenlijk project met Artsen zonder Grenzen, "Een kwestie van gezond verstand" in de provincie Zuid-Kivu in de Democratische Republiek Congo.

9.7.4 Overheidssubsidies in duizenden euro's	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Medefinanciering totaal	129.401	126.252	126.873
Additionele programma's	2.471	0	-53
Europese Unie	4.805	9.065	2.193
	136.677	135.317	129.013
Specificatie overheidssubsidies			
Goedgekeurde projectgelden			
Medefinanciering verstrekte subsidies	105.243	102.670	102.487
Medefinanciering leningen	4.494	4.300	6.863
Medefinanciering eigen programmawerk	7.919	7.919	6.812
Additionele programma's	2.458	0	-59
Europese Unie	4.374	8.521	2.101
	124.488	123.410	118.204
Dekkingsbijdrage/apparaatskostenvergoeding			
Medefinanciering	11.745	11.363	10.711
Additionele programma's	13	0	6
Europese Unie	431	544	92
	12.189	11.907	10.809
	136.677	135.317	129.013

De overheidssubsidies van de Europese Unie zijn ruim twee keer zo hoog als in 2007, maar bleven achter op de begroting. Deels komt dit doordat de subsidies al wel toegezegd zijn (voor 7,1 miljoen euro in 2008), maar pas als opbrengst gerealiseerd worden als de uitgaven gedaan worden.

9.7.5 Overige baten in duizenden euro's	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Intrest rekening courant	555	100	361
Intrest eigen fondsen	500	22	-101
Rente op leningen, deposito's en deelnemingen	2.192	1.300	1.522
Inflatiecorrectie leningen	488	0	323
Stockdividend/waardewijziging aandelenkapitaal	45	0	21
Vrijval voorziening voor oninbaarheid leningen	0	0	64
Dividenduitkering	20	0	•
Koersresultaat vreemde valuta	17	0	3
Baten (bruto winst) voorlichtingsactiviteiten uitgeverij	2.286	2.172	2.005
Algemene opbrengsten/verschillen	2	11	-70
	6.105	3.605	4.128

De hogere baten uit rente op leningen, deposito's en deelnemingen ontstaan door de steeds grotere leningen-portefeuille. De hogere baten uit intrest rekening courant komen onder meer doordat er meer geld op deposito's is gestald met een hogere rente. De bruto winst van de uitgeverij is onder de overige baten opgenomen omdat de uitgeverij een voorlichtende functie heeft en niet gericht is op fondsenwerving. De voorlichting richt zich op ontwikkelingssamenwerking in het algemeen en de missie van Oxfam Novib in het bijzonder. De uitgeverij geeft boeken, agenda's, kalenders en muziek-CD's uit. De lasten van de uitgeverij staan onder de doelstelling voorlichting en marketing. Een eventueel nettoresultaat gaat via de projectbijdrage naar partnerorganisaties.

Model toelichting lastenverdeling in duizenden euro's

Model toelichting lastenverdeling in duizenden euro's

Jaarrekening 149

Toelichting model lastenverdeling

Oxfam Novib hanteert verschillende soorten verdeelsleutels om kosten toe te delen:

- a. Verdeelsleutels op basis van fte's voor de doorberekening van de kosten van gezamenlijke voorzieningen als ICT, huisvesting en de diverse personeelskosten naar alle bureaus van Oxfam Novib. Voor de verdere doorberekening van de bureaunkosten van centrale diensten, stafbureaus en directie naar de bureaus van de afdelingen Campagnes, MSS, Projecten en R&D-program (direct) worden ook fte-verdeelsleutels gebruikt.
- b. Verdeelsleutels binnen de afdeling Campagnes voor:
 - de toedeling van de kosten van de bureaus producten en secretariaat campagnes naar het bureau Popular Campaigning en het bureau Marketing en Fondsenwerving/uitgeverij;
 - de toedeling van de kosten van het bureau Marketing en Fondsenwerving/uitgeverij en het bureau Relatiebeheer naar de doelstelling Voorlichting en marketing, de kosten voor eigen fondsenwerving, de kosten van Popular Campaigning, de kosten van acties van derden (Nationale Postcode Loterij) en de kosten van beheer en administratie.
- c. Program verdeelsleutels voor de toedeling van de bureaunkosten van de bureaus MSS, Projecten, Popular Campaigning, Linkis en R&D naar kosten voor 'operational program', de kosten van programmamanagement (binnen de doelstellingen) en kosten van werving van baten uit 'externe indienen'.
- d. Verdeelsleutels voor de toedeling van kosten van de Centrale Diensten, staf en directie naar de kosten van beheer en administratie.
- e. Verdeelsleutel externe indienen voor splitsing van de kosten werving externe indienen naar kosten overheidssubsidies en kosten gezamenlijke acties.
- f. Verdeelsleutel om, uitgaande van de drie interventiestrategieën, verstrekte subsidies (projectgoedkeuringen) te splitsen naar Doelstelling beleidsbeïnvloeding en Doelstelling projecten en programma's. Percentage goedkeuringen geclassificeerd op duurzame armoedebestrijding (dab) en maatschappij-opbouw (mo) worden verantwoord onder projecten en programma's. Percentage goedkeuringen geclassificeerd op 'beleidsbeïnvloeding' worden verantwoord onder beleidsbeïnvloeding.

Toelichting bij de cijfers

Subsidies en bijdragen

De subsidies en bijdragen zijn 2,8 miljoen euro hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door hogere bedragen van goedkeuringen ten laste van medefinancieringsgelden en additionele goedkeuringen van het ministerie van Buitenlandse Zaken, lagere bedragen van goedkeuringen ten laste van Europese subsidies en hogere bedragen van goedkeuringen ten laste van externe donoren, noodhulpprojecten en projecten van Oxfam International. Er zijn wel hogere toezeggingen van Europese subsidies, maar die komen pas als bate tot uitdrukking op het moment dat Oxfam Novib de erbij behorende uitgaven doet.

Afdrachten

De contributie voor Oxfam International is begroot op 0,9 procent van het inkomen (flat tax). In de loop van 2008 heeft de Board van Oxfam International besloten de contributie te verhogen naar 1 procent van het inkomen van de lidorganisatie. Hierdoor wordt het budget voor 2008 met 0,1 miljoen euro overschreden.

Uitbesteed werk

Uitbesteed werk omvat de fee aan Triple Jump en de consultancykosten voor projecten. Deze categorie lasten is niet specifiek vastgesteld bij de begroting.

Publiciteit, communicatie en overige actiekosten

Deze categorie bestaat uit de operationele actiekosten voor de doelstellingen beleidsbeïnvloeding en popular campaigning. Daarnaast vallen hieronder de kosten voor leningen, werving, voorlichting en marketing, corporate voorlichting en acties van derden.

De belangrijkste oorzaken voor de overschrijding van 0,4 miljoen euro op het budget zijn:

- De kosten van koersverliezen op leningen en de dotatie aan de voorziening voor leningen bedroegen 1,6 miljoen euro. Deze worden niet begroot omdat koersresultaten zowel positief als negatief kunnen zijn.
- De budgetten voor operationele actiekosten voor beleidsbeïnvloeding worden onderschreden met in totaal 0,9 miljoen euro doordat een aantal activiteiten niet doorgegaan, vertraagd of verschoven zijn.
- Het budget voor actiekosten van werving van donateurs wordt met 0,1 miljoen euro onderschreden. In de loop van 2008 werd duidelijk dat de eigen fondsenwerving niet het beoogde bedrag zou halen. Hierdoor was er ook minder beschikbaar voor wervingsacties. Dit is opgevangen door het budget voor wervingsacties te verlagen.

Personeelskosten in duizenden euro's

Specificatie salariskosten	Rekening 2006	Rekening 2007	Begroting 2008	Rekening 2008
Salarissen incl. vacature/ziekte/peik	13.042	14.852	15.544	15.648
Sociale lasten	1.658	1.782	2.028	1.984
Pensioenpremie incl. vrijval wao-hiaat	1.803	1.833	1.945	1.960
Correctie actuariële pensioenlast	0	0	0	0
Totaal salariskosten	16.503	18.467	19.517	19.592
Af: externe doorberekeningen	0	104	0	108
Af: interne doorberekeningen	1.161	1.677	867	1.273
	15.342	16.686	18.650	18.211
Opleidingskosten	335	505	505	507
Overige personeelskosten	1.793	1.779	1.694	1.773
	17.470	18.970	20.849	20.491

Op 31 december 2008 had Oxfam Novib 349 medewerkers in dienst (omgerekend 321 voltijdsbanen of fte); op 31 december 2007 waren dit er 350 (321 fte). Oxfam Novib had op 31 december 2008 17 mensen naar het buitenland uitgezonden. In totaal werken 366 mensen bij Oxfam Novib. Daarnaast zijn 20 medewerkers voor veldkantoren lokaal geworven.

De post voor brutosalarissen is 0,1 miljoen euro hoger dan begroot. De sociale lasten en pensioenlasten waren in lijn met de begroting. Extern doorberekende personeelskosten waren niet begroot. Die waren er wel, onder meer voor medewerkers gedetacheerd bij Oxfam International en voor het project Quality Educators. De intern doorberekende kosten zijn 0,4 miljoen euro hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door toerekening aan diverse nieuwe projecten waarvan het project vrouwencondoom het grootste was (0,14 miljoen euro).

Na doorberekening zijn de personeelskosten 18,2 miljoen euro. Dit is ruim 0,4 miljoen euro lager dan begroot, als gevolg van de hogere doorbelastingen.

De overige personeelskosten zijn 0,1 miljoen euro hoger dan begroot. Overige personeelskosten zijn onder meer de kosten van secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden, zoals kinderopvang, ouderschapsverlof, regeling oudere medewerkers, vergoeding reiskosten woon-werkverkeer en bijzondere personeelskosten. De overschrijding betreft de bijzondere personeelskosten.

De groei van de personeelskosten tussen 2007 en 2008 komt voornamelijk door de autonome stijging van de salariskosten (inflatiecompensatie, nieuwe functie-loongebouw en periodieken). Een andere oorzaak is de budgettaire neutrale verplaatsing van de veldkantoren van algemene kosten (die dalen van 2007 naar 2008) naar salariskosten.

Huisvestingskosten

De huisvestingskosten betreffen de kosten van het kantoor in Den Haag en die van de kantoren in het veld, exclusief de afschrijvingskosten. De overschrijding van 0,1 miljoen euro komt doordat de huisvestingskosten van de veldkantoren niet waren begroot.

Kantoor- en algemene kosten

De kantoor- en algemene kosten betreffen de kosten voor reizen, ICT, accountant en kennismanagement. De overschrijding van 0,3 miljoen euro komt hoofdzakelijk door overschrijding van het budget reis- en verblijfkosten. Dit komt door striktere procedures bij de noodhulpprojecten en meer coördinatietaken van Oxfam Novib binnen Oxfam International.

Accountantshonoraria

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

Accountantshonoraria 2008 in duizenden euro's

Accountantsorganisatie	Controle jaarrekening	Andere controle- werkzaamheden	Fiscale advisering	Andere niet- controlediensten	Totaal
Kimani Kerrets & Co	•	5,0	•	•	5,0
Winning Business Systems	•	6,0	•	•	6,0
Rabin & Associates	•	11,0	•	•	11,0
Dubois	•	6,0	•	•	6,0
KPMG Holding N.V.	•	•	•	14,0	14,0
PWC Accountants NV.	117,5	34,3	•	10,7	162,5
PWC Belastingadviseurs NV.	•	•	•	81,2	81,2
Totaal	117,5	62,3	•	105,9	285,7

Accountantshonoraria 2007 in duizenden euro's

Accountantsorganisatie	Controle jaarrekening	Andere controle- werkzaamheden	Fiscale advisering	Andere niet- controlediensten	Totaal
Haasabo & Co	•	0,9	•	•	0,9
Dubois & Co	•	6,1	•	3,9	9,9
PWC Accountants N.V.	136,0	17,4	•	0,2	153,5
PWC Belastingadviseurs NV.	•	•	•	16,1	16,1
Strong NKV	•	•	•	4,4	4,4
Totaal	136,0	24,3	•	24,5	184,8

Bovenstaande honoraria betreffen werkzaamheden voor Oxfam Novib door accountantsorganisaties en externe accountants als bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties), alsmede door binnenlandse en buitenlandse accountantskantoren, inclusief hun fiscale afdelingen en adviesafdelingen.

Afschrijvingen

Afschrijvingen waren er voor huisvesting en ICT. De begroting wordt met 0,4 miljoen euro onderschreden. In 2008 is gestart met het van binnen en buiten opknappen van het pand. Dit is later begonnen dan gepland, waardoor de uitgaven lager uitvielen dan begroot. Hierdoor zijn de afschrijvingskosten 0,2 miljoen euro lager dan begroot. Daarnaast waren de afschrijvingskosten van ICT te hoog ingeschat.

9.7.6.1 Kosten eigen fondsenwerving in duizenden euro's	Rekening 2008	Begroting 2008	Rekening 2007
Mailingen en straatwerving	3.293	3.051	2.983
Marktonderzoek	127	91	89
Verzendkosten	544	528	516
Notariskosten schenkingsacten	135	78	76
Telemarketing	812	1.362	1.332
Diversen	112	48	47
	5.023	5.158	5.043
Afdelingskosten eigen fondsenwerving	1.119	1.061	950
	6.142	6.219	5.993

De kosten van eigen fondsenwerving bedroegen 21,8% procent van de bate eigen fondsenwerving. Het driejarig gemiddelde was 21,9%. Dit is onder de intern gestelde norm van 22 procent en lager dan de norm van het CBF van maximaal gemiddeld 25 procent over drie jaren.

9.7.7 Bezoldiging bestuurders

Voor bezoldiging van vier directeuren in 2008 is 499.809 euro inclusief sociale lasten, pensioenpremies en overige uitkeringen en vergoedingen betaald (2007: 469.462 euro). Het bruto loon (inclusief vakantietoeslag) van de huidige algemeen directeur (bezoldiging vanaf 01-02-2008) bedroeg 88.131 euro, de sociale lasten en pensioenpremie waren 15.084 euro en eenmalige uitkeringen en vergoedingen voor onkosten en openbaar vervoer 12.554 euro. Het bruto loon (inclusief vakantietoeslag) van de voormalig algemeen directeur (bezoldiging tot en met 31-03-2008) bedroeg 25.207 euro, de sociale lasten en pensioenpremie waren 3.580 euro en eenmalige uitkeringen en vergoedingen voor onkosten en openbaar vervoer 3.537 euro.

Oxfam Novib valt onder de werking van de Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens. Dit betekent dat het belastbaar jaarloon van functionarissen openbaar gemaakt moet worden als dat in 2008 uitsteeg boven 181.000 euro. Geen van de bestuurders of andere functionarissen van Oxfam Novib heeft een belastbaar jaarloon boven dit bedrag. De Raad van Toezicht is onbezoldigd.

Den Haag, 27 maart 2009

Directie:

Farah Karimi, algemeen directeur

Theo Bouma, directeur Projecten

Adrie Papma, directeur Bedrijfsvoering

Monica Maassen, directeur Campagnes

Den Haag, 6 april 2009

Raad van Toezicht:

Prof.dr.ir. Joris Voorhoeve, voorzitter

Drs. Cees ten Broek

Drs. Wout Blokhuis RA

Mevr. Marianne Douma

Drs. Tonny Filedt Kok-Weimar MPH

Mr. Sandra Lutchman

Mr. Fré le Poole

9.8 Accountantsverklaring

Aan de Raad van Toezicht van Oxfam Novib

Accountantsverklaring

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Prinses Margrietplantsoen 46
2595 BR Den Haag
Postbus 30715
2500 GS Den Haag
Telefoon (070) 342 61 11
Fax (070) 342 64 00
www.pwc.com/nl

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2008 van Oxfam Novib te Den Haag bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de winst-en-verliesrekening over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor Fondsenwervende Instellingen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

HAW-107375a/evdw/320704/pvdv

PricewaterhouseCoopers is de handelsnaam van onder meer de volgende vennootschappen: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287) en PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289). Op diensten verleend door deze vennootschappen zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Deze Algemene Voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam en ook in te zien op www.pwc.com/nl

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Oxfam Novib per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor Fondsenwervende Instellingen.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 30 maart 2009
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

H.A. Wink RA

9.9 Tariefberekening

De tariefstructuur van Oxfam Novib is gebaseerd op de begroting 2008. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten aangehouden.

1. Beschikbare uren

Het tarief gaat uit van 1.549 beschikbare uren per fte (rekeneenheid voor voltijdsbaan). Dit is gebaseerd op een werkweek van 36 uur, 33 vakantie- en feestdagen en het verzuimpercentage in 2008 van 3,14%. Door een lager verzuimpercentage waren er 2,8% meer uren beschikbaar dan begroot.

			Rekening 2008	Begroting 2008
Bruto uren	52 weken x	36 uur =	1.872	1.872
Af: Feestdagen	7 dagen x	8 uur =	-56	-56
Af: Correctie ADV	1 dagen x	8 uur =	-8	-8
Af: Vakantiedagen	25 dagen x	8 uur =	-200	-200
Af: Ziekteverzuim (2008)	3,14% van bruto uren		-59	-101
Gemiddeld aantal beschikbare uren per fte			1.549	1.507

2. Opslag indirecte tijd

De proef met tijdschrijven in 2004 gaf aan dat 12,7% van de beschikbare uren besteed wordt aan intern overleg, training en professionaliseren. Dat zijn 197 uren per fte. Dit betekent dat 1.352 uren per directe fte toerekenbaar zijn aan het programmawerk en dat een opslag voor indirecte tijd wordt gehanteerd van 14,5%.

3. Directe formatie

Aantallen directe fte's zijn gebaseerd op de begrote vaste formatie 2008. Dit is de formatie benodigd voor de uitvoering van het reguliere werk. Projectmatige formatie en tijdelijke formatie in verband met tijdelijke extra geldstromen als gevolg van rampen zijn buiten beschouwing gelaten. Van deze directe fte's wordt 12,7% van de beschikbare uren aangemerkt als indirecte tijd in het tarief per uur (zie punt 1 en 2).

4. Indirecte kosten: bedrag per hoofd

De aantallen indirecte fte's zijn tevens gebaseerd op de begrote vaste formatie voor 2008.

De indirecte staf betreft Personeel & Organisatie, Finance & Control, Facilitaire dienstverlening, ICT, interne en corporate communicatie en de algemene directie. De kosten van deze formatie zijn opgenomen in het tarief in een bedrag per toerekenbaar uur.

Kosten van ICT, huisvesting, kwaliteit en overige kantoorkosten zijn tevens opgenomen in het tarief in een bedrag per toerekenbaar uur.

5. Buiten tarief

Buiten het tarief zijn gehouden de reis- en verblijfkosten van de directe formatie, de kosten van samenwerking met internationale netwerken en de kosten van buitenlandse vertegenwoordiging. Deze kosten zijn afzonderlijk begroot in de middelen.

Hierna volgen achtereenvolgens het overzicht van begrote kosten in 2008 binnen het tarief, de berekening van het gemiddeld tarief per uur op basis van deze begrote kosten, en de tabel tariefstructuur 2008 waarin is opgenomen het tarief per uur ingedeeld naar functiecategorie.

Tariefberekening

Kosten Oxfam Novib in duizenden euro's

	Begroting 2008		Rekening 2008	
	fte's	bedrag	fte's	bedrag
1. Directe kosten				
Loonkosten directe formatie	255,7	14.993	245,6	14.580
2. Indirecte kosten				
Indirecte ondersteunende staf	53,0	2.982	51,1	2.654
Overige personeelskosten		1.940		2.145
Reis- en verblijfkosten		10		17
Overige kantoorkosten		1.394		1.707
Raad van toezicht en accountant		252		268
Huisvestingskosten		1.457		1.292
Kosten ICT		1.395		1.423
Kosten kwaliteitsverbetering		97		26
	53,0	9.527	51,1	9.532
Totaal	308,7	24.520	296,7	24.112

Berekening gemiddeld tarief per toerekenbaar uur in euro's

					Begroting 2008	Rekening 2008
a.	Gemiddelde loonkosten per directe fte:	14.580.000	x	245,6	fte	= 59.377
	Beschikbare uren per fte:			1.549	uur	
	Directe loonkosten per beschikbaar uur:	59.377	/	1.549	uur	= 38,33
b.	Opslag voor indirecte tijd:	38,3	x	14,5%		= 5,58
c.	Toerekenbare uren per fte:			1.352	uur	
	Indirecte kosten per toerekenbaar uur:	9.531.662	/	(269,6 fte x 1.352 uur)		= 28,71
Gemiddeld tarief per toerekenbaar uur					72,61	72,89

De daling van het tarief is veroorzaakt door een lager ziekteverzuim en hogere doorbelaste personeelskosten. Deels wordt dit gecorrigeerd door de hogere doorbelasting in fte's.

Het gemiddeld tarief per toerekenbaar uur is vervolgens gesplitst in een uurtarief per functiecategorie. Oxfam Novib hanteert vier functiecategorieën.

Tarievenstructuur 2008

Directe loonkosten in euro's								
Functiecategorie	Gemidd. maandsalaris	Bruto jaarsalaris	Vakantie- toeslag	Eindejaars- uitkering	Werkgevers- lasten	Loonkosten per fte	Directe fte's	Totaal directe loonkosten
Vakdirectie	6.604	79.244	6.339	1.284	19.877	106.744	3,00	320.231
Coördinatie	4.916	58.987	4.719	956	14.796	79.458	16,99	1.349.763
Programma-uitvoering & management	3.798	45.581	3.646	738	11.433	61.399	175,19	10.756.740
Programmaondersteuning	2.644	31.732	2.539	514	7.960	42.745	50,37	2.153.050
							245,6	14.579.784

Tarief per toerekenbaar uur in euro's					Totaal	
Functiecategorie	direct loon	opslag indirecte tijd	overige indirecte kosten	Totaal	toereken- bare uren	Totaal kosten binnen tarief
Vakdirectie	69	10	29	108	4.057	436.695
Coördinatie	51	7	29	87	22.971	2.009.229
Programma-uitvoering & management	40	6	29	74	236.911	17.558.031
Programmaondersteuning	28	4	29	60	68.114	4.108.351
					332.053	24.112.306

9.10 Begroting van baten en lasten 2009 in duizenden euro's

	begroting 2009*	rekening 2008	begroting 2008*
BATEN			
baten uit eigen fondsenwerving	28.320	28.224	28.600
gezamenlijke acties	5.280	6.339	4.776
acties van derden	15.000	15.785	15.000
overheidssubsidies medefinanciering	129.464	129.401	126.252
overheidssubsidies overig	10.456	7.276	9.065
overige baten	3.989	6.105	3.605
totaal	192.509	193.130	187.298
LASTEN			
Besteed aan de doelstelling structurele armoedebestrijding			
projecten en programma's	120.189	117.117	118.125
beleidsbeïnvloeding partnerorganisaties	29.761	33.467	29.239
beleidsbeïnvloeding Oxfam Novib	6.841	5.631	6.394
ondersteuning partnerorganisaties	6.341	5.351	5.211
popular campaigning	10.437	10.161	9.234
voorlichting en marketing	4.122	4.093	4.188
subtotaal	177.691	175.820	172.391
werving baten	7.708	7.507	7.659
beheer en administratie	2.414	2.748	2.853
totaal	187.813	186.074	182.903
Resultaat	4.696	7.056	4.395
Het resultaat wordt toegevoegd aan of onttrokken uit			
bestemmingsfonds leningen	4.500	264	4.300
overige bestemmingsfondsen	250	-324	0
bestemmingsreserves	-54	5.578	51
algemene reserve	0	1.538	44
totaal	4.696	7.056	4.395

* De begrotingen van 2008 en 2009 hebben een andere indeling dan in de jaarplannen 2008 en 2009, vanwege de nieuwe richtlijn voor fondswervende instellingen. Voornaamste wijzigingen zijn introductie van de lastensoort "beheer en administratie" en het splitsen van het resultaat van de uitgeverij in de bruto winst die onder de overige baten valt en de lasten die onder lasten voorlichting en marketing vallen.

Toelichting bij begroting 2009

In 2009 begroot Oxfam Novib een minimale groei van de eigen fondsenwerving ten opzichte van de uitkomst in 2008. Marketing en fondsenwerving draagt bij aan het grote draagvlak dat Oxfam Novib in Nederland heeft en zorgt voor een substantieel deel van de eigen inkomsten. 425.000 Relaties steunden het werk van Oxfam Novib in 2008, waarvan bijna 248.000 met een periodieke vaste bijdrage. Daarnaast zijn er 177.000 relaties die incidenteel een gift geven. Ook zijn 39.000 mensen geabonneerd op één van de producten van Oxfam Novib's uitgeverij.

In 2009 blijft de nadruk liggen op werving en behoud van vaste donateurs en abonnementen. Eind 2009 wil Oxfam Novib minimaal 434.000 fondsenleverende relaties hebben, waarvan 264.000 met een maandelijkse vaste bijdrage en 170.000 met een incidentele gift. Daarnaast behoudt de uitgeverij 39.000 abonnees.

Het huidige wervingsbeleid zal worden voortgezet: vaste donateurs werven met direct mail, straatwerving, huis-aan-huis-werving en telemarketing. Daarnaast komt er een 'stepping stone'-strategie. Mensen worden benaderd voor een incidentele gift, om ze in een tweede fase te bewegen naar een vast donateurschap. Bij de werving van abonnementen ligt het accent op telemarketing.

Overzicht van de accenten in 2009 voor fondsenwerving:

- Verhogen van de bijdragen van enkele grote zakelijke partners;
- Ontwikkeling van een nieuwe aanpak voor grote particuliere donoren;
- Een nieuw beleid voor nalatenschappen, dat eind 2008 ingaat en in 2009 met een vorm van accountmanagement wordt bestendigd;
- Een nieuwe loyaliteitsbenadering die ervoor kan zorgen dat mensen zich gestimuleerd voelen hun donateurschap voor lange tijd te continueren en Oxfam Novib met hogere bedragen of in verschillende vormen te steunen;
- Meer potentiële donateurs naar de website krijgen en een hogere conversie van sitebezoek naar donateurschap realiseren;
- Introductie van Trailwalker, waarbij 150 teams in juni 2009 gesponsord lopen voor Oxfam Novib. Dit wordt een sportief en uitdagend jaarlijks evenement, waarbij substantiële fondsen worden geworven en veel publiciteit wordt gegenereerd voor Oxfam Novib en de projecten.

Overzicht van de accenten in 2009 voor de Oxfam Novib-uitgeverij:

- Het publiceren van weer een brede reeks van boeken, landenmappen, kalenderproducten en meer, en distributie van deze publicaties via zoveel mogelijk abonnees en losse bestellers;
- Een experiment met enkele vormen van direct marketing (met name e-marketing) in het najaar van 2008 voor de verkoop van de 35-ste editie van de Oxfam Novib kalender. De succesvolste methode zal ook in 2009 worden ingezet.

In 2009 beoogt Oxfam Novib toezeggingen van grote institutionele donoren tot een bedrag van 15,7 miljoen euro. De inspanningen voor de werving van fondsen voor noodhulp en voor 'linking relief rehabilitation and development (LRRD'; koppeling van wederopbouw aan ontwikkeling in eenzelfde programma) zullen worden geïntensiveerd. De projecten voor noodhulp en LRRD zullen onder de aandacht gebracht worden van ECHO (Europees bureau voor noodhulp), OCHA (VN-bureau voor noodhulp) maar ook van bilaterale donoren met budgetten voor humanitaire hulp. De veldkantoren spelen hierbij een cruciale rol.

Programma's voor capaciteitsopbouw van partnerorganisaties met een bepaald thema (noodhulp, hiv en aids, voedselzekerheid, budget tracking en dergelijke), met name in fragiele staten, zullen voor financiering bij donoren worden neergelegd, in een aantal gevallen mét en vóór meerdere partnerorganisaties. Oxfam Novib gaat dit steeds vaker samen met andere betrokken organisaties doen. Meer nadruk wordt gelegd op regionale programma's bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten. Producten voor mensen in armoede ('base of pyramid'), zoals het vrouwencondoom en microverzekeringen, worden verder ontwikkeld. Hiervoor, en voor de distributie ervan, gaat Oxfam Novib financiering zoeken bij verschillende donoren tegelijk, variërend van VN-organisaties, Europese Commissie, bilaterale instellingen tot grote foundations. Complexe programma's met veel betrokken partijen op het gebied van onderwijs ('Quality Educators for All') en middelen van bestaan (WEMAN-project; 'value chain development' in de landbouw) worden bij diverse donoren neergelegd voor financiering.

Oxfam Novib ontvangt geld van institutionele donoren, particulieren, bedrijven en van de Nationale Postcode Loterij. Bij de Postcode Loterij is Oxfam Novib een van de 57 beneficiënten. De Postcode Loterij zal ook in 2009 het werk van Oxfam Novib steunen. Uit de reguliere opbrengsten ontvangt Oxfam Novib per jaar maximaal 15

miljoen euro. De Nationale Postcode Loterij keurde in 2008 voor de extra trekking het gezamenlijke project van Oxfam Novib en Artsen zonder Grenzen goed. Dit project beoogt de basisvoorzieningen, zoals gezondheidszorg en onderwijs, in de provincie Kivu in de Democratische Republiek Congo te verbeteren. In 2009 worden verschillende communicatiemiddelen gebruikt om het Nederlandse publiek te informeren over dit project "Een kwestie van gezond verstand".

Bijlagen

1 – Samenstelling bestuursorganen en adviescommissies

Samenstelling Raad van Toezicht per 31 december 2008

De Raad van Toezicht is ingesteld bij statutenwijziging op 18 mei 2006. Alle leden van de Raad van Toezicht zijn per die datum benoemd door de destijds nog in functie zijnde Algemene Vergadering. Er is een rooster van aftreden opgesteld. In 2008 zijn twee leden afgetreden en werd een lid volgens het rooster herbenoemd. Tevens werd besloten de benoemingsperiode van een van de leden met drie jaar te verlengen, gezien de bijzondere expertise.

In het reglement Raad van Toezicht is vastgelegd hoe de Raad van Toezicht werkt en is de relatie met de directie uitgewerkt. Vanuit de Raad van Toezicht zijn drie commissies ingesteld: een financiële commissie, een remuneratiecommissie en een commissie Round Table. De Raad van Toezicht vergadert 6 maal per jaar. De vergaderingen worden bijgewoond door de directie.

Prof. dr. ir. Joris Voorhoeve (1945), voorzitter

1^e benoeming als voorzitter Raad van Toezicht juni 2007, conform rooster van aftreden Raad van Toezicht benoemd tot juni 2010, jaar van aftreden 2016. Lid Raad van State in buitengewone dienst, deeltijd-hoogleraar internationale veiligheidstudies, N.L.D.A. (Nederlandse Defensie Academie) en deeltijd-hoogleraar politiek-bestuurlijke aspecten van internationale organisaties, Universiteit Leiden. Nevenfuncties: lid Trilateral Commission, voorzitter European Centre for Conflict Prevention.

Joris Voorhoeve maakt uit hoofde van zijn voorzitterschap van Oxfam Novib deel uit van de Board of Oxfam International.

Binnen de Raad van Toezicht maakt Joris deel uit van de remuneratiecommissie en van de commissie Round Table.

Drs. Wout Blokhuis RA (1946)

1^e benoeming als penningmeester stichtingsbestuur april 2000, conform rooster van aftreden benoemd tot november 2009. In verband met zijn speciale expertise (financiën) is Wout in 2008 herbenoemd tot 2012. Tot 1 juli 2006 partner PriceWaterhouseCoopers en na zijn defungeren werkzaam als zelfstandig adviseur. Nevenfuncties: voorzitter stichting ABC (beheer sportaccommodaties en cultureel centrum), bestuurslid Stichting Randstad Optiefonds.

Binnen de Raad van Toezicht maakt Wout deel uit van de financiële commissie, hij is voorzitter van deze commissie.

Drs. Cees ten Broek (1953)

1^e benoeming als vice-voorzitter stichtingsbestuur april 2000, conform rooster van aftreden Raad van Toezicht benoemd tot november 2009, geen herbenoeming meer mogelijk. Director Communications World Steel Association, Brussel. Nevenfuncties: geen

Binnen de Raad van Toezicht maakt Cees deel uit van de remuneratiecommissie.

Mr. Sandra Lutchman (1958)

1^e benoeming als lid stichtingsbestuur december 2002, conform rooster van aftreden benoemd tot november 2011, geen herbenoeming meer mogelijk. Directeur Common Purpose Nederland (onderdeel van internationale organisatie op het gebied van leiderschapsprogramma's) Nevenfuncties: Voorzitter Amnesty International Nederland, bestuurslid E-Quality (kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit), lid van de Denktank Public Space, voorzitter van de stichting Vrienden van de Bascule.

Binnen de Raad van Toezicht maakt Sandra deel uit van de financiële commissie.

Mevr. Marianne Douma (1947)

1^e benoeming als lid stichtingsbestuur oktober 2003, conform rooster van aftreden benoemd tot november 2009, jaar van aftreden 2012.

Adviseur organisatie en strategisch projectmanagement
Nevenfuncties: Voorzitter COS Nederland, voorzitter Platform Internationale Zaken D66, lid Platform Internationale Veiligheid en Defensie D66, lid Werkgroep Den Haag (IUCN), bestuurslid Stichting Formaat, (participatief theater Rotterdam, (inter)nationale projecten).

Binnen de Raad van Toezicht maakt Marianne deel uit van de commissie Round Table.

Drs. Tonny Filedt Kok-Weimar MPH (1943)

1^e benoeming als lid stichtingsbestuur oktober 2003, conform rooster van aftreden benoemd tot november 2009, jaar van aftreden 2012.

Nevenfuncties: President Unie van de Soroptimistclubs in Nederland, Suriname en Nederlandse Antillen.

Tonny Filedt Kok is benoemd op voordracht van de ondernemingsraad.

Binnen de Raad van Toezicht maakt Tonny deel uit van de commissie Round Table.

Mr. Fré le Poole (1940)

1e benoeming als lid stichtingsbestuur oktober 2003, conform rooster van aftreden benoemd tot november 2009, jaar van aftreden 2012.

Deeltijd vice-president Rechtbank Assen en deeltijdpensioen

Nevenfuncties: voorzitter klachtencommissie Jeugdzorg Groningen, voorzitter Fonds Familie van Beek, plaatsvervangend lid Commissie Gelijke Behandeling, plaatsvervangend lid-jurist Regionaal College voor de Gezondheidszorg Groningen.

Binnen de Raad van Toezicht maakt Fré deel uit van de remuneratiecommissie.

Samenstelling Directie Oxfam Novib per 31 december 2008

De eerste statutaire directie werd benoemd door de Raad van Toezicht op 18 mei 2006. Op die datum werd als gevolg van statutenwijziging een nieuw bestuursmodel van kracht met een statutaire directie en een Raad van Toezicht. De leden van de directie zijn benoemd voor een periode van vier jaar. In 2008 stelde

de directie een rooster van aftreden op waardoor meer spreiding in de tijdstippen van aftreden en herbenoeming wordt gebracht. Leden van de directie zijn onbeperkt herbenoembaar.

Een profiel voor leden van de directie is vastgesteld door het toenmalige stichtingsbestuur op 4 april 2006. In 2008 namen twee leden van de directie afscheid. Hun opvolgers zijn geworven op basis van dit profiel.

De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directie zijn uitgewerkt in een directiestatuut. Hierin is ook vastgelegd hoe de directie de Raad van Toezicht informeert, welke bevoegdheden beperkt zijn door voorafgaande goedkeuring van de Raad van Toezicht en welke bevoegdheden de directie heeft gedelegeerd aan het middenmanagement.

Het reglement van de directie regelt hoe de directieleden samenwerken, hoe de besluitvorming plaatsvindt en hoe deze wordt voorbereid. De directie vergadert wekelijks.

Farah Karimi (1960)

Farah begon haar functie als algemeen directeur op 1 februari 2008.

De taak van de algemeen directeur is het vaststellen van de grote strategische lijnen van Oxfam Novib op basis van besluitvorming in de directie. Farah is eindverantwoordelijke voor Oxfam Novib als organisatie en legt verantwoording af via kwartaalmonitoring, jaarverslagen en jaarrekeningen. Daarnaast is de algemeen directeur Oxfam Novib's externe boegbeeld.

Functies van Farah buiten Oxfam Novib, als onderdeel van haar directielidmaatschap:

Farah is lid van de Board van Oxfam International en lid van het Executive Committee Oxfam International. Zij is tevens lid van de Board van het Oxfam International Tsunami Trust Fund. Zij neemt deel aan United Civilians for Peace. Eind 2008 nam Farah het wisselend voorzitterschap Samenwerkende Hulporganisaties over voor de komende 18 maanden.

Nevenfuncties: voorzitter van het bestuur van de Stichting Bridging the Gulf, Utrecht, lid van de adviesraad van het International Institute for the Study of Islam in the Modern World, Leiden en lid van de adviesraad van het Radio Nederland Training Centrum, Hilversum. (De laatste twee nevenfuncties zijn eind 2008 beëindigd).

Adrie Papma (1958)

Als Directeur Bedrijfsvoering stuurt Adrie de Centrale Diensten aan en het stafbureau Quality&Control. Tevens stuurt zij het programma Private Sector aan. Namens de directie voert Adrie het overleg met de ondernemingsraad.

Functies buiten Oxfam Novib als onderdeel van het directielidmaatschap:

Adrie maakt deel uit van het Global Team van Oxfam International en is voorzitter van de Oxfam International Campaigns Group. Daarnaast is Adrie vice-voorzitter van Agri-Profocus, lid Raad Initiatief Duurzame Handel en lid van de jurycommissie Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling.

Nevenfuncties: lid van de Commissie Ontwikkelingssamenwerking van de Adviesraad Internationale Vraagstukken, lid bestuur Evert Vermeer Stichting.

Theo Bouma (1958)

Als Directeur Projecten stuurt Theo de afdeling Projecten aan, plus de uitvoerende kant van het humanitaire werk en de Externe Indienen.

Functies buiten Oxfam Novib als onderdeel van het directielidmaatschap:

Theo maakt deel uit van het Global Team van Oxfam International en is voorzitter van de RST (Regional Strategic Teams) Support Group. Hij is lid van de Directieraad van Stop Aids Now! en lid van het Executive Committee Triple Jump.

Nevenfuncties: lid van de Raad van Advies Stichting Roos.

De functie van directeur Campagnes was op 31 december 2008 vacant.

Samenstelling Round Table per 31 december 2008

(achter de naam staat de belangengroep waarvan de leden deel uitmaken genoemd)

Louk de la Rive Box, voorzitter Round Table

Professor Internationale Samenwerking and rector van het Institute of Social Studies

Miriyam Aouragh, Nederlands publiek

Student Universiteit van Amsterdam, Amsterdam School for Social Science Research, actief in de campagne Samen tegen Racisme

Herman Mulder, bedrijfsleven

Speciale adviseur United Nations Global Compact, vice-voorzitter van de ABN AMRO Foundation India, voormalig senior executive vice president ABN AMRO bank

Eduard Nazarski, allianties Nederland

Directeur Amnesty Nederland, voormalig directeur VluchtelingenWerk

Mahnaz Afkhami, allianties internationaal

Oprichter en voorzitter van Women's Learning Partnership for Rights, Development and Peace, directeur van de Foundation for Iranian Studies, voormalig minister voor Vrouwenzaken in Iran

Mr Jagadananda, partnerorganisaties

Secretaris Centre for Youth and Development in India

Betty Makoni, deelnemers aan programma's en projecten

Directeur Girl Child Network in Zimbabwe

Pieterella Teeuwen, donateurs

Werkzaam als consultant onderwijs voor SNV in Mozambique

Jeltje Zijlstra, vrijwilligers

Student Nederlandse Taal en Cultuur, lid van de kerngroep van het 'Doeners'netwerk

Joan Boer, institutionele donoren

Nederlands Ambassadeur bij de OECD en voormalig plaatsvervangend Directeur-Generaal Ontwikkelingssamenwerking van het ministerie voor Buitenlandse Zaken.

Marieke Sanders, doelgroepen van lobby

Vrouwenvertegenwoordiger in de Koninkrijksdelegatie naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 2006, lid van het Europees Parlement voor de VVD tot 2004 en in die hoedanigheid vice-voorzitter van de Commissie Ontwikkelingssamenwerking.

Kees Broere, media

Journalist voor de Volkskrant in Afrika

2 – Verantwoordingsverklaring

Scheiden van besturen, uitvoeren en toezicht houden

Organisaties als Stichting Oxfam Novib hebben gescheiden organen voor bestuur, uitvoering en toezicht. Dit is geregeld in statuten, reglementen van Directie en Raad van Toezicht en een directiestatuut.

Er zijn drie geledingen. De Directie bestuurt de stichting. De Raad van Toezicht denkt mee in de strategische ontwikkeling van het beleid en adviseert de directie. De Raad van Toezicht oefent toezicht uit op het gevoerde beleid, de inhoudelijke en financiële resultaten van de organisatie. De raad is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de Directie.

De Directie delegeert een aantal bevoegdheden aan de middenmanagers. Zij adviseren de Directie en zorgen dat het vastgestelde beleid goed wordt uitgevoerd. Deze delegatie is vastgelegd in het directiestatuut.

Oxfam Novib heeft vier afdelingen en drie stafbureaus. De afdelingen zijn: Projecten, Campagnes, Mondiale Strategieën en samenwerking, en Centrale Diensten. De stafbureaus zijn: Communicatie, Quality & Control en Research & Development. Er wordt gewerkt in een matrixstructuur voor een aantal belangrijke thema's.

Afdelingen bestaan uit verschillende bureaus. Elke afdeling heeft een managementteam dat bestaat uit de hoofden van de bureaus en de directeur die verantwoordelijk is voor de afdeling. In de managementteams vallen besluiten, waarbij formeel de bureauhoofden adviseren en de directeur beslist. De directeur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid van de afdeling.

De Directie vergadert meestal eens per week, maar minimaal eens per maand. De Raad van Toezicht vergadert minimaal zes keer per jaar. De reglementen van Directie en Raad van Toezicht regelen de samenstelling en benoeming van leden van Directie en Raad van Toezicht. Nevenfuncties mogen niet leiden tot belangenverstrengeling.

Jaarlijks beoordeelt de Raad van Toezicht het functioneren van de directieleden. De remuneratiecommissie van de raad bereidt de beoordeling voor. Daarbij wordt de 'feedback'-methode gebruikt die in Oxfam Novib gangbaar is.

De Raad van Toezicht evalueert jaarlijks haar eigen functioneren. De voorzitter bereidt dit voor, waarbij ook de directie wordt geraadpleegd. De voorzitter ziet erop toe dat de afspraken uit de evaluatie worden uitgevoerd.

Effectiviteit en efficiëntie

'Plan – do – check – act' is de centrale gedachte in het kwaliteitsbeheer. Het bedrijfsplan stelt doelen die na vier jaar moeten zijn bereikt. Elk jaar worden die uitgewerkt in het jaarplan. Voor de doelen uit jaarplannen en bedrijfsplan worden verifieerbare indicatoren vastgesteld, waaraan kan worden getoetst hoe ver het staat met de uitvoering. Hiervan is een 'monitoringsprotocol' gemaakt. Per jaar wordt er per bureau in een contract vastgelegd wat de indicatoren uit het jaarplan betekenen voor de subdoelen van het betreffende bureau. Deze meetbare subdoelen hebben de vorm van een 'balanced scorecard'. Ook voor de Directie is er een balanced scorecard.

De voortgang op alle indicatoren en subdoelen wordt bijgehouden in een 'performance registratie systeem'. Maandelijks komt er een voortgangsverslag wat betreft de financiële indicatoren, en per kwartaal tevens voor de inhoudelijke indicatoren. Zo kan er snel, zonodig per bureau, worden bijgestuurd.

Na afloop van het jaar wordt aan de hand van het monitoringsprotocol een 'monitoringsrapportage' opgesteld. Voor elke indicator staat daarin wat het beoogde doel uit het bedrijfsplan is, wat in dit jaar bereikt moet volgen volgens het jaarplan, en wat het feitelijke resultaat aan het eind van het jaar is geworden. Ervaringen en nieuwe inzichten kunnen leiden tot tussentijdse bijstelling van indicatoren.

Oxfam Novib laat regelmatig haar werk evalueren door deskundigen van buiten. Dat gebeurt per kernland, per rechtenprogramma, per grensoverschrijdend cluster of per thema. Deze evaluaties komen op de website. Partnerorganisaties horen externe deskundigen in te schakelen voor de evaluatie van grote projecten (meer dan 500.000 euro afkomstig van Oxfam Novib, of meer dan 250.000 in één jaar).

ISO 9001

Voor de hele organisatie is een systeem van procedures en werkinstructies van toepassing op basis van de kwaliteitsnormen van ISO 9001:2000. Oxfam Novib

controleert zelf op de naleving (interne audit) en laat dat periodiek doen door het bureau SGS (externe audits). Dit bureau heeft het ISO-certificaat verleend, en verlengt dat op basis van de periodieke audits. De interne audits en de SGS-audits zorgen dat Oxfam Novib zich doorlopend verbetert.

Strategic Portfolio Management (SPM)

Voor elk kernland heeft Oxfam Novib een strategienotitie gemaakt, het SPM (Strategic Portfolio Management). De notities zijn gebaseerd op een analyse van de armoede, het krachtenveld van staat en bedrijfsleven en civil society, de mogelijkheden van Oxfam Novib en partnerorganisaties om een rol te spelen in dat krachtenveld, en kansen en risico's om resultaten te boeken. Ook voor grensoverschrijdende clusters, het wereldwijde werk van Oxfam Novib en het werk in Nederland zelf is nu een SPM in de maak.

De SPM's bevatten de doelen die bedrijfsplan en jaarplan stellen, uitgewerkt voor het betreffende land of gebied. De SPM's worden jaarlijks bijgewerkt, mede aan de hand van ervaringen en evaluaties.

KIC

Oxfam Novib maakt veel werk van uitwisseling van ervaringen en kennis tussen partnerorganisaties en met eigen medewerkers. Daarvoor is een digitale 'Knowledge Infrastructure with and between Counterparts' (KIC) opgezet. De KIC-portal is toegankelijk voor partners en medewerkers. Ook anderen kunnen terecht op deze kennisbank.

Toolbox

'Toolbox' is bij Oxfam Novib de naam voor de methode waarmee partnerorganisaties worden geselecteerd en hun financieringsaanvragen beoordeeld op basis van analyses van kansen en risico's voor het halen van de beoogde doelen.

Oxfam Novib hecht aan de zelfstandigheid van partnerorganisaties. Aan de hand van de toolboxhandleiding hebben een projectmedewerker, de financiële medewerker en de partnerorganisatie onderling een kritische dialoog. Op basis van het projectvoorstel en het profiel van de partnerorganisatie schatten ze kansen dat de beoogde resultaten kunnen worden gehaald. Ook bepalen ze welke risico's er zijn die de doelen in de weg kunnen staan. Ze wegen kansen en risico's af. Tevens wordt de organisatie van de partner getoetst op haar bestuurlijke structuur en financiële capaciteit.

Vervolgens maakt de projectmedewerker een verslag van het toolboxoverleg en doet zijn of haar team een voorstel tot financiering aan het bureauhoofd. Voor grotere projecten vraagt Oxfam Novib vooraf advies aan de Programma Advies Commissie (PAC). Daarin zitten externe deskundigen.

Als het besluit positief is, maken Oxfam Novib en de partnerorganisatie afspraken over de rapportage, zowel inhoudelijk als en financieel. Voor grotere projecten is jaarlijks een verklaring van een externe geregistreerde accountant nodig. De verklaring moet de hele organisatie beslaan. De inhoudelijke rapportages van de partner worden beoordeeld door de projectmedewerker, de financiële rapportages door de financieel medewerker.

De partner laat grotere projecten bij afloop evalueren door een externe onafhankelijke deskundige. Deze evaluatie wordt weer beoordeeld door de project- en de financiële medewerkers van Oxfam Novib.

Mochten partners hun verplichtingen, bijvoorbeeld het tijdig zenden van rapportages, niet nakomen dan blokkeert bij Oxfam Novib automatisch de volgende betaling aan deze partner.

Omgang met belanghebbenden

Oxfam Novib heeft in haar werk te maken met verschillende belanghebbenden bij haar werk (stakeholders):

- Partnerorganisaties: lokale organisaties die projecten uitvoeren en door Oxfam Novib worden gesteund met geld, kennis, netwerken enzovoort;
- Doelgroepen van lobby: politici, ambtenaren in Nederland en bij de Europese Unie, en dergelijke;
- Bedrijven waarmee Oxfam Novib relaties heeft over maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- Leveranciers van Oxfam Novib;
- Actieve achterban: donateurs, schenkers, incidentele gevers, vrijwilligers bij campagnes, festivals en dergelijke;
- Publiek: het Nederlandse publiek, met name bepaalde doelgroepen;
- Media, die berichten over het werk en de thema's van Oxfam Novib;
- Eigen medewerkers in Den Haag en op de vijf veldkantoren;
- 'Backdonoren': het ministerie van Buitenlandse Zaken en andere grote ('institutionele') donoren, de Nationale Postcode Loterij.

Om met deze stakeholders goede relaties te onderhouden moet de organisatie goed hun belangen kennen. Tweejaarlijks wordt onderzoek gedaan naar de tevredenheid over Oxfam Novib bij de partnerorganisaties, doelgroepen van lobby, donateurs, vrijwilligers en medewerkers.

Oxfam Novib heeft een 'Round Table' van personen die elk afkomstig zijn uit één van de groepen externe stakeholders. Zij komen twee keer per jaar bijeen. De directie consulteert hen over beleidspunten.

Met het jaarverslag, in het Nederlands en het Engels, legt Oxfam Novib verantwoording af aan alle belanghebbenden en geïnteresseerden. Aanvullend is er met name voor het ministerie van Buitenlandse Zaken de 'Monitoringsrapportage' (zie hierboven). Ook die wordt gepubliceerd op de website, evenals de evaluatierapporten van het werk. Resultaten per land of regio staan ook op de site.

Van alle contacten met stakeholders zijn vooral die met de partnerorganisaties intensief. Elke twee jaar is er een onderzoek naar hun tevredenheid over Oxfam Novib. Elke partner heeft op het hoofdkantoor van Oxfam Novib in Den Haag een vaste programmamedewerker. Programmamedewerkers en financieel medewerkers gaan regelmatig op veldbezoek bij partnerorganisaties. 'Network' is de naam van de tweemaandelijks digitale nieuwsbrief van Oxfam Novib voor haar partnerorganisaties. Ze verschijnt in het Engels, Frans en Spaans.

Autonomie van de partnerorganisatie is voor Oxfam Novib erg belangrijk. Er bestaat een wederzijdse afhankelijkheid. Openheid in de communicatie, transparantie en verantwoording van resultaten staan voorop. Oxfam Novib verwacht van partnerorganisaties dat ook zij verantwoording afleggen aan hun achterban.

De medewerkers 'Private Sector' onderhouden contacten met een aantal bedrijven in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Soms gebeurt dat samen met andere maatschappelijke organisaties. Soms voeren Oxfam Novib en een bedrijf een gezamenlijk onderzoek of project uit. Doel is de bedrijfsvoering van bedrijven en productieketens duurzamer krijgen, zowel sociaal als uit oogpunt van milieu.

Oxfam Novib let natuurlijk ook op duurzaamheid in haar eigen bedrijfsvoering. Doel is dat die klimaatneutraal

wordt. Dat gaat over zaken als papierverbruik, groene energie, minder vliegreizen, compensatie van uitstoot van CO₂ als vliegen onvermijdelijk is. Ook leveranciers worden getoetst op hun 'MVO-gehalte'.

Donateurs ontvangen mailings, die op bepaalde segmenten en behoeften worden afgestemd. Daarnaast is er het periodieke tevredenheidsonderzoek. Oxfam Novib beheert haar donateursbestand zelf. Een afdeling voor informatie en service beantwoordt vragen van donateurs via telefoon of e-mail.

Semi-continu laten goede doelen-organisaties, waaronder Oxfam Novib, onderzoek doen bij het Nederlandse publiek en de pers naar hun imago en de naamsbekendheid en de waardering voor die naam. Elke twee jaar wordt onder journalisten onderzoek verricht naar het imago van Oxfam Novib en hun tevredenheid over de organisatie. De tevredenheid van de eigen medewerkers van Oxfam Novib wordt eveneens elke twee jaar onderzocht.

'Backdonoren' zijn grote donoren die Oxfam Novib financieren, zoals het ministerie van Buitenlandse Zaken ('medefinanciering' uit de begroting voor ontwikkelingssamenwerking), de Europese Unie, organisaties van de Verenigde Naties en andere internationale organisaties. Met hen heeft Oxfam Novib afspraken over verantwoording van door hen gefinancierde programma's. Die programma's laat Oxfam Novib meestal weer uitvoeren door haar partnerorganisaties. Zij zorgen voor de gegevens die Oxfam Novib rapporteert aan de 'backdonor'. Oxfam Novib heeft een speciaal team voor fondsenwerving bij backdonoren en de rapportage aan hen over programma's en resultaten.

Oxfam Novib heeft een klachtenregeling voor donateurs, partnerorganisaties en andere externe stakeholders. Officiële klachten van partnerorganisaties komen binnen bij de algemeen directeur. Klachten van donateurs worden afgehandeld door een eigen groep medewerkers. Klachten van medewerkers worden gewoonlijk door de middenmanager van de klager behandeld, maar kunnen ook bij daarvoor aangestelde vertrouwenspersonen worden ingebracht. Oxfam Novib heeft een klokkenluidersregeling.

